

مجله ایران مهر

میراث جهانی
از «لالجین» تا «کویر لوت»

همراه با ضمیمه

آئین های رمضان

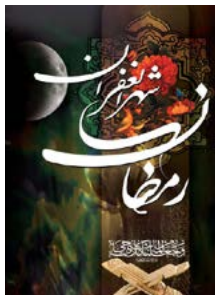

فهرست مطالب

- ۵ رمضان اقوام در گوشه و کنار ایران؛ سنت ها به ماه خدا رنگ می‌دهند
- ۱۲ «طایب باغ اوروجی» تمرین روزه داری کودکان
- ۱۳ آیین «کوچه گردان» در شبهای قدر
- ۱۴ «فرنی» یار قدیمی سفره رمضان گرگانی ها
- ۱۶ از «آش و آشتی» تا مراسم «ماه در مه»
- ۱۷ پخت «کاکلی» و جشن «سر روزه ای»
- ۱۹ اجاق گرم آش ۲۰۰ ساله کرمانشاهی ها
- ۲۳ حال و هوای رمضان در بین اقوام خراسان شمالی
- ۲۵ از ندای فراموش شده «الله رمضونی» تا نماز «تراوی»
- ۲۹ رمضان احیاگر سنت «کاسه بهره»
- ۳۰ از «وباش دان» تا کیسه دوزی برای «ابن ملجم»
- ۳۱ «چای چور کی» کام روزه داران را شیرین میکند
- ۳۳ نوای نقاره خانه مهمان سحرهای ماه خدا
- ۳۴ رمضان در مرکز ایران؛ از «سحرخوانی» تا آئین «الم ترانی»
- ۳۸ رنگ و بوی ماه روزه در دارالعباده
- ۳۹ زندگی در شب خوزستانی ها آغاز شد
- ۴۱ سفره افطار ایلامی ها طعم «بژی بر ساق» و «هریسه» گرفت
- ۴۴ سقف حمامی که مرکز رؤیت هلال ماه شد
- ۴۶ شیرینی «کاسمسا» زیر زبان همسایه ها
- ۴۷ کودکان خراسان جنوبی «رمضونی» می خوانند
- ۴۹ طنین نوای «مرحبا رمضان» در کردستان
- ۵۲ نوشتن طومار «چهل بسم الله» در کرمان

آئین های رمضان

۴

جامعه ایران

۵۴

- ۵۵ ۱۰ سال از ورود گردوغبار به ایلام گذشت
- ۵۶ بغض ۲۶ ساله در گلوی رودبار
- ۵۸ جوشش خاک به جای آب در یک تالاب
- ۶۰ ریزگردها جای پرندگان مهاجر آمدند
- ۶۲ سیل زدگان شعیبیه در انتظار دریافت خسارت
- ۶۳ مرگ حیات وحش در جاده های اردبیل
- ۶۴ مصائب سومین استان معدنی کشور

شناسنامه مجله

مدیر مسئول: علی عسگری

شورا ی سردبیری: سید امیرحسن دهقانی،
محمدسجاد رحمانی، محمد عکاف

دبیر تحریریه: صدیقه حسینی

مدیر هنری: محبوبه عزیزی

با تشکر از: دبیران استانی خبرگزاری مهر و
سرپرستان ۳۱ استان خبرگزاری مهر

شماره تماس: ۴۳۰۵۱۱۹۰

پست الکترونیک: Township@mehrnews.com

آدرس: ایران، تهران، خیابان استاد نجات الهی،
کوچه بیمه، پلاک ۱۸

علاقه‌مندان می توانند مقالات و مطالب خود را برای
مجله ایران مهر ارسال کنند

فهرست مطالب

فرهنگ و هنر ایران

۶۶

- ۶۷ «ماه ننه»؛ بانوی شعر فولکلور مازندران
- ۶۸ زخم بی پولی بر پیکر اسعدگرانی
- ۷۰ تبلیغ در مدار صفر درجه/ هدایایی که غوغا می کند
- ۷۱ رهاشدگی فرهنگی در بخش های قم
- ۷۲ عاشقانه هایی از یک دیدار
- ۷۳ بانو همایونی ستاره عالم دین و تچه
- ۷۴ حضور مرد دیدنی ها در «کهریزک»

میراث ایران

۷۵

- ۷۶ «آلوارس» یادگار تمدن کهن سیلان
- ۷۸ «سرو هرزویل» استوار و مهجور
- ۷۹ دومین ژئوپارک کشور در گلستان راه اندازی می شود
- ۸۰ عنوان «شهر جهانی سفال» به همدان رسید
- ۸۱ زنجان، خاستگاه ملیله در ایران
- ۸۳ ضرورت اتصال قلمرو هرکول به تفرجگاه ساسانی
- ۸۵ ماراتن ثبت جهانی گرمترین نقطه زمین ادامه دارد

اقتصاد ایران

۸۶

- ۸۷ آذربایجان غربی و سهم ۸۵ درصدی دامپروری سنتی
- ۸۸ بخت بسته مرز خسروی
- ۹۰ تاروپودبزرگترین کارخانه کرک ایران در سایه واردات از هم گسست
- ۹۱ جزئیات آتش سوزی پتروشیمی از آغاز تا پایان
- ۹۳ چتری عدالتی بر سر سهام عدالت
- ۹۵ سرنوشت مبهم «بانکرینگ» در پسابرجام
- ۹۸ طرحی که در ایستگاه اعتبار گیر کرد
- ۹۹ فرش همدان هنری که به دار است نه به بار
- ۱۰۱ جنس «ترک» صاحبخانه است
- ۱۰۳ نمودار سنیوسی بیکاری لرستان در سربالایی
- ۱۰۶ هزار «سنگ» پیش پای یک صنعت لنگ
- ۱۰۸ وعده هایی که جای قطار «سوت» می کشند
- ۱۰۹ تصویر ایران

شهر لغها رمضا

شمال و جنوب و شرق و غرب ندارد، هرجایی برای خودش دنیایی از آئین‌هایی است که به ماه خداوند طعم‌های رنگارنگ می‌دهد تا چهره رمضان در گوشه و کنار ایران زمین متفاوت و منحصر به فرد باشد.

ماه رمضان در گوشه گوشه ایران مملو از آداب و رسوم است که گرچه امروزه تنها یادگاری شیرین از برخی از آن رسم و رسوم باقی مانده اما هنوز هم می‌توان صدای خدا را از بلندای ملکوت در این ماه زیبا شنید.

با مرور این آئین‌ها می‌توان آئینه رسوم قدیمی را که غبار فراموشی گرفته‌اند صیقل داد و پای سفره‌های افطاری مردمان این کهن سرزمین نشست و دعای سحر را از قلب ایران زمزمه کرد.

در بازخوانی این آئین‌ها می‌توان طعم بر ساق را زیر زبان حس کرد و نان کاکلی، زنجفیلی کوکه، هریس و ایران آشی را با ولع خورد و در این میان مگر می‌شود از شیرینی کاسمسا و نان‌های کلوچه‌ای زعفرانی و رنگینه به سادگی گذشت.

در این شماره از مجله ایران مهر با زنده کردن آداب و رسوم کهن می‌خواهیم از کوه فراموشی پایین آمده و دست در دست شما یادآور گذشته‌های دور باشیم و نور استجابت دعا را با شما پررونق سازیم.

وَجَعَلْنَا الْإِسْلَامَ دِينًا

آئین‌های رمضان در استان‌های ایران

رمضان از دیگر آداب این ماه است که به نشانه عزاداری در برخی روستاهای اطراف کاشان برگزار می‌شود. همچنین مشهور است شب ۲۷ ماه مبارک رمضان این ملجم به قصاص رسیده است و بر این اساس کاشمری‌ها در این شب جشن مفصل و حنابندان داشته‌اند. آیین «جیرجیرونی» نیز رسمی است که در شب ۲۷ رمضان در دستجرد جرقویه برگزار می‌شود. مطابق این رسم مردان پس از آذان مغرب در دسته‌های ۵ تا ۱۰ تایی به درب خانه‌هایی می‌روند که پسر مجرد دارند و با خواندن اشعاری برای آن‌ها آرزوی ازدواج با زنی نیکو سرشت رامی‌کنند و مشتقی نیز از طرف صاحب‌خانه دریافت می‌کنند.

ایلام؛ شهر حلیم ایران در رمضان

اگر در رمضان، ایلام به شهر حلیم (هریسه) ایران لقب داده شود، سختی به‌گذاشت نیست، ایلامی‌ها که در پختن حلیم بسیار تبحر و مهارت دارند، در ماه مبارک رمضان سفره‌های افطاری خود را با این غذای خوشمزه در کنار دیگر غذاهای ساده رنگین می‌کنند.

«بزی برساق» نیز از شیرینی‌های معروف محلی و سنتی استان ایلام است که با آرد، شکر، روغن‌دان، تخم‌مرغ، شیر، زیره، رازیانه و زردچوبه درست می‌شود و همه مواد را باهم مخلوط کرده و در روغن سرخ و روی آن را با شکر تزیین می‌کنند.

نان‌های پیگ، نان ساجی، نان تنوری، سمون، نان پنجه‌کش، نان ذرت یا کزگه برخی از نان‌ها پخت شده در این ماه هستند.

آئین‌های رمضان در تهران

در استان تهران نیز از قدیم‌الایام از زمانی که برای بیدار شدن مردم در سحر و اعلام زمان افطار «توپ» درمی‌کردند تا چاوشی خوانی در وقت سحر آئین‌هایی به سبک و سیاق مردم این دیار رواج داشته است.

برگزاری تزیه در ایام سوگواری ماه رمضان، نفاخت خانه و مسجد و زورخانه پیش از آغاز این ماه مبارک و پخت انواع نذری به‌ویژه آش و حلوا از دیگر آئین‌های رایج در این استان بوده است.

مساجد تهران بعد از افطار و به‌خصوص در شب‌های احیاء مملو از جمعیت شده و اهالی گود و زورخانه نیز بعد از اقامه نماز و شنیدن وعظ و اعظا، راهی زورخانه می‌شدند، جایی که در برخی شب‌ها میزبان گلریزان برای گرفتن دست نیازمندان می‌شد.

«همچه کاسه» آئین البرزی‌ها در رمضان

و اما استان البرز نیز آئین‌های خاص خود را در رمضان دارد به‌طوری‌که رئیس بنیاد البرز شناسی می‌گوید: یک

«قاباخلاما» سنت مردم آذربایجان غربی در رمضان

در آذربایجان غربی نیز «قاباخلاما» سنتی است که حتماً باید پیش از ماه رمضان اجرا شود. در این دیار بزرگ‌ترها بعد از رؤیت هلال ماه رمضان، به چهره یک کودک معصوم یا یک فرد مؤمن و نمازخوان نگاه می‌کردند. پیرمردان برای این منظور همواره آینه کوچکی در درون جیب خود داشتند و بعد از اینکه خود به رؤیت آینه می‌پرداختند، با فرستادن صلوات چندین بار آینه را به دور خود و اهل خانواده می‌چرخاندند.

همچنین در گذشته‌های نه‌چندان دور در مناطق روستایی وقت سحر و آذان صبح از روی حرکت ستاره‌هایی که اصطلاحاً به آن‌ها «ولکرلر» می‌گفتند تعیین می‌شد. غذاهای اصیل زینت‌بخش سفره افطار در آذربایجان شرقی و اما در آذربایجان شرقی این غذاهای اصیل است که سفره‌ها را رونق می‌دهد؛ «نخفیلی کوکه» نان مخصوص رمضان در آذربایجان شرقی بوده که زینت‌بخش سفره افطار روزه‌داران است.

ایراق دولماسی، آش شیر، کوکوی لوبیا سبز تبریز، آش گوجه‌فرنگی، آش ماست، قایق‌نق، کوفته‌تبریزی، آش شیشه عدس و آش اوماج غذاهای سفره‌های افطار ماه رمضان در آذربایجان شرقی هستند.

آش دوغ «ایران آشی» غذایی مخصوص افطار است که خیلی هضم آسانی دارد و برای بدن مفید است. نعناع، دوغ، نخود، سبزی، تخم‌مرغ و برنج مواد اصلی سازنده این غذا هستند که برای افطار و معده خالی بسیار مناسب است.

«قیق‌نق» شیرینی قدیمی خانم‌های آذربایجان شرقی است که در بیشتر سفره‌های افطاری وجود دارد. این شیرینی مخصوص برای افزایش قند خون بدن مفید بوده و شیره آن نیز از انگور مخصوص تهیه می‌شود و برای افرادی که قند خون بالایی دارند، ضرر ندارد.

«هومبابائی» و «نخل گردانی» آئین‌های اصفهانی‌ها در رمضان

امسال اصفهان شاهد بیست و ششمین سال برگزاری سفره کرم امام حسن (ع) مقارن با روز ۱۵ رمضان بود. در سال‌های اخیر سفره کرم امام حسن (ع) جلوه جالب‌تری پیدا کرده و واحدهای سیاری به‌صورت موتوری و ماشینی بین افراد نیازمند و مراکزی از جمله بیمارستان‌ها، مراکز بهزیستی و زندان‌ها نیز نان توزیع می‌کنند.

همچنین در این استان دو رسم «هومبابائی» و «نخل گردانی» ماه رمضان کاشان به‌تازگی در فهرست میراث ناملموس میراث فرهنگی نیز به ثبت رسیده است. تراب‌زاده مسئول ثبت پرونده‌های میراث معنوی اداره میراث فرهنگی کاشان تأکید کرد: آیین نخل گردانی در شب ۲۱

سازیم. از نور پنجره‌های بیدار در سحر تا دل‌خوشی‌های ساده افطار را در این گزارش ورق خواهیم زد و نوای دل‌نشین ربنا را در جای جای این سرزمین به گوش جان خواهیم سپرد. پس برای شنیدن حس لطیف ربنا، افطار تا اللهم در دعای سحر چشمانتان را در قاب اشک به آغوش گرفته و همراهان شوید برای رفتن به دل آیین‌های خفته در دل میهنمان.

رمضان در اردبیل؛ از «قاباغا گتمخ» تا جشن برای قصاص ابن ملجم

در استان اردبیل روزه‌داری در سه روز آخر ماه شعبان، رسمی است که به‌عنوان «قاباغا گتمخ» یا پیشواز رفتن هنوز توسط برخی از شهروندان به‌ویژه کهن سالان به‌جا آورده می‌شود.

همچنین شهروندان اردبیلی معتقدند بیدار کردن مسلمان برای سحری خوردن اجر و ثواب دارد. در گذشته جوانان شب‌زنده‌دار نیز در پاسخ به مناجات گو دسته‌جمعی تکرار می‌کردند: «هان دورون، اوباشدان دی»، بیدار شوید سحری است.

غذاهای اصلی ماه رمضان از جمله فرنی یا مریای گل محمدی، انواع آش‌ها و کوکو و کتلت، بانوان اردبیلی نیازهای یک ماه خانواده را تأمین می‌کنند.

موسی اصغر زاده پژوهشگر فرهنگ عامیانه اردبیل به شب ۲۷ ماه مبارک رمضان اشاره می‌کند و می‌گوید: این شب به روایتی شب قتل ابن ملجم مرادی است و در برخی خانه‌ها جشن می‌گیرند و در قدیم مردها هم از این مجالس جشن داشتند، اما اخیراً اختصاص به خانم‌ها داده شده است.

از دیگر رسومی که به نظر می‌رسد دیگر به اجرا در نمی‌آید رسم نوشتن دعا در جمعه آخر ماه رمضان است. وی در خصوص این رسم نوشته است: هر کس گرفتاری مهمی داشت، توسل به چهل دعا می‌شد.

قرآن، شبها در مساجد اقدام به پرایی نماز جماعت با عنوان تراویح می‌کنند. تراویح، نمازی ۲۰ رکعتی است که در قالب ۱۰ نماز دورکعتی، پس از اقامه نماز عشاء به جماعت خوانده می‌شود.

سفره افطار خوزستانی ها با طعم انواع شیرینی های محلی

در ماه رمضان بانوان با تهیه انواع شیرینی های محلی که اهالی خوزستان آن را به نام های «لگیمات» یا «ماقوطة»، «شعربه»، «شعت»، «زنگینک»، «مسقطی» و «معسل»، «فرنی»، «خلیم» و «آش سفره» می شناسند سفره افطار را برای اهل خانواده آماده می کنند. خوراک «مطفح» یکی از غذاهای مردم خوزستان است که بین بیشتر خانواده ها خصوصاً مردان عرب استان اقبال بسیار زیادی دارد. این غذای لذیذ از گوشت راسته گوسفند به همراه ادویه جات محلی طبخ می شود و برای روزمداری و تحمل گرسنگی های طولانی بسیار مفید است.

زنجانی ها کیسه برات می دوزند

مردم زنجان روزه گرفتن در دهه اول ماه مبارک رمضان را «یوقوشا داشینان - چیخماق» (حرکت در سربالایی تند کوه با بار سنگ)، ده روز دوم این ماه را «یوقوشا کرییجین چیخماق» (بالا رفتن از دامنه کوه با بار خشت) و روزه داری در دهه ی سوم این ایام پربرکت را «نیشه قاشماق سو ایچماق کیمیندی» (پایین آمدن از دامنه کوه مثل آب خوردن است) تعبیر می کنند.

دوختن کیسه برات یا «برات کیسه سی» به زبان ترکی در آخر ماه رمضان به تعداد اعضای خانواده نیز از آداب و رسوم مردم این منطقه بود که تقریباً هنوز هم در میان مردم ارزش خود را دارد.

این رسم به گونه ای بود که مادر خانواده این کیسه را در مسجد و بین دو نماز ظهر و عصر و دعا های تعقیبات نماز، با پارچه تازه و مناسبی می دوخت. برای بریدن نخ و پارچه این کیسه به جای چاقو و پیچی از دندان ها استفاده و یک سکه «پول» نیز در قسمت پایین آن طوری قرار داده می شد که دیگر پول هایی که در طول یک سال در آن می گذاشتند با سکه اولیه که چند قرآنی بیش نبود قاتی نشود.

آئین خانبندان در سمنان

در شهر مجن استان سمنان نیز مرسوم است که در آخرین پنجشنبه ماه شعبان آئین خانبندان در استقبال از ماه رمضان برگزار شود به این صورت که خانم ها در خانه های دورهم جمع می شوند حنا را همراه با ذکر صلوات استفاده می کنند.

یکی از آداب و رسوم ویژه ماه رمضان، طبخ «جوش بره» در میامی و صرف آن همراه با خانواده و یا توزیع آن در بین

از مردان خوش صدا پس از نیمه شب سه نوبت که هر کدام نمودار وقتی از سحرگاهان بود، به بالای بام خانه خود می رفتند و با صدای بلند به خواندن ادعیه و اشعاری نیایشی می پرداختند. این مراسم در برخی روستاها از جمله روستای «چنشت» شهرستان سرپیشه به وسیله طبل انجام می گرفت.

یکی از مراسم قدیمی ماه مبارک رمضان در بیرجند، خواندن «رمضانی» است این مراسم که نوعی خبررسانی برای ماه رمضان است و این مراسم به عنوان آداب و رسوم و برای جمع آوری نذورات مردم و همچنین ایجاد شور و نشاط از زمان های قدیم در استان مرسوم بوده است.

در شب بیست و هفتم ماه رمضان نیز مردم خراسان جنوبی به یمن مرگ ابن ملجم مرادی مراسم خاصی به نام بیست و هفتمو را انجام می دهند. در این مراسم برخی از خانم ها و دختران جوان با پوشیدن صورت خود و گرفتن سب با طبقی در دست که آیین های روی آن قرار دارد و ملاقه به دست به درب خانه همسایگان رفته و طلب هدیه می کنند.

«نقاره زنی» در خراسان رضوی

اگرچه امروز از وسایل الکترونیکی برای بیدار شدن در سحرگاه استفاده می شود اما آنچه سالیان درازی است با اهالی خطه خورشید همراه و مهمان لحظات سحر آن هاست، نوای جان افزای نقاره زنی حرم رضوی است و هنوز هم جسم و جان زائران و مجاوران را جلا می دهد. همچنین بازار طبخ شله مشهدی، شله زرد، آش رشته، سوپ و پخش آن بین اهالی محل و نیازمندان در ماه مبارک رمضان در خراسان رضوی داغ است، در این میان اما شاید شله مشهدی برای مردم در سایر نقاط ایران جذاب تر باشد. روزه داران سبزواری در ماه مبارک رمضان غذای اصلی خود را در سحر می خوردند زیرا بعد از سحر کار و فعالیت اقتصادی روزمره مردم شروع می شود. سبزواری ها علاقه خاصی به آشکنه دارند و در این شهر بیش از ۹۰ نوع آشکنه تهیه می شود که مشهورترین آن ها «آشکنه ی قورمه» است.

طبل زنی در خراسان شمالی

در بجنورد در زمان سحری سه نوع طبل نواخته می شد که هر کدام مفهوم خاصی داشت. آهنگ طبل اول با عنوان «قره خاتون تو پلو بیشر»، برای بیدار کردن خانم خانه بود تا با برخواستن بساط سحری را آماده کند.

آهنگ طبل دوم، یعنی خانم خانه دیگ غذا را پایین بیار «قره خاتون قازانه دیشر»، درواقع با آهنگ این طبل تمام افراد خانواده برای خوردن سحری بیدار می شدند. آهنگ طبل سوم نیز به معنای موعد اذان بود که پس از آن مؤذن اذان را می گفت.

یکی دیگر از رسوم قوم ترکمن در خراسان شمالی اقامه نماز «تراویح» است که علاوه بر پرایی نمازهای یومیه و ختم

مراسم ویژه به نام «ماه در مه» به معنای «ماه در آمدن» در شهرستان طالقان وجود دارد که این مراسم به منظور رؤیت ماه انجام می شود و صرفاً مختص ماه رمضان نیست.

مراسم دیگری به نام «همچه کاسه» در البرز وجود دارد که این مراسم در ماه رمضان بیشتر برگزار می شود و ممکن است در ۳۰ روز میاه رمضان برگزار شود. در این مراسم، همسایگان معمولاً شیر برنج، فرنی، حلوا و آش را به یکدیگر تقدیم می کنند که این امر سبب نزدیکی دل ها می شود. محراب رجبی در ادامه سخنان خود گفت: قبل از ماه رمضان در البرز معمول بود اگر خانواده هایی اختلاف دارند قبل از رؤیت ماه رمضان با یک آش پزان با یکدیگر آشتی کنند این مراسم را «آش و آشتی» می نامیدند که البته این رسم در حال فراموشی است.

مراسم «سحر خوانی» و «رمضان خوانی» نیز در آیین های کهن معنوی استان البرز از جمله شهرستان طالقان همچنان پایرجا است.

پخت آش «اوماج» در چهارمحال و بختیاری

آش «اوماج» یکی از مهم ترین آش هایی است که در چهارمحال و بختیاری در ماه مبارک رمضان توسط زنان پخته می شود. «اوماج» از اسفناج و نخود خیس شده و خرد شده و پیازداغ به همراه ارد و تخم مرغ و ادویه های محلی تهیه می شود

آش «کاردین» دیگر آشی است که در ماه مبارک رمضان پختن آن بیشتر از ماه های دیگر سال انجام می شود و اختصاص به ماه مبارک رمضان دارد.

«کالا جوش» نیز یک نوع غذا است که بیشتر در ماه مبارک رمضان توسط چهارمحالی ها پخته می شود. ماده اصلی این غذا کشک، گردو، نعنای داغ، پیازداغ و کشمش است.

«کاکولی پزون» رسمی قدیمی در استان چهارمحال و بختیاری است. کاکولی پزون یکی از آداب قدیمی است که در سرتاسر این استان به ویژه در شهر فرخ شهر و شهرهای دیگر استان از جمله بروجن رایج است؛ در بروجن این نان به نام «کچی» معروف است.

چشن «سر روزهای» یکی دیگر از آداب مهم چهارمحالی ها در ماه مبارک رمضان است. در مراسم چشن سر روزهای هدیه به همراه نان کاکولی، آش و... برای تازه عروس توسط خانواده داماد برده می شود و این چشن به مناسبت اولین ماه رمضان عروس و داماد گرفته می شود.

«شو خوانی» در خراسان جنوبی

مناجات و شب خوانی یا به اصطلاح مردم استان «شو خوانی» از مراسم ویژه اکثر شهرهای خراسان جنوبی است؛ در این مراسم از نخستین شب ماه رمضان هر شب، برخی

خانه همسایه و یا هم‌محلله‌های خود را می‌زند وقتی درب باز می‌شود فرد صاحب‌خانه با گفتن جمله‌های چراغ بیاور و یا قند و شیرینی بیاور نشان می‌دهد که می‌خواهد کمک کند و یا روی فرد آب می‌ریزد که در این صورت کلید زن کمکی دریافت نمی‌کند.

«سحری خوانی» در کرمانشاه

در استان کرمانشاه نیز قبل از پیدایش دستگاه‌های رسانه‌ای نوین یکی از رسوم مردم این دیار رسم زیبای «سحری خوانی» بود و از بین روزه‌داران کسانی هنگام سحر در محلات راه می‌افتادند و با نواهایی که سر می‌دادند روزه‌داران را از خواب بیدار و آماده خوردن سحری می‌کردند. سفره رمضان در غرب کشور را از متنوع‌ترین سفره‌هاست که با غذاهایی چون آش عباسعلی، حلیم یا روغن کرمانشاهی، آش ترخینه، خورش خالال، سیب پلو، هریسه (غذایی با ترکیب گوشت و حبوبات)، خوراک چنگال (نان محلی، روغن کرمانشاهی و شکر)، شیر برنج، کوفته و شله‌زرد رنگین می‌شود.

«آش عباسعلی» دیگر خوراک معروف کرمانشاهیان بوده که این آش بیش از ۲۰۰ سال قدمت دارد و داستان آن از این قرار است که در آن زمان آشپز متدین و ماهری به نام عباسعلی نذر می‌کند که هر شب در مسجد به مردم آشی ویژه بدهد تا آن‌ها روزه خود را با آن آش افطار کنند.

سنت «کاسه بهره» در کهگیلویه و بویر احمد

رمضان در کهگیلویه و بویراحمد با صلح‌رحم و سفره‌های ساده اما صمیمی عشایر و سنت خوب «کاسه بهره» دان گرم‌خورده است. اینجا زندگی باحال و هوای سنت‌های عشایری گذشته پیوند خورده است و همسایه‌ها در زمان افطار و یا سحر هر چه که برای خوردن داشته باشند را با همسایه خود شریک می‌شوند.

یکی دیگر از سنت‌های قدیمی ماه مبارک رمضان در این استان که این روزها به دست فراموشی سپرده شده است، نگاه کردن در آینه و فرستادن صلوات است. در گذشته که هنوز تکنولوژی به خانه‌ها راه نیافته بود، مردم برای تشخیص وقت دقیق سحر از ستارگان یاری می‌طلبیدند و بانگ خروس برایشان به معنای دمیدن صبح بود.

«تَرَک» و «فرنی» بر سر سفره افطار گلستانی‌ها

«تَرَک» و «فرنی» خاص مردم گرگان در ماه رمضان است و در مراسم افطار خانوادگی معمولاً انواع غذاهای رایج مانند مسقطی، کتلت، آبگوشت، فرنی، خرما، سبزی، حلوا، آش، سوپ، نان روغنی و شیرینی‌هایی مثل گوش فیل و نان پنجه‌ای، نان کنجدی و قطاب و زولبیا پامیه بر سر سفره وجود دارد که به سلیقه خانواده استفاده می‌شود.

نان روغنی یکی از طعام‌های پرمصرف در ماه مبارک است که با افزودن شدن روغن، کنجد و سیاه‌دانه به نان‌های

رسم می‌گویند: طبق این رسم، در شب آخر ماه شعبان، مردم در جوی آب که کنار امامزاده شاه محمدقاسم (ع) وجود داشت و به «خندق» معروف بود کلوخ‌هایی پرت می‌کردند و از خداوند برای روزی گسترده و کمک در ماه مبارک رمضان مدد می‌گرفتند.

این پژوهشگر تاریخ قم تأکید کرد: در زمان‌های گذشته به این صورت ساختمان‌سازی نبود و معمولاً با درشکه برای رفت‌وآمد استفاده می‌کردند. یکی از دلایل ایجاد گلدسته‌ها این بوده که چراغ‌هایی روی آن می‌گذاشتند تا کسانی که گم‌شده‌اند راهشان را پیدا کنند. در ایام ماه مبارک رمضان کسانی که صدای بلندی داشتند بالای همین گلدسته‌ها دعای سحر و اذان و مناجات می‌خواندند که در اصطلاح به آن‌ها «پیش‌خوان» گفته می‌شد.

نوای «مرحبا» رمضان در کردستان

استقبال از ماه مبارک رمضان در کردستان دارای آئین‌ها و مراسم‌های ویژه‌ای است و هرچند که باگذشت زمان گرد فراموشی بر بخشی از این مراسم‌ها نقشسته است ولی همچنان شماری از مردم ساکن در این استان مطابق رسم و سنت گذشتگان از ماه مهمانی خدا استقبال می‌کنند. با مشاهده هلال ماه و رسمی شدن آغاز ماه مبارک رمضان، نوای «مرحبا» رمضان در استان کردستان طنین‌انداز می‌شود و مردم با شنیدن این نوای عرفانی و قرآنی خود را برای استقبال از این ماه آماده می‌کنند. زنان کرد طبق آیین دیرینه‌شان نوعی نان ویژه و محلی برای شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان می‌پزند که به آن «کولیره» می‌گویند و بعد از پخت، آن را بین همسایگان و اهالی محل تقسیم می‌کنند که البته هنوز این آئین در بخشی از مناطق استان وجود دارد.

برگزاری «الله رمضان» در کرمان

مهم‌ترین رسم مردم کرمان در این ایام آیینی خاطره‌انگیز برای اکثر مردم کرمان است که هنوز هم توسط نوجوانان شهر اجرا می‌شود که از آن به‌عنوان «الله رمضان» یاد می‌شود. در این آیین پسران نوجوان کرمانی دسته‌جمعی درب خانه‌های اهل محله رفته و سرودی مذهبی و عامیانه می‌خوانند و بر پیامبر اسلام (ص) و خاندان او صلوات می‌فرستند. صاحب‌خانه نیز به مقدار توانایی خود هدایایی از قبیل پول، خرما، بادام، نخود و کشمش و دیگر خوراکی‌ها به آن‌ها می‌دهند.

مراسم «کلید زنی» یکی دیگر از مراسمات سنتی کرمان در ماه مبارک رمضان است که توسط زنان و دختران اجرا می‌شود.

فاطمه رضاپور پژوهشگر رفتار اجتماعی می‌افزاید: در کلید زنی فرد اجراکننده باید نیت کند که پول و یا غذایی که جمع می‌کند را در نیتی خیر استفاده کند و بعد صورت خود را می‌پوشاند و یک سینی یا کمو به دست می‌گیرد و درب

افراد به‌خصوص در نخستین افطار ماه میهمانی خدا است. جوش بره در اصل شبیه آشی است که به‌جای رشته آشی، خمیرهای شکم پر در آن به کار می‌رود و غذایی بسیار کامل، سنگین و مقوی به شمار می‌آید البته باید توجه داشت که پخت این غذا به دلیل تهیه خمیر و نیاز استراحت دادن آن برای تخمیر، بسیار زمان‌بر و سخت است. طبق غذاهای محلی مثل رشته برشته، گولاچ، انواع آش و نان‌های محلی در ماه رمضان، مهمان سفره‌های مردم است.

«کلوک اندازون» در فارس

یکی از رسم‌های مردم شیراز «کلوک اندازون» است که البته طی چندین سال گذشته در کلان‌شهر شیراز کمتر به یاد مردم مانده اما در گذشته آخرین جمعه قبل از ماه رمضان مردم به مکان‌های خوش آب‌وهوا می‌رفتند تا شب به تفریح مشغول می‌شدند زیرا اعتقاد داشته و دارند که در این ماه باید به دعا و نیایش در تمام ساعات روز مشغول بود و دیگر زمان سفر نیست.

اعتقادات و نگاه مردم شیراز از گذشته به مساجد و امامزادگان بوده و تاکنون نیز ادامه دارد به‌گونه‌ای که در برخی از کتاب‌های قدیمی جمعه الوداعی را یکی از رسومات مردم شیراز در آخرین جمعه ماه رمضان عنوان کرده‌اند. در این روز که به‌گونه‌ای به زنان شهر شیراز اختصاص داشته زنان با نیت‌های مختلف از ساعات اولیه صبح به مسجد می‌آمدند تا برای درست کردن «چل بسم‌الله» و گرفتن دعای کیسه در اولویت باشد.

اما خوراکی‌های ماه رمضان در شیراز و فارس تنوع رنگ و طعم فراوان دارد که یکی از آن «زلیبی» است که به‌طور کلی در ظاهر و میزان شیرینی با زولبیا تفاوت دارد. آش کوفته سبزی از دیگر غذاهای این ایام است که با برنج محلی و سبزی‌های معطر، کشمش، گدو و گوشت چرخ شده درست می‌شود.

قزوینی آئین «گل خندانی» را برگزار می‌کنند

مردم قزوین چند روز باقیمانده تا آغاز ماه مهمانی خدا، قرار می‌گذارند و عصر یک روز جمع می‌شوند و «گل خندانی» به راه می‌اندازند. در این آئین قزوینی‌ها به‌رسم پیشینیان به گردش و تفریح در باغ و دشت و تفرجگاه می‌روند. همچنین در ایام قدیم، مردمان شهرستان تاکستان از توابع قزوین صبح روز بیست و یکم ماه رمضان با افراشتن علم و پرچم‌های عزا در کنار تپه‌ها و نیز راه‌اندازی کاروان کجاوه امام علی (ع) برای مولای متقیان عزاداری می‌کردند. همچنین شخصی با دستان بسته در نقش ابن ملجم حاضر می‌شد و دست‌بسته در پی کجاوه به راه می‌افتاد.

آئین‌های قم در رمضان

یکی از این آداب و رسوم مردم قم «کلوخ اندازون» نام دارد که محمد قاضی یکی از اعضای بنیاد قم پژوهی درباره این

می‌گویند. شب‌های ۲۶ رمضان و هشت‌ذی‌حجه را برای کسانی که در سال‌های گذشته فوت‌شده‌اند و شب‌های ۲۷ رمضان و نهم‌ذی‌حجه را برای تازه‌درگذشتگان غذا تهیه کرده و خیرات می‌کنند.

در شهرستان میناب، یک‌شب قبل از شهادت امام علی(ع)، خانواده‌هایی که نذر دارند، خمیر آماده کرده و نان می‌پزند؛ افراد مریض از این نان می‌خورند و در صورت شفا یافتن، سال آینده وسایل انجام این مراسم را تدارک می‌بینند.

در نوزدهم ماه رمضان مراسم «علم شمشیری» که از قدمتی ۹۰۰ ساله برخوردار است در این جزیره برگزار می‌شود؛ در این مراسم شیعیان جزیره قشم علم شمشیری را با پای پیاده از شهر قشم به روستای حمیری می‌برند و تا قبل از آذان مغرب به شهر برمی‌گردانند.

در شب‌های قدر، مردم اعمال وارد و تأکید شده را انجام می‌دهند و مخصوصاً دعای «جوشن کبیر» که به «دعای ۱۰۰ بند» معروف است را می‌خوانند. آنان با خود نخ‌های همراه دارند که با خواندن هر بند از دعای جوشن کبیر یک گره به آن می‌زنند و در مکانی نگهداری می‌کنند. هرزمانی‌ها معتقدند اگر این نخ ۱۰۰ بند را همراه داشته باشند یا در خانه خود نگهداری کنند آن سال با مشکلی مواجه نخواهند شد.

روژه قلاغی تمرین روزه‌داری کودکان همدانی

مردم همدان به روزه نیمه‌روز و روزه‌ای که در آن بچه‌ها از هنگام سحر تا آذان ظهر روزه خود را نخورند، روزه قلاغی می‌گویند که از جمله آئین‌های پابرجای مردم این استان است.

مطابق سنت دیرینه در ماه رمضان جوان دارای نامزد، باید افطاری نامزدش را به خانه پدر عروس ببرد که این افطاری شامل چند قرص نان، گرده دوزره، برنج، روغن حیوانی، یک عدد مرغ و یا ماهی، سیب سرخ، شیرینی، انگشت‌پیچ و میوه‌های فصل است و پس‌ازاینکه افطاری از سوی داماد به خانه عروس برده شد، خانواده عروس نیز در شب‌های آینده، خانواده داماد را برای صرف افطاری به منزل خود دعوت می‌کنند. اگر در روز عید فطر گذرتان به همدان بیفتد، تقریباً از تمام خانه‌های شهر بوی آش رشته‌ترشی را حس می‌کنید، آشی که به اعتقاد مردم، بعد از یک ماه روزه‌داری، خوردن آن دستگاه گوارشی را جلا می‌دهد.

«روضه قنبر» یزدی‌ها در ماه مبارک رمضان

روضه قنبر در ایام ماه مبارک رمضان از روز نوزدهم تا شب بیست و هفتم ماه رمضان، خوانده می‌شود و این روضه بیشتر ویژه زنان است که نذری دادن و طلب حاجت در این چند روز مرسوم است و این مراسم اغلب در خانه‌ها برگزار می‌شود.

برگزاری روضه قنبر، نماد ضربت خوردن مولای متقیان است و با آداب خاصی توسط زنان برگزار می‌شد و هنوز هم در محله‌های قدیمی یزد این آیین برگزار می‌شود. اما یزدی‌ها نیز مانند دیگر مردم نقاط مختلف کشور، خوراکی‌های خاصی برای سفره‌های سحر و افطار خود دارند و اغلب افطاری‌ها را سبک اما بنا به ذائقه با خوراکی‌های شیرین مثل آبجوش نبات، حلوائی برنج یا همان شله‌زرد، باقلوا، خرما و ... میل می‌کنند و وعده شام را نیز با غذاهای به‌اصطلاح نانی سپری می‌کنند و آش به‌ویژه آش گندم، آبگوشت، گوشت نخود و ... غذای غالب سفره‌های افطار است.

تاریخ لرستان است که از آرد، شیر، شکر و برخی افزودنی‌ها از گیاهان بومی و طبیعی درست می‌شود و سهم بزرگی از سفره افطاری مردم این دیار دارد.

سفره پرونیق مازندرانی در رمضان

شیر آش، راغون دشو، شکر پلا، اولحوا، آش ساک، کوکو، شامی سبزی، تخم‌مرغ و برنج و در قدیم نیز قرقاق از غذاهای محلی مازندران در ماه رمضان بود که اعتقاد داشتند خوردن این غذاها در طول روز مانع گرسنگی و ضعف می‌شود.

قدیم در مازندران رسم بود افرادی که فرزند پسر می‌خواستند نذر می‌کردند که در طول ماه مبارک رمضان مردم را برای خوردن سحری بیدار کنند، به این صورت که یک پیت حلبی خالی به گردن خود می‌آویختند و با چوب به آن ضربه می‌زدند تا مردم برای سحری بیدار شوند که البته این رسم‌ها هم‌اکنون از بین رفته است.

برپایی سفره‌های مهربانی و تعزیه‌خوانی از آیین‌های رمضانی مردمان بخش کجور مازندران در دامنه‌های البرز بلند است که هم‌زمان با ماه مبارک رمضان با شور و حال خاصی در روستاهای مختلف برگزار می‌شود.

برگزاری آیین «الم ترانی» در مرکزی

در سینقان و خواجه استان مرکزی نیز به شب‌های سیزده تا ۱۵ رمضان، «شب‌های نیمه» گویند. در این شب‌ها در سینقان پسر بچه‌های کوچک در گروه‌های دهنفری در مرکز روستا جمع شده بعد از افطار در کوچه‌ها به راه افتاده و با خواندن اشعاری آجیل (نخودچی، کشمش، نقل، نبات و ...) جمع می‌کردند؛ به اعتقاد مردم این منطقه، این کار شگون دارد.

سنت دیرینه «هو اهو» یکی دیگر از آداب متداول در استان مرکزی است که شامگاه چهاردهم ماه رمضان شب تولد امام حسن(ع) در روستای خوره‌از از توابع شهرستان محلات برگزار می‌شود.

آیین الم ترانی از جمله مراسم سنتی و مذهبی کهنی است که در ماه مبارک رمضان در شهرستان ساوه برگزار می‌شود. این مراسم در شب‌های پایانی ماه مبارک رمضان به‌ویژه آخرین چهارشنبه این ماه بعد از اقامه نماز مغرب و عشاء توسط عده‌ای از جوانان و نوجوانان ساوچی برگزار می‌شود. شرکت‌کنندگان در این آیین که تعدادشان به حدود ۱۰ نفر می‌رسد با اجتماع در مقابل خانه‌های خویشان و همسایگان به اجرای این برنامه می‌پردازند.

مراسم «علم شمشیری» در هرمانگان

مردم شهرستان میناب نیز علاوه بر هشتم و نهم‌ذی‌حجه، شب‌های ۲۶ و ۲۷ ماه مبارک رمضان را عید مردگان

بربری درست می‌شود. جگر خوری بعد از افطار نیز برای گرگانی‌ها سنت دیرینه‌ای است که بر اساس نسخه‌ای خطی قدمت آن به قاجار مربوط می‌شود.

یکی از اقوامی که حضوری پررنگ در گلستان داشته و رسوم آن‌ها با سنت‌های مردم این منطقه گره‌خورده است قوم سیستانی است. خوراک مردم سیستانی در ایام ماه مبارک رمضان غذاهای آبدار منطقه از جمله آبگوشت محلی و کشک زرد سیستانی است که در وقت افطار رمضان پخت و مصرف این غذا به اوج خود می‌رسد.

ترکمن‌ها بیشتر برای افطار سوپ، بورک (شبیبه به پیراشکی) می‌پزند و غذای سحر بیشتر ترکمن‌ها چکدرمه است. شیرینی‌های مخصوص این ماه ترکمن‌ها نیز بیشتر بیمه و قاتلمه است.

پخت «رشته خشکار» در گیلان

در ماه مبارک رمضان نیز «رشته خشکار»، «شامی» و «شله‌قلمکار» سه جزو جدایی‌ناپذیر از سفره‌های افطار گیلانی‌ها است که تهیه هر کدام سبک و سیاقی خاص خود دارد.

رشته خشکار از دو محصول رشته و خشکار تشکیل شده که معمولاً به‌صورت پیوسته نام‌برده می‌شود. «رشته» همان ترکیب آرد و برنج و آب و شیر به‌تنهایی است که روی سینی مسی ریخته می‌شود و «خشکار» به رشته میان‌پیر می‌گویند.

یکی دیگر از خوراکی‌های مخصوص ماه رمضان که زینت‌بخش سفره‌های افطار است، «شامی» نام دارد. این غذا که همراه با پنیر و سبزی خوردن سرو می‌شود، جایگاه ویژه‌ای بر سر سفره‌های افطار مردم گیلان دارد. آش «شله‌قلمکار» که در برخی مناطق گیلان به‌ویژه شرق استان به نام آش «فاطمه زهرا» نامیده می‌شود نیز یکی دیگر از

خوراکی‌های محبوب گیلان در ماه مبارک رمضان است. ترکیبی از گوشت، سبزی‌ها، انواع حبوبات و برنج است، طرفداران زیادی داشته و هم‌زمان با ماه مبارک رمضان عرضه آن در اکثر مغازه‌ها رونق زیادی می‌گیرد.

«کاسمسا» سنت لرستانی‌ها در رمضان

از آداب و رسوم معمول در سراسر لرستان در ماه مبارک رمضان پختن حلوائی شب بیست و یکم است که معمولاً در همه شهرستان‌های استان پخته می‌شود و در مراسم احیا و دیگر مراسم‌های مختص به ۲۱ رمضان در میان مردم توزیع می‌شود.

در شب ۲۱ ماه رمضان در بروجرد نیز انواع حلواجات اعم از حلوا ارده، ارده شیر، حلوا مغزی، حلوا شکری، تر حلوا پخته می‌شود. حلوائی پخته‌شده در شهرستان بروجرد که به «تر حلوا» موسوم است از آداب و رسوم است که هنوز پابرجاست.

یکی از آداب کهن لرستان که هنوز نیز در برخی نقاط استان اجرا می‌شود سنت «کاسمسا» است، مطابق این سنت هر خانواده‌ای مقداری از غذای افطار خود را برای همسایگان می‌برند.

سفره افطار ماه رمضان مردم لرستان از غذاهای محلی سبک نیز خالی نیست، سوپ «کشکینه» از جمله غذاهای مقوی است که در فصول مختلف به‌ویژه زمستان مورد استفاده قرار می‌گیرد. «برساق» از شیرینی‌های ویژه

«رمضان» پای درس کلام وحی؛ محفلی که در بهار قرآن گل می دهد

جلسات تفسیر قرآن به طور مستمر در ماه بهار قرآن مهمان مساجد استان لرستان می شود، فرصتی که از آن می توان برای پیوند و آشنایی بیشتر جوانان و نوجوانان با کلام وحی بهره برد.

فاطمه حسینی

مخفل رضانی تفسیر قرآن مسجد بعثت خرم آباد برای خودش حال و هوایی دارد؛ شبهای رمضان گاهی که دلمان هوای نفس کشیدن در هوای آیات قرآن می کند همین جا قرار را مدار می کنیم، حال و هوایی که نزدیک ۱۰ سال است هوای شهر را معطر کرده است.

● روایت محفلی که در آستانه ۱۰ سالگی قرار دارد

مرور چهره های جلسات تفسیر قرآن حکایت متون و کودک و نوجوان و پیر و جوان است، زن و مرد حوالی ساعت ۲۲ راهی مسجد می شوند تا پای درس قرآن بنشینند.

دقایقی را روی پله های منتهی به بخش خواهران مسجد می نشینیم تا چهره های وارد شده به محفل را مرور کنیم، مادری با دختر بچه اش وارد می شود، دختران نوجوان گروهی و رفاقتی شبها همین جا قرار می گیرند، زن جوان نگاهی را می چرخاند تا همسایه را پیدا کند و کنارش بنشیند؛ پسر بچه ای با شلوغی تمام پله ها را دو تا یکی می کند و صدای خنده کودکش در فضای مسجد می پیچد.

جمعیت بخش خواهران تا روی پله ها هم آمده است؛ از طبقه بالا بخش برادران را هم ورنانداز می کنیم؛ نمایی که خیلی راحت می توان از آن تشخیص داده که پیش از ۷۰ درصد حاضران جوانان و نوجوانان هستند که پای درس قرآن آمده اند.

روایت محفلی که در آستانه ۱۰ سالگی قرار دارد، حکایت کودگانی است که پای درس قرآن قدم می کشند و شبهای رمضان برایشان ماندگار و خاطره انگیز می شود، محفلی که اسمال مورد تقدیر رهبر معظم انقلاب نیز قرار گرفت.

● ابراز رضایت رهبری از جلسات تفسیر قرآن

«کار خوبی است، هرچه با جوانان در زمینه قرآن کار شود کم است، من تشکر می کنم و سلام مرا برسانید و این برنامه را با قوت ادامه بدهید.» این تأکید رهبر انقلاب است که نماینده ولی فقیه در لرستان در جلسه هشتم تفسیر قرآن مسجد بعثت به آن اشاره می کند.

آیت الله سید احمد میرعمادی در این رابطه می گوید: در تاریخ ۹۵/۳/۲۵ مصادف با هشتم رمضان ۱۴۳۷ مق در جلسه افطاری که در محضر رهبر فرزانه انقلاب داشتیم، گزارشی از برگزاری ۹ ساله تفسیر قرآن به ویژه برگزاری تفسیر در شب های ماه مبارک رمضان با حضور جوانان ارائه دادیم و از محضر ایشان درخواست پیام برای این جلسه معنوی

برگزاری جلسات تفسیر قرآن برخی از حاضران اقدام به حفظ سوره و با جزوه برداری از تفسیر سوره مورد نظر کرده و در پایان ماه مبارک با برگزاری مسابقه ای به برگزیدگان جایزه داده می شود.

با تبیین این جلسات اخیراً نیز در اقدامی تمیز جلسات تفسیر قرآن نماینده ولی فقیه در لرستان از سوی اداره کل پست استان لرستان طراحی و در حاشیه مراسم تفسیر قرآن رونمایی شد.

● اعزام مفسران قرآن به مناطق مختلف

مدیرکل تبلیغات اسلامی لرستان نیز با اشاره به برکات محافل و جلسات تفسیر قرآن، گفت: سال گذشته حدود ۱۷ محفل انس با قرآن در بخش های مختلف استان اجرا شد. حجت الاسلام مهدوی امین به برگزاری برنامه های مختلف قرآنی اعم از برنامه جزء خوانی قرآن، جلسات تفسیر قرآن و ... در ماه رمضان اسمال اشاره کرد و بیان داشت: اسمال برای برگزاری جلسات تفسیر قرآن در ماه رمضان حدود ۷۰ مفسر برجسته به استان های مختلف کشور اعزام شدند که دو نفر از این مفسران به شهرهای خرم آباد و بروجرد اعزام شده اند.

وی به برگزاری ۱۰ کلاس تفسیر از سوی سازمان دارالقرآن در سطح همه شهرستان های لرستان اشاره کرد و افزود: نماینده ولی فقیه در استان لرستان نیز حدود ۱۰ سال است که در مرکز استان جلسات تفسیر ماه رمضان را برگزار کرده و جلسات تفسیر ایشان یکی از جلسات بنام کشور معرفی شده که در ملاقات اخیر ایشان با رهبر انقلاب ایشان نیز از این جلسات تجلیل کرده و بر ادامه آن تأکید داشتند.

● دختر بچه و پسر بچه هایی که پای درس

قرآن بزرگ شدند

بنابراین گزارش، جلسات تفسیر قرآن هرساله پررونق تر از سال قبل می شود، محفلی که حالا مشتریان پروپاقرصی از جوانان و نوجوانان دارد که هر شب سر ساعت برای شنیدن پیام آیات الهی راهی مسجد می شوند.

مخفل تفسیر قرآن امشب هم تمام می شود تا کم کم مسجد خلوت شود؛ می توان میان خانواده هایی که از مسجد خارج شده اند دختر بچه و پسر بچه هایی را دید که پای درس قرآن بزرگ شده اند و لذت حضور در این محفل نورانی رمضان را برایشان شیرین خاطره انگیز کرده و این رهاورد کمی برای این محفل قرآنی نیست.

نمودیم که ایشان ضمن ابراز رضایت، بر تقویت این محافل تأکید کردند.

نماینده ولی فقیه در استان لرستان و امام جمعه خرم آباد با اشاره به ۹ سال برگزاری جلسات تفسیر قرآن در خرم آباد که با استقبال کم نظیر جوانان همراه بوده است، گفت: ترویج فرهنگ قرآنی برکات زیادی به همراه دارد.

● الگو برداری از جلسات تفسیر قرآن نماینده ولی فقیه در لرستان

آیت الله سید احمد میرعمادی با اشاره به استقبال مطلوب مردم از برگزاری جلسات تفسیر قرآن اظهار داشت: همچنین باز نشر مطالب جلسات تفسیر قرآن در فضای مجازی و خبرگزاری ها مؤثر بوده به طوری که هر فردی که می خواهد در این زمینه تحقیق کند با یک جستجوی اینترنتی به مطالب دست پیدا می کند.

آیت الله میرعمادی بایان اینکه این گونه کارها و فعالیت ها ماندگار و اثر بخش است ادامه داد: فعالیت در زمینه قرآن برکات فردی و اجتماعی فراوانی در زندگی افراد دارد.

برگزاری جلسات تفسیر قرآن نماینده ولی فقیه در لرستان در حالی است که طی سال های اخیر این جلسات در سطح شهر تکثیر شده و در مکان های مختلف محافل تفسیر قرآن و جزء خوانی در ماه رمضان برگزار می شود.

نماینده ولی فقیه در استان لرستان و امام جمعه خرم آباد آغاز برگزاری چندین جلسه تفسیر قرآن در خرم آباد را از برکات همین جلسه ۹ ساله دانست و بیان کرد: این الگو برداری از جلسه تفسیر قرآن نعمت بزرگی است.

● تربیت قاریان بین المللی در همین جلسات تفسیر قرآن

آیت الله میرعمادی استقبال جوانان و نوجوانان از این جلسه تفسیر قرآن را نیز از برکات و دستاوردهای آن دانست و افزود: به برکت همین جلسات قرآن قاریانی پرورش پیدا کردند که در سطح بین المللی تلاوت دارند. نماینده ولی فقیه در استان لرستان و امام جمعه خرم آباد به انگیزه خدایی و داوطلبانه مسئولان، خیرین و نیکوکاران برای حمایت از این جلسات تفسیر قرآن اشاره کرد و گفت: این حضور داوطلبانه از امتیازات این جلسات است.

وی بایان اینکه هرسال یکی از سوره های قرآن در این جلسات تفسیر می شود، افزود: همچنین در جریان

«رمضان» عید آذری هاست / سنت‌هایی از «افطار لیخ» تا «اوباشتانلیخ»

مردم آذربایجان شرقی سنت‌های ویژه‌ای در رمضان داشته که بسیاری از این آیین‌ها حکایت از عید قلمداد کردن این ماه توسط مردم دارد چراکه بافرارسیدن رمضان شور و شوق خاصی در همه جا حاکم می‌شود.

مردم گوشه گوشه کشورمان آداب خاصی برای ماه مبارک رمضان دارند، با آیین خاصی به استقبال از ماه مهمانی خدا می‌روند و با آیین خاصی نیز این ماه را تمام می‌کنند. مردم آذربایجان شرقی نیز همچون مردم سایر نقاط کشورمان سنت‌ها و آیین‌های ویژه‌ای برای رمضان دارند، با آیین «قاباخلاما» یعنی به پیشواز ماه رمضان رفتن از این ماه استقبال می‌کنند و در شبهای قدر با آیین «احیا گتجه لری» شب‌ها را در مساجد و درسوگ مولایشان حضرت علی (ع) صبح کرده و به راز و نیاز با خداوند می‌پردازند.

گفتنی است، آذری‌ها که به صبغه مذهبی و فرهنگی در ایران شناخته شده‌اند همواره آیین‌ها و سنت‌های ماه مبارک رمضان را با احترام و با آداب و رسوم محلی خاصی برگزار می‌کنند.

آیین‌های مردم آذربایجان شرقی ریشه در عقاید دینی و ملی آنان دارد. بدون شک این آداب و رسوم که بخشی از فرهنگ بومی یک منطقه را شامل می‌شود، بارزترین عنصر هویت بخشی مردمان یک منطقه به شمار می‌آید. البته رسم‌های مردم تبریز و آذربایجان شرقی برای ماه مبارک رمضان هم در کشور خاص است که در ادامه تعدادی از این آیین‌ها را مرور می‌کنیم.

● رویت هلال ماه

پیشینه رویت هلال ماه در روستاهای آذربایجان شرقی حکایت جالبی دارد؛ پیش از اینکه رادیو و تلویزیون وارد جامعه ایران شود، روستاییان برای رویت هلال ماه به پشت بام ها می رفتند و ساعت ها منتظر می ماندند. همزمان با آنها چندین سوار به روستاها و شهرهای اطراف می فرستادند تا خبر رویت هلال ماه را بیاورند.

از دیگر باورهای منطقه آذربایجان شرقی در خصوص رویت هلال ماه این بود که بزرگترها بعد از رویت هلال ماه رمضان، به چهره یک کودک معصوم یا یک فرد مومن و نمازخوان نگاه می کردند و اعتقاد داشتند که نگریستن به صورت آدم های بی نماز و روزه خوار، خوش یمن نیست.

● نگاه کردن به آئینه

نگاه کردن به آئینه و فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد (ص) بعد از رویت هلال ماه هنوز هم به عنوان یک رسم در بین پیرمردان مناطق روستایی استان مرسوم است.

این عادت بر این اعتقاد مبتنی است که باید در ماه رمضان دل مومن همچون آئینه صاف و روشن باشد و از ناپاکی‌ها زوده شود. پیرمردان برای این منظور همواره آئینه کوچکی در درون جیب خود داشتند و بعد از اینکه خود به رویت آئینه می‌پرداختند، با فرستادن صلوات چندین بار آئینه را به دور خود و اهل خانواده می‌چرخاندند.

هر چند این رسم در سالیان اخیر این رسم کمرنگ شده اما هنوز هم بسیاری از پیرزنان و پیرمردان روستائین به این کار مبادرت می‌کنند.

● تسلیت به خانواده تازه در گذشتگان

بعد از آغاز ماه مبارک رمضان مردم استان به دیدار خانواده تازه در گذشتگان می‌روند و به آنها تسلیت می‌گویند. عملی

● آماده کردن خانه‌ها و مساجد برای ماه مبارک رمضان

خانم‌های خانه دار آذربایجان شرقی با خانه تکانی به استقبال ماه مبارک رمضان می‌روند و یکی دو روز مانده به آغاز ماه رمضان مردم روستاهای استان فطیر درست می‌کنند و این فطیرها و نان‌های مخصوص پای ثابت سفره های افطار می‌شود.

این فطیرها «نزیه» نام دارند و یک نوع نان محلی مغزدار است که روی آن با چنگال و ته استکان نقش بندی می‌شود. آماده کردن مساجد نیز از دیگر کارهایی است که در شهرها توسط هیئت امنای مساجد و در روستاها توسط خود مردم قبل از شروع ماه مبارک رمضان انجام می‌شود.

● قاباخلاما

قاباخلاما به ترکی یعنی به پیشواز رفتن، مردم آذربایجان شرقی چند روز مانده به شروع ماه مبارک رمضان اقدام به

که در اعیاد هم انجام می‌شود.

● طاباغ اوروجی

به مناسبت فرا رسیدن ماه رمضان خانواده تازه دامادها به تازه عروس هدایایی می‌فرستند که شامل لباس و انواع شال و روسری و همچنین میوه و شیرینی است.

● دادن افطاری

بزرگترهای فامیل با دعوت از افراد کل فامیل به آنها افطاری می‌دهند. در روستاها سفره های افطاری ساده و بدون تشریفات است ولی متأسفانه در شهرها هم اکنون شاهد برپایی مهمانی‌ها و افطاری‌های مجلل و رنگین و پرهزینه در رستوران‌ها هستیم ولی در گذشته‌های نه چندان دور در شهرها بزرگان فامیل در حیاط خانه‌های خود سفره‌های افطاری برپا می‌کردند و همه اطرافیان و همسایه‌ها را به افطاری دعوت می‌کردند.

● بیدار کردن مردم برای سحری با خواندن مناجات

در برخی از روستاهای این استان مردم برای بیدار شدن برای سحری (اوباشدان) ماه رمضان از روش‌های گوناگونی از جمله بانگ خروس، صدای نقاره، طبل و شیپور و کوبیدن دیوار همسایه استفاده می‌کردند که امروزه این رسم نیز با توسعه وسایل ارتباط جمعی بسیار کمرنگ شده است و بیشتر مردم با تلفن همدیگر را برای سحری بیدار می‌کنند.

برخلاف مراسم افطار در آذربایجان شرقی، آداب و رسوم سحری بسیار ساده و سبک است. بیشتر مردم به هنگام سحر از غذاهای سبک مانند کره و پنیر و ماست استفاده می‌کنند. چای نیز یک پای ثابت سفره سحری است.

«طباغ اوروجی» تمرین روزه‌داری کودکان / آئین «قاباغا گتمخ» در اردبیل

ونوس بهنود

ماه رمضان از دیرباز در اردبیل همراه با رسوم و سنت‌های متعددی بوده است. رسومی که گواه جایگاه ویژه این ماه روزه‌داری است که کودک و بزرگ، پسر و جوان را ملزم به رعایت آداب آن می‌کند.

روزهای پایانی ماه شعبان برای اردبیلی‌ها زمزمه آغاز ماهی عزیز و گرامی است. ماهی متفاوت در طول سال که قرار است فرصت عبودیت باشد و ویژگی‌های منحصر به فرد خود را دارد.

در گذشته تعداد زیادی از شهروندان اردبیلی برای پیشوازی از ماه رمضان سه روز آخر ماه شعبان را به روزه‌داری می‌پرداختند و معتقد بودند رویت هلال ماه رمضان با دهان روزه موجب می‌شود انسان در محضر رو سفید باشد.

رسمی که به عنوان «قاباغا گتمخ» یا پیشوازی رفتن هنوز توسط برخی از شهروندان به ویژه کهنسالان به جا آورده می‌شود و اولین اقدام برای آغاز ماهی است که قرار است فرصت زدودن روح از گناهان را فراهم سازد.

آماده کردن منزل برای تدارک رمضان

به غیر از چند رسمی که ذکر آن خواهد رفت تمامی رسوم ماه رمضان هنوز در اردبیل به جا آورده می‌شود. به‌طوریکه هم اکنون نیز آمادگی برای این ماه با خرید مایحتاج خوراکی مورد نیاز انجام می‌شود.

برای تهیه غذاهای اصلی ماه رمضان از جمله فرنی با مربای گل محمدی، انواع آش‌ها و کوکو و کتلت، بانوان اردبیلی نیازهای یک ماه خانواده را تامین می‌کنند. بساط آرد کردن برنج در اغلب محلات چیده شده و بانوان اردبیلی از گل‌های محمدی که خشک شده و یا در صورتی که در دسترس باشد، از گلبرگ‌های تر و تازه «گول مراباسی» مربای گل تهیه می‌کنند.

در گذشته به دلیل اینکه نان صنعتی وجود نداشت، بانوان با دعوت از کارگران نانا از جمله شاطر، خمیرگیر، چونه‌گیر و وردنه زن نان لواش مصرفی یک ماه خود را تهیه و خشک می‌کردند.

این نان در جای سرد و خنکی در خانه نگه داری می‌شد و چند ساعت قبل از مصرف با آبپاشی نرم می‌شد تا مورد استفاده قرار گیرد.

مواد لازم برای انواع آش‌ها به دلیل اینکه معمولاً در افطار مصرف می‌شود، تهیه می‌شد و بانوان مواد اولیه لازم برای آش‌هایی مانند آش میوه، آش دوغ و آش گیلدیک را تهیه می‌کردند.

به پیشوازی از این ماه به مانند عید نوروز منازل تمیز می‌شود و حتی خود شهروندان به حمام رفته و با لباس نونوار به پیشوازی ماه رمضان می‌روند.

بیدار کردن مردم برای سحری با خواندن مناجات

در گذشته که امکانات امروزی موجود نبود افراد مومن و مقدس شهر محل بلندی را

انتخاب می‌کردند تا بتوانند هلال ماه رمضان را رویت کنند.

شهروندان اردبیلی معتقدند بیدار کردن مسلمان برای سحری خوردن اجر و ثواب دارد. در گذشته به دلیل محدودیت امکانات از جمله نبود رادیو و تلویزیون برخی شهروندان همسایگان خود را با خواندن اذان و مناجات برای سحری بیدار می‌کردند. در کتاب فرهنگ عامیانه دارالارشاد اردبیل تالیف موسی اصغر زاده مناجات اصلی سوره الرحمن عنوان شده است. علاوه بر این سوره سایر سوره‌ها و حتی اشعار عرفانی فارسی نیز به عنوان مناجات خوانده می‌شد.

به دلیل اینکه روزه داران ملزم به بیدار شدن در هنگام سحر هستند، همه با وقت شناسی به یکدیگر کمک می‌کنند تا سحری و نماز صبح به جا آورده شود.

اصغر زاده می‌گوید: در گذشته جوانان شب زنده دار نیز در پاسخ به مناجات گویا دسته جمعی تکرار می‌کردند: «هان دورون، اوباشدان دی»، بیدار شید سحری است. در حال حاضر نیز برخی شهروندان اردبیلی بیدار کردن همسایگان و یا اقوام خود را حتی شده با تماس تلفنی یا مراجعه به درخانه شان به جای می‌آورند.

توجه به صله رحم در سفره‌های افطاری

یکی از شهروندان اردبیلی از رسوم کلیدی ماه رمضان را سفره‌های افطاری مهمانی آن می‌داند.

محمد علی سلطانی تصریح کرد: اردبیلی‌ها به صله رحم به خصوص افطاری دادن به فرد نادر اهمیت ویژه قائل‌اند و به همین دلیل خانواده‌هایی که وضعیت مالی مطلوبی دارند یا در منازل یا

در مساجد سفره‌های افطاری به پا کرده و خانواده‌های خود و افراد نادر را دعوت می‌کنند.

سلطانی افزود: افطار کردن با مسلمان دیگر برای اردبیلی‌ها ارزش و جایگاه ویژه دارد و در بیشتر خانه‌ها غذای افطاری به میزانی آماده می‌شود که بتواند پاسخگوی چند نفر مهمان سر زده نیز باشد و این انتظار برای مهمان به دلیل اهمیتی است که به افطار با مسلمان دیگر قائل‌اند.

مهمانی افطاری یا «یفطار اشدندی» در اردبیل همواره رنگین بوده و انواع غذاهای مختلف در سفره‌ها چیده می‌شود.

بعد از اینکه بانک اذان بلند می‌شود اعضای خانواده که دور هم نشسته و منتظر افطار هستند، با استکانی از آب جوش شیرین و یا چای شیرین و خرما افطار می‌کنند.

مهمانی‌های ماه رمضان در برخی مواقع در مساجد برگزار می‌شود و بدون دعوت است تا افراد نادر و ناشناخته بدون خجلت بتوانند بیایند و افطار کنند.

یکی از شهروندان اردبیلی تأکید دارد که اولین و آخرین روز ماه رمضان نباید مهمانی داد و این دو روز اختصاص به خانواده دارد. پوراندخت سپاسی گفت: روز اول ماه برای اینکه در برکت سفره خود افطار کنیم لازم است اعضای خانواده دور هم جمع شوند و روز آخر ماه نیز به دلیل اینکه فطره پرداخت می‌شود صحیح نیست فرد مهمان دیگری باشد تا میزبان مجبور شود فطره‌اش را پرداخت کند.

تشویق کودکان به روزه کله گنجشکی

روزه‌خواری امری منفور در اردبیل است. اردبیل به دلیل اینکه مهد تشیع محسوب می‌شود، از دیرباز به دین اسلام شناخته

همیشه در کنار خود نگه می داشتند.

● دیدار با خانواده های عزادار در عید فطر

در روزهای ابتدایی ماه رمضان بعد از افطار خانواده ها به خانه اقوامی که عزیزی از دست داده اند رفته و ساعاتی را در کنار آن ها جهت تسکین می گذرانند.

شهروندان اردبیلی بعد از اتمام ماه رمضان در مساجد حاضر شده و نماز عید می خوانند و فطره خود را پرداخت می کنند.

در روز عید مردم به دیدار خانواده هایی که عزادار هستند و این عید برای آن ها «قره بایرام» است رفته و از آن ها دلجویی می کنند.

برخی شهروندان به منزل بزرگان خانواده یا علما نیز رفته و عید را به آن ها تبریک می گویند. شهروندان اردبیلی معتقدند هر یک از این رسوم در تطهیر روح و روان آدمی موثر است و اجرای آن منطبق با فلسفه ماه رمضان است.

داشتند، اما اخیراً اختصاص به خانم ها داده شده است.

به گفته این پژوهشگر همه مدعوین با لباس نو و تر و تمیز بزرگ کرده حاضر می شدند و از مهمانان با انواع شیرینی، آجیل «چرز» یا شنبیره، چای، شیر کاکائو، میوه و کباب پذیرایی می کردند.

از دیگر رسومی که به نظر می رسد دیگر به اجرا در نمی آید رسم نوشتن دعا در جمعه آخر ماه رمضان است. در این روز شهروندان قبل از ظهر به مسجد رفته و دو رکعت نماز می خوانند که به عنوان نماز وداع با ماه رمضان است.

اصغر زاده در خصوص این رسم نوشته است: هر کس گرفتاری مهمی داشت، توسل به چهل دعا می شد. برای تهیه این دعا کاغذی را می بریدند و در مسجد به نمازگزاران نماز وداع می دادند که هر یک یکی از نام های خدا یا اسما الله را در یک خانه کاغذ چهل تکه می نوشت. خانه های پر شده آن کاغذ را در پارچه تمیزی دوخته و

ماه رمضان است. یکی از شهروندان اردبیلی معتقد است در گذشته کار کردن و غافل شدن از مناجات و دعا در این شبها امری ناشایست محسوب می شد. مرد کهنسال اردبیلی به یاد دارد که در این شبها همه مغازه ها تعطیل می شد و اردبیلی ها در مساجد و مجالسی که تدارک دیده بودند به عزاداری می پرداختند.

نعیم خدایناه افزود: مردم در مساجد مراسم احیا را به جا می آوردند و دعاهای این روز را می خواندند. آدابی که امروز هم رعایت می شود و برخی شهروندان حتی بعد از برآورده شدن نذر خود مراسم احیا را به صورت سالانه در منزل خود برگزار می کنند.

پژوهشگر فرهنگ عامیانه اردبیل در کتاب خود به رسم دیگری در ۲۷ ماه رمضان اشاره دارد که این روزها به ندرت به جا آورده می شود. اصغر زاده در این خصوص می گوید: این شب به روایتی شب قتل ابن ملجم مرادی است و در برخی خانه ها جشن می گیرند و در قدیم مردها هم از این مجالس جشن

می شود و اگر فردی از سر اضطراب مجبور بوده روزه خواری کند، درملاعام از این کار خودداری می کند.

در مقابل تشویق کودکان به روزه داری و ممارست از سنین کوچک مشاهده می شود. پژوهشگر فرهنگ عامیانه اردبیل در کتاب خود از این رسم تحت عنوان «طباغ اوروجی» یا همان روزه کله گنجشکی یاد می کند.

کودکان تا اذان ظهر روزه می گیرند و به این طریق با تمرین روزه داری می گویند «طباغ اوروجی تو تمشام» یعنی روزه طبق گرفته ام.

ایام ماه رمضان در اردبیل اغلب با دعا و مناجات و نماز خواندن در مساجد سپری می شود و در تمامی این مدت کودکان همراه والدین خود هستند. به ویژه بعد از افطار تا وقت سحر برخی خانواده ها بیدار مانده و با حضور در مساجد مناجات می کنند.

● تعطیلی مغازه ها در شب قدر

اوج مناجات و دعا در شب های ۱۹ تا ۲۳

سال ها داشته باشد.

جمعیت امام علی بوشهر نیز طی دو سالی که از آغاز فعالیت هایش می گذر توانسته در راستای اهداف کلی خود گام های موثری را بردارد و اینک دو سال است که آیین کوچه گردان عاشق توسط اعضای جمعیت در بوشهر و شهرها و روستاهای استان برگزار می شود.

سال گذشته جمعیت امام علی توانست تعداد ۱۲۰ خانوار را در بوشهر و روستاهای بخش دشتی و شنبه تحت پوشش این آیین قرار دهد. روستاهایی که تعداد محدودی خانوار در آن ساکن بودند و چنان محروم که گویی جزئی از این جامعه محسوب نمی شوند.

فقر بسیار ناخوشایند است و عامل بسیاری از آسیب های اجتماعی؛ هدف مهم این آیین نشان دادن قسمت های نادیده جامعه به افراد است. قسمتهایی که چنان به حاشیه رفته اند که صدایی از آنها شنیده نمی شود. آیین کوچه گردان تریبونی است برای محرومان.

امسال نیز به مانند سالهای گذشته این آیین توسط جمعیت امام علی استان بوشهر برگزار خواهد شد، تمامی کسانی که میل به بخشش و قصد همراهی در این راه را دارند می توانند به سایت جمعیت با آدرس <http://biasociety.ir> مراجعه کرده و در این عبادت اجتماعی سهیم شوند.

آیین «کوچه گردان» در شب های قدر؛ رمضان بهانه کمک به محرومان می شود

آیین کوچه گردان عاشق توسط دانشجویان داوطلب جمعیت امام علی (ع) بوشهر اجرا شده و در قالب این برنامه بسته های غذایی تهیه و بین افراد محروم تقسیم می شود.

ستاره تناور

خود، فراموش می کنیم این ماه فرصت خوبی است برای دیدن، شنیدن و عمل کردن به مسئولیت های خود در قبال دیگر افراد جامعه.

جمعیت امام علی استان بوشهر/سازمان مردم نهاد فعال در زمینه آسیب های اجتماعی با توجه به معنویت ماه مبارک رمضان و همچنین یادآوری کردن مسئولیت اجتماعی افراد نسبت به هم، آیینی بنام کوچه گردان را در شب های قدر برگزار می کند.

آیین کوچه گردان عاشق اولین آیینی است که در سال های ابتدایی آغاز به کار جمعیت امام علی توسط دانشجویان داوطلب اجرا شده است و طی آن بسته های غذایی تهیه و بین افراد محروم تقسیم می شود.

جمعیت امام علی شعبه تهران با ۱۵ سال سابقه فعالیت در زمینه های مختلف، کار کودکان، کودکان و زنان آسیب دیده، زنان آسیب پذیر، توانمندسازی زنان، اعتیاد کودک و... توانسته است، عملکرد خوبی طی این

ماه رمضان یادآور قناعت و کم خوردن و کم مصرف کردن است، آنچه که از معنای آداب این ماه بر می آید، متمایل شدن دل ها به هم، نگاه به دیگری، مهربانی، بخشنده گی و سخاوت است.

نخوردن و روزه داری یادآور گرسنگی محرومان است، کسانی که به علت های مختلف دچار فقر هستند، اما چنان از چشم ما پنهان مانده اند که فکر می کنیم نیستند ولی این پنهان ماندن به خاطر نگاه ماست.

گاه درست نمی بینیم و با مشغول شدن به روزمرگی های

«فرنی» یار قدیمی سفره رمضان گِریانی‌ها / رسم جگر خوری بعد از افطار

سفره افطار گرگانی‌ها از گذشته‌ها تاکنون یک پای ثابت دارد و آن هم «فرنی» است که علاوه بر آن از زمان قاجار رسم «جگر خوری» بعد از افطار را نیز می‌توان به رسوم مردم این استان اضافه کرد.

مونا محمدقاسمی

ماه رمضان که شروع می‌شود کوچه و بازار خیابان‌های دیار سرسبز گلستان رنگ و بوی دیگری می‌گیرد، کافی‌شاپ‌ها و اغذیه‌فروشی‌ها در طول روز کرکره مغازه خود را پایین می‌کشند و نزدیک افطار که می‌شود میزی جلوی مغازه خود می‌گذارند و آن را با انواع ظرف‌های آش رشته و حلیم و ... تزئین می‌کنند.

دم غروب که می‌شود بساط فروش حلیم و آش رشته داغ می‌شود. نان روغنی، سبزی خوردن و فرنی هم که یک پای ثابت سفره گرگانی‌هاست. زولبیا و بامیه هم که سوگلی این ماه است در جای خودش قرار دارد.

از آنجایی که گلستان نگارستان ایران زمین است و اقوام گوناگونی از جمله سیستانی و ترکمن را در خود جای داده است، هر کدام از این اقوام غذاهای مخصوص خود را در ایام ماه مبارک رمضان مصرف می‌کنند.

اسدالله معطوفی یکی از تاریخ‌نگاران استرآباد در رابطه با آداب غذایی مردم گرگان در رمضان می‌گوید: آب داغ خوردن یکی از آداب خاص افطار کردن مردم گرگان است چراکه آن‌ها معتقدند آب گرم خنجره و معده خشک را برای خوردن غذا آماده می‌کند.

معطوفی افزود: «ترک» و «فرنی» خاص مردم گرگان در ماه رمضان است و در مراسم افطار خانوادگی معمولاً انواع غذاهای رایج مانند مسقطی، کتلت، آبگوشت، فرنی، خرما، سبزی، حلوا، آش، سوپ، نان روغنی و شیرینی‌هایی مثل گوش فیل و نان پنجه‌ای، نان کنجیدی و قطاب و زولبیا بامیه بر سر سفره وجود دارد که به سلیقه خانواده استفاده می‌شود.

نان روغنی یکی دیگر از طعام‌های پر مصرف در ماه مبارک است که با افزوده شدن روغن، کنجد و سیاه‌دانه به نان‌های بربری درست می‌شود. جگر خوری بعد از افطار نیز برای گرگانی‌ها سنت دیرینه‌ای است که بر اساس نسخه‌ای خطی قدمت آن به قاجار مربوط می‌شود.

امروزه تعدادی از این غذاها در ماه مبارک رمضان توسط خانواده‌های گرگانی مصرف می‌شود، اما آن چیزی که امروزه شاهدش هستیم بیشتر وجود غذاهای سرد مانند سالاد الویه و یا انواع و اقسام ژله سر سفره‌های افطار است. برای اینکه از تغذیه صحیح در این ماه پر خیر و برکت آگاه شویم به سراغ یک کارشناس علوم تغذیه در گرگان رفتیم.

اراز محمد قرنجیک نژاد در رابطه با تغذیه صحیح در ماه مبارک رمضان می‌گوید: در وقت افطار بدن نیاز شدید به آب و کربوهیدرات دارد و از آنجایی که امسال ماه رمضان در فصلی قرار دارد که طول روزها نسبت به روزهای دیگر سال بیشتر است باید برای تأمین آب مورد نیاز بدن در وقت افطار از آب جوشیده ولرم به همراه شیرینی طبیعی مانند عسل، خرما، توت خشک و یا شکر قهوه‌ای استفاده شود.

قرنجیک نژاد اضافه می‌کند: بهتر است روزه‌داران بعد از مصرف آب گرم به مدت ۱۰ دقیقه به اعمال عبادی خود بپردازند تا ولع خوردن غذای زیاد و سنگین در آن‌ها کاهش یابد و بعد از کمی استراحت زمانی که آب بدن مقداری تأمین شد و عطش به پر خوری از بین رفت فرد می‌تواند از

می‌شود. غذای افطار را نیز معمولاً آبگوشت محلی یا هر نوع غذایی که در وسیع صاحب‌خانه است تشکیل می‌دهد.

● غذای ویژه ترکمن‌ها در ماه مبارک رمضان

در زمان افطار غذاهایی مانند آبگوشت، آش رشته، آش برنج، اناردانه و آش ماست بر سر سفره ترکمن‌ها جایگاهی ویژه دارد. ترکمن‌ها بیشتر برای افطار سوپ، بورک (شبهه به پیراشکی) می‌پزند و غذای سحر بیشتر ترکمن‌ها چکدرمه است.

شیرینی‌های مخصوص این ماه ترکمن‌ها نیز بیشتر بیمشه و قاتلمه است. بسیاری از عادات غذایی در گذشته‌های نه‌چندان دور در مناطق ترکمن نشین استان رواج داشته اما کم‌کم رنگ‌باخته و متأسفانه بخشی از آن به دست فراموشی سپرده شده است.

قرنجیک نژاد در رابطه با تنوع غذایی قوم ترکمن می‌گوید: از آنجایی که اهل سنت بعد از افطار به نماز تراویح مشغول می‌شوند و این نماز بیش از یک ساعت به طول می‌انجامد سعی کنند از غذاهای سبک در وقت افطار استفاده کنند.

این کارشناس تغذیه اضافه می‌کند: بورک غذای خوبی است به شرطی که برای درست کردن آن فقط از گوشت استفاده نشود و به جای گوشت از سبزی‌هایی مانند اسفناج، فلفل دلمه‌ای و قارچ و ... استفاده شود؛ همچنین ترکمن‌ها سعی کنند از غذاهایی مانند آش رشته و غذاهای خمیری پرهیز کرده و برای صرف چکدرمه در سحری از گوشت و روغن کمتری در طبع آن استفاده و تا جایی که می‌توانند گوشت را به شکل بخارپز مصرف کنند.

قرنجیک نژاد تصریح کرد: استفاده از پیاز و روغن زیاد برای سرخ کردن گوشت موجب سنگینی معده و ایجاد ناراحتی برای روزه‌دار در طول روز می‌شود.

غذاهای مفید بهره‌بردار. این کارشناس علوم تغذیه بهترین غذا برای افطار را گروه مغزها مانند گردو، بادام، فندق و ... می‌داند و اضافه می‌کند: مصرف لبنیات، سبزیجات و کمی هم سوپ رقیق گزینه‌های مناسبی برای افطار هستند.

قرنجیک نژاد معتقد است باید در وقت افطار و سحری از خوردن ادویه‌هایی مانند دارچین، زعفران و فلفل پرهیز شود چراکه در طول روز موجب تشنگی می‌شود.

وی در ادامه توضیح می‌دهد: روزه‌داران سعی کنند بعد از صرف شام استراحت کنند و بعد از چند ساعت میوه‌های آبدار مانند هندوانه، آلو قطره‌طلا و هلو مصرف کنند؛ همچنین قبل از خواب مصرف آب جوشیده و یا تصفیه شده به شکل شربت سکنجبین، قند و عسل و یا خاکشیر مفید است.

این کارشناس تغذیه در رابطه با وعده سحری می‌گوید: برای وعده سحری بعد از بیدار شدن بهتر است آب و سالاد قبل از غذا مصرف شود و برای رفع عطش در طول روز بهتر است به همراه سالاد خود از لیموترش استفاده کنند. قرنجیک نژاد می‌افزاید: مصرف مواد پروتئینی مانند گوشت گوساله، گوشت سفید مانند مرغ و شترمرغ، برنج کنه کاملاً نرم، پنیر و ماست (به همراه شوید و نعناع) برای مصرف در وعده سحری مناسب است و توصیه می‌شود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه بعد از صرف سحری آب و میوه آبدار مصرف شود.

● غذاهای ویژه سیستانی‌ها در ماه مبارک رمضان

یکی از اقوامی که حضوری پررنگ در گلستان داشته و رسوم آن‌ها با سنت‌های مردم این منطقه گره خورده است قوم سیستانی است. خوراک مردم سیستانی در ایام ماه مبارک رمضان غذاهای آبدار منطقه از جمله آبگوشت محلی و کشک زرد سیستانی است که در وقت افطار رمضان پخت و مصرف این غذا به اوج خود می‌رسد.

در زمان‌های قدیم که ماه رمضان در ایام گرم سال قرار می‌گرفت مردم سیستان از غذاهای سرد مانند آب دوغ خیار و کشک استفاده می‌کردند تا در طول روز دچار گرمازدگی نشوند.

آن‌ها حتی برای این که در طول روز دچار افت قند نشوند از آلو خشک، برگ زردآلو و دواهای محلی مربائی را درست می‌کردند که در طول روز به هیچ عنوان احساس ضعف نمی‌کردند.

روزه‌داران معمولاً روزه خود را با خواندن دعا‌های مخصوص افطار و با خرما یا کشمش افطار می‌کنند. در سفره افطار خرما یا کشمش، چای، نان تافتون محلی و کلوچه خرمایی محلی گذاشته

۱۶ ساعت روزه‌داری در گرمای ۴۵ درجه / تغییر سبک زندگی مردم در رمضان

۱۶ ساعت روزه‌داری در گرمای

نساء کروندی

جنوب باعث تغییر سبک زندگی مردم در این ماه شده و بسیاری از

مشاغل که برایشان مقدور است، کارهای روزمره خود را شب‌ها انجام می‌دهند تا بتوانند روزه‌داری کنند.

ایام ماه رمضان از خاطره انگیزترین روزهای زندگی افراد یک خانواده ایرانی است؛ سحرها و افطارهای لذت بخشی که یادآور خیلی از خاطرات و رفتارهای خاص پدرها و مادرها، پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها و یا فرزندان است.

روزه گرفتن در فصول گرم سال آن هم در جغرافیایی مانند استان بوشهر طاقت‌فرسا است و موجب می‌شود که روزه‌دار احساس تشنگی بیشتر از گرسنگی داشته باشد. امسال نخستین سالی نیست که ماه مبارک رمضان در فصل گرما قرار می‌گیرد و به طور میانگین در هر دوره سی ساله حدود ۱۰ سال فصل تابستان میزبان ماه رمضان است.

در روزهای گرم تابستان روزه گرفتن بسیار سخت است و افراد قدیمی‌تر می‌گویند برای روزه گرفتن باید «توفیق روزه» داشت. حدود ۱۶ ساعت روزه‌داری در فصل گرما، همان چیزی است که توفیق می‌خواهد.

در سال‌ها و قرن‌هایی که از روزه‌داری مسلمانان می‌گذرد، بارها ماه رمضان از فصل تابستان گذشته و روزه‌داران توانسته‌اند آیین دینی خودشان را به‌جا بیاورند.

ساعات طولانی روزه‌داری در گرمای جنوب باعث شده تا سبک زندگی در این ماه تغییر کند و بسیاری از مشاغل که برایشان مقدور است، کارهای روزمره خود را شب‌ها انجام می‌دهند تا بتوانند روزه‌داری کنند.

حتی زمان تفریح مردم نیز تغییر کرده است و بین ساعات افطار تا سحر شاهد حضور گسترده مردم در اماکن تفریحی به‌ویژه سواحل استان هستیم.

تغییر ساعت کار شاغلین در ماه رمضان

یک ناخدای بوشهری با اشاره به سختی‌های روزه‌داری در این گرما اظهار داشت: صیادان استان بوشهر رابطه ویژه‌ای با خدا دارند چرا که حس می‌کنند مستقیماً روزی خود را از خدا دریافت می‌کنند.

احمد غریبی اضافه کرد: دعاها و نغمه‌های بسیاری در این شغل از گذشته‌های دور تا کنون وجود دارد که ارادت خاص ناخدا و جاشوها را به خداوند و ائمه اطهار نشان می‌دهد.

وی افزود: این ارادت و عشق در ماه رمضان با توجه به اینکه ماه میهمانی خدا است اوج می‌گیرد و برنامه‌های کاری شاغلان این شغل تغییر می‌کند.

این ناخدای بوشهری با بیان اینکه روزه گرفتن آن هم در فصل گرما برای ناخدا و جاشو امری طاقت‌فرسا است خاطر نشان کرد: باتوجه به سختی کار و گرمای هوا روزه گرفتن برای هم صنف‌های ما سخت است.

غریبی با اشاره به اینکه در ماه رمضان صیادی در روزها تعطیل می‌شود گفت: ساعت کاری لنج‌ها در این فصل به مابین افطار تا سحر تغییر ساعت می‌دهد و ناخداها و جاشوها روزها را به استراحت و عبادت می‌پردازند.

سختی‌های روزه زیبایی‌های پرستش را دو چندان می‌کند

یکی از شهروندان بوشهری با اشاره به اینکه سختی‌های روزه زیبایی‌های پرستش را دو چندان می‌کند گفت: روزه گرفتن در شرایط سخت مطیع بودن در برابر امر خداوند را

نشان می‌دهد.

ژیلا لاریان افزود: تحمل این سختی‌ها آن هم در گرمای بوشهر آموزشی برای درک وضعیت نیازمندان است و بیشتر به برکات روزه‌داری می‌رسیم.

شدت گرمای نانوایی هم مانع روزه‌داری نمی‌شود

برخی نیز در این ایام از کله سحر و صبح و عصر و شب در نانوائی هستند و گرمای تنور که به گرمای ۴۵ درجه هوای اضافه شده است را تحمل می‌کنند و نان به دست مردم می‌دهند ولی روزه‌داری تعطیل نمی‌شود.

محمد احمدی از کارگران نانوا است که در این گرمای سخت، روزه داری می‌کند ولی گرمای هوا باعث نشده است که روزه خواری کند و او عامل این تحمل سختی را اراده و ایمان به خدا می‌داند.

حسین تمجیدی هم همکار او در نانوائی است و تا ظهر که کسی نمی‌تواند در کوچه و خیابان راه برود، در نانوائی کار می‌کنند ولی با اراده پولادینشان روزه‌داری می‌کنند.

تحمل گرمای نانوائی برای مشتریانی که تنها چند دقیقه کنار نانوائی هستند بسیار سخت است؛ چه برسد به کارگرانی که برای کسب رزق و روزی حلال با دهان روزه در نانوائی‌ها کار می‌کنند.

شب‌کاری برخی صنایع و خدمات

جوشکاری و نجاری‌ها از جمله مشاغل هستند که می‌توانند ساعت کاری خود را بسته به میزان سفارشات که دارند، تنظیم کنند و در ماه مبارک رمضان شاهد تغییر ساعات فعالیت برخی از این صنوف هستیم.

محمد شفیع یکی از نجاران است که کل کار ساخت سفارشات خود را در ماه رمضان به شب موکول کرده است و

می‌گوید که روزها فقط برای گرفتن سفارش و یا تحویل کار به مشتری در محل کار حاضر می‌شوم تا بتوانم روزها روزه‌داری کنم.

کریم جان احمدی هم جوشکار است و برای اینکه بتواند بهتر روزه بگیرد، عصرها به مزافه خود می‌آید و هم سفارش می‌گیرد و بعد از افطار هم به همراه همکاران اقدام به ساخت سفارشات می‌کند.

کشاورزان نیز از اقشار زحمت‌کشی هستند که کار و روزه‌داری را در این گرمای هوا با هم انجام می‌دهند؛ هر چند که اغلب کارهای خود را به سحر تا ساعات اولیه صبح و یا به دم غروب موکول می‌کنند.

نکات بهداشتی روزه‌داری در گرما

یکی از نکات مهم در مورد روزه گرفتن این است که نباید طوری روزه بگیریم که به سلامتی ما لطمه وارد شود و به گفته کارشناسان تغذیه و پزشکان برای جلوگیری از لطمه‌های احتمالی راه حل‌هایی وجود دارد.

معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در این زمینه گفت: با توجه به گرم شدن هوا و همزمانی ماه مبارک رمضان با فصل تابستان احتمال شیوع بیماری‌هایی که از راه آب و غذا، به‌ویژه بیماری‌های عفونی رودای در مکان‌هایی که به‌صورت دسته‌جمعی غذا تهیه و توزیع

می‌شود، افزایش می‌یابد.

عبدالمحمد خواجه‌نیا افزود: برای پخت‌وپز ترجیحاً از شبکه‌های آب عمومی استفاده شود و در صورت عدم دسترسی به شبکه یا قطعی آب از آب‌های بسته‌بندی‌شده دارای پروانه ساخت وزارت بهداشت استفاده شود.

معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر گفت: توصیه می‌شود از نمک‌های بسته‌بندی‌شده یا تصفیه‌شده دارای مجوز بهداشتی و علامت استاندارد برای مصرف در سفره و پخت غذا استفاده شود و همچنین از مصرف هرگونه رنگ غیرمجاز در تولید زولبیا و بامیه جلوگیری شود.

خواجه‌نیا شستشو و گندزایی مستمر برای ظروف چند بار مصرف را ضروری دانست و افزود: در صورت استفاده از ظروف یک‌بارمصرف برای توزیع چای و مواد غذایی گرم از ظروف گیاهی (بر پایه نشاسته ذرت) و دارای پروانه ساخت استفاده شود.

وی تأکید کرد: باید از نگهداری مواد غذایی پخته‌شده در دمای محیط به مدت طولانی خودداری شود و در صورت نیاز به نگهداری بیشتر از دو ساعت، باید مواد غذایی پخته‌شده در دمای زیر ۴ درجه و یا بالای ۶۳ درجه سانتی‌گراد نگهداری شود و از نگهداری مواد غذایی خام و پخته‌شده در مجاورت هم در داخل یخچال و یا سردخانه خودداری شود.

آیین «کوچه‌گردان» در شب‌های قدر؛ رمضان بهانه کمک به محرومان می‌شود

همچنین ماه رمضان یادآور قناعت و کم خوردن و کم مصرف کردن است، آنچه که از معنای آداب این ماه بر می‌آید، تمایل شدن دل‌ها به هم، نگاه به دیگری، مهربانی، بخشندگی و سخاوت است.

نخوردن و روزه داری یادآور گرسنگی محرومان است، کسانی که به علت‌های مختلف دچار فقر هستند، اما چنان از چشم ما پنهان مانده‌اند که فکر می‌کنیم نیستند ولی این پنهان ماندن به‌خاطر نگاه ماست.

گاه درست نمی‌بینیم و با مشغول شدن به روزمرگی‌های خود، فراموش می‌کنیم این ماه فرصت خوبی است برای دیدن، شنیدن و عمل کردن به مسئولیت‌های خود در قبال دیگر افراد جامعه.

جمعیت امام علی استان بوشهر با توجه به معنویت ماه مبارک رمضان و همچنین یادآوری کردن مسئولیت اجتماعی افراد نسبت به هم، آیینی بنام کوچه گردان را در شب‌های قدر برگزار می‌کند.

ماه‌های رمضان همزمان با فصل گرما بارها و بارها آمده و سپری شده است و مردم دست از اعتقادات خود برنداشته‌اند و با انجام تغییراتی در سبک زندگی خود این ماه را استفاده مناسب از برکات آن سپری می‌کنند.

رمضان در البرز یادآور «آش و آشتی» و پخت نان «اگر دک» است، البرز نشینان با اجرای «همچه کاسه» زمینه نزدیکی دل‌ها را فراهم کرده و طالقانی‌ها نیز مراسم «ماه در مه» را برپا می‌کنند.

ستاره محمدی

آداب البرزی هادر رمضان؛ از «آش و آشتی» تا مراسم «ماه در مه»

البته این رسم در حال فراموشی است. رجبی در خصوص رسم آش و آشتی، گفت: در این مراسم افرادی که کدورت داشتند با آش پذیرایی می‌شدند تا با قهر وارد رمضان نشوند این مراسم در نوروز از جمله شب چهارشنبه سوری نیز اجرا می‌شود.

● آداب و رسوم آذری زبانان البرز نشین

وی ادامه داد: پخت نان‌های محلی نظیر «اگر دک» و «فتان» میان آذری زبانان مقیم البرز رواج دارد و شاید کمتر سفره افطار آذری زبانان را می‌توان در این ایام خالی از این دو نان محلی یافت.

رئیس بنیاد البرزشناسی با تأکید بر اینکه دیدار با دوستان و آشنایان از جمله اموری است که در ساعات بعد از افطار انجام می‌شود، گفت: گاه این دیدارها تا هنگام سحر به طول می‌کشد.

رجبی با اشاره به اینکه شهرستان‌های طالقان، ساوجبلاغ، اشتهارد و نظرآباد از جمله شهرهای استان البرز به شمار می‌آیند که از قدمت تاریخی بالایی برخوردار هستند، گفت: طالقان، شهری است که همچنان بافت روستایی خود را حفظ کرده است. مراسم اذان گفتن بر پشت بام‌ها و بیدار کردن یکدیگر برای سحر همچنان در این منطقه پا برجاست و تکنولوژی امروزی هم نتوانسته این رسوم را از مردم این شهرستان بگیرد.

● اجرای مراسم «سحر خوانی» و

«رمضان خوانی» در طالقان

مشاور استاندار البرز تأکید کرد: مراسم «سحر خوانی» و «رمضان خوانی» در آیین کهن معنوی استان البرز از جمله شهرستان طالقان همچنان پابرجا است. وی در خصوص شب‌های پایانی ماه مبارک رمضان، گفت: شب‌های پایانی ماه مبارک رمضان شور و شوق فراوانی را به همراه داشت. مردم برای رؤیت ماه به قله‌ها می‌رفتند، قدیم‌ها پیشوازی از روحانی محل انجام می‌گرفت و مردم با آدابی خاص وی را به مسجد می‌بردند و با «چاووشی خوانی» روحانی را روانه مسجد می‌کردند.

البرز وجود دارد که این مراسم در ماه رمضان بیشتر برگزار می‌شود و ممکن است در ۳۰ روز ماه رمضان برگزار شود. رجبی در توضیح مراسم همچه کاسه، گفت: در این مراسم، همسایگان معمولاً شیربرنج، فرنی، حلوا و آش را به یکدیگر تقدیم می‌کنند که این امر سبب نزدیکی دل‌ها می‌شود.

● برطرف کردن اختلاف‌ها در البرز با برگزاری مراسم آش پزان

رئیس بنیاد البرزشناسی با تأکید بر اینکه مراسمی مشابه «همچه کاسه» در زاگرس نیز برپا می‌شود، گفت: در این مراسم مائده‌ای (سفره) میان همسایگان توزیع می‌شود. وی تأکید کرد: در گذشته دهه سوم ماه مبارک رمضان را شب‌های برات می‌نامیدند، این رسم در بین مسلمانان پاکستانی و افغانستان نیز برپا می‌شود.

مشاور استاندار البرز با اشاره به اینکه رمضان به سه دهه تقسیم می‌شود و با تأکید بر اینکه این مصرع از حافظ «آن شب قدر که این تازه براتم دادند» یادآور دهه برات است، گفت: دهه سوم را دهه برات می‌نامند این دهه به نوعی همان شب‌های قدر است و در البرز شب ۲۷ رمضان نیز گرامی داشته می‌شود.

رئیس بنیاد البرزشناسی در ادامه سخنان خود گفت: قبل از ماه رمضان در البرز معمول بود اگر خانواده‌هایی اختلاف دارند قبل از رویت ماه رمضان با یک آش پزان یا یکدیگر آشتی کنند این مراسم را «آش و آشتی» می‌نامیدند که

استان مهاجرپذیر البرز با روستاهای هزارساله که برای خود تاریخچه‌ای جالب و خواندنی دارند از دیرباز میزبان مردم ایران زمین با آداب و رسوم مختلف بوده است کرج که به تعبیر مقام معظم رهبری معروف به ایران کوچک است مانند نگینی در دل سلسله جبال البرز می‌درخشد و البرز نشینان همانند دیگر مردم ایران زمین علاقه مند به برگزاری رسوم و جشن‌های کهن هستند.

مردمان ساکن البرز در ماه‌های مختلف سال از جمله ماه مبارک رمضان آداب و رسوم ویژه و مختص خود را دارند که در نوع خود دیدنی و شنیدنی است.

در این رهگذر محراب رجبی رئیس بنیاد البرزشناسی در تشریح این آداب و رسوم، اظهار کرد: مراسم ماه مبارک رمضان در البرز چندان متفاوت از سایر مناطق کشور نیست ولی در روستاهای استان آداب و رسومی ویژه وجود دارد.

وی در ادامه با تأکید بر اینکه البرز از سه اقلیم کوهستان، کوهپایه و دشت تشکیل شده است، گفت: اقلیم کوهستان بالای سه هزار متر ارتفاع از سطح دریا، اقلیم کوهپایه بین دو هزار متر و دشت در ارتفاع هزار متری از سطح دریا واقع شده است.

● مراسم ویژه «ماه در مه» در طالقان

رئیس بنیاد البرزشناسی با اشاره به اینکه در هر سه اقلیم آداب ماه رمضان تقریباً مشابه برگزار می‌شود، گفت: منطقه جغرافیایی البرز استان البرز، تهران، قزوین، گیلان، مازندران،

گلستان، سمنان، قم و مرکزی را در خود جای داده که مردمان این استان‌ها آداب و رسوم مشابهی در ماه مبارک رمضان دارند. به گفته رجبی یک مراسم ویژه به نام «ماه در مه» به معنای «ماه در آمدن» در شهرستان طالقان وجود دارد که این مراسم به منظور رؤیت ماه انجام می‌شود و صرفاً مختص ماه رمضان نیست.

در برخی مناطق کوهستانی البرز در ابتدای هر ماه جشنی برپا و در این جشن‌ها عیدی و طعام میان همسایگان توزیع می‌شود که این مراسم بهانه‌ای برای توجه به همدیگر از جمله درماندگان است.

مشاور استاندار البرز در ادامه اضافه کرد: مراسم دیگری به نام «همچه کاسه» در

سفره افطار...

آداب رمضان در چهارمحال و بختیاری؛ از پخت «کاکلی» تا جشن «سرروزه‌ای»

تهیه می‌شود و شامل نان و شیرهای است که از شیر انگور، گردو، بادام روغن حیوانی و ... تهیه می‌شود. در اصل برای پخت این نان از محصولات تهیه شده توسط خود مردم استفاده و نان پخته شده در بین تمامی اهالی روستا توزیع می‌شود.

کاکولی پزون یکی از آداب قدیمی ماه رمضان است که در سرتاسر این استان به ویژه در شهر فرخ شهر و شهرهای دیگر استان از جمله بروجن رایج است «کاکولی پزون» رسمی قدیمی در استان چهارمحال و بختیاری است. کاکولی پزون یکی از آداب قدیمی است که در سرتاسر این استان به ویژه در شهر فرخ شهر و شهرهای دیگر استان از جمله بروجن رایج است؛ در بروجن این نان به نام «کپچی» معروف است.

در شب ۲۷ ماه رمضان تمامی شهرهای این استان کاکولی پزان را دارند و در این شب هر خانواده با توجه به بضاعت مالی برای برآورده شدن حاجت و استجاب دعا به پخت کاکولی پرداخته و این نان را در بین مردم توزیع می‌کنند.

کاکولی نوعی نان است که خمیرش از شیر، آرد و خشکبار (گردو، کشکش، بادام) تشکیل شده و برای پختن آن بر روی این نان زرده تخم مرغ، گل رنگ، زعفران، رازیانه، سیاه دانه و بادیه و ... زده می‌شود و در تنور پخت می‌شود.

زنان استان چهارمحال و بختیاری، بیش تر به صورت گروهی کاکلی می‌پزند. در شهر کرد افرادی که کاکولی پخته‌اند در صحن مطهر امام زادگان، حلیمه و حکیمه خاتون، آن‌ها را بین زائران، رهگذران و نمازگزاران پخش می‌کنند.

«درشتی» یکی از انواع مختلف نان‌های محلی شهرستان کوهرنگ است که با ترکیبات گیاهان دارویی منطقه مانند آویشن، شنبلیله و ... پخت می‌شود.

درشتی، نان کوچکی است که از ترکیبات آرد گندم، آرد جو، شیر، کشک، شنبلیله، کنجد، آویشن و ... در شهرستان کوهرنگ چهارمحال و بختیاری پخت می‌شود. پختن «فتیر» نیز یکی از سنت های قدیمی است که به ویژه در شب ۲۱ ماه رمضان و شبهای قدر، در شهرستان «بن» استان چهارمحال و بختیاری انجام می‌شود.

در این ایام، هر خانواده با توجه به بضاعت مالی، و با نیت برآورده شدن حاجت و استجاب دعا، به پخت و نذر فتیر پرداخته و این نذر را هنگام افطار در بین مردم روزه دار و همچنین احیاء کنندگان شب قدر توزیع می‌کنند.

جشن «سرروزه‌ای» یکی دیگر از آداب مهم چهارمحالی‌ها در ماه مبارک رمضان است.

در مراسم جشن سرروزه‌ای هدیه به همراه نان کاکولی، آش و ... برای تازه عروس توسط خانواده داماد برده می‌شود و این جشن به مناسبت اولین ماه رمضان عروس و داماد گرفته می‌شود.

ماه مبارک رمضان همچنین آش کشک، آش دوغ، آش رشته که در نقاط مختلف کشور نیز پخته می‌شود در این استان نیز توسط زنان چهارمحالی پخته می‌شود اما تفاوت آن این است که در برخی از این آش‌ها از جمله آش دوغ گیاهان معطر خاص چهارمحال و بختیاری که در کوهستان‌های این استان رویش دارد استفاده می‌شود و طعم آن با آش‌های دیگر نقاط کشور متفاوت است.

● «کالاجوش» غذایی ساده و پرانرژی در ماه رمضان

کالاجوش نیز یک نوع غذا است که بیشتر در ماه مبارک رمضان توسط چهارمحالی‌ها پخته می‌شود. ماده اصلی این غذا کشک، گردو، نعنای داغ، پیاز داغ و کشمش است.

پختن نان‌های مختلف نیز در نقاط مختلف استان طی ماه مبارک رمضان از آداب مهم چهارمحالی‌ها به شمار می‌رود.

مردم روستاهای شهرستان سامان استان چهارمحال و بختیاری قبل از ورود به ماه مبارک رمضان و زمانی که می‌خواهند به استقبال ماه مبارک رمضان بروند به پخت نذری به نام «یوخا» می‌پردازند.

نان یوخا توسط زنان روستایی در منازل

استان زاگرس نشین چهارمحال و بختیاری از مهم ترین آداب این استان به شمار می‌رود.

پخت آش‌ها در این استان در ماه مبارک رمضان مورد توجه قرار می‌گیرد و زنان این استان با توجه به فصل و نوع گیاهان موجود در طبیعت اقدام به پختن آش می‌کنند.

● آش «اوماج» آش مخصوص رمضان در چهارمحال و بختیاری

آش «اوماج» یکی از مهم ترین آش‌هایی است که در چهارمحال و بختیاری در ماه مبارک رمضان توسط زنان پخته می‌شود. آش «اوماج» از اسفناج و نخود خیس شده و خرد شده و پیاز داغ به همراه آرد و تخم مرغ و ادویه‌های محلی تهیه می‌شود که هر ساله پخت این آش در ماه مبارک رمضان توسط زنان این استان انجام می‌شود.

آش «کاردین» دیگر آشی است که در ماه مبارک رمضان پختن آن بیشتر از ماه‌های دیگر سال انجام می‌شود و اختصاص به ماه مبارک رمضان دارد.

آش کاردین با گیاه کاردین که در ارتفاعات استان رویش دارد تهیه می‌شود. این گیاه ترش مزه است و آش پخته شده با این گیاه طعم ترش دارد و بسیار لذیذ است.

ماه رمضان در چهارمحال و بختیاری
بادآور پخت «آش اوماج» و نان «کاکلی» است. همچنین در این ماه چهارمحالی‌ها جشن «سرروزه‌ای» را برای تازه عروسان برگزار می‌کنند.

سیدمحمد رضا موسوی

ماه رمضان ماه مهمانی خداوند، ماه نزول قرآن و از شریف ترین ماه‌های سال است، در این ماه درهای بهشت گشوده می‌شود و عبادت در این ماه فضائل زیادی دارد.

این ماه با خود برکات بسیاری به همراه دارد و از قدیم الایام به واسطه ارزش این ماه آداب و رسوم مختلفی در شهرها و روستاهای مختلف کشور برای این ماه مبارک برقرار بوده است.

رمضان، از سال‌های دور تاکنون، در فرهنگ مردم از جایگاهی ممتاز برخوردار بوده و همواره آیین‌های ویژه‌ای در ارتباط با این ماه، در میان مردم کشورهای اسلامی از جمله شهرهای مختلف ایران به اجرا درآمده است.

آداب و رسوم ماه مبارک رمضان یکی از مباحث مهم فرهنگ مردم است که متأسفانه در زندگی شهری و ماشینی، بسیاری از این سنت‌های زیبا به پوته فراموشی سپرده شده و بسیاری دیگر نیز کمرنگ تر شده‌اند ولی از آنجاکه این رسوم زمینه ساز همبستگی در جامعه اسلامی است، اهمیت فراوانی نیز دارد.

هر ساله با آغاز ماه رمضان یک روح معنوی در استان چهارمحال و بختیاری حاکم می‌شود. مردم استان چهارمحال و بختیاری احترام خاصی برای این ماه مبارک قائل هستند و در این استان نیز همانند سایر استان‌ها آداب و رسوم ویژه‌ای وجود دارد.

بیشتر آداب و رسوم چهارمحالی‌ها در مناطق مختلف این استان شبیه به هم است اما در برخی نقاط به واسطه نوع فرهنگ متفاوت است. پختن غذاهای مختلف در

افطار مازنی‌ها با طعم «روزه‌سری» / «سحری خوانی» نوای بیداری روزه‌داران

ماه مبارک رمضان برای نوجوانانی که تازه به سن تکلیف رسیده و روزه گرفته‌اند در مازندران جلوه خاصی دارد چرا که آن‌ها از بزرگ‌ترهای خود «روزه سری» هدیه می‌گیرند.

علیرضا نوری
کجوریان

کسانی که در مازندران برای نخستین بار به سن تکلیف می‌رسند و روزه می‌گیرند تا زمانی که از جانب بزرگ‌ترها به‌عنوان روزه‌سری هدیه‌ای نگیرند، افطار نمی‌کنند و معمولاً این هدایا شامل چادر نماز و طلاجات برای دختران، پول و انواع نقره جات قدیمی برای پسران است.

● رمضان با طعم غذاهای محلی

شیر آش، راغون دشو، شکر پلا، اوجلوا، آش ساک، کوکو، شامی سبزی، تخم‌مرغ و برنج و در قدیم نیز قرقناق از غذاهای محلی مازندران بود که اعتقاد داشتند خوردن این غذاها در طول روز مانع گرسنگی و ضعف می‌شود. مازندرانی‌ها ترجیح می‌دهند افطارشان را هر قدر هم که ساده باشد، با خانواده و قایمیل شریک شوند و بنابراین در خانواده‌های مازندرانی، تقریباً هر شب مهمانی افطار برپاست. بومیان ساکن مازندران می‌دانستند با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی و با توجه به کار سخت کشاورزی، دامداری و طولانی بودن روز در زمان روزه‌داری از کدام مواد طبیعی با چه ترکیبی خوراک تهیه کنند تا تحمل این ایام برای آنان آسان شود. «اوجلوا» غذایی بسیار کامل است که از مخلوط آب، شکر قرمز و کمی شیر خرمالوی وحشی به دست می‌آید. این غذا به خاطر داشتن مواد قندی طبیعی می‌تواند برای افطار بسیار مناسب باشد. بومیان ساکن مازندران مخلوطی از برنج را خیس کرده و آرد کمی درشت‌تر، تخم‌مرغ، ادویه، کنجد و شکر را به آن افزوده و مانند کلت سرخ می‌کنند. «قمناق» غذایی بسیار مقوی است که مناسب سفره افطار است.

بومیان مازندرانی برای سحر تابستان‌های ماه مبارک رمضان نیز غذایی کامل و از نظر طبع غذایی سرد را در نظر می‌گیرند. شکر پلا شامل مخلوطی از شکر قرمز و برنج است که میزبان روزه‌داران می‌شود.

طرز پخت ترش او بسیار ساده و سبک است. آرد، برنج نیمه و آرد را قوام آورده و کمی ادویه و سیرداغ با ترشی آلوچه جنگلی را به آن می‌افزایند. این غذا به‌عنوان آش در افطار تناول می‌شود. «راغون دشو» غذایی است که برای کودکان بسیار مفید است. البته کسانی که در طول روز دچار تشنگی بسیار زیاد می‌شوند، از همان شکرپلا برای سحر استفاده می‌کنند. در این غذا کره محلی را آب کرده و شیر خرمالو به آن اضافه می‌کنند و به‌عنوان خورش روی برنج ریخته و در زمان سحر میل می‌کنند. شیر آش یا شیر برنج شامل مخلوطی از شیر، برنج و کمی نمک است که به‌عنوان افطار خورده می‌شود. این غذا به دلیل ترکیب شیر، برنج و شکر و سادگی در پخت معمولاً در سفره‌های افطار به‌وفور دیده می‌شود.

آش دوغ محلی مازندرانی، جزو غذاهای بسیار مفید و کامل است که در تابستان بر سفره افطار دیده می‌شود. این غذا از مخلوط دوغ، آب، برگ و ساقه چغندر سفید، باقالا خشک یا

تازه، گشنیز و نعناع و برنج نیم دانه تهیه‌شده و در پایان به آن پیازداغ، سیر و نمک و فلفل اضافه می‌کنند.

قدیم‌ها در ساری در زمان افطاری هر کسی که نذر داشت مجمه‌ای از کل نذورات خود را به‌عنوان افطاری درست می‌کرد و به زندان شهر می‌برد.

همچنین مردم مازندران در شب ضربت خوردن حضرت علی (ع) خوردن شیرینی را حرام می‌دانند، باز کردن روزه بانمک برای زیاد شدن برکات و گذاشتن نان جو در سفره افطاری به یاد ساده زیستن ائمه از دیگر سنت‌هاست.

● آیین‌های ماه رمضان

هنوز آداب و رسوم از جمله سحری خوانی در منطقه دیده می‌شود که طی آن، سحری خوانان با حرکت در کوچه‌پس‌کوچه‌های روستا، مردم را برای سحر بیدار می‌کنند و در قدیم، سحر خوانان با به راه افتادن در کوچه و محلات بانوای خوش، روزه‌داران را بیدار می‌کردند و می‌خواندند، «سحر شد بیا خیز هنگام نماز است» و همسایه‌ها نیز با این آواز دیگران را برای سحری بیدار می‌کردند. آداب و رسوم ماه مبارک رمضان یکی از مباحث مهم فرهنگ مردم بوده که به‌واسطه قدمت خود، از قداست و ویژه‌ای برخوردار است و متأسفانه در زندگی شهری و ماشینی، بسیاری از این سنت‌های زیبا به بوته فراموشی سپرده‌شده و بسیاری دیگر نیز کم‌رنگ‌تر شده‌اند و از آنجاکه این رسوم با باورهای اعتقادی و فرهنگی آمیخته‌شده‌اند، اهمیت فراوانی نیز دارند.

آداب، رسوم و عقاید مردم هر منطقه از کشور، ریشه در عقاید دینی و ملی آن‌ها دارد که بازترین عنصر هویت بخشی مردمان یک ناحیه محسوب می‌شود و باید در حفظ و انتقال آن به آیندگان کوشا بود اما متأسفانه به آداب و رسوم، توجه چندان نمی‌شود و غباری از فراموشی بر آن‌ها نشسته است.

● سنت سحر خوانی در برخی مناطق همچنان ادامه دارد

مهدی حسینی پیشکسوت فرهنگ و هنر استان مازندران می‌گوید: یکی از رسوم قدیمی مازندرانی‌ها در ماه مبارک رمضان به استقبال رفتن این ماه مبارک است که عمدتاً سه روز آخر ماه شعبان را به استقبال ماه رمضان می‌رفتند و اگر سه روزه علت گرما یا طولانی بودن روز، مقدور نمی‌شد، یک روز را به‌طور حتم به استقبال می‌رفتند که این سنت حسنه همچنان ادامه دارد.

وی اظهار کرد: در قدیم به علت نبود امکانات مانند برق، روشنایی، دستگاه‌های رسانه‌ای و خستگی مردم به خاطر کار در شالیزار و فعالیت‌های کشاورزی ممکن بود که عده‌ای، سحر را خواب بمانند بنابراین بعضی از مؤمنان با گرفتن حلب خالی در یکدست و چوب در دست دیگر با چوب روی حلب می‌کوبیدند و با فریاد «سحر برخیز»، «سحر برخیز که صبح صادق آمد»، مردم را برای خوردن سحر و روزه گرفتن از خواب، بیدار می‌کردند و اگر همسایه‌ای چراغ

یا به گفته مازندرانی‌ها، لمپ یا (چراغ گردسوز) یا فانوس همسایه را خاموش می‌دید بلافاصله بر در خانه می‌کوبیدند و او را از سحر، آگاه می‌کردند.

حسن‌پور تصریح کرد: در مناطق کوهستانی استان مازندران و در روستاهای دور دست شهرستان سوادکوه و کوه‌های دو هزار شهرستان تنکابن و منطقه بندپی شهرستان بابل و به‌ویژه در چهار دانگه و دودانگه و روستاهای اتو، لاجیم، ولویی، پیر نعیم، امیر کلا، ولوکش، سی پی سوادکوه و روستاهای دیگر، سنت حسنه سحر خوانی همچنان ادامه دارد.

● نذر حلو از نذورات مردم مازندران

مسئول واحد مردم‌شناسی و میراث معنوی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مازندران در این باره می‌گوید: بسیاری از مردم مازندران برای برآورده شدن آرزوها و ارتباط معنوی با خدا سه روز مانده به ماه مبارک رمضان را روزه می‌گیرند. در مازندران افرادی که حاجتی داشته باشند برای برآورده شدن آن نذر ختم انعام کرده و برای این کار از کسانی که در قرائت قرآن تبحر دارند دعوت می‌کنند و به هنگام خواندن قرآن مقداری نمک، چند قرص نان و چند ظرف آب در سینی بزرگی می‌گذارند و در مجلس قرار می‌دهند.

طوبی اوصالو بیان می‌کند: قدیم در مازندران رسم بود افرادی که فرزند پسر می‌خواستند نذر می‌کردند که در طول ماه مبارک رمضان مردم را برای خوردن سحری بیدار کنند، به این صورت که یک پیت حلبی خالی به گردن خود می‌آویختند و با چوب به آن ضربه می‌زدند تا مردم برای سحری بیدار شوند که البته این رسم‌ها هم‌اکنون از بین رفته است.

وی افزود: نذر حلو از دیگر نذورات مردم این منطقه است که در شب ۱۵ ماه مبارک رمضان هم‌زمان با میلاد امام حسن مجتبی (ع) زنان به‌عنوان نذر، قند، چای، خرما و زغال به مسجد می‌برند که این کار تا پایان ماه مبارک رمضان ادامه دارد. مازندرانی‌ها سحر را نمی‌خوانند زیرا نماز نافله شب می‌خوانند و به‌ویژه مناجات حضرت امیر در مسجد امیر را به نام «مولا یا مولا» زمزمه می‌کنند.

طوبی اوصالو بیان می‌کند: مردم در این ماه صلح‌رحم را به جای آورده و به فقرا، محرومان و آشنایان افطاری می‌دهند. وی بایبان اینکه مازندرانی‌ها در شب‌های قدر و احیا که شب نزول قرآن است در روزه‌خوانی شهادت حضرت علی (ع) شرکت کرده و به سوگواری می‌پردازند، می‌افزاید: زنان و مردان شب‌های قدر را احیا نگه می‌دارند تا صبح بیدار مانده، دعا می‌خوانند و قرآن بر سر می‌گذارند.

در روز عید فطر پس از انجام نماز روز عید فطر، مردم میالغ فطریه خود را به افراد مستحق می‌دهند و اگر کسی در خانه‌ای مهمان باشد، به لحاظ دینی فطریه آن به عهده صاحب‌خانه است که معمولاً به تعداد نفرات مبلغی را در نظر می‌گیرند.

امیدواری «کاسه همسایه» در رمضان / اجاق گرم آش ۲۰۰ ساله کرمانشاهی‌ها

ماه رمضان از گذشته‌های دور با آداب و سنن خاصی در کرمانشاه همراه بوده و مردم آن نیز چون دیگر نقاط در ماه مهمانی خدا رسوم پسندیده‌ای دارند که نشان از جایگاه این ماه در نزد آن‌ها است.

رمضان در کرمانشاه با طنین‌انداز شدن نوای ربنا حال و هوای استان را پر از معنویت کرده و خوان افطاری کرمانشاهیان با خوراک‌هایی سنتی چون «بژی» و «آش عباسعلی» میزبان بسیاری از مهمانان خدا در ماه رحمت و مغفرت است.

ماه مبارک رمضان در استان کرمانشاه نیز چون دیگر نقاط ایران با آداب‌ورسومی خاص از گذشته تاکنون همراه بوده که البته به‌مرور زمان و با پیشرفت فناوری برخی از این آداب و سنن به فراموشی سپرده شده یا به شکل دیگری درآمده است اما بعضی از سنن نیز هنوز جایگاه خود را حفظ کرده و مردم کرمانشاه در ماه روزه‌داری بیش از پیش از این آداب و سنن یاد کرده و آن را به‌جای می‌آورند.

مردم کرمانشاه نیز چون دیگر نقاط ایران از آغاز ماه رجب و شعبان خود را آماده و مهیای ورود به رمضان المبارک می‌کنند اما این آمادگی در روزهای پایانی شعبان رنگ و بوی دیگری دارد.

مردم کرمانشاه و خصوصاً مناطق روستایی برای ورود به این ماه چون سال نو خانه‌تکانی کرده و آذوقه و مایحتاج خود را برای ورود به ماه رمضان تهیه می‌کنند تا یک ماه روزه‌داری را در ماه میهمانی خدا تجربه کنند. غبارروبی مساجد و خانه‌تکانی منازل، فراهم کردن آذوقه لازم برای این ماه و رفتن به ارتفاعات برای رؤیت هلال ماه مبارک رمضان از جمله اقداماتی است که مردم کرمانشاه چون دیگر نقاط ایران برای استقبال از ماه مبارک رمضان انجام می‌دهند اما رسوم چون «سحر خوانی» و «کاسه همسایه» از جمله رسوم قدیمی مردم این دیار در ماه مبارک بوده است.

● رفتن به ارتفاعات برای رؤیت هلال ماه رمضان

یکی از رسوم مردم کرمانشاه پیش از ماه مبارک رفتن به ارتفاعات از یکی دو روز قبل از این ماه بود تا بتوانند هلال ماه مبارک را رؤیت و به دیگر مردم استان اعلام کنند.

البته در گذشته به دلیل اینکه آن گونه که باید فناوری ورود نکرده بود، این رؤیت توسط افراد و تنها با چشم در ارتفاعات کوه پراو، تپه چیا سرخ (پارک شیرین کنونی) و سراب قنبر صورت می‌گرفت و به‌وسیله شیپوری خاص و توپ جنگی آغاز ماه مبارک به مردم کرمانشاه اعلام می‌شد؛ اما هم‌اکنون علی‌رغم اینکه هنوز هم رؤیت هلال ماه در ارتفاعات اتفاق می‌افتد، با ورود فناوری‌هایی چون تلسکوپ و رسانه‌ها، رؤیت هلال و اطلاع‌رسانی در این زمینه تغییر کرده است.

● آشتی کنان

مردم کرمانشاه همواره مردمی خونگرم بوده که به

هیچ تجهیزاتی به ارتفاعات کرمانشاه چون سراب قنبر و کوه‌های پراو می‌رفتند تا بتوانند ماه رمضان و در پایان ماه مبارک نیز ماه شوال را رؤیت کرده و به مردم نوید دهند اما هم‌اکنون این رسم نیز تقریباً فراموش شده و با تلسکوپ‌های قوی این کار را انجام می‌دهند. البته پیش از ورود تلسکوپ و رصد ماه مبارک مردم به خاطر اطمینان بیشتر چند روزی را زودتر به استقبال ماه رمضان می‌رفتند و روزه می‌گرفتند.

● توپ جنگی که در خدمت روزه‌داران بود

وی یادآور شد: در گذشته در کرمانشاه در نزدیکی محله تپه فتحلی خان که به روستای دره لول (آخر و انتهای کوچه ثبت کنونی یا همان بلوار شهید رحمان پور) اشراف داشت و حفاصل محلی به نام «بان سایه خان» در مسیر روستای «کاوه پشته کش» (نزدیکی شهرک بعثت کنونی) محلی به نام خاک کنها (محلی که خاک آن سفید بود و به خاطر برداشت مردم از آن برای سفید کردن دیوارهای منازلشان در عیدها گود شده و به این نام شهرت پیدا کرده بود) یک دستگاه توپ ارتشی باخدا می‌شد تا مردم از زمان خوردن افطاری مطلع شوند یا بفهمند زمان بازماندن از خوردن و آشامیدن در سحر فرارسیده است.

● حضور دسته‌جمعی روزه‌داران اهل تسنن در منازل برادران دینی و خوردن از طعام عید فطر آن‌ها

کشاورز بایان اینکه بیشتر آداب‌ورسوم مردم ایران در رمضان با سایر نقاط کشور مشترک است گفت: تفاوت‌هایی نیز در این زمینه وجود دارد که از آن جمله می‌توان به رسم پسندیده‌ای اشاره کرد که بین برادران اهل سنت استان کرمانشاه رواج دارد و بنا بر آن مردم اهل سنت استان در مناطق تسنن نشین پس از به‌جای آوردن نماز عید فطر و خوردن مقداری از طعامی که در منزل خود آماده کرده‌اند به خانه برادر دینی یا همسایه خود می‌روند و از طعامی نیز که آنان آماده و طبخ کرده می‌خورند و با او همراه شده و به خانه برادر دینی دیگر می‌روند و به همین ترتیب در نقاطی چون روستاها همه اهالی از طعام آماده‌شده

همان‌نوازی نیز شهره هستند و اغلب اوقات خوش خود را با فامیل‌ها و همسایگان سر می‌کنند. لذا به‌واسطه این موضوع چنانچه کدورتی بین آنان پیش آید، ریش‌سفیدهای محل یا فامیل دست‌به‌کار می‌شوند تا پیش از ایام مبارکی چون ماه رمضان و عید نوروز آنان را آشتی دهند.

به‌واسطه همین محبت و دوستی که بین مردم این دیار با همسایگانشان برقرار بود، خصوصاً در محلات قدیمی‌تر و روستاها، سحرها همسایگان از روی دیوار بین دوخانه که اکثراً هم کوتاه بود همدیگر را صدا زده و برای خوردن سحری بیدار می‌کردند.

● سحری خوانی یکی از رسوم سنتی کرمانشاهیان در ماه رمضان

یک پژوهشگر کرمانشاهی، در خصوص آداب‌ورسوم مردم کرمانشاه در ماه مبارک و حال و هوای رمضان کرمانشاه در سال‌های گذشته گفت: هرچند که بسیاری از رسوم چون غبارروبی مساجد از گذشته تاکنون تغییر چندانی نکرده اما برخی رسوم به‌واسطه پررنگ شدن زندگی شهرنشینی و یا ورود رسانه‌ها با تغییراتی مواجه شده است.

اردشیر کشاورز افزود: آیین‌های رمضان به‌صورت یک اصل مذهبی - ملی با تفاوت‌های جزئی در نقاط مختلف کشور معمول است و مردم هر دیار بنا بر عقاید، باورها و شرایط جغرافیایی آداب و سنن را خلق و به‌جای آورده و مردم کرمانشاه نیز از این قاعده مستثنی نبوده‌اند.

وی ادامه داد: قبل از پیدایش دستگاه‌های رسانه‌ای نوین یکی از رسوم مردم این دیار رسم زیبایی «سحری خوانی» بود و از بین روزه‌داران کسانی هنگام سحر در محلات راه می‌افتادند و با نواهایی که سر می‌دادند روزه‌داران را از خواب بیدار و آماده خوردن سحری می‌کردند.

این پژوهشگر کرمانشاهی تصریح کرد: متأسفانه هم‌اکنون ماشین و فناوری تمام آداب‌ورسوم پیشین را بلعیده است و تقریباً چیزی از این رسم باقی نمانده و مردم با تنظیم ساعت، یا زنگ گوشی‌های همراه خود برای سحر از خواب بیدار می‌شوند.

وی اشاره‌ای نیز به رفتن مردم کرمانشاه به ارتفاعات برای رؤیت ماه رمضان برای آغاز ماه و رؤیت ماه شوال برای عید فطر داشت و افزود: در آن زمان مردم بدون

خانواده کرمانشاهی به دلیل سطح پایین درآمدها و البته پایین بودن توقعات در خانه‌هایی بزرگ که با ۲۰ اتاق و حتی بیشتر و به‌صورت دسته‌جمعی زندگی می‌کردند بوی هر غذایی که در خانه یا اتاق هر یک از این اهالی پخت می‌شد به دیگر ساکنان نیز می‌رسید و این باعث شده بود که همسایگان از غذای خود کاسه یا ظرفی را به دیگر همسایگان کناری بدهند و به این ترتیب رسم «کاسه همسایه» بین کرمانشاهیان به وجود آمد.

وی افزود: هنوز هم در بسیاری از محلات قدیمی این رسم رواج دارد و افراد با بضاعت مالی بیشتر کاسه‌ای از غذای خود را خصوصاً در ماه مبارک به همسایه‌شان می‌دهند اما در سایر نقاط این رسم مقداری کم‌رنگ شده و کمتر کسی رسم پسندیده «کاسه همسایه» را به جای می‌آورد.

میرزائی افزود: درواقع رسم «کاسه همسایه» اتفاق مردم کرمانشاه در ماه بخشش و رحمت بود که البته در سایر ماه‌های سال نیز اتفاق می‌افتاد اما در ماه رمضان بیشتر از ماه‌های دیگر بود و رنگ و بویی دیگر داشت.

این شهروند کرمانشاهی هم‌چنین در خصوص عزاداری شب‌های احیا، ضربت خوردن و شهادت حضرت علی(ع) نیز گفت: در آن زمان مردم کرمانشاه اگر به مساجد و تکایا نزدیک بودند، شب‌های احیا را در این نقاط تا صبح به اقامه عزا می‌پرداختند و یا در دسته‌های عزاداری که در هیئتی در نقاط مختلف برپا شده بود به عزاداری برای امیر مؤمنان علی(ع) پرداخته و شب را به صبح می‌رسانند.

وی هم‌چنین به آیین‌های عید فطر اشاره‌ای داشت و گفت: شب قبل از عید فطر و زمانی که هلال ماه شوال در ارتفاعات رویت می‌شد، بزرگ‌تر خانواده فطریه را تعیین و سر سفره شام آن را بین اعضای خانواده دست‌به‌دست می‌کرد و نهایتاً آن را زیر بالش خود قرار می‌داد تا صبح روز عید و قبل از اقامه نماز عید آن را به مستمندی که می‌شناخت بپردازد.

بسیاری از رسوم مردم کرمانشاه که اغلب رسومی پسندیده بوده، برگرفته از اعتقادات دینی و حس انسان‌دوستی آنان و مصداق «آیه ۳۶ سوره نساء» است که خداوند تبارک و تعالی در آن بر حق همسایه به همسایه تأکید کرده و می‌فرماید: «وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ». «و به همسایه نزدیک و همسایه دور احسان کن.» و این نیکی به همسایه در رسم پسندیده و زیبای «کاسه همسایه» کرمانشاهیان همیشه خونگرم و میهمان‌نواز دیده می‌شود. کرمانشاهانی که از دیرباز نیز در مسیر راه کریم‌پور و روزها و شب‌های زیادی را میزبان زائران ابا عبدالله الحسین(ع) بوده‌اند.

و مردم پس از افطار با خوراک‌هایی چون حلیم و آش عباسعلی در وعده شام که آن زمان آن را «پاشام» می‌گفتند از خورشت خلال کرمانشاهی تناول کرده و از مهمانان‌شان با آن پذیرایی می‌کردند.

● تاریخچه آش عباسعلی

کشاورز «آش عباسعلی» را دیگر خوراک معروف کرمانشاهیان دانست و گفت: این آش بیش از ۲۰۰ سال قدمت دارد و داستان آن از این قرار است که در آن زمان آشپز متدین و ماهری به نام عباسعلی نذر می‌کند که هر شب در مسجد به مردم آشی ویژه بدهد تا آن‌ها روزه خود را با آن آش افطار کنند.

وی تصریح کرد: در این آش از گوشت، نخود، لوبیا، عدس، پوره گندم، سبزی‌های معطر، روغن کرمانشاهی و ادویه‌جات استفاده شده بود که مزه‌ای منحصر به فرد به آن می‌داد. سال‌ها بعد، این آش پرمات به نام آشپز آن یعنی عباسعلی در کرمانشاه معروف و به یکی از غذاهای موردعلاقه مردم و پای ثابت سفره‌های افطار کرمانشاهیان تبدیل شد؛ و هم‌اکنون که ۲۰۰ سال از این اتفاق می‌گذرد، یاد عباسعلی متدین همچنان و در هر ماه رمضان بر سر سفره‌های افطاری مردم کرمانشاه زنده است و مردم با این عقیده که چنین آشی متبرک و خوش‌یمن بوده، آن را نذری می‌دهند.

● کاسه همسایه؛ رسم پسندیده‌ای که کمتر

کسی آن را به یاد می‌آورد

یکی از ریش سفیدان محله‌های قدیمی کرمانشاه، در خصوص آداب و رسوم مردم این دیار در رمضان سال‌های گذشته گفت: «کاسه همسایه» یکی دیگر از رسوم پسندیده کرمانشاهیان در ماه مبارک رمضان است. منصور میرزائی ادامه داد: چون اغلب در گذشته چندین

توسط یکدیگر می‌خوردند و آخرین خانه میزبان جمع کثیری از اهالی خواهد بود.

این پژوهشگر کرمانشاهی تأکید کرد: تذکار این مباحث برای احیای مراسم و اعمال مناسب پیشینه‌ای ماه مبارک رمضان در ذهن و نهاد جوانان است که از گذشته خود بی‌بهره از شناخت نباشند.

وی اشاره‌ای نیز به غذاهای مرسوم و مورد استفاده کرمانشاهیان در ماه روزه‌داری داشت و گفت: غذاهای سنتی‌ای که در کرمانشاه در این ماه طبخ می‌شود غذاهایی مغذی و ملین هستند که طبق گفته‌های کارشناسان تغذیه در عصر حاضر این غذاها، خوراک‌هایی مناسب برای روزه‌داران در ماه رمضان هستند.

● قدمت غذاهای کرمانشاهی به دوران زندیه

برمی‌گردد

کشاورز، قدمت غذاهای سنتی کرمانشاه را مربوط به دوران زندیه می‌داند و گفت: غذاهای سنتی کرمانشاه هم‌زمان با احداث مسجد و حوزه علمیه در استان در دوران زندیه رواج پیدا کرد و شهرت یافت.

وی سفره رمضان در غرب کشور را از متنوع‌ترین سفره‌ها دانست که با غذاهایی چون آش عباسعلی، حلیم با روغن کرمانشاهی، آش ترخینه، خورشت خلال، سیب پلو، هرپسه (غذایی با ترکیب گوشت و حبوبات)، خوراک چنگال (نان محلی، روغن کرمانشاهی و شکر)، شیر برنج، کوفته و شله‌زرد رنگین می‌شود.

این پژوهشگر کرمانشاهی تصریح کرد: همان‌گونه که ذکر شد، مردم در این ماه از غذاهایی استفاده می‌کردند که مغذی و ملین است و توان ایستایی آن‌ها را بالا می‌برد است.

وی افزود: غذای اصلی یا محلی مردم کرمانشاه همان خورشت خلال است که به‌عنوان غذای اصلی سفره‌های شام و سحری این مردم محسوب می‌شد

محلله‌های قم یاد کرد و گفت: عده‌ای از مردم به صورت داوطلبانه برای بیدار کردن همسایه‌ها و اهالی محل طبل زنی می‌کردند. سحرخیزی در ایام ماه رمضان عادت زیبایی بود که همه اهالی خانواده با هم در آن شریک بودند و سحر تنها مختص افراد روزه دار نبود.

● شب نشینی در پشت بام

اقدس کاظمی شاعر و نویسنده قمی درباره حال و هوای مردم قم در ماه مبارک رمضان، افزود: در گذشته خانواده‌ها در محلات دور هم جمع بودند و اهالی محل همگی با هم قوم و خویش بودند و در ایام ماه مبارک رمضان معمولاً در کنار هم بودند.

این عضو بنیاد قم پژوهی با اشاره به رسم شب نشینی در ایام ماه مبارک رمضان، تأکید کرد: در گذشته که پشت بام خانه‌ها به هم متصل بودند، بعد از افطار، اهالی روی پشت بام‌ها جمع می‌شدند و به دلیل گرمای شدید هوای قم در آن زمان کاهگل‌ها را با نم آب خیس می‌کردند که قدری هوای مطبوع و خنک در فضا حکمفرما شود.

کاظمی ابراز کرد: مردم قم شب‌های ماه رمضان را معمولاً تا صبح نمی‌خوابیدند، بعد از افطار را به شب نشینی می‌گذراندند و بعد از آن هم برای سحر تدارک می‌دیدند. بعد از سحر هم نماز را در حرم و مساجد اقامه می‌کردند و سپس به مراسم قرائت قرآن می‌رفتند.

این عضو بنیاد قم پژوهی، «چهل کچلون» را یکی از بازی‌های قمی عنوان کرد که بچه‌ها در شب نشینی‌ها بازی می‌کردند و افزود: بچه‌ها در گذشته در زمان گرمای طاقت فرسا و برای اینکه روزه را بتوان تحمل کرد زمانی از روز را در سرداب‌ها می‌گذرانند و بازی می‌کردند.

وی ابراز کرد: در ایام ماه مبارک رمضان مناجات‌های زیبایی از بالای گلدسته‌های حرم خوانده و در محله‌ها پخش می‌شد. در آن زمان رادیو تازه آمده بود که با صدای آقای ذبیحی دعای سحر به گوش مردم می‌رسید.

کاظمی با بیان اینکه مردم قم در گذشته به اقامه نماز در حرم به خصوص در ایام ماه مبارک رمضان بسیار تأکید داشتند، بیان کرد: نمک، خرما و آب جوش از ملزومات افطار بود و معمولاً روزه خود را با آب جوش یا نمک باز می‌کردند. چیزی که امروز علم به آن رسیده است و قبل از صبحانه و زمانی که شکم خالی است خوردن آب جوش توصیه شده است.

این نویسنده و شاعر قمی با اشاره به اهمیت صله رحم و دید و بازدیدها در ماه رمضان در استان قم، تأکید کرد: شب نشینی‌های ایام ماه مبارک رمضان هم با خوراکی‌هایی مثل زولبیا، خرما و چای در عین سادگی برگزار می‌شد. بسیاری از رسوم و عادات مردم قم در ماه مبارک رمضان که برخی از آن‌ها منحصر به این استان بود، رنگ باخته که مهم‌ترین دلیل آن می‌تواند مشغله‌ها و ملاحظات زندگی شهرنشینی باشد.

آیین مردمان کویر در ماه مهمانی خدا؛ از «کلوخ اندازون» تا «پیش خوانی»

«پیش خوانی»، «سحر خوانی»، «کلوخ اندازون»، «طبل زنی» و... از جمله آیین‌های مردمان کویر در ماه میهمانی خدا بود که کم‌کم به مرگ تدریجی دچار شده است.

مردم قم در آستانه ماه مبارک رمضان آداب و رسوم خاصی داشتند که بسیاری از آن‌ها به فراموشی سپرده شده است. این آیین‌ها شامگاه دوشنبه در نشست هفتگی بنیاد قم پژوهی با حضور جمعی از قم پژوهان مورد بررسی قرار گرفت.

یکی از آیین‌ها و رسوم، «کلوخ اندازون» نام داشت که محمد قاضی یکی از اعضای بنیاد قم پژوهی درباره این رسم اظهار کرد: طبق این رسم، در شب آخر ماه شعبان، مردم در جوی آب که کنار امامزاده شاه محمد قاسم (ع) وجود داشت و به «خندق» معروف بود کلوخ‌هایی پرت می‌کردند و از خداوند برای روزی گسترده و کمک در ماه مبارک رمضان مدد می‌گرفتند.

این قم پژوه به اشاره به رسم مردم قم در شب ۲۷ ماه مبارک رمضان، افزود: در این شب مردم حتماً باید کله پاچه می‌خوردند و خانم‌ها هم در مساجد یا منازل جمع می‌شدند و مراسم هناگذاری و یا مراسم جشن داشتند. قاضی با اشاره به علاقه کودکان به روزه داری، بیان کرد: بچه‌ها در سنین پایین خیلی علاقه داشتند که خود را روزه دار جلوه دهند و این یک ارزش محسوب می‌شد.

این پژوهشگر تاریخ قم تأکید کرد: در زمان‌های گذشته به این صورت ساختمان سازی نبود و معمولاً با درشکه برای رفت و آمد استفاده می‌کردند. یکی از دلایل ایجاد گلدسته‌ها این بوده که چراغ‌هایی روی آن می‌گذاشتند تا کسانی که گم شده‌اند راهشان را پیدا کنند. در ایام ماه مبارک رمضان کسانی که صدای بلندی داشتند بالای همین گلدسته‌ها دعای سحر و اذان و مناجات می‌خواندند که در اصطلاح به آن‌ها «پیش خوان» گفته می‌شد.

● طبل زنی در سحر

حسن اعرابی یکی دیگر از اعضای بنیاد قم پژوهی اظهار کرد: شاعران مختلف از رمضان و روزه بسیار در اشعارشان یاد کرده‌اند، از جمله عباس صبوری قمی شاعر معروف قم که در اشعارش از ماه رمضان یاد کرده است.

این خوشنویس و پژوهشگر قمی با تشریح برخی آداب و رسوم مردم در ماه رمضان، افزود: ماه رمضان در قم حال و هوای بسیار زیبایی داشت و با همه ماه‌های سال فرق می‌کرد و در همه خانه‌ها مراسم بود.

وی تأکید کرد: دعای جوشن کبیر در همه شب‌ها خوانده می‌شد و مختص شب‌های قدر نبود و این سبب می‌شد که بچه‌ها هم در کودکی این دعا را حفظ باشند.

اعرابی با تأکید بر اهمیت توجه به همسایه در ماه رمضان، تصریح کرد: مردم در گذشته همه در خانه‌هایشان برای افطار و سحر اذان می‌گفتند که دیگران از زمان افطار و سحر مطلع شوند و این تبدیل به عادت شده بود.

این قم پژوه از رسم طبل زنی هنگام سحر در

آیین‌هایی که همچنان پایدارند؛ از «کلوخ اندازان» تا دوخت کیسه برکت

است.

محمدی بایان اینکه در این روز زنان روزه‌دار در هنگام رفتن به مسجد و اقامه نماز ظهر به همراه خود پارچه، نخ و سوزن می‌برند و در بین دو نماز ظهر و عصر با استفاده از این وسیله‌ها به کار دوختن یک یا چند عدد کیسه برکت مشغول می‌شوند، گفت: به اعتقاد مردم همدان، هر کس داخل این کیسه پول بریزد، خداوند به او مال و دارایی زیاد می‌بخشد و به همین علت زنان در این روز بیش از یک کیسه برکت می‌دوزند و آن را برای زیاده‌شدن دارایی بین خانواده خود و دیگران توزیع می‌کنند.

وی ادامه داد: این رسم به نحوی است که در آن بعد از پایان ماه رمضان، پول‌هایی که در این کیسه‌ها جمع شده خرج نیازمندان محله می‌شود.

جمع خوانی قرآن نه تنها در مساجد، بلکه در محله‌ها و منازل نیز مرسوم است و در این ایام، برگزاری نماز جماعت، قرائت دعا و جمع خوانی قرآن نه تنها در مساجد، بلکه در محله‌ها و منازل نیز به‌وفور دیده می‌شود. در روز عید فطر تقریباً از تمام خانه‌های شهر بوی آش رشته‌ترشی حس می‌شود.

وی عنوان کرد: اگر در روز عید فطر گذرستان به همدان بیفتد، تقریباً از تمام خانه‌های شهر بوی آش رشته‌ترشی را حس می‌کنید، آشی که به اعتقاد مردم، بعد از یک ماه روزه‌داری، خوردن آن دستگاه گوارشی را جلا می‌دهد.

محمدی عنوان کرد: همدانی‌ها در این آش مواد مغذی مثل گردو، آلو، میوه‌های خشک و خرما می‌ریزند و با سبزی‌های محلی آن را طبخ می‌کنند.

موارد عنوان شده گوشه‌ای از آداب و رسوم مردم همدان در ماه پرفضیلت رمضان است که اکثر قریب به اتفاق این رسوم همچنان پابرجا باقی‌مانده و اجرا می‌شود.

همه این آداب و رسوم بیانگر آن است که هرچند مدرنیته به زندگی اکثر مردم وارد شده اما مردم شهر و استان همدان هنوز پایبند برخی رسم و رسوم در زندگی هستند که همین رسوم به زندگی زیبایی خاصی بخشیده است.

ناگفته نماند یک ماه روزه‌گیری تنها لب و دهان فروبستن از آب و طعام نیست بلکه فرصتی برای کمک به نیازمندان و محرومان و دست محبت کشیدن بر سر یتیمان است که این روزها بازار گرمی در همدان دارد و گسترش معنویت این ماه الهی به اجرای همین رسومات و صداقت است.

دادن و دعوت از روزه‌داران برای صرف افطاری در منزل خود را نیز همواره انجام می‌دهند و بر این باورند این کار در کنار جلب رضای خداوند، موجب برکت در زندگی آن‌ها می‌شود.

محمدی بایان اینکه یکی دیگر از رسوم مردم همدان در ماه رمضان جمع‌آوری خرده‌های نان سفره افطاری است چراکه به باور مردم هر فردی که بتواند خرده‌های سفره افطاری را تا آخر ماه رمضان جمع کند و تا روز عید قربان آن را نزد خود نگهداری و آن‌ها را در آنگوشتی که از گوشت قربانی در عید قربان تهیه می‌شود، بریزد و سپس بخورد، خداوند تمام آرزوهای نیازهای وی را برآورده می‌کند، گفت: یکی از آیین‌های جالب‌توجه مردم استان همدان نیز فرستادن افطاری توسط داماد به خانه عروس است.

● داماد باید افطاری نامزدش را به خانه پدر عروس ببرد

وی گفت: مطابق این سنت دیرینه در ماه رمضان جوان دارای نامزد، باید افطاری نامزدش را به خانه پدر عروس ببرد که این افطاری شامل چند قرص نان، گردو، دوزره، برنج، روغن حیوانی، یک عدد مرغ و یا ماهی، سبب سرخ، شیرینی، انگشت پیچ و میوه‌های فصل است و پس از اینکه افطاری از سوی داماد به خانه عروس برده شد، خانواده عروس نیز در شب‌های آینده، خانواده داماد را برای صرف افطاری به منزل خود دعوت می‌کنند.

محمدی ادامه داد: زیارت اهل قبور، شرکت گسترده در آیین‌های شب‌های احیا و قدر، برگزاری ایام سوگواری شهادت مولی‌المودین امام علی(ع)، راه‌اندازی دسته‌های سینه‌زنی، نوحه‌خوانی، زنجیرزنی و عزاداری از دیگر آداب مردم شهرها و روستاهای استان همدان در ماه ضیافت الله است.

وی بایان اینکه همدانی‌ها رسم دارند که در ماه مبارک رمضان آجیل مشکل‌گشا درست و آن را در محله پخش کنند تا این ماه بسیار پربرکت و خوش‌یمن باشد، گفت: مراسم تهیه کیسه برکت در روز ۲۷ ماه رمضان از رسوم‌های به‌جامانده از پیشینیان در این دیار

همدان حاکم است که تقی محمدی پیر غلام ۹۰ ساله که سال‌های عمرش را در برگزاری برخی از این مراسم خدمت کرده اظهار داشت: روزه در همدان، با روزه‌های قلاغی آغاز می‌شود به‌نحوی که در خاطرات کودکی تمام بزرگسالان همدان، تصویری از روزه‌های قلاغی یا همان کله‌گنجشکی معروف وجود دارد که با تشویق بزرگ‌ترها و برای آنکه از حال و هوای ماه مبارک رمضان جا نمانند رقم می‌خورد.

تقی محمدی عنوان کرد: مردم استان همدان پس از آنکه فرزندان آنان به سن بلوغ رسیدند، از آنان می‌خواهند که در ماه مبارک رمضان روزه را کامل بگیرند و درباره کودکانی که به سن شرعی نرسیده و روزه بر آنان واجب نیست، اهالی همدان اعتقاد دارند اگر بتوانند روزه را قلاغی (کلاغی) بگیرند، خداوند اجر و پاداش روزه کامل را برای آنان منظور می‌کند.

● مردم همدان به روزه نیمه‌روز، روزه قلاغی می‌گویند

وی بایان اینکه مردم همدان به روزه نیمه‌روز و روزه‌ای که در آن بچه‌ها از هنگام سحر تا اذان ظهر روزه خود را نخورند، روزه قلاغی می‌گویند، گفت: بخت شیرینی‌های محلی مانند «کماج»، «انگشت پیچ»، «پنجه خاله»، «بوخا»، «تیس در جهان» و «گرده» نیز در ماه رمضان بین خانواده‌های همدانی رواج دارد و پخت‌وپز نان‌های مخصوص محلی نظیر نان «لوفاق»، نان «گرده چرب» و نان «شاتی» نیز از دیگر آیین‌هایی است که زنان همدان همه‌ساله در ماه رمضان اقدام به تهیه آن‌ها می‌کنند.

اما یکی از رسوم که در همدان در ماه رمضان همچنان رواج دارد نذری دادن چه برای برآورده شدن حاجات و چه برای اموات و درگذشتگان است، به این صورت که غذاهایی مثل شله‌زرد، عدس پلو، شیر برنج، عدسی، حلیم و یا آش رشته طبخ و در بین همسایگان و دوستان و به‌ویژه مستمندان و نیازمندان یا برای افطار روزه‌داران در مساجد و تکیا توزیع می‌شود.

جالب اینکه همدانی‌ها سنت حسنه میهمانی

مردم همدان از دیرباز برای ورود به ماه رمضان آداب و رسوم خاصی از جمله کلوخ اندازان داشته‌اند که هر ساله با برگزاری آن به استقبال این ماه رفته و خود را برای یک ماه مهمانی خدا مهیا می‌کنند.

پروین قادری
دانشمند

مروار تاریخ نشان‌دهنده آن است که قدمت سنت‌های ویژه ماه رمضان در همدان به تاریخ اسلام برمی‌گردد و با وجود گذشت سالیان متمادی، مردم این استان هنوز خود را به اجرای این آیین‌ها مقید می‌دانند. کارشناس مردم‌شناسی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان همدان بایان اینکه در واپسین روزهای شعبان، همدانی‌ها با گرفتن روزه، به پیشواز ماه رمضان می‌روند، گفت: با آغاز ماه رمضان در همدان، در شهرها و روستاهای این استان روزه‌داری آغاز می‌شود.

فریبا نعمتی اظهار داشت: آیین استقبال از ماه رمضان در همدان به این صورت است که مردم برای آمادگی هرچه بیشتر برای گرفتن روزه در ماه رمضان، روزه‌های اول، پانزدهم و آخر ماه شعبان را روزه می‌گیرند و بر این باورند افرادی که این سه روز را روزه بگیرند، اجر و ثواب آن برابر با روزه یک ماه رمضان است و این اعتقاد به حدی در نزد مردم همدان ریشه دارد که بیشتر آنان این سه روز را روزه می‌گیرند.

● یکی از آداب و رسوم اهالی همدان در قدیم کلوخ اندازان نام داشت

وی بایان اینکه یکی دیگر از آداب و رسوم اهالی همدان در قدیم «کلوخ اندازان» نام داشت و مردم استان همدان روز آخر ماه شعبان را کلوخ اندازان می‌گفتند، گفت: در این روز مردم شادی کنان با تهیه و پخت غذایی مخصوص بنام کباب سرداشی سفره خود را برای اطعام نیازمندان و فقرا پهن می‌کردند.

کارشناس مردم‌شناسی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان همدان بایان اینکه همدانی‌ها کباب سرداشی را از مخلوط گوشت چرخ‌کرده، سیب‌زمینی، پیاز، تخم‌مرغ، ادویه و گوجه‌فرنگی تهیه می‌کنند، عنوان کرد: مراسم کلوخ اندازان از اول تا پایان روز آخر شعبان ادامه داشت و پس از آن مردم، آماده روزه‌داری در ماه رمضان می‌شدند و همه‌ساله مردم استان همدان چند روز مانده به آغاز رمضان به استقبال این ماه می‌رفتند که این استقبال آیین پیشواز از ماه رمضان نامیده می‌شد.

● روزه قلاغی، تمرین روزه‌داری کودکان

گذشته از آیین استقبال از ماه رمضان، آداب و رسوم خاص در این ماه پربرکت در

پشت‌بام‌ها و یا نقاط بلند در شهر می‌روند تا هلال ماه را ببینند. این سنت در بین آن‌ها به نام «ای گورمک» معروف است. یکی دیگر از رسوم قوم ترکمن در خراسان شمالی اقامه نماز «تراویح» است که علاوه بر برپایی نمازهای یومیه و ختم قرآن، شب‌ها در مساجد اقدام به برپایی نماز جماعت با عنوان تراویح می‌کنند. تراویح، نمازی ۲۰ رکعتی است که در قالب ۱۰ نماز دور کتی، پس از اقامه نماز عشاء به جماعت خوانده می‌شود.

● **ماه رمضان و صله رحم**
کمک به محرومان، افطاری دادن در مدت یک ماه رمضان، دیدوبازدید از یکدیگر و رفتن به تفرجگاه‌ها پس از افطار از جمله کارهایی است که از گذشته‌های دور تا به امروز در میان مردم خراسان شمالی مرسوم است.

● **شاهنامه خوانی در قهوه‌خانه‌ها**
برپایی مراسم نقالی در قهوه‌خانه‌ها و خواندن شاهنامه، اسکندرنامه و مختارنامه و بازی‌هایی چون گل بازی، پادشاه و وزیر در حفاصل افطار تا سحر از برنامه‌های ماه رمضان بوده است.

● **افطار**
برگزاری مراسم افطاری یکی دیگر از رسوم زیبا در میان مردم خراسان شمالی به‌خصوص بزرگان و ریش‌سفیدان است که بنا بر رسم هر ساله خود یک یا چند روز از این ماه را افطاری می‌دهند.

● **بزرگداشت شب‌های قدر**
در مراسم بزرگداشت شب‌های قدر مردم خراسان شمالی با دعوت از قاریان قرآن، بزرگان محل، همسایه‌ها، دوستان، اقوام و خویشان مراسم احیا را برگزار می‌کنند که پس از افطار به خواندن قرآن، برگزاری مجلس روضه، دعا و نیایش تا اذان صبح ادامه می‌دهند.

● **عید فطر در خراسان شمالی**
روز عید فطر، زکات فطره را پیش از برآمدن خورشید به متولیان پرداخت کرده تا کار توزیع و رساندن آن به خانواده‌های نیازمند انجام شود. همچنین مردم این استان با شرکت در نماز عید فطر به سبب بهره‌مندی از نعمت روزه و توفیق در برگزاری مجالس و محافل مذهبی خدا را شکر می‌کردند.

آستانه ماه مبارک رمضان است. هدیه دادن به نوجوان‌هایی که برای نخستین بار روزه می‌گیرند از سال‌های دور در میان مردم کرمانج مرسوم بوده است. همچنین یکی دیگر از رسوم قدیمی کرمانج های خراسان شمالی نگهداری گوسفند بوده است تا برای ماه رمضان، گوسفند را قربانی کنند.

● ماه رمضان در میان ترک‌های خراسان شمالی

با توجه به اینکه صله‌رحم در بین اقوام ترک خراسان شمالی بسیار رواج دارد و همیشه برای صلح و رفع مشکلات پیش قدم می‌شوند، در آستانه این ماه بزرگان با دعوت و صحبت میان افرادی که با یکدیگر مشکل دارند، صلح و آشتی را برقرار می‌کنند. همچنین اقوام ترک‌زبان خراسان شمالی در آستانه ماه رمضان اقدام به تهیه مواد غذایی و پختن ماهی می‌کنند چراکه اعتقاد دارند ماهی پاک‌کننده است.

● **تات‌ها**
تات‌های خراسان شمالی یک هفته قبل از ماه رمضان اقدام به برگزاری دوره‌های قرآن، برگزاری نمازهای جماعت می‌کنند تا بدین طریق خود را آماده ماه رمضان کنند. یکی از رسوم منحصر به فرد روستاهای تات نشین خراسان شمالی چراغانی کردن کوچه‌ها و خیابان‌ها است.

● **ترکمن‌های خراسان شمالی**
ترکمن‌های خراسان شمالی در آستانه ماه رمضان علاوه بر نظافت منزل و مساجد، با فرش‌ها و نمدهای مختلف که مخصوص اقامه نماز است مساجد را مزین می‌کنند. این رسم در بین اهالی و اقوام ترکمن به «تمزلیق» معروف است. یکی دیگر از آداب ترکمن‌های سنی مذهب خراسان شمالی پیش از شروع ماه رمضان، روزه گرفتن و به پیشواز رفتن این ماه است، برخی از ترکمن‌های استان ماه‌های رجب و شعبان را روزه گرفته تا به علاوه بر ماه رمضان سه ماه را روزه بگیرند. ترکمن‌های خراسان شمالی ماه رمضان را «آرازا» می‌نامند و چند روز قبل از ماه رمضان صدای قرآن از خانه‌ها شنیده می‌شود. ترکمن‌ها با اعتقاد به اینکه هر کس هلال ماه را زودتر ببیند ثواب بیشتری می‌برد به

حال و هوای رمضان در بین اقوام خراسان شمالی / طنین «طبل زنی» در سحری

مردم خراسان شمالی در ماه مبارک رمضان آیین‌های ویژه‌ای دارند، رسومی که در میان اقوام مختلف رنگ و بوی خاص خود را می‌گیرد.

الهام یزدان پناه

خانه‌های محلات در میان زنان رایج است. از گذشته‌های دور در این استان، شیوه‌های مختلف و سنتی بیدار کردن مردم برای سحری خوردن همچون استفاده از مناره، طبل و شیپور، زدن درب منازل و سحری خوانی وجود داشت اما متأسفانه باوجود فناوری‌های جدید امروزه این شیوه‌ها کاربردی ندارد.

● **طبل زنی آهنگین در بجنورد**
در بجنورد در زمان سحری سه نوع طبل نواخته می‌شد که هر کدام مفهوم خاصی داشت. آهنگ طبل اول با عنوان «قره خاتون تو پلو پیشتر»، برای بیدار کردن خانم خانه بود تا با برخاستن بساط سحری را آماده کند.

آهنگ طبل دوم، یعنی خانم خانه دیگ غذا را پایین بیا «قره خاتون قازانه دیشر»، درواقع با آهنگ این طبل تمام افراد خانواده برای خوردن سحری بیدار می‌شدند. آهنگ طبل سوم نیز به معنای موعد اذان بود که پس از آن مؤذن اذان را می‌گفت.

● طبل زنی و جوش خوانی در بین کوچ‌نشینان

کوچ‌نشینان و مردان عشایر به دلیل زندگی در بیابان‌ها، با نگاه کردن به آسمان و رصد ستارگان حلول ماه را اعلام و همچنین هنگام سحر با جوش خوانی مردم چادر نشین را برای خوردن سحری بیدار می‌کردند. در مناطقی که جوش خوان وجود نداشت با کوبیدن بر تشت‌های مسی مردم بیدار می‌شدند. به اعتقاد عشایر، کوبیدن بر تشت‌های مسی فضایی معنوی را به هنگام سحر در بین مردم کوچ‌نشین ایجاد می‌کند.

● ماه رمضان در میان کرمانج‌های خراسان شمالی

یکی از رسوم منحصر به فرد کرمانج‌های خراسان شمالی هدیه دادن به نوجوانان در

همزمان با ورود اسلام به ایران ماه رمضان نیز به دلیل جایگاه بسیار والای خود در میان دیگر ماه‌های سال در بین اقوام، مذاهب و حتی فرهنگ‌های گوناگون صاحب آداب و رسوم خاصی شد که مردم هر منطقه با توجه به سنت‌های خود از این ماه پرفیض الهی استقبال می‌کردند.

خراسان شمالی به‌عنوان استانی با گنجینه فرهنگ‌های بومی و مهد اقوام و آیین‌های مختلف، شاهد زندگی مسالمت آمیز قومیت‌های فارس، ترک، کرد و ترکمن در کنار یکدیگر بوده و از آداب و رسوم زیبایی در این ماه مبارک برخوردار است.

مردم خراسان شمالی از اواخر ماه شعبان بانظافت خانه‌ها، اماکن عمومی و مساجد و تهیه مایحتاج به استقبال ماه رمضان می‌روند و همچنین برای بهره‌مندی هر چه بیشتر از این ماه مبارک از روحانیون دعوت می‌کنند تا در تمام مساجد و حسینیه‌ها مراسم‌های مذهبی خود را برگزار کنند. همچنین از دیرباز پس از نظافت خانه و مساجد به نظافت شخصی خود می‌پرداختند. در این زمان حمام‌های موجود بیشتر از قبل شلوغ و دو شیفته می‌شدند. حمام‌هایی همچون سراب، جاجر می‌ها، و کیلی، کورث، نور و ملاک به‌طور دائم باز و آتش آن‌ها لحظه‌ای خاموش نمی‌شد.

در ماه ضیافت الله در تمام مساجد و حسینیه‌ها برنامه قرائت قرآن و نماز جماعت روزانه برگزار می‌شود. حتی این برنامه‌ها در بعضی از

رسوم اصفهانی ها در رمضان نیازمند کاوش؛ «جیر جیرونی» ثبت ملی می شود

برگزار می شود بدین شکل که نوجوانان در هر محله در گروه های ۵ تا ۱۵ نفری تقسیم بندی شده و یک نفر به عنوان خواننده و دیگری به نام صندوق دار انتخاب و پس از افطار به شکل دسته جمعی با خواندن سوره شمس و اشعاری ویژه به درب خانه ها می روند.

وی با اشاره به اینکه این رسم به ویژه در شب ۱۵ رمضان و با اشعاری متفاوت تر انجام می شود، تاکید کرد: صاحب خانه با این اعتقاد که ماه مبارک رمضان ماه انفاق است موارد نقدی و یا غیر نقدی به این گروه ها اهداء می کند که نوجوانان پس از جمع آوری این پول ها آن را میان خود تقسیم می کنند.

● نخل گردانی در شب ۲۱ رمضان

تراب زاده تاکید کرد: همچنین آیین نخل گردانی در شب ۲۱ رمضان از دیگر آداب این ماه است که به نشانه عزاداری در برخی روستاهای اطراف کاشان برگزار می شود.

مسئول ثبت پرونده های میراث معنوی اداره میراث فرهنگی کاشان گفت: مشهور است شب ۲۷ ماه مبارک رمضان ابن ملجم به قصاص رسیده است و بر این اساس کاشی ها در این شب جشن مفصل و خابندان داشته اند.

برنامه ای با عنوان «یک شهر، یک ضیافت» به معرفی زندانیان جرائم غیر عمد پرداخته است که به طور معمول تا پایان برنامه وجه مورد نیاز یا بخش زیادی از آن توسط مردم، مستولان و هنرمندان تامین می شود؛ زندانیانی که برخی برای وجوه بسیار اندک و باورناپذیر سالهاست رنج زندان را به جان خریده اند.

اما در سالهای اخیر بسیاری از رسوم قدیم و خاص استان در گذر دنیای نوین برخی به درستی و برخی شاید در اثر بی توجهی از میان رفته است گرچه در شهرستان های قدیمی اصفهان همچنان این رسوم قدیمی اجرا می شود.

از شهرستان های مشهوری که همچنان به برخی رسوم قدیمی این ماه پایبند هستند کاشان است و با توجه به نزدیکی نطنز و آران و بیدگل به کاشان بسیاری از رسوم رمضان در این سه شهرستان مشابه است.

در این میان دو رسم «هومبابائی» و «نخل گردانی» ماه رمضان کاشان به تازگی در فهرست میراث ناملموس میراث فرهنگی نیز به ثبت رسیده است.

در این ارتباط عباس تراب زاده کارشناس مردم شناسی میراث فرهنگی کاشان درباره آیین هومبابائی افزود: این رسم از شب نخست ماه مبارک رمضان تا نیمه ماه

گرچه بافت سنتی اصفهان هنوز به رسومی مانند «جیر جیرونی» و «هومبابائی» در ماه رمضان پایبند هستند اما بسیاری از آیین های رمضان به ویژه در شرق اصفهان نیازمند تحقیق و شناسایی جدی است.

فاطمه کازرونی

بسیاری از رسوم ایرانی ها در ارتباط با ماه مبارک رمضان نشانی از یک انتظار زیبا برای فرا رسیدن این ماه است؛ رمضان که از راه می رسد بسیاری از رسوم زیبای ایرانی جلوه ویژه و خاصی پیدا می کند و همگام با حال و هوای معنوی رمضان سنت های قدیمی برای گرمی داشت این ماه رخ می نماید.

رمضان داری نوری در دل خویش است که دل های مردم را نیز نرم و نورانی می کند و گویی نگاه و رفتار روزمره مردم در قبال یکدیگر نیز تحت تأثیر معنویت این ماه ملایم تر و مهربانانه می شود.

درست یک روز پیش از آغاز ماه رمضان در بسیاری از نقاط اصفهان مراسم «کلوخ اندازان» برگزار می شود و خانواده های ایرانی آغاز این ماه را با دور یکدیگر جمع شدن و جشن گرفتن با خوراکی های متنوع سپری می کنند.

یکی از سنت های قدیمی اصفهان که امروز شکل و شیوه دیگری پیدا کرده است سنت بیدارباش سحرها بوده است اما امروزه با گسترده شدن وسایل ارتباط جمعی این کار محدود به داخل خانواده ها شده و دیگر شیوه های مختلف و سنتی بیدار کردن مردم برای سحری خوردن همچون استفاده از نقاره، طبل و شیپور، صدای توپ و سحری خوانی بر بام منازل رواج ندارد اما هنوز در محله هایی قدیمی اصفهان دق الباب درب منزل همسایه ها برای بیدار کردن سحر همانند گذشته یکی از آداب زیبای سحر است.

رسم افطاری دادن در میان خانواده و دوستان سنتی است که در اصفهان هنوز کمتر نگ نشده است اما نکته جالب اینکه در بسیاری از مساجد اصفهان نیز مراسم های افطاری مختصر تا مفصلی در این ماه برگزار می شود.

در این ماه بسیاری از اصفهانی ها مواد غذایی مانند گوشت و خاوبار برای کمک به نیازمندان نذر می کنند و در این میان به ویژه نذر گوشت شهرت بیشتری دارد و این سنت زیبای اسلامی را در ذهن تجلی می بخشد که در ماهی چنین پربرت هیچ دلی نباید غمگین از رنج گرسنگی نباشد.

امسال همچنین اصفهان شاهد بیست و ششمین سال برگزاری سفره کرم امام حسن (ع) خواهد بود و در روز ۱۵ ماه مبارک رمضان مقارن با تولد دومین امام شیعیان همانند دیگر نقاط کشور بسیاری از ناوایی های اصفهان به ارائه نان رایگان به عموم مردم می پردازند و در اغلب موارد نیز مردم هزینه نان ها را تقبل میکنند.

اما در سال های اخیر سفره کرم امام حسن (ع) جلوه جالبتری پیدا کرده و واحدهای سیاری به صورت موتوری و ماشینی بین افراد نیازمند و مراکزی از جمله بیمارستان ها، مراکز بهزیستی و زندان ها نیز نان توزیع می کنند.

● گلریزان اصفهانی ها در تمام طول ماه رمضان برای آزادی زندانیان

دست و دل بازی اصفهانی ها در ماه مبارک رمضان به این موارد ختم نمی شود چراکه گلریزان در این ماه برای آزادی زندانیان در تمام روزهای ماه مبارک رمضان انجام می شود؛ گرچه این امر مختص به ماه رمضان نیست و اصفهان رتبه نخست خیران کشور را دارد.

در طول سالهای گذشته برای کمک به بهتر برگزاری شدن این رسم زیبای رمضان، در اصفهان صدا و سیما در

رسوم اقوام گلستانی؛ از ندای فراموش شده «الله مضمونی» تا نماز «تراوی»

کبیر برپا می کنند و دسته های عزادار در مساجد به سینه زنی و عزاداری می پردازند. افطاری دادن و مهمانی گرفتن و همچنین برپایی افطاری باشکوه در مساجد از مهم ترین آداب مردم مسلمان گلستان در ماه رمضان است که نقش مهمی در همبستگی اجتماعی ایفا می کند. برپایی مراسم احیا شب های قدر در مساجد، مکان های مذهبی و در برخی خانه ها از دیگر مراسم مشترک بین گلستانی ها است.

از آنجایی که در گلستان قوم های مختلفی از جمله سیستانی و بلوچ و ترکمن زندگی می کنند برخی از مراسم های ماه رمضان بین این اقوام به شکل خاص برگزار می شود.

یکی از محققان فرهنگ سیستانی در خصوص آداب و رسوم مردم سیستان در ماه مبارک رمضان می گوید: در این ماه مبارک سیستانی های گلستان آیین های خاص خود را برپا می کنند، رمضان خوانی، عیادت از مریض، صلح و صلح، کمک به مستمندان، دعا و نیایش به خصوص در شب های قدر و... از جمله این رسوم است.

● سحر خوانی و رمضان خوانی

به گفته محمد آذری مدیر بنیاد فرهنگی نیمروز در این آیین چند نفر از ریش سفیدان و معتمدان روستاهای سیستانی لحظاتی پیش از آغاز سحر از خواب بیدار شده و با رفتن به پشت بام خانه ها و خواندن اشعار مذهبی با لهجه محلی مردم روستا را از رسیدن وقت سحر باخبر می کنند.

محمد آذری افزود: در این آیین جمعی از جوانان و نوجوانان هر محله در دسته ای کوچک پس از افطار برای جمع آوری نذورات به درب منازل مردم مراجعه کرده و اشعار محلی را با صدای رسا قرائت می کنند. آیین های رمضان خوانی و سحر خوانی ریشه در فرهنگ غنی مردم سیستان دارد و در واقع این آیین ها قداستی خاص به ماه مبارک رمضان می بخشد؛ چونگی اجرای آیین رمضان خوانی سیستانی ها به این گونه است که شب های ۱۴ تا

روزهای ماه مهمانی خدا از پی هم می آید، جامه ها نو شده و دل ها در هیاهوی برگزاری رسم و رسوم ویژه این ماه است؛ اقوام گلستانی هم با آداب خاص خود ماه رمضان را معنویتی مضاعف می بخشند.

مونا محمدقاسمی

استان گلستان که رنگین کمان اقوام به شمار می رود و از فارس و ترک تا سیستانی و بلوچ و ترکمن را در خود جای داده است، در ماه رمضان هم متناسب با تنوع اقوام آداب و رسوم خاص خود را هم دارد. مسجدهای جامع در شهرها و روستاهای مختلف گلستان و مسجدهای محلات همواره پذیرای شهروندان هستند و پایگاهی است که هر ساله مراسم قرآن خوانی، تفسیر و موعظه و سخنرانی های اهل علم در آن ها برگزار می شود. علاوه بر حضور در مکان های مقدس شماری از افراد نیز در خانه های خود برای تلاوت قرآن گرد هم می آیند.

یکی از رسم هایی که از قدیم در بین مردم استان گلستان رایج بوده بیدار کردن همسایه ها و اهل محل، هنگام سحر و قبل از اذان صبح است تا روزه داران خواب نمانند و برای صرف غذای سحری آماده شوند.

در روزگاران قدیم مردی با سحر خوانی و یا ابیاتی موزون مردم را به بیداری دعوت می کرد؛ همچنین در برخی از شهرهای استان گلستان هم در شب های رمضان مراسم «الله مضمونی» انجام می شود که در آن جوانان به جمع آوری کمک می پردازند و از این کمک ها به مستمندان افطاری می دهند؛ رسمی که فراموش شده و دیگر اجرا نمی شود.

با فرارسیدن شب های احیاء، مردم روزه دار گلستان با اشتیاق فراوان در مساجد حضور می یابند و مراسم احیاء را با خواندن قرآن و دعای جوشن

● عدم شناسایی صحیح آداب و رسوم شرق اصفهان در ماه رمضان

به گفته کارشناسان مردم شرق اصفهان بیش از دیگر نقاط استان آداب و رسوم خود برای این ماه مبارک را حفظ کرده اند اما این رسوم به درستی شناسایی نشده است و چه بسا با شناسایی صحیح آنها بسیاری از این آداب در فهرست میراث ناملموس قرار گیرد.

به گفته فهیمه زرگر کارشناس ثبت آثار میراث فرهنگی اصفهان، ممکن است بسیاری از سنت های ماه رمضان در سرتاسر استان اصفهان موجود باشد که برای ثبت به عنوان میراث ناملموس نیازمند تحقیق و سپس معرفی توسط یکی از سکنه باشد همان گونه که رسمی با نام «جیرجیرونی» با معرفی یکی از دانشجویان اهل این منطقه به میراث فرهنگی اکنون مراحل ثبت به عنوان میراث ناملموس معنوی را طی می کند.

زرگر می گوید: معروف است در روز ۲۷ رمضان ابن ملجم قاتل امام علی (ع) قصاص شده است و بر این اساس این روز دارای شأن خاصی است و مردم دستجرد آدابی خاص در این روز اجرا می کنند.

وی با بیان اینکه بر این اساس زنان در این روز پیش از غروب آفتاب به اجرای مراسم خاص می پردازند، افزود: مردم جرقویه معتقدند که هر فردی در دل خود دانه های بهشتی دارد که شیاطین به دنبال آن هستند و بر این اساس در این روز با تکرار کلمه «بسم الله» وجود خود را متبرک میکنند تا از شر شیطان امان باشند.

کارشناس ثبت آثار میراث فرهنگی اصفهان با بیان اینکه همچنین تمام زنان دستجرد جرقویه در این روز باید نان بپزند، تاکید کرد: زنان در پخت این نان ها حتما از سیاه دانه استفاده می کنند و بر این اساس چند نان را به عنوان چانه برکت زیر سفره نان قرار داده و تا سال بعد آن را نگه می دارند.

وی با اشاره به اینکه همچنین آیین «جیرجیرونی» رسمی است که در شب ۲۷ رمضان در دستجرد جرقویه برگزار می شود، گفت: مطابق این رسم مردان پس از اذان مغرب در دسته های ۵ تا ۱۰ تایی به درب خانه هایی می روند که پسر مجرد دارند و با خواندن اشعاری برای آنها آرزوی ازدواج با زنی نیکو سرشت رامی کنند و مشتملی نیز از طرف صاحبخانه دریافت می کنند.

● پخت غذاهای خاص در ماه مبارک رمضان

طی ماه رمضان در سرتاسر شهر اصفهان غذاهای خاص مانند حلیم بادمجان، خورش ماست، شله زرد و آش موسوم به «شله قلم کار» پخت می شود.

در گذشته در بعضی نواحی استان غذاهایی ویژه ماه رمضان وجود داشته است؛ به طور مثال در قمصر کاشان شولی، در شهر کاشان دیزی تنوری، در نسلج کاشان خورش فغندر مخصوص سحر و افطار بوده است.

● شب های قدر و عزاداری در استان اصفهان

در استان اصفهان شب های قدر و ایام عزاداری مولای متقیان با شور خاصی برگزار می شود و کمتر خانواده اصفهانی است که برای گذراندن این شب ها در امامزادگان یا مساجد اصفهان حضور پیدا نکنند.

برگزاری جلسات دعا و مناجات تا پاسی از شب به ویژه در شب های جمعه ماه مبارک، شب زنده داری تا سحر، بیداری پیش از سحر برای مناجات، برگزاری جلسات مختلف جزء خوانی قرائت قرآن در مساجد و حسینیه های اصفهان و منازل از سنت های مهم اصفهانی ها در ماه مهمانی خداست که جایگاه خاصی دارد. مردم اصفهان در روز عید فطر نیز همگام با یکدیگر برای شرکت در نماز عید فطر شرکت می کنند؛ پیش از این بزرگترین آیین نماز عید فطر در اصفهان در میدان نقش جهان برگزار می شد و در کنار آن برخی مساجد اصفهان نیز شاهد برگزاری نماز با شکوه عید فطر بودیم اما از سال گذشته نماز عید فطر به جای میدان امام خمینی (ره) در مصلای اصفهان برگزار می شود.

۱۹ ماه مبارک رمضان، گروهی از مردم با خواندن اشعار مخصوص به در منازل مراجعه و از صاحب‌خانه هدایا و نذوراتی را دریافت می‌کنند. در پایان این آیین، اموال جمع‌آوری شده بین نیازمندان و یتیمان تقسیم می‌شود.

● مراسم آشتی کنان و نقش «ریش سفید»

یکی دیگر از مراسم این ماه مبارک در بین سیستانی‌ها، مراسم آشتی و ایجاد دوستی بین افرادی است که به علتی از یکدیگر دل‌آزرده شده‌اند. سیستانی‌ها بر این باورند که بدون آشتی با برادران دینی، روزه فرد موردقبول درگاه الهی واقع نمی‌شود.

البته این مراسم آشتی دادن فقط مختص ایام ماه مبارک نیست بلکه در همه اعیاد مذهبی و ملی نیز اعضای خانواده و فامیل بررسی می‌کنند در مدت گذشته بین چه کسانی خدای‌ناکرده به اصطلاح شکراب شده است تا آن‌ها را به این بهانه آشتی دهند.

در مراسم آشتی کنان یکی از ریش‌سفیدان نقش آشتی‌دهنده را بازی می‌کند. در خانه‌اش سماور را روشن کرده و چایی دم می‌کند و آن دو نفر را که نسبت به هم کدورتی دارند، بدون اطلاع از یکدیگر دعوت می‌کند و مراسم آشتی کنان راه می‌اندازد.

سیستانی‌ها سه روز قبل از فرارسیدن عید فطر، به نظافت و خانه‌تکانی می‌پردازند و لباس‌های نو تهیه می‌کنند. در این روز نان‌های روغنی به نام «قلیفی» و کلوچه‌های محلی پخت و بین همسایه‌ها و خویشاوندان توزیع می‌شود.

در روز عید فطر سیستانی‌ها در مکانی که به‌منظور اقامه نماز عید در نظر گرفته شده حضور می‌یابند و پس از خواندن نماز و پرداخت فطریه، فرارسیدن عید فطر را به یکدیگر تبریک می‌گویند و برای عرض تبریک به خانه‌های اقوام و آشنایان می‌روند.

دیدوبازدید عید از خانه شهدا و سادات یا بزرگ‌ترین فرد فامیل آغاز می‌شود و پس از حضور در هر خانه و خوردن شیرینی محلی و چای و میوه، خانه را به همراه صاحب‌خانه برای رفتن به منزل دیگر خویشاوندان و دوستان ترک می‌کنند.

● آیین ماه رمضان در بین ترکمن‌های گلستان

ترکمن‌ها برای اعلام زمان افطار در گذشته‌هایی که امکانات و تجهیزاتی مانند رادیو و تلویزیون و ... وجود نداشت، مراسمی به نام «آغاز آچلی» به معنای افطاری

میان همه مسلمانان است ترکمن‌ها در شب بیست و هفتم ماه رمضان آیین شب قدر را برگزار می‌کنند و در آن شب به عبادت و راز و نیاز با خدا و ادای نماز نافله مشغول می‌شوند.

برای گرامیداشت این شب، زنان ترکمن شیرینی و خوراکی‌های خانگی نظیر «پشمه»، «جورک»، نان برنجی و فرنی می‌پزند و انجام دیدوبازدید همسایه‌ها و خویشاوندان از دیگر آیین‌های این شب است.

● آیین مشایعت رمضان با آوای «الوداع»

آیین مشایعت ماه رمضان در شب‌های پایانی این ماه با سردادن آوای «الوداع» و «الفراق» یا شهر رمضان در مساجد از سوی روزه‌داران با آندوه تمام برگزار می‌شود.

قزاق‌های ساکن استان گلستان نیز آداب و رسوم نزدیک به ترکمن‌ها دارند. کردکوی‌ای‌ها نیز پانزدهمین روز ماه رمضان را با جشن همراه می‌کنند و در این جشن که مراسم سنتی «رمضان الله» معروف است افراد نذرهای خود مانند آرد، نان و حلوا را برای تقسیم بین فقرا به این مراسم می‌آورند.

یکی از رسوم جالب این ماه نزد کتول‌های استان گلستان این است که اگر فردی در این ماه به ۵۰ سالگی برسد افطاری می‌دهد. گلستانی‌ها باور دارند قبل از سپیده صبح عید فطر، زکات فطره را به دست مستمندان برسانند.

کردن داشتند و پس از ساخت مساجد در این مناطق مراسم افطاری، دیگر از فراز پشت‌بام این مساجد اعلام می‌شد.

در شب‌های ۱۴ و ۱۵ ماه مبارک رمضان در بین ترکمن‌ها رسم است که یک طلبه یا غزل‌خوان خوش‌صدا در روستا به راه می‌افتاد و اشعاری را می‌خواند که مضمون آن این بود که ای روزه‌داران ماه رمضان به نیمه رسید، مقاومت کنید تا نصف دیگر را روزه‌گیری و پس از هر مصرع جمعیتی که پشت سر این طلبه به راه می‌افتادند «لاو» یا «الله» می‌گفتند که به‌صورت منادیایی بود، به این مراسم «یار رمضان» می‌گویند.

مراسم یار رمضان تا پاسی از شب ادامه داشت و مردم وسایل و خوراکی‌ها و نذری‌های زیادی را به جمعیتی که در کوچه‌های روستا به راه افتاده بودند می‌دادند که پس از پایان مراسم بین نیازمندان تقسیم می‌شد.

یکی دیگر از مراسم ترکمن‌ها در این ماه مبارک این است که از شب بیستم تا سی‌ام ماه مبارک رمضان مراسم اعتکاف دارند و ۳۰ جز قرآن در ۶ شب در گروه‌های ۳ تا ۵ نفره در مساجد ختم می‌شود.

در این ایام مساجد گرم و پرنور می‌شود و نماز «تراویح» که از مهم‌ترین مناسک عبادی ماه رمضان بین ترکمن‌ها پس از نمازهای یومیه است برپا می‌شود. برگزاری آیین‌های شب قدر از دیگر مراسم مشترک در

رسوم شب شهادت امام علی؛ بوی حلواي ۲۱ رمضان خانه‌ها را معطر می‌کند

گلاب و روغن حیوانی محلی بروجرد طبع می‌شود و به‌نوعی زیبا و رنگین توسط کدبانوهای بروجردی به‌وسیله پسته و گردو تزیین می‌شود.

از دیگر غذاهایی که در شب‌های احیاء مراسم‌های عزاداری و شب‌نهداری توزیع می‌شود می‌توان به آش «شله‌زرد» و دیگر آش‌های محلی از جمله آش «مشوره» اشاره کرد.

آش «مشوره» از غذاهای سبک و خوشمزه مردمان بروجرد است که در سحر و افطار ماه مبارک رمضان پخته می‌شود و به‌رسم معمول میان مردمان لرستان موسوم به سنت «کاسم سا» در میان منازل همسایگان نیز توزیع می‌شود.

مطابق این سنت هر خانواده‌ای حلواي نذری پخته‌شده و در برخی موارد مقداری از غذای افطار خود را برای همسایگان می‌برد و همسایه نیز مقداری از غذای افطار خود را در ظرف غذایی که با آن برایش غذا آورده‌اند می‌ریزد و پس می‌فرستد.

اجرای این رسم ضمن تقویت روابط بین همسایگان و فامیل باعث خبر گرفتن از احوال و وضعیت معیشتی خانواده‌ها از یکدیگر می‌شود و به‌خصوص باعث شناسایی خانواده‌های کم‌بضاعت خواهد شد.

در شب ۲۱ ماه رمضان در بروجرد نیز انواع حلواجات اعم از حلوا ارده، ارده شیر، حلوا مغزی، حلوا شکری، ترلوا پخته می‌شود. و اما حلواي پخته‌شده در شهرستان بروجرد که به «ترلوا» موسوم است از آداب و رسوم است که هنوز پابرجاست و می‌توان آن را در بیشتر سفره‌های افطار و سحر مردمان بروجرد مشاهده کرد. «ترلوا»، حلواي خانگی مقوی است که از ترکیب آرد بوداده یا برشته، شکر یا خرما،

عطای حسن پور پژوهشگر فرهنگ عامه لرستان در این رابطه می‌گوید: یکی از آداب و رسوم مردم لرستان در ماه مبارک رمضان مربوط به شب‌های قدر و ضریب خوردن و شهادت حضرت علی (ع) است. وی ادامه می‌دهد: مردم در شب ۲۱ ماه رمضان حلواي نذری می‌پزند که بخشی از آن را بر سر سفره سحر و افطار می‌گذارند، بخشی را به همسایگان می‌دهند و بخشی هم برای روز عید فطر نگه داشته می‌شود.

در بسیاری از نقاط لرستان همزمان با فرا رسیدن شب بیست و یکم رمضان شب شهادت حضرت علی (ع) اقدام به پختن انواع حلوا می‌کنند.

زهرا حسینی

از آداب و رسوم معمول در سراسر لرستان در ماه مبارک رمضان پختن حلواي شب بیست و یکم است که معمولاً در همه شهرستان‌های استان پخته می‌شود و در مراسم احیا و دیگر مراسم‌های مختص به ۲۱ رمضان در میان مردم توزیع می‌شود. در این راستا همزمان با فرارسیدن شب بیست و یکم و شهادت حضرت علی (ع) زنان لر اقدام به پختن حلواي نذری می‌کنند که در گویش لری به آن «حلواي بیس و یه کم» می‌گویند که لرستانی‌ها بر این باورند باز کردن افطار با این حلوا ثواب بسیاری دارد.

همچنین در برخی از مناطق لرستان بخشی از حلواي شب بیست و یکم را به نشانه تبرک تا زمان فرارسیدن روز عید فطر و خوردن مجدد از آن در جای خنک نگهداری می‌کنند.

«رشته خشکار» شیرینی ۳۰۰ ساله

زینت بخش سفره‌های افطار در گیلان

بوده اما این روزها کاروکاسبی‌اش را به رشت منتقل کرده و در ماه مبارک رمضان به ارائه این شیرینی به مشتریان می‌پردازد.

وی درباره نحوه طبع «رشته خشکار» توضیح می‌دهد: این شیرینی مخصوص سفره‌های افطار است و بیشترین تولید آن هم در همین ایام است اما نوع و کیفیت مواد تشکیل‌دهنده آن، تأثیر زیادی در استقبال مشتریان دارد.

ماه رمضان که شروع می‌شود نه تنها در منطقه طاهر گوراب که در تمام نقاط استان به‌ویژه شهر رشت بساط رشته خشکار پزی علم می‌شود و بسته به کیفیت محصولی که ارائه می‌شود، هر مغازه مشتریان خاص خود را دارد.

حمید طاهر گورابی یکی از رشته ریزانی است که اگرچه سال‌ها در منطقه طاهر گوراب به کار رشته ریزی مشغول

«رشته خشکار» شیرینی بومی با قدمتی بیش از ۳۰۰ سال بوده که جزو جدانشدنی و زینت بخش سفره‌های افطار در گیلان است. سفره‌های گیلانی به لحاظ تنوع غذایی یکی از کم‌نظیرترین سفره‌ها بوده و شاید ادعای بیجایی نباشد اگر بگوییم متناسب با هر فصل و هر مناسبت، غذاهای خاصی زینت بخش این سفره‌های رنگین است.

مریم قاضی زاده

از «خالی آوی» و «میرزا قاسمی» در فصل بهار و تابستان و «آش چهارشنبه خاتون» که برای استقبال از عید طبع می‌شود گرفته تا «آش ترش» که برای زن باردار می‌پزند و «شامی» که زینت بخش سفره‌های افطار است، هر کدام متناسب با فصل و مناسبتی خاص تهیه شده و پختنشان آداب و رسوم خاص خود را دارد.

در ماه مبارک رمضان نیز «رشته خشکار»، «شامی» و «شله قلمکار» سه جزو جدایی‌ناپذیر از سفره‌های افطار گیلانی‌ها است که تهیه هر کدام سبک و سیاقی خاص خود دارد.

● رشته خشکار؛ شیرینی محلی با قدمت ۳۰۰ ساله

شاید نتوان خیلی دقیق درباره قدمت شیرینی «رشته خشکار» نظر داد اما بر اساس اطلاعات موجود، این شیرینی با قدمتی ۳۰۰ ساله در منطقه گسکرات به‌ویژه بخش «طاهر گوراب» صومعه‌سرا طبع می‌شود و بهترین رشته ریزان - اصطلاحی برای افرادی که رشته این شیرینی را آماده می‌کنند - در این منطقه وجود دارد و حتی در برخی خانواده‌ها رشته ریزی به‌عنوان شغل آبا و اجدادی درآمده است.

این غذا که همراه با پنیر و سبزی خوردن سرو می شود، جایگاه ویژه ای بر سر سفره های افطار مردم گیلان دارد. یکی از شهروندان میانسال ساکن در محله ساغریسان رشت درباره طبع «شامی» می گوید: کمتر سفره افطاری در گیلان وجود دارد که شامی بر سر آن سفره نباشد. بانو حقیقی ادامه می دهد: شامی که از ترکیب گوشت ریش شده با لپه و پیاز و تخم مرغ تشکیل شده، به همراه پنیر - پنیر سیاهمزی یا لقیوان - و سبزی خوردن و به عنوان پیش غذا سرو می شود. وی می افزاید: هرچند پخت این غذا در روزهای دیگر سال نیز رواج دارد اما شامی بر سر سفره افطار رنگ و بوی دیگری داشته و طعم دیگری می دهد.

● آش «شله قلمکار» محبوب گیلانی های روزه دار

آش «شله قلمکار» که در برخی مناطق گیلان به ویژه شرق استان به نام آش «فاطمه زهرا» نامیده می شود نیز یکی دیگر از خوراکی های محبوب گیلان در ماه مبارک رمضان است.

این آش که ترکیبی از گوشت، سبزیجات، انواع حبوبات و برنج است، طرفداران زیادی داشته و همزمان با ماه مبارک رمضان عرضه آن در اکثر مغازه ها رونق زیادی می گیرد. محمد، کارگر یکی از معروفترین آش فروشی های رشت است و درباره محبوبیت این آش در بین گیلانی ها توضیح می دهد: آش «شله قلمکار» تنها آشی است که همزمان با ماه مبارک رمضان در اکثر مغازه های شهر فروخته می شود و بر خلاف سایر شهرها که در این ماه خوردن «آش رشته» مرسوم است، مردم گیلان بیشتر «شله قلمکار» می خورند و به ندرت می توان آش رشته را بر سر سفره های افطار در گیلان دید.

وی ادامه می دهد: محبوبیت این آش به حدی است که تولید آن در مغازه ها همزمان با ماه مبارک رمضان به دو یا حتی سه برابر میزان همیشگی رسیده و در برخی روزها حتی زودتر از موعد هم به اتمام می رسد.

محمد به خواص غذایی این آش اشاره کرده و می گوید: ترکیب گوشت و سبزیجات و حبوبات به همراه برنج باعث شده تا آش «شله قلمکار» یک وعده غذایی مقوی و البته پر کالری برای روزه داران باشد و در عین حال خواص غذایی مطلوب را نیز شامل شود.

● رشته خشکار؛ از طاهر گوراب تا انگلیس

هرچند «رشته خشکار» شیرینی سنتی و مخصوص ماه رمضان در گیلان است اما طعم بی نظیر این محصول باعث شده تا بسیاری از شهرهای کشور و حتی خارج از مرزهای ایران نیز طبع این شیرینی در ماه مبارک رمضان رواج داشته باشد.

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری صومعه سرا می گوید: شیرینی «رشته خشکار» یکی از شیرینی های سنتی گیلان و منطقه گسکرات است که همزمان با آغاز ماه مبارک رمضان تولید آن در سراسر استان به ویژه در منطقه «طاهر گوراب» رونق می گیرد. علیرضا مهرگان می افزاید: تولید این شیرینی که بر اساس اطلاعات موجود قدمتی بیش از ۳۰۰ سال دارد از منطقه «طاهر گوراب» به سایر نقاط استان رسیده و در این منطقه استادکاران ماهر به عرضه «رشته خشکار» می پردازند.

وی با اشاره به گسترش تولید این شیرینی سنتی در کشور تصریح می کند: منطقه طاهر گوراب سفیر معرفی «رشته خشکار» به سراسر کشور و حتی خارج از مرزهای ایران بوده و تولید آن حتی در کشور انگلستان نیز توسط یکی از اهالی منطقه «طاهر گوراب» به نام «بردار» انجام می شود.

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری صومعه سرا به حضور استادکارانی با سابقه ۶۰ سال فعالیت در تولید «رشته خشکار» اشاره کرده و می گوید: در بسیار از خانواده های منطقه طاهر گوراب «رشته ریزی» به عنوان شغل خانوادگی همچنان رواج دارد و تولید این شیرینی در ماه مبارک رمضان در منطقه یاد شده رونق زیادی می گیرد.

مهرگان به لزوم حفظ و حراست از مشاغل خاص گیلان تاکید کرده و خاطرنشان می کند: لازم است تا با تشویق استادکاران به ادامه فعالیت و همچنین انتقال تجربیات شخصی به نسل جدید، از این شغل چندین ساله که به عنوان بخشی از میراث معنوی گیلان محسوب می شود حفاظت کنیم.

● طعم لذیذ «شامی» زیر دندان روزه داران

یکی دیگر از خوراکی های مخصوص ماه رمضان که زینت بخش سفره های افطار است، «شامی» نام دارد.

طاهر گورابی ادامه می دهد: رشته خشکار از دو محصول رشته و خشکار تشکیل شده که معمولاً به صورت پیوسته نام برده می شود. «رشته» همان ترکیب آرد و برنج و آب و شیر به تنهایی است که روی سینی مسی ریخته می شود و «خشکار» به رشته میان پر می گویند.

این رشته ریز گیلانی درباره نحوه درست کردن «رشته» می گوید: قدیم تر ها برنج را خیس کرده و وقتی نرم شده آن را آسیاب می کردند تا آرد برنج یکدستی به دست آید و همان آرد برنج را برای تهیه رشته مورد استفاده قرار می دادند اما امروزه بیشتر از آرد برنج آماده استفاده می کنند.

وی یادآور می شود: برای اینکه طبع رشته معتدل باشد، از ترکیب دو نوع آرد برنج حاصل از انواع «علی کاظمی» و «هاشمی» که یکی طبع سرد دارد و دیگری طبع گرم استفاده می شود.

طاهر گورابی می افزاید: ابتدا آرد برنج را با آب و شیر مخلوط می کنیم و وقتی مایعی صاف و یکدست درست شد، آن را در وسیله ای مخصوص که به آن «شانه رشته ریزی» می گویند، می ریزیم.

وی درباره شکل و نحوه عملکرد «شانه رشته ریزی» توضیح می دهد: شانه رشته ریزی وسیله ای استوانه ای شکل است که از یک طرف باز بوده تا بتوان مواد را داخل آن ریخت و از سویی دیگر به پنج - شش لوله باریک قیف مانند ختم می شود که این لوله ها به شکلی منظم در کنار هم قرار گرفته و خروج مواد رشته از این لوله ها به همراه چرخش دست استاد کار، شکل رشته را درست می کند.

طاهر گورابی همچنین درباره سینی مخصوص رشته پزی می گوید: سینی مخصوص رشته پزی از جنس مس است و هرچه خلوص مس آن بیشتر باشد، پخت رشته و کیفیت آن بهتر می شود.

این رشته ریز گیلانی ادامه می دهد: وقتی مواد رشته را روی سینی ریخته و به شکل بافت توری در آوریم، تا زمانی که مایع خود را بگیرد و قابل برداشتن از روی سینی باشد آن را گذاشته و چند بار پشت و رو می کنیم تا به خوبی خود را بگیرد و در اصطلاح «وا» نرود. «رشته» آماده شده را تا کرده و هم می توان به صورت خالی استفاده کرد و هم می توان قبل از تا کردن داخل آن را با محتویاتی که از قبل آماده شده، پر کنیم و به صورت «خشکار» خورده شود.

وی درباره محتویات درون خوشکار توضیح می دهد: محتویات درون خوشکار از گردو و کمی شکر به همراه ادویه مخصوص شامل هل، دارچین، جوز هندی و میخک تشکیل شده که این مواد را درون رشته گذاشته و آن را تا می کنیم.

طاهر گورابی می افزاید: این شیرینی به صورت خام در مغازه ها عرضه می شود و برای سرو آن حتماً باید کمی سرخ شده و با شربت که شامل کمی شکر، گلاب و زعفران است، شیرین شود.

رمضان احیاگر سنت «کاسه بهره»/ نوای استغفار در سیاه چادرهای پیچد

رمضان که می آید سنت خوب

پژمان امیدی

«کاسه بهره» و صلح رحم در کهگیلویه

و بویراحمد رونق می گیرد و بوی

معنویت و نوع دوستی در کوچه پس کوچه های شهر و روستا می پیچد.

رمضان در کهگیلویه و بویراحمد با صلح رحم و سفره های ساده اما صمیمی عشایر و سنت خوب «کاسه بهره» دادن گره خورده است.

اینجا زندگی باحال و هوای سنت های عشایری گذشته پیوند خورده است و همسایه ها در زمان افطار و یا سحر هر چه که برای خوردن داشته باشند را با همسایه خود شریک می شوند.

این رسم که «کاسه بهره دادن» نام دارد یادگار گذشتگان این دیار است که نسل به نسل حفظ شده است.

روزگاری نه چندان دور که همسایه از حال همسایه باخبر و سفره ها یکی بود، سحر که می شد، یکی از همسایه ها به خانه دیگر افراد محله سر می زد و آن ها را برای سحری بیدار می کرد.

مردم این استان بنا بر سنتی دیرینه از چند روز پیش از آغاز ماه مبارک رمضان، روزه می گیرند و به پیشواز ماه رمضان می روند.

در این ماه که خیروبرکت را با خود به همراه دارد توجه همسایه ها به همدیگر بیشتر شده و همسایه هایی که وضعیت مالی ضعیف تری دارند، مورد توجه بیشتر قرار می گیرند.

سفره ها با حضور همسایه ها و فامیل دور و نزدیک رونق می گیرد و در روستاهای استان نیز آنچه در سر سفره حاضر می شود، محصول تولیدی خانواده است.

تا قبل از ورود رادیو، بانگ خروس و رؤیت فجر و غروب آفتاب راهنمای روزه داران بود. در هر روستا پیرمردان یا پیرزنان سحرخیزی بودند که در سحرگاه بقیه آبادی را بیدار می کردند.

در گذشته در شب های احیاء نیز پیرمردان آبادی کتاب های دعایی که مرور زمان باعث فرسودگی آن ها شده بود را می آوردند و برای سایرین دعای جوشن کبیر

می خواندند.

خانه تکانی یکی از آداب و رسوم است که از گذشته به یادگار مانده است و مردم این استان پیش از ماه مبارک رمضان خانه تکانی می کنند و به پیشواز بهار قرآن می روند.

مساجد نیز پیش از ماه مبارک رمضان غبارروبی می شوند و پیر و جوان در این کار مشارکت می کنند.

یکی دیگر از سنت های قدیمی ماه مبارک رمضان در این استان که این روزها به دست فراموشی سپرده شده است، نگاه کردن در آینه و فرستادن صلوات است.

در گذشته مردم این دیار بعد از رؤیت هلال ماه، در آینه می نگرستند و صلوات می فرستادند و اعتقاد داشتند که با این کار دلشان چون آینه صاف و روشن شده و غبار گناه از دلشان زوده می شود.

در گذشته که هنوز تکنولوژی به خانه ها راه نیافته بود،

مردم برای تشخیص وقت دقیق سحر از ستارگان یاری می طلبیدند و بانگ خروس برایشان به معنای دمیدن صبح بود.

دیدن هشت ستاره در آسمان سحر را نوید می داد و با فرو کردن چوبی در خاک وقت نماز ظهر را تعیین می کردند. بدین گونه که زمانی که چوب سایه نداشت ظهر، و زمانی که سایه داشت بعد از ظهر بود و دیدن سه ستاره در آسمان نیز رسیدن وقت افطار را نوید می داد.

در وقت اذان نیز ریش سفید روستا چراغی را روشن می کرد و بر پشت بام قرار می گرفت و اذان می گفت. یکی دیگر از رسوم سنتی این دیار افطاری دادن به فامیل و همسایگان است که هنوز در اکثر خانواده ها این رسم اجرا می شود.

فامیل دور و نزدیک بر سر سفره افطار دعوت می شوند و هر شب یکی از فامیل عهده دار این مسئولیت است. در این شب ها مستمندان نیز از خوان نعمت سفره های افطاری بی بهره نیستند و هر کسی که سفره افطار دارد سهم مستمندان و افراد بی بضاعت را نیز فراموش نمی کند.

اما شب های احیا در سیاه چادرهای عشایر حال و هوای ویژه ای دارد. نوای استغفار در کوه و دشت طنین می اندازد و درختان و جنگل نیز در این نیایش و پاکی سهیم می شوند.

روزهای آخر ماه رمضان که می رسد در آخرین پنجشنبه از این ماه، مردم در گذشتگان را نیز از یاد نمی برند و بر سر خاکشان حاضر شده و دعای ماه رمضان می خوانند.

مردم کهگیلویه و بویراحمد روز آخر ماه رمضان را در خانه های خود سپری می کنند و معتقدند که باید در لحظات معنوی آخرین اذان مغرب و عشاء ماه رمضان در خانه خود باشند و فطریه ای را که از قبل آماده کرده اند بعد از نماز مغرب و عشا به دست مستحقش برسانند.

عید فطر در استان بانوای دعا و نیایش و نماز آغاز می شود و بیشتر مردم روز عید فطر را در امامزاده ها آغاز می کنند و سپس به دیدار فامیل می روند و صلح رحم را به جا می آورند.

MEHR NEWSAGENCY
Photo: Abbas Mohtashami

رمضان به روایت آذری‌ها؛ از «اوباش دان» تا کیسه دوزی برای «ابن ملجم»

ماه مبارک رمضان در باور مردم آذربایجان غربی از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده و با آداب و سنن زیادی از جمله اوباش دان، رسم فراموش شده کیسه دوزی برای لعن ابن ملجم و... همراه است.

سکینه اسغری

مردم آذربایجان غربی با آیینی تحت آیین «قابخالما» یعنی با روزه داری ۱۰ تا سه روز مانده به ماه مبارک رمضان به پیشواز ماه مهمانی خداوند می روند، نگاه کردن به آینه و فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد(ص) بعد از رویت هلال ماه هنوز هم به عنوان یک رسم در بین پیرمردان مناطق روستایی استان، مرسوم است.

این عادت بر این اعتقاد مبتنی است که باید در ماه رمضان دل مومن همچون آینه صاف و روشن باشد و از ناپاکی‌ها صیقل یابد، پیرمردان برای این منظور همواره آینه کوچکی در درون جیب خود داشتند و بعد از اینکه خود به رویت آینه می پرداختند، با فرستادن صلوات چندین بار آینه را به دور خود و اهل خانواده می چرخانند.

● «اوباش دان» رسم ویژه در مناطق مختلف آذربایجان غربی

سحری خوردن و سحری بلند شدن که در اصطلاح محلی به آن «اوباش دان» هم برای خود در آذربایجان غربی و به ویژه در روستاهای آن آدابی دارد.

هنوز هم که هنوز است روستائیان و عشایر آذربایجان غربی با صدای ضربه همسایه بر دیوار خانه و یا درب منزل شان از خواب بیدار می شوند.

اگر سحرگاهان در روستاهای دور افتاده آذربایجان غربی بر روی پشت بام خانه ای قرار بگیری می بینی که چه شور و نشاطی در روستاها حاکم است، چراغ خانه ها یکی یکی روشن می شوند همسایه‌های دیوار به دیوار زنجیروار یکدیگر را به فریضه الهی فرا می خوانند و حسن ختام این شعر منظوم، سحری خوردن به شیواترین موسیقی آسمانی یعنی اذان صبح ختم می شود.

پیشی گیرند.

دادن افطاری‌های جمعی، برای مستمندان، هنوز هم، در سطح برخی از مساجد شهری و روستایی استان در شب های ماه رمضان مرسوم است.

● آتش دوغ و آتش رشته افطاری مرسوم مردم آذربایجان غربی

افطاردهی در بین مردم آذربایجان غربی از هفته دوم ماه رمضان مرسوم است و معمولاً فقرا را به مراسم افطاری دعوت می کنند و البته از افراد فامیل نیز وعده گرفته می شود.

اما آنچه که اغلب بر سر سفره افطاری آذربایجانی ها دیده می شود از نان های روغنی گرفته تا سوپ و خرماهای تزئین شده با گردو، پودر گردو، پنیر، سبزی، ماست، مربا، شیر برنج و انواع حلیم‌ها است.

در گذشته آبگوشت از غذاهای مرسوم افطاری بوده است اما امروز افطاری‌ها تفاوت چندانی با دیگر نقاط کشور ندارد فقط آتش دوغ و آتش رشته مرسوم است.

کارشناس مردم شناسی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان غربی در این خصوص می گوید: امروزه نان روغنی پزهای بازاری کار را راحت کرده اند اما در زمان گذشته کدبانوی خانه، لذیذترین و خوشمزه ترین کلوچه ها، نان ها، کیک ها و شیرینی ها را برای مهمانان روزه دار خود تدارک می دیدند.

حسن سپهرفر معتقد است، در آذربایجان غربی اما شیرین ترین افطاری به تازه دامادها و تازه عروس ها اختصاص دارد، پسران و دختران نامزد در ایام رمضان جایگاه ویژه ای در سر سفره افطار دارند.

کار و بار شیرینی فروش ها و مخصوصاً آن دسته از قنادی هایی که زولبیا و بامیه و کلوچه ها و نان روغنی های مخصوص و معروف می پزند نیز در این ایام رمضان در شهرهای این استان سکه می شود.

چند ساعت به افطار مانده می توان شور و حرارت و صف

در روستاهای استان در ماه رمضان، وسیله آگاه شدن مردم از اوقات شرعی، به طور عمده به وسیله مؤذن‌های روستایی، حرکت ستارگان و بالاخره بانگ صبحگاهی خروس های محلی بوده است.

در بین عامه مردم، زمان سحری خوردن به «اوباش» یا «اوباش دان» مشهور و وقت آن نیز یک ساعت مانده به اذان صبح است.

● تعیین وقت سحر و اذان صبح از حرکت ستاره «اولکرتلر»

مؤذنان روستایی، با صدای نافذ و گیرایی، وقت سحر را بر پشت بام های منازل یا مساجد روستایی با دعایی که در محل به آن «مناجات» می گویند، اعلام می داشتند، مناجات شامل چند قطعه دعا به زبان عربی و ترکی و صلوات بر محمد و آل محمد(ص) بوده است.

پیرمردان در سطح روستاها، هنوز هم با حسرت زیادی خاطراتی از شیوه بیان، گیرایی و زیبایی صدای مناجات خوانان قدیمی روستا نقل می کنند.

همچنین در گذشته‌های نه چندان دور در مناطق روستایی وقت سحر و اذان صبح از روی حرکت ستاره‌هایی که اصطلاحاً به آنها «اولکرتلر» می گفتند تعیین می شد.

● افطاری دادن به مستمندان رسم ماندگار مردم آذربایجان غربی

ماه رمضان در آذربایجان غربی، هنوز هم ماه احسان، اطعام و تجدید دوستی‌هاست و اکثر خانواده‌ها، سعی می کنند حداقل برای یکبار در طول این ماه برای افراد فامیل و نزدیکان، افطاری بدهند.

آنچه که در اولین گام در آستانه رمضان و یا در روزهای روزه در بین مردم آذربایجان غربی می توان مشاهده کرد مهمان نوازی و دعوت نزدیکان به افطار است.

افطار دادن به اندازه ای در بین مردم آذربایجان غربی جایگاه دارد که هر یک سعی می کنند در این امر بر دیگری

رمضان به صرف رسوم ناب: «چای چور کی» کام روزه داران را شیرین می کند

اعضای خانواده ای که در آن روزه خوار بدون عذر موجه وجود داشته باشد از نعمات و برکات بیکران ضیافت خداوندی محروم می شوند.

● تعابیر ۳ دهه ماه رمضان در زنجان

مردم زنجان روزه گرفتن در دهه اول ماه مبارک رمضان را «یوقوشا داشینان - پیخماق» حرکت در سربالایی تند کوه با بار سنگ، ده روز دوم این ماه را «یوقوشا کرییچین پیخماق» (بالا رفتن از دامنه کوه با بار خشت) و روزه داری در دهه ی سوم این ایام پربرکت را «انیشه قاشماق سو ایچماق کیمندی» (پایین آمدن از دامنه کوه مثل آب خوردن است) تعبیر می کنند.

به اعتقاد مردم زنجان، در ماه مبارک رمضان اعضای بالغ خانواده ها از ثواب روزه های کله گنجشکی (به زبان محلی «طبقه اوروجی») کودکان و افراد نابالغ برخوردار می شوند.

زنجانی ها معتقدند ثواب روزه های کله گنجشکی کودکان و افراد نابالغ به پدر و مادرها هم می رسد. به همین خاطر والدین، کودکان خود را به گرفتن روزه های نصفه روز تشویق می کنند و در مقابل هر روزه کله گنجشکی مبلغی را به عنوان جایزه به فرزند خود می دهند و در اصطلاح آن ثواب را می خردند.

زنجانی ها در سال های دور که وسایل ارتباطی چون رادیو و تلویزیون به ندرت و تنها در منازل تعدادی از متمولان شهر یافت می شد، زمان افطار را با استفاده از رشته های نخ سیاه و سفید تعیین می کردند. به همین منظور دو رشته نخ سیاه و سفید را در مقابل چشم قرار داده و زمانی که چشم قادر به تشخیص این دو رنگ از هم نمی شد، افطار می کردند.

● هر محله یک مناجات خوان

در روزگاران گذشته زنجانی ها نیز برای بیداری در سحر روش های مختلفی داشتند، ساعت شماطله ای رومی زی یا دیواری زنگدار کوک می شد تا سحرگاه با زنگ بلندش اعضای خانواده را از خواب بیدار کند. بیداری یکی از اهالی محله هم کافی بود تا کم کم همه بیدار شوند، همسایه، دیوار همسایه بغلی را با مشت و یا با

مردم زنجان در ماه رمضان رسوم دیرین خود را رنگ تکرار می بخشند؛ آئین هایی که شاید بتوان گفت در نوع خود در کشور کم نظیر هستند؛ اینجا چای چور کی، کام روزه داران را شیرین می کند.

رحیم مقدمی

شاهبیت ماه های سال رخ نشان داده است، ماهی که در آن پروردگار سفره محبت خود را به اندازه تمامی هستی می گشاید تا برکت، بیش از پیش جهان را در بر بگیرد و انسان ها نیز هر یک به وسع خود از خوان رحمت الهی سهمی داشته باشند. در این میان مردم استان زنجان، در روزگاران گذشته آداب و رسوم خاصی را در ماه رمضان انجام می دادند که امروزه گرد و غبار روزگار بخشی از خاطرات آن روزها را گرفته است و برخی از آن ها نیز هنوز در بین مردم رواج دارند.

● زنجانی ها به پیشواز رمضان می روند

روزه داری مؤمنین زنجانی معمولاً هم زمان با آخرین روز ماه شعبان و برخی مواقع نیز یک هفته قبل از آغاز ماه رمضان، تحت عنوان «روزه پیشباز (روزه پیشواز)» آغاز می شود و در عیدسعید فطر خاتمه می یابد.

در طول ماه رمضان که به زبان ترکی «اوروشلیق» یا «اوروشلوق» و یا «اوروشلوق آیی» خوانده می شود مساجد، اماکن مقدس و نمازخانه های این استان مملو از جماعت روزه داری می شود که با انگیزه تکمیل عبادت و کسب فیض بیشتر، نمازهای یومیه را به جماعت برگزار می کنند.

فعالیت های دینی و مذهبی در این ماه در شهرها و روستاهای استان به اوج خود می رسد و کلاس های ویژه قرائت، تفسیر و تعلیم قرآن، جلسات احادیث، علوم دینی و فقهی به طور گسترده در اماکن مقدسه و منازل مردم برگزار می شود.

آحاد مختلف مردم این استان از قدیم الایام اعتقاد داشته اند، ماه رمضان با خود خیر و برکت می آورد و

های طولانی در مقابل این شیرینی فروش ها را مشاهده کرد. مراسم نیمه ماه رمضان یعنی روز تولد امام حسن مجتبی (ع) نیز در آذربایجان غربی گرمای داشته می شود، هر چند مراسم عقد و عروسی در این ماه در بین مردم متداول و معمول نیست اما بسیاری از خانواده ها نیز فراهم کردن مقدمات یک زندگی مشترک و مراسم بله برون را در ایام رمضان پر برکت و میمون می دانند.

● طلب عفو بخشش از خداوند در شبهای قدر

اما شب های احیا در آذربایجان غربی از جایگاه ویژه ای برخوردار است مساجد، حسینیه ها و مصلی ها همه از خیل مشتاقان وصال دوست و خریداران معرفت و تشنگان محبت و رحمت دوست آکنده و لبریز است.

«سبحانک یا لا اله الا انت، الغوث الغوث خلصنا من النار یارب» آوای سوزناک هر آذربایجانی است که در شب های قدر (۱۹ تا ۲۳ رمضان) از دل سینه های مالا مال از امید به رحمت و مغفرت پروردگار جاری می شود.

در این روزها و شب ها، محبت، مهربانی، احسان و نیکوکاری مردم آذربایجان غربی و خانواده های آنان به اوج خود می رسد و خوشحال و با نشاط از آن لحاظ که رمضان این ماه پرفیض و برکت را دریافته اند و به این توفیق بزرگ نائل شده اند و مغموم از آن نظر که این ماه دوست داشتنی در حال خداحافظی از آنهاست. در عصر واپسین روز از ماه رمضان بسیاری از خانواده ها در بسیاری از شهرها و روستاها به زیارت اهل قبور رفته و نذر و احسان می کنند.

● رسم فراموش شده کیسه دوزی برای «لعن این ملجم»

رسم کیسه دوزی ۲۷ ماه رمضان که هنوز در برخی مناطق این استان مشاهده می شود، معروف است که روز ۲۷ ماه رمضان شب قصاص این ملجم است، در این روز زنان برخی مناطق کیسه های می دوزند که به کیسه «لعن این ملجم» یا کیسه «مرد» معروف است.

در شب بیست و هفتم ماه رمضان با هر سوزنی که به این کیسه می زنند، یک بار به این ملجم لعنت می فرستند. آخرین روز ماه رمضان که در بین مردم آذربایجان غربی به «عارافات آشامی» مشهور است، روز زیارت اهل قبور و تهیه لوازم عید فطر است. مردم روستاهای ارومیه و شهرهای دیگر آذربایجان غربی در روز عرفه به طور دسته جمعی به زیارت اهل قبور می روند و حلوا یا خرما و نقلی که با خود آورده اند در بین مردم احسان می کنند. قبرها را می شویند و برای آمرزش روح مردگان خود قرآن تلاوت می کنند و فاتحه ای می خوانند.

روز عرفه نیز بزرگ خانواده خانواده با محاسبه میزان فطریه افراد آن را از قوت سالانه یا از درآمد خود جدا کرده و به مستمندان می دهند. اگر هم فردی توان ارائه فطریه را در همان روزها نداشته باشد جنس گرانهایی را ضامن کرده و کنار می گذار تا پس از جبران فطریه آن را آزاد کند.

بعد از اعلام عید، مومنان برای به جا آوردن نماز عید در مساجد جمع می شوند و پس از آن به دیدار و فاتحه خوانی خانواده هایی می روند که به تازگی عزیزی را از دست داده و به اصطلاح (قره بایرام) = توفیع شان است. پس این دیدار از بزرگان فامیل و تیریک عید و صرف نهار در منزل ایشان از دیگر رسوم مردم آذربایجان غربی است.

اما هلال ماه شوال که به بام باختر آسمان نقش می بندد حلول شوال و پایان رمضان حتمی است و فردایش عید فطر است و به شکرانه توفیق یک ماه روزه داری و منزلت در جوار محبت پروردگار در جشن و سرور و شادمانی خانواده ها را در بر می گیرد.

هرچند که این جشن در ذات خود اندکی هجران دارد چرا که این ماه دوست داشتنی برای سالی دیگر از خانه ها رخت بر بسته است.

و شیرین، زولبیا و بامیه و پشمک کام مردم روزه‌دار زنجان را که در استان پخت و عرضه می‌شود شیرین می‌کند. «چای چورکی» یا به زبان فارسی نان چایی زنجان، یکی از شیرینی‌های سنتی است که معمولاً در ماه مبارک رمضان پخت می‌شود. با فرا رسیدن ماه مبارک رمضان بازار پخت نان چایی در زنجان رونق گرفته و روزه‌داران استقبال گرمی برای خرید این نان انجام می‌دهند. این نان یکی از شیرینی‌های سنتی و سوغاتی‌های زنجان بوده و در طی سال پخت می‌شود ولی در ماه مبارک رمضان، پخت و پز این نان بیشتر شده و سر سفره افطار اغلب زنجان‌ها به چشم می‌خورد و از خوردن آن لذت می‌برند.

● عزاداری ماه رمضان

زنجان‌ها در شب‌های قدر نیز همچون حالا که به پایتخت‌نشینان شور و شعور حسینی شهرت یافته‌اند در سوگ پدر بی‌نظیر سید و سالار شهیدان می‌نشستند و با برپایی آیین‌های ویژه و خاصی از قبیل دعا و نیایش، شرکت در محافل معنوی دعای جوشن کبیر، اقامه نماز هفت قل‌هواللهی، حضور در مساجد و تکایا و قرآن سرگرفتگی، ۱۹، ۲۱ و ۲۳ ماه مبارک رمضان را عزاداری می‌کردند.

● دوختن کیسه برات

دوختن کیسه برات یا «برات کیسه‌سی» به زبان ترکی در آخر ماه رمضان به تعداد اعضای خانواده نیز از آداب و رسوم مردم این منطقه بود که تقریباً هنوز هم در میان مردم ارزش خود را دارد.

این رسم به گونه‌ای بود که مادر خانواده این کیسه را در مسجد و بین دو نماز ظهر و عصر و دعاهای تعقیبات نماز، با پارچه تازه و مناسبی می‌دوخت. برای بریدن نخ و پارچه این کیسه به جای چاقو و قیچی از دندان‌ها استفاده و یک سکه «پول» نیز در قسمت پایین آن طوری قرار داده می‌شد که دیگر پول‌هایی که در طول یک سال در آن می‌گذاشتند با سکه اولیه که چند قرآنی بیش نبود قاطی نشود.

بسیاری این کیسه را کیف پول خود می‌کردند و با پول‌های جمع‌آوری شده به زیارت می‌رفتند و گاهی نیز فرزندان را راهی خانه بخت می‌کردند. سپس به سراغ کسی می‌رفتند که از او آن سکه را گرفته بودند و برای دست خیر بودنش تشکر می‌کردند.

به اعتقاد زنجان‌ها اگر این کیسه‌ها توسط پنج زن سیده که اسامی آن‌ها فاطمه یا یکی از القاب حضرت زهرا(س) باشد لمس شود، برکت و نعمت خدا به همراه این کیسه‌ها به خانه‌های آنان می‌آید و اعضای خانواده به آرزوی خود می‌رسند.

همه را دعا کنند. یکی از سنت‌های زیبای این ماه این بود که همه به خواندن سوره‌های قرآن توسط یکدیگر گوش می‌دادند تا اگر خطایی در قرائت وجود داشت رفع شود.

● بیداری سحر

هنوز هم صدای دعای سحر در گوش بسیاری زمزمه می‌شود و ننه کلوم درباره رسوم آن می‌گوید: آن روزها که بیشتر خانه‌ها کاه‌گلی بود، مردم در زمان سحر با کوبیدن دیوار همسایه، به صدا درآوردن در خانه‌ها یکدیگر را بیدار می‌کردند و گاه نیز از پشت‌بام همسایه را خبر می‌کردند که وقت سحر شده است.

لحظه افطار شیرین است. بسیاری لذت روزه خود را در این لحظه بیشتر می‌فهمند که به گفته این مادر بزرگ که حالا نتیجه‌های خود را به خانه بخت فرستاده، پخت برخی از غذاها از جمله آش، آبگوشت، حلیم و دیگر غذاهای سنتی باب بوده و هر کسی از غذای خود سهمی به همسایه خود می‌داد به خصوص به افراد مستمند.

● «چای چورکی» شیرینی مخصوص زنجان‌ها در رمضان

آش «واماج» از جمله آش‌های مخصوصی بود که ماه رمضان طعام روزه‌داران بود. آش ترش نیز که مخصوص زنجان‌ها است جایگاه خاصی بین مردم داشت. پختن حلیم و حلشوی شیر به عنوان بخشی از غذاهای نذری نیز جای خود را داشت و همه این غذاها را مردم با عشق می‌پختند تا عطر آن هر رهگذر و همسایه‌ای را جذب خود کند. هنوز هم نان چایی، بربری، فتیر، شیرمال روغنی

یک وسیله ای می‌زد، یکی به‌در خانه دیگری می‌رفت و او نیز به نوبه خود همسایه و آشنای دیگری را بیدار می‌کرد. در روزگاران گذشته، همسایه‌ها هوای هم را داشتند، نمی‌گذاشتند کسی خواب بماند و بدون سحری روزه بگیرد البته هر محل برای خودش مناجات خوان داشت که سحرگاه با صدای رسای خود بر بام خانه‌اش مناجات می‌خواند و به‌هنگام اذان صبح مناجاتش را به‌آذان پیوند می‌داد.

مردم زنجان قبل از فرا رسیدن ضیافت الهی دست به کار می‌شدند، طوری که فاطمه حسینی یکی از زنان خوش‌ذوق این خطه که حالا گذر روزگار سپیدی موهایش را نشان می‌دهد، از آن روزها می‌گوید: مردم در آن روزها که به بیش از ۶۰ تا ۷۰ سال پیش باز می‌گردد یک هفته تا ۱۰ روز قبل از شروع ماه مبارک دست به کار می‌شدند.

او ادامه می‌دهد: زنان به امورات منزل می‌رسیدند و مردان را در جریان آنچه برای ماه رمضان لازم است قرار می‌دادند تا مایحتاج این ماه را برآورده کنند. از آن سو نیز پیران و بزرگان خاندان به سر خود حنا می‌زدند و به همین ترتیب تکتک اعضای خانواده با نظافت و زیبایی خاصی وارد مهمانی می‌شدند. مثلاً برای راز و نیاز بهتر، بیشتر زنان برای خود و دختران‌شان چادر نماز نو می‌دوختند.

هنوز هم رسم پاکیزگی خانه در میان مردم رواج دارد. هر چند این روزه‌ها مردم خانه‌های خود را به خاطر عید نوروز به تازگی گردگیری کرده‌اند اما اهمیت و ارزش ماه رمضان، آنان را از تمیزی و نظافت خانه و خود غافل نمی‌کند.

حسینی از خرید روغن حیوانی و آماده‌کردن برنج سخن به میان می‌آورد: مردم در کنار اینکه غذای مورد نیاز خود را مهیا می‌کردند تا بتوانند روزه را با انرژی تمام به درستی به جا بیاورند دختران ۹ ساله و پسران ۱۵ ساله را نیز راهنمایی می‌کردند و نکاتی که باید در روزه‌داری رعایت کنند به آنان می‌آموختند.

● تاباق اوروجی

وی اضافه می‌کند: «تاباق اروجی» نیز برای کودکانی بود که به سن بلوغ نرسیده بودند. درست مثل روزه کله‌گنجشکی که هنوز هم وجود دارد. این کودکان از ظرف نان چیزی نمی‌خوردند تا وقت ناهار که والدین‌شان غذایی بدهند و دوباره تا وقت افطار روزه خود را ادامه دهند. این کودکان خوردن غذا را در میانه اوقات ناهار و شام بد می‌دانستند و حاضر نبودند روزه کوتاه خود را بشکنند و با همین نگاه روزه‌های خود را می‌شمردند تا زودتر بزرگ شوند و روزه کامل بگیرند. اطرافیان نیز به همین دلیل برای‌شان پاداشی در نظر می‌گرفتند.

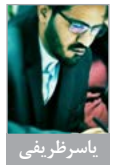
حسینی از دعای سر افطار این چنین می‌گوید: در لحظه افطار از کودکان و کم‌سن و سالان درخواست می‌کردند که

رمضان در جوار بارگاه رضوی؛ نوای نقاره‌خانه مهمان سحرهای ماه خدا

مردم خراسان رضوی به عنوان مرکز تشیع ایران و در رأس آن مشهدالرضا، آداب و رسوم مختلفی در ماه رمضان و حرکت در مسیر بندگی دارند که گذشت سال‌ها نیز نتوانسته برخی از این رسوم را تغییر دهد.

هرچه بگویی و بشنوی، کم است از زیبایی‌های ماه خدا و خدا چقدر برایت آرزوهای خوب دارد در این ماه. هر سال، در همان روزهای ابتدایی ماه رمضان، شاید گمان نکنی چه عاشقانه‌هایی در انتظارت است، عاشقانه‌های تو و خدایت؛ اما حالات و شیرینی‌اش را خواهی چشید و باورت می‌شود رمضان آمده است برای تو تا بیش از پیش عاشق خدایت شوی و مهربان‌تر نسبت به مخلوقاتش. حال و هوای رمضان تو را بیشتر به ماه مهمانی خدا علاقمند می‌کند، آن لحظه‌ای که برای خوردن سحری و قرائت دعای سحر از جای برمی‌خیزی، زمانی که سفره افطار را با رسوم و سنت الهی برای روزداران می‌گشایی و لحظاتی که در تلاش هستی تا با روزه‌داری، خوشتن را تزکیه و به زیباترین سنت‌های الهی عمل کنی.

● آداب و رسومی که همچنان جریان دارد

آداب و سننی که در بین مردم ایران وجود دارد، شاید مهم‌ترین عاملی که باشد که فرهنگ ایرانی را از دیگر فرهنگ‌ها متمایز کرده و وقتی این آیین و رسوم، رنگ مذهبی به خود می‌گیرد، زیباتر می‌شود و دلچسب‌تر. در این بین اما ماه مبارک رمضان به عنوان ماهی که در بین مسلمانان از جمله ایرانی‌ها دارای جایگاه والایی است، آیین و رسوم زیبایی در گوشه گوشه کشور دارد که برخی از آنها در نوع خود زیبا و متمایز هستند. استقبال از ماه مهمانی خدا در نقاط مختلف کشور با آداب و رسوم خاصی همراه است، خراسان رضوی به عنوان مرکز تشیع ایران و در رأس آن، مشهدالرضا، آداب و رسوم مختلفی را برای ورود به ماه مهمانی خدا و حرکت در مسیر بندگی دارند و گذشت سال‌ها نتوانسته برخی از آداب و رسوم مهمانی خدا را دستخوش تغییر کند. مردم خادجوی خراسان رضوی همانند سایر مسلمانان در کنار عمل به فریضه روزه‌داری و تلاش برای کسب فیوضات

● نوای نقاره‌زنی حرم رضوی

در روزگاران قبل، نه تنها در خراسان رضوی بلکه در بسیاری از نقاط ایران، برای بیدار شدن در سحرهای ماه رمضان و تشخیص وقت سحر از وسایل و روش‌های گوناگون از جمله ستارگان، بانگ خروس، صدای نقاره، طبل و شیپور، توپ در کردن استفاده می‌کردند که غیر از این موارد کوبیدن به دیوار همسایه و پخش صدای مناجات از گلدسته‌های مساجد از دیگر روش‌های بیدار شدن در سحر بود.

اگرچه امروز از وسایل الکترونیکی برای بیدار شدن در سحرگاه استفاده می‌شود اما آنچه که سالیان درازست با اهالی خطه خورشید همراه و مهمان لحظات سحر آنهاست، نوای جان افزای نقاره‌زنی حرم رضوی است و هنوز هم جسم و جان زائران و مجاوران را جلا می‌دهد.

اگر تا به حال به مشهد سفر کرده باشی، حتما گوش‌هایت، نوای زیبای نقاره‌خانه حرم رضوی را مهمان بوده و چه خوش است نوای عاشقی امام مهربانی‌ها. نحوه به‌جا آوردن اعمال سحر و خوردن سحری در شهرها و روستاهای مختلف تفاوت‌هایی دارد اما آنچه بیشتر معمول بوده به این صورت است که ساعتی به سحر مانده اهل خانه بیدار می‌شوند و وضو می‌گیرند و مشغول خواندن دعای سحر و قرآن می‌شوند بعد از ختم قرآن و دعا نیت می‌کنند و خوردن سحری آغاز می‌شود.

البته در برخی شهرهای خراسان رضوی روال زندگی مردم اینگونه است که از پاسی از شب تا سحر، به خواندن قرآن و دوره کردن آن مشغول می‌شوند تا هنگام خوردن سحری فرا رسد.

● افطاری دادن در مهمانسرای امام رضا(ع)

غالب مردم خراسان رضوی برای برآورده شدن حاجات خود نذورات متعددی را در نظر می‌گیرند که یکی از مرسوم‌ترین آنها نذر گوسفند، حبوبات، غلات و غیره برای حرم امام رضا(ع) و مهمانسرای آن حضرت است.

حتی برخی از افراد که قدرت مالی انجام این موارد را ندارند، نذر می‌کنند تا برای تهیه غذای حضرت در مهمان‌خانه مشغول انجام کاری از جمله پاک کردن برنج، سبزی، حبوبات و غیره شوند تا از این طریق نذرشان مقبول درگاه الهی قرار بگیرد.

اگر روزی تصمیم بگیری در ماه رمضان مهمان مشهدالرضا شوی، امام رئوف، سفره رحمتش را برای تمام روزه‌داران گشوده است و در سرتاسر صحن‌های حرم رضوی، خوان رحمت الهی برای روزه‌داران پهن می‌شود.

پهن کردن سفره‌های افطار برای مردم محل و نیازمندان

دریای بیکران الهی با آداب و رسومی، این ماه سراسر فضیلت و برکت را سپری می‌کنند.

● برگزاری محافل تفسیر قرآن

مردم این استان مانند سایر مسلمانان دنیا و به تبعیت از سنت نبوی با روزه‌داری سه روز آخر ماه شعبان به استقبال ماه مبارک رمضان می‌روند.

در این استان چند روز پیش از آغاز ماه رمضان مردم به نظافت و پاکسازی مساجد و حسینیه‌ها می‌پردازند و در این روزها در وضع زندگی مردم تغییری حاصل می‌شود چراکه مردم بیشتر از هر کاری به عبادت پرداخته و مساجد رونق مضاعف می‌یابند، مساجد نیز در این ماه به برکت جلسات قرآن حال و هوای خاصی دارد و مامن انسان‌های شیفته طاعت و بندگی خداوند است.

خراسانی‌ها اغلب در مساجد و تکایا و بسیاری از منازل جلسه‌های ختم قرآن برگزار می‌کنند، هر چند جلسه‌های ختم قرآن تنها به ماه رمضان اختصاص ندارد و در تمام ماه‌های سال برپا می‌شود ولی در ماه رمضان انگار صفا و جلوه‌ای دیگر دارد.

مشهدی‌ها معتقدند قرائت قرآنی را که در ماه رمضان آغاز می‌کنند باید حتماً تا آخر ماه تمام کنند وگرنه مقروض می‌شوند و هر کس در جزء آخر قرآن نوشتن به سوره توحید رسید، به سایر شرکت کنندگان در دوره قرآن شیرینی می‌دهد.

وی می‌افزاید: در گذشته و در این ایام، خوراکی‌هایی همچون خشکبار، انجیر، توت خشک و قیسی بر سر سفره افطار قرار می‌گرفته و همانند امروزه، استفاده از زولبیا و بامیه برای ماه رمضان باب نبوده است.

● برگزاری آیین شب خوانی

این کارشناس گردشگری اما به آیین دینی برگزاری جلسات قرآنی در شهرهای خراسان رضوی اشاره می‌کند و می‌گوید: برگزاری جلسات ختم قرآن و قرآن خوانی بین همسایه‌ها به نوبت انجام می‌گیرد و هر شب در یک خانه مراسم برگزاری می‌شود و خانواده‌ای که سوره «یاسین» را تلاوت کند باید افراد قرآن‌خوان را به صرف افطاری میهمان کند.

چوپانکاره ادامه می‌دهد: طی سال‌های گذشته به دلیل نبود وسایل نوین ارتباطی همانند تلویزیون و رادیو، مردم از شب‌خوانی برای بیدار کردن یکدیگر در سحر استفاده می‌کردند به این ترتیب که با مشیت کوبیدن به دیوار همسایه و درآوردن صدای طبل، دهل و صدای ظروف یکدیگر را مطلع می‌کردند.

وی می‌گوید: طی شب‌خوانی‌ها، همسایه‌ای که زودتر بیدار می‌شد همسایه‌های دیگر را نیز بیدار می‌کرد، برخی‌ها نیز با صدای خروس بیدار می‌شدند و اصطلاحاً «خروس خوان» از خواب بر می‌خواستند و با روشن شدن چراغ‌ها که نشانه بیدار شدن روزه‌داران بود، دیگر طبلی زده نمی‌شد. رمضان اما فرصتی است برای تمرین مهربانی تا مهربانی کنیم به خلقش و مهربان باشیم نسبت به خویشان و بیاموزیم که می‌توان خود را ساخت و خودسازی کرد تنها برای رضایت حضرت حق.

سبزواری‌ها علاقه خاصی به اشکنه دارند و در این شهر بیش از ۹۰ نوع اشکنه تهیه می‌شود که مشهورترین آن‌ها «اشکنه ی قورمه» است.

برخی‌ها ماست و دوغ و خیار را به همراه کشمش و بادام و گردو تناول می‌کنند که معمولاً برای وعده افطار مصرف می‌شود، استفاده از برنج همراه با «خوشنتلی» که همان رشته است البته همراه با کوکوسبزی، از دیگر غذاهای مردم این شهر است.

در شب‌های احیاء معمولاً هیئت‌های مذهبی افطاری می‌دهند همچنین اکثر خانواده‌ها، کوچکترهای فامیل برای صرف افطار به خانه بزرگترها می‌روند و با حلیم و شوربا افطار می‌کنند.

● ساده زیستی، مهمان سفره افطاری خراسانی‌ها

شاید عمل به رسم و آیین ساده‌زیستی سبب شده باشد اهالی شهرهای خراسان رضوی، هرافطار، مهمان شخصی باشند و سفره‌های افطاری برای اطعام روزه‌داران، گشوده شود.

یک کارشناس گردشگری مذهبی با اشاره به سنت‌های مردم خراسان رضوی در ماه مبارک رمضان می‌گوید: هدف از انداختن سفره‌های افطار در ماه رمضان، میزبانی مهمانان خدا بوده و سادگی و ساده‌زیستی سرلوحه بسیاری از مردمان این خطه در برپایی مراسم افطاری است. بهزاد چوپانکاره ادامه می‌دهد: از جمله غذاهایی که در این ماه طبخ و در شهرهای مختلف خراسان رضوی استفاده می‌شود، اشکنه‌های مختلف دانه‌های خربزه، عدس، گوجه، باقالی پلو، انواع آش‌ها، نان و انواع حلوها با آرد گندم و برنج است.

شاید برگرفته از همین سنت زیبای سفره‌های افطار در حرم رضوی باشد که به یک رسم دیرینه در آداب و رسوم مردم خراسان رضوی تبدیل شده است.

آنان در سفره‌های افطار خود از خوردنی‌هایی مانند حلو، ماغوت، شله زرد، پنیر و سبزی، شیربرنج، خرما و زولبیا و بامیه و غذاهایی مانند آش، خورش قیمه و مرغ برای اطعام روزه‌داران بهره می‌گیرند.

● شله مشهدی

بازار طبخ شله مشهدی، شله زرد، آش رشته، سوپ و پخش آن بین اهالی محل و نیازمندان در ماه مبارک رمضان در خراسان رضوی داغ است، در این میان اما شاید شله مشهدی برای مردم در سایر نقاط ایران جذاب‌تر باشد. شله مشهدی، غذای معروف مشهدی‌ها است که سایر مردم ایران نیز کم و بیش با آن آشنا هستند و در ایامی همچون ماه رمضان پای ثابت برخی سفره‌ها است و بیشتر برای وعده افطار مورد استفاده روزه‌داران قرار می‌گیرد زیرا مردم معتقدند شله غذایی سنگین بوده و سبب تشنگی روزه‌دار در طول روز می‌شود.

● آیین روزه‌داری در سبزواری

سبزواری به عنوان یکی از شهرهای بزرگ خراسان رضوی، دارای قدمت تاریخی و فرهنگی طولانی است و مردم روستاهای آن، آداب و رسوم و متفاوتی داشته و غذاهای خاصی را در ایام ماه مبارک رمضان مورد استفاده قرار می‌دهند. روزه‌داران سبزواری در ماه مبارک رمضان غذای اصلی خود را در سحر می‌خورند زیرا بعد از سحر کار و فعالیت اقتصادی روزه‌مره مردم شروع می‌شود.

رمضان در مرکز ایران؛ از «سحر خوانی» تا آیین «الم ترانی»

ماه مبارک رمضان در شهرستان خمین استان مرکزی، سحر خوانی است. در این مراسم، هر شب نوجوانی بر بام خانه‌ای در محله خود می‌رود و با کوبیدن بر پشت یک طبل و خواندن مناجات، سحرخوانی را آغاز می‌کند.

هر چه زمان به پایان سحر و طلوع خورشید نزدیک می‌شود، کوبیدن چوب بر طبل سریع‌تر می‌شود تا روزه‌داران بدانند دیگر وقت اذان است باید از خوردن پرهیز کنند و برای اقامه نماز آماده شوند. با رسیدن وقت اذان نوجوان هم اذان گفتن بر بام خانه را آغاز می‌کند.

● رمضان در آئینه رسوم مردم ساوه

در بین مردم مسلمان ساوه عید سعید فطر که از آن به عنوان بزرگترین عید مسلمانان یاد می‌شود، با آداب رسوم خاصی و همراه است.

نظافت منازل، خرید لباس نو، تهیه شیرینی و میوه‌های تازه فصل و برنامه ریزی برای دید و بازدید در این روز از جمله مقدمات برای حلول عید سعید فطر و بزرگداشت آن در بین مردمان مومن این شهر است. مردم خداجوی این خطه، پس از اقامه نماز فطر و پرداخت فطر به نیازمندان و قبل از رفتن به منازل خود، بر سرفقور مطهر شهیدان رفته و با توزیع خیرات یاد شهدا و گذشتگان خود را گرامی می‌دارند.

کرده و به نیت شفای بیماری و برآورده شدن حاجات روزه می‌گیرند.

● آیین‌های ماه مبارک رمضان در خمین

یکی از آداب و رسوم محلی در شهرستان خمین استان مرکزی در ماه مبارک رمضان این است که جوانان این شهرستان از سه روز مانده به این ماه مبارک به بلندترین ارتفاع در شهر خود می‌روند و در انتظار حلول ماه، شب زنده‌داری می‌کنند. در این مراسم، جوانان پس از دیدن ماه، با ندای الله اکبر، خبر از حلول ماه مبارک رمضان می‌دهند.

یکی دیگر از آداب و رسوم محلی مخصوص

آستانه ماه رمضان نیز به خانه تکانی می‌پردازند تا همچنان که روح و جسمشان را برای تهذیب و پاکی آماده می‌کنند، محیط اطرافشان نیز پاکیزه باشد.

مردمان استان مرکزی این ماه را آنقدر عظیم و پربرکت می‌دانند که به پیشواز و استقبال از آن می‌روند. سه روز آخر ماه شعبان برای مومنان روزهای استقبال و آمادگی برای ماه مهمانی خداست به این صورت که بیشتر مردمان مناطق مختلف استان این سه روز را روزه می‌گیرند و مصطلح است که می‌گویند: به پیشواز رمضان رفته ایم.

عده‌ای نیز این روزه‌ها را روزه نذری اطلاق

ماه مبارک رمضان در استان مرکزی میزبان آیین‌هایی است که تحولی معنوی را در حال و هوای مردم همراه دارد و با برگزاری رسومی چون «سحر خوانی، روح و جسم انسان را به بیدارباش معنوی فرامی‌خواند.

ثمین مامقانی نژاد

استان مرکزی در ایام پرفیض و برکت و معنوی رمضان حال و هوای دیگری دارد و مردم روزه‌دار این استان در ماه نزول قرآن با آداب و سنن و رسوم خاصی در این ضیافت الهی حاضر می‌شوند.

آئین و مراسم مذهبی با سنت‌های مردم استان مرکزی عجین شده و از گذشته‌های دور مردم هر منطقه در این استان در روزهای مذهبی و اعیادشان مراسمی خاص را برپا می‌کردند. مراسمی که ریشه در اعتقاداتشان دارد و برخی از آنها هنوز پا برجا است.

از گذشته دور در میان مردم استان مرکزی مرسوم بوده است وقتی در آستانه بهار قرار می‌گیرند به خانه تکانی مشغول می‌شوند. رمضان بهار قرآن و عید مسلمانان است بنابراین همین اعتقاد مردم استان مرکزی در

ماه روحانی و مسایل دینی مطرح می شود. دستگیری از فقرا و نیازمندان و بخشش مال و طعام در ایام رمضان از خصلت های خوب مردم این خطه است و بسیاری از خیران در مساجد با انداختن سفره های افطار در این باور و سنت اصیل مشارکت می کنند.

● برگزاری آیین «الم ترانی» در ساوه

آیین الم ترانی از جمله مراسم سنتی و مذهبی کهنی است که در ماه مبارک رمضان در شهرستان ساوه برگزار می شود. این مراسم در شب های پایانی ماه مبارک رمضان به ویژه آخرین چهارشنبه این ماه بعد از اقامه نماز مغرب و عشاء توسط عده ای از جوانان و نوجوانان ساوجی برگزار می شود. شرکت کنندگان در این آیین که تعدادشان به حدود ۱۰۰ نفر می رسد با اجتماع در مقابل خانه های خویشان و همسایگان به اجرای این برنامه می پردازند.

آنان هم صدا با هم اشعاری سر می دهند و در ادامه نام یکی از فرزندان خانه ای که در مقابل آن اجتماع کرده اند را به نیکی ندا می دهند.

جوانان و نوجوانان شرکت کننده در مراسم «الم ترانی» آنگاه با ذکر جمله «یا ثواب، یا جواب» برای گرفتن انعام از صاحب خانه به انتظار می ایستند. در این هنگام صاحب خانه با خوشرویی و گشاده دستی و تقدیم شیرینی و تنقلات و گاهی وجه نقد از جوانان و نوجوانان شرکت کننده در مراسم به گرمی پذیرایی می کند.

● فیتیر و گوش فیل، شیرینی سفره های افطار در استان مرکزی

ماه مبارک رمضان در استان مرکزی، روزهای گرم و پرشوری را نیز برای بانوان هر خانه به همراه دارد و پخت غذاهای ویژه در ماه رمضان و تقسیم کردن آن میان همسایگان از دیگر رسم های مردم استان مرکزی در این ماه است.

غذاهایی همچون آش رشته، شله زرد، ترخلو، آش جو، آش حلیم، آش انار، آش خیار و فیتیر و گوش فیل و بامیه از جمله این غذاها است.

از دیرباز طبخ انواع شیرینی های خانگی نظیر زولبیا و گوش فیل و همچنین نان فیتیر توسط زنان کدبانوی استان مرسوم بوده و این خوراکی ها به عنوان بخشی از طعام، زینت بخش سفره های افطاری روزه داران این منطقه است.

● شب افطاری و تقدیم هدیه به نوعروسان

شب افطاری یکی از آداب و رسوم مخصوص ماه مبارک رمضان در استان مرکزی است که می توان گفت در بیشتر شهرهای استان به خصوص شهرستان اراک رسمی پابرجا است.

طبق رسم شب افطاری، در خانواده هایی که دختر عقد کرده دارند مرسوم است که در یکی از شب های ماه مبارک رمضان خانواده داماد برای خانواده عروس به اصطلاح افطاری می برند. به این صورت که خانواده داماد یک روز از ماه مبارک رمضان را تعیین می کنند و چند روز قبل از آن به خانواده عروس اطلاع می دهند که قرار است چنین روزی افطاری بیاورند و از خانواده عروس می خواهند که برای افطار چیزی آماده نکنند سپس خانواده داماد با آماده کردن طبخی از چند نوع غذا، شیرینی و یک هدیه که مخصوص عروس است به خانه عروس می روند و آن شب را در منزل عروس سپری می کنند.

● آئین های لیالی قدر در استان مرکزی

شرکت در مراسم لیالی قدر، برتن کردن جامه سیاه در این ایام و شب زنده داری و عبادت در مساجد، تکایا، منازل و نصب پرچم های عزا بر سر در خانه ها از دیگر آداب ماه مبارک رمضان در شب های قدر در استان مرکزی است.

در لیالی قدر مساجد استان مرکزی میزبان مراسم سینه زنی و نوحه خوانی و قرآن سر گرفتن است و مردم با حضور در حسینیه و مساجد تا نزدیک سحر به دعا و نماز و عبادت می پردازند.

در بسیاری از روستاهای تفرش رسم بر آن است که مراسم احیا با آیین های سوگ و روضه خوانی در مساجد برگزار می شود و در این آیین ها مردم روستا شیر نذری و شله زرد پخش می کنند.

● مراسم حلواپزان در تفرش

زنان روستایی تفرش در غروب روز ۲۱ ماه رمضان آیین حلواپزان برگزار می کنند و بخش اعظم این حلواها در بین مردم توزیع و بخش دیگر برای روز عید فطر نگهداری می شود.

افطاری دادن به دوستان، خویشان و آشنایان از دیگر امور پسندیده و متداول در سطح استان است و در این شب نشینی ها ضمن پذیرایی با چای و میوه و سایر تنقلات مطالبی در مورد آداب و فضایل و برکات مختلف این

این تفاوت که دیگر کفن نمی پوشند.

● مراسم کلوخ اندازان در فراهان

آیین ویژه ای به نام کلوخ اندازان، در بین خانواده های فراهانی و بخش هایی از استان مرکزی مرسوم است که معمولاً در آخرین روز ماه شعبان انجام می شود. در این آیین، بزرگ هر فامیل اغلب به عنوان عصرانه آش رشته تدارک می دید و با جمع کردن خویشان دور هم، به میمنت و مبارکی آمدن ماه میهمانی خدا، جشن کوچکی را برگزار می کردند.

● آئین سحرخوانی

برگزاری آیین سحرخوانی یکی از سنن زیبای رایج در مناطق شهری و روستایی استان مرکزی است. از دیرباز اغلب سحرخوانان از بین افرادی انتخاب می شدند که با سواد و خوش صدا باشند و با اشعار ادبی مناجات و دعاها آشنایی کامل داشتند. سحرخوانان از شب اول ماه مبارک رمضان بر پشت بام خانه مسجد و یا تکایا رفته با قرائت دعا و شعرهایی با مضامین تسبیح و مدح پروردگار رحمت و شفقت خواهی و طلب بخشش و آمرزش را تا اذان صبح ادامه می دادند.

آیین سحرخوانی امروزه از بلندگویی مساجد در استان مرکزی اجرا می شود و سحرخوانان محلی بیشتر در مناطق روستایی به ندرت رسوم گذشته را زنده نگه داشتند.

● «اهو اهو»، مراسم ویژه شب تولد امام حسن مجتبی (ع) در محلات

سنت دیرینه «اهو اهو» یکی دیگر از آداب متداول در استان مرکزی است که شامگاه چهاردهم ماه رمضان شب تولد امام حسن (ع) در روستای خوره از توابع شهرستان محلات برگزار می شود. براساس این سنت قدیمی با تاریک شدن هوا نوجوانان و کودکان در دسته های مجرا به در خانه ها می روند و یکی از اعضای گروه که از همه بزرگتر است با صدای بلند اشعاری را می خواند و دیگران با صدای بلند «اهو اهو» می کنند.

این گروه ها معمولاً به در منازل می روند که دارای فرزند خردسال پسر باشند و وقتی که اشعار خوانده شد، پسر کوچک خانواده مقداری آجیل و تنقلات برای اعضای گروه می آورد و اگر پسر خانواده با تاخیر اقدام به آوردن تنقلات کند این گروه اشعارشان را که حالتی فولکلور دارند تکرار می کنند.

در این روز خانواده هایی که به تازگی فردی را از دست داده اند با برگزاری آیین سنتی نوعید که شامل فاتحه خوانی و توزیع مواد غذایی بین افراد مستحق است، برای فرد در گذشته طلب مغفرت می کنند، بستگان نیز با حضور در منزل این افراد از آنها دلجویی کرده و با آنها ابراز همدردی می کنند.

از دیگر آیین مردم ساوه در روز عید سعید فطر، فرستادن عیدی توسط تازه داماد به خانه همسر خود است. مطابق این سنت دیرینه در روز عید فطر تازه داماد، عیدانه نامزدش شامل میوه های فصل، پارچه لباسی، یک تکه جواهر و شیرینی را به خانه پدر عروس می برد.

از فضیلت های شب و روز عید فطر، ختم قرآن، قرائت دعاها و وداع ماه مبارک رمضان، دعای ابوحمزه، شب زنده داری و انجام اعمال ویژه شب عید فطر است که مردم این منطقه نسبت به انجام آن اهتمام دارند.

همچنین بانوان این شهرستان در روز عید سعید فطر به صورت دسته جمعی به خانه فردی که جلسات ختم قرآن مجید در طول ماه مبارک رمضان در منزل او برگزار شده می روند و با دادن هدیه و شیرینی، از او تشکر می کنند.

● آداب و رسوم مردم دلیجان در ماه مبارک رمضان

مردم شهرستان دلیجان در گذشته برای بیدار شدن به هنگام سحر در گذشته، روی پشت بام ها با چوب روی طبل می کوبیدند که به این مراسم «سحرخون» می گفتند، سپس با صدای بلندی قرآن می خواندند و اذان صبح می گفتند.

در سینقان و خاوه به شب های سیزده تا ۱۵ رمضان، «شب های نیمه» گویند. در این شب ها در سینقان پسر بچه های کوچک در گروه های ده نفری در مرکز روستا جمع شده بعد از افطار در کوچه ها به راه افتاده و با خواندن اشعار زیر آجیل (نخودچی، کشمش، نقل، نبات و ...) جمع می کردند؛ به اعتقاد مردم این منطقه، این کار شگون دارد.

در روستای زر و بعضی دیگر از نقاط در شب ۲۱ ماه رمضان، مراسم سینه زنی و زنجیر زنی مشابه روزهای تاسوعا و عاشورا در خیابان ها انجام می گیرد.

در روز بیست و یکم رمضان اهالی نراق دلیجان، نخل ها را برداشته و مشابه عزاداری امام حسین (ع) در روز عاشورا به سینه زنی، زنجیر زنی و ... می پردازند، با

رمضان در قومسی از «شو خوانی» تا «حنابندان»؛ اینجا کیسه مراد حاجت می دهد

«رمضان، یادآور شو خوانی، دوخت کیسه مراد، حنابندان، طبخ غذاهای محلی و آداب و رسوم است که لایه لای کتاب زندگی مردمان استان سمنان خانه کرده و هر سال با ربنایی تازه، مجال تکرار پیدا می کند.

محمدحسن مقدم نیا

ماه مبارک رمضان در استان سمنان حال و هوای دیگری دارد و بوی خوش بندگی زمانی که با سفره افطار و نوای خوش «رینا» در هم می آمیزد، رمضان را ماهی برای عبودیت خدا رقم می زند و چه کسی است که بگوید با نوستالژی هایی نظیر «شو خوانی»، «سحر خوانی» و «دوخت کیسه مراد»، که تک تکشان برایمان شیرین است، خاطره ندارد؟

از دوخت کیسه مراد در بین زنان شاهرودی تا شو خوانی و طبخ غذاهای رنگارنگ در دیباج و ایستادن در صف نان های محلی سمنانی و شوق به صدا در آمدن زنگ درب منزل برای دریافت کاسه های آش ماست و شیر برج شهمیزادی، هر کدام برایمان حس خوب کودکی می آورد آن روزها که روزه هایمان کوچک تر، دل هایمان نزدیک تر و حال و روزمان بهتر بود.

رمضان برای خیلی از اهالی استان سمنان یادآور پخت کماج، رشته برشته، گولاج، فطیر سمنانی، حلوا لوزان، حسو، آش رشته، آش زنگلاچو و جوش بره است طعمی که بسته به فصل قرارگیری رمضان تغییر می کنند و هر یک، رنگ و جلایی به سفره افطار می بخشد و باین همه رنگ و طعم برایمان رضائی می آفریند تا جلوه گر تابلوی زیبایی از عشق، نور و بندگی باشد آن زمان که بر سر سفره افطار، بنده در برابر آفریننده دست به دعا می گشاید.

● شو خوانی رسمی دیرین در استان سمنان

«شو خوانی» مراسم معنوی و سنتی رمضان رنگ و جلایی دیگر دارد، رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری شاهرود، گفت: یکی از زیباترین آیین های معنوی در شاهرود و مجن، شو خوانی (شب خوانی) یا سحر خوانی است که متأسفانه امروز به دلیل ارتقاء وسایل ارتباط جمعی و پیشرفت زندگی مدرن، کمرنگ شده است. حمیدرضا حسنی با اشاره به اینکه شو خوانی همچنان در برخی روستاهای شاهرود اجرا می شود، بیان داشت: شو خوانی رسمی دیرین است که طی آن، مردم از ساعتی مانده به اذان صبح روی بام خانه ها و مساجد رفته و با صدای دل نشین شو خوانی یا سحر خوانی، مردم را بیدار می کنند.

وی افزود: البته در اکثر نقاط شهرستان، شوخوان ها، با نواختن طبل و شیپور، شو خوانی خود را تکمیل می کردند و از ابیات و اشعار کهن و مذهبی برای بیدار کردن مردم بهره می بردند تا به این شکل ایام ماه رمضان، با دیگر ایام سال تفاوت داشته باشد.

● شو خوانی هنری کهن است

یکی از بازماندگان هنر شو خوانی استان سمنان، «نادعلی» بوده که به سوارکاری بر اسب چوبی معروف است او که هنر شو خوانی را از ۶۰ سال پیش و زمانی که تنها ۱۰ سال داشت آموخته، درباره این میراث معنوی، می گوید: شو خوانی را همراه با طبل و شیپور زمانی انجام می دهیم که همه برای تناول سحری بیدار شوند.

نادعلی ادامه می دهد: روزگاری با روشن کردن آتش بر پشت بام ها و نوای اشعار مذهبی و طبل فرارسیلن زمان تناول سحری در ماه مبارک رمضان را به مردم اعلام می کردیم اما در دوره و زمانه کنونی که همه چیز رنگ ماشین به خود گرفته، بعضاً تنها به خواندن اشعار مذهبی و

رمضان، بیان داشت: مردم در این ماه برای استفاده از منابر، وعظ، قرائت قرآن و ادعیه حضور بیشتری در مساجد و اماکن مذهبی دارند.

وی افزود: مساجد و خانه ها نیز در این ماه غبارروبی می شوند و مردم از چند روز مانده به ماه رمضان با روزه داری به پیشواز می روند همچنین در این ماه مردم در مساجد و خانه ها با برگزاری جلسات تلاوت کلام الله مجید به مناظره قرآنی می پردازند.

این کارشناس فرهنگ عامه همچنین درباره روزهای پایانی ماه رمضان، گفت: در این شب ها دعای جوشن کبیر و تلاوت یک جز از قرآن بسیار سفارش شده و اکثر مردم سعی می کنند حتماً تلاوت قرآن را داشته باشند در این بین اما رسم جالب مرسوم در شاهرود این است که در دوره های تلاوت قرآن مجید و غالباً در روزهای بیست و هفتم و بیست و هشتم این ماه، اگر تلاوت سوره قدر به ترتیب نشستن افراد نصیب یکی از حضار شود، آن شخص می بایست در نخستین دور تلاوت قرآن پس از عید فطر، کام همگان را با شیرینی شیرین کند.

● جوش بره غذایی محلی برای مردم میامی

معلم آموزش و پرورش و پژوهشگر علوم اجتماعی میامی نیز درباره آداب و رسوم این شهرستان در آستانه ماه رمضان، گفت: یکی از آداب و رسوم ویژه ماه رمضان، طبخ جوش بره در میامی و صرف آن همراه با خانواده و یا توزیع آن در بین

اذان گلوبی هم زمان با سحرگاهان اکتفا می کنیم. وی می افزاید: این هنرهای قدیمی دیگر امروز کاربردی ندارند چرا که تلویزیون، اینترنت و ابزار جدید ارتباطی دنیا را آن قدر کوچک کرده که هر کس در منزلش یک شوخوان الکترونیکی با کمترین خطای زمانی دارد.

این شوخوان روستای مزج در شرق استان سمنان، ادامه می دهد: پس از من، شو خوانی به وسیله یکی از پسرانم ادامه خواهد یافت ولی به جز او دیگر کسی را نمی شناسم که به این کار ارزشمند علاقمند نشان دهد و تنها راه احیاء این مراسم مذهبی و معنوی، توجه مسئولان است.

● دوخت کیسه مراد برای گرفتن حاجت

کارشناس فرهنگ شفاهی و آداب رسوم شهرستان شاهرود نیز درباره دیگر آیین ویژه ماه مبارک رمضان، گفت: یکی دیگر از آیین های معنوی این شهرستان، دوخت کیسه مراد هم زمان با روز بیست و هفتم ماه مبارک رمضان است. مرتضی قریب مجنی در این باره توضیح داد: زنان شاهرودی در این روز و در فاصله بین نماز ظهر و عصر مساجد، کیسه های کوچک را می دوزند و یک سکه به عنوان تبرک در آن قرار می دهند تا این کیسه مراد، برایشان ذخیره ای بابرکت در طول سال و در سفرهای زیارتی باشد. وی افزود: افرادی که حاجت آن ها برآورده می شود در سال بعد حتماً مقداری پارچه و نخ و سوزن می آورند و بین دیگر خانم های حاضر در نماز جماعت تقسیم می کنند. از سوی دیگر پرداخت زکات فطره به فقرا محله و همچنین توزیع خرما نذری هم زمان با نماز مغرب و عشا در مساجد از دیگر رسوم ماه رمضان است.

● حنابندان رسمی دیرین در مجن است

این کارشناس فولکلور درباره دیگر مراسم موجود در شاهرود، می گوید: در شهر مجن مرسوم است که در آخرین پنجشنبه ماه شعبان آیین حنابندان در استقبال از ماه رمضان برگزار شود به این صورت که خانم ها در خانه های دور هم جمع می شوند حنا را همراه با ذکر صلوات استفاده می کنند.

قریب مجنی با اشاره به آیین مذهبی مساجد در ماه

می‌شود همچنین در دامغان نوعی نان موسوم به تفتان نیز در ماه رمضان طبخ می‌شود که زرده تخم‌مرغ، کنجد، آرد و زردچوبه از اجزای اصلی آن است در نهایت باید گفت دامغانی‌ها به‌خصوص مردم دیباج، ماه رضانی خوشمزه را سپری می‌کنند.

● قندشکنی رسمی کهن در سمنان

کارشناس فرهنگ عامه و تاریخ سمنان درباره آداب‌ورسوم ویژه ماه مبارک رمضان این شهرستان، گفت: ازجمله آداب‌ورسوم ویژه سمنان در ماه مهمانی خدا، غبار روبی مساجد، خرد کردن سنگ نمک، شکستن قند، خرد کردن آجر برای مهیا ساختن پودر شستشوی ظروف، خشک کردن بادمجان و سبزی برای تهیه غذا است. نعمت‌الله عبدوس ادامه می‌دهد: بیشتر مردم سمنان پیش از ماه مبارک رمضان گوسفند ذبح می‌کردند تا از گوشت آن در این ماه استفاده کنند همچنین طبخ نان خانگی، شیره انگور و نگه‌داری آن در خمره ازجمله آداب پیش از ماه رمضان در سمنان بود.

وی درباره وظایف بانوان سمنانی در آستانه ماه مهمانی خدا افزود: زنان سمنانی، وظایفی چون غبارروبی مساجد، کمک به آماده ساختن مساجد برای پذیرایی از مردم، خرد کردن سنگ نمک با وسیله‌ای به نام هرنه، کوبیدن برنج‌های نیم دانه و تهیه گندم پوست‌کرده برای تهیه بلغور و آرد را بر عهده داشتند و از پودر آجر و گیاهانی مانند بیخ و اشنان برای شستن سموا، ظروف مسی و معمولی استفاده می‌کردند.

● غذاهای محلی سمنان رنگ و بویی تازه دارند

این کارشناس فرهنگی درباره غذاهای محلی سمنان در ماه رمضان گفت: غذاهای معمول سمنانی در آستانه رمضان انواع خورشت‌ها شامل بادمجان، قیمه و فسنجان در کنار سبزی‌پلو با رشته و گوشت قرمز هستند. همچنین زنان سمنانی در طبخ نان شیرمال با استفاده از آرد، روغن، گلاب، مغز بادام، گردو، پسته و پودر نبات مهارت خاصی دارند. عبدوس بایان اینکه سمنانی‌ها در چین سفره رنگارنگ برای افطار صبحه‌ای طولانی دارند، بیان داشت: غذاهای شیرین، پرکالری و با استفاده از محصولات دامی مانند روغن و لبنیات جزو لاینفک سفره افطار مردم سمنان است.

وی افزود: یکی از رسوم کهن مردم سمنان در ماه رمضان خواندن اشعاری برای اطلاع‌رسانی از اسماک همشهریان در هنگام نماز صبح است.

عبدوس درباره خاطرات سمنانی‌ها از ماه رمضان نیز توضیح داد: نمازهای جماعت در مسجد جامع و مسجد امام خمینی (ره) سمنان به امامت آیت‌الله عالمی، ملاغلامحسین هراتی، لنکرانی، نجات و علامه حائری مازندرانی از خاطرات خوب مردم سمنان در ماه پر خیر و برکت رمضان است.

داده و با کف دست ورز می‌دهیم تا کشسانی مخلوط نمایان و برای مرحله پخت آماده شود.

وی افزود: پس از آماده شدن مخلوط، خمیر نرم را روی یک سینی که از قبل آن را با روغن مناسب چرب کرده‌ایم و بر روی حرارتی مستقیم قرار دارد، به‌صورت پنجه دست پهن کرده و آن را به شکل چهارگوش جمع می‌کنیم تا به رنگی نسبتاً طلایی درآید. آن زمان رشته رشته آماده پاشیدن پودر قند می‌شود. این نان از شیرینی‌های دیباج دامغان است که در مراسم مختلف مانند عید نوروز و ماه رمضان طبخ می‌شود.

● لرزان، گولاچ و آش ماست مهمان سفر افطار دامغانی‌ها

کارشناس غذاهای محلی دامغان درباره نحوه تهیه «لرزان» از دیگر غذاهای سنتی استان سمنان و این شهرستان می‌گوید: برای تهیه لرزان آب را همراه نشاسته و شکر مخلوط کرده، بر روی شعله قرار می‌دهیم و پس از قوام کامل به آن زعفران، گلاب یا پودر کاکائو می‌افزاییم و پس از سرد شدن آن را با پودر نارگیل، پسته و بادام تزئین می‌کنیم.

ترابی درباره تهیه «آش ماست» نیز توضیح داد: این آش با طبخ حبوباتی مانند لپه، عدس، برنج و نخود آغاز می‌شود. در ادامه سبزی‌های معطری مانند جعفری، گشنیز و نعناع به آن افزوده شده و در آخر ماست فراوان به همراه ادویه این غذا را آماده می‌کند، درباره آش ماست باید گفت این غذا به‌صورت سرد سرو می‌شود.

وی افزود: «گولاچ» ازجمله نان‌هایی است که مردم دامغان در آستانه ماه رمضان آن را طبخ می‌کنند این نان از خمیری متشکل از آرد، آب، نمک و مایه‌خمیر تهیه

افراد به‌خصوص در نخستین افطار ماه میهمانی خدا است. محمدرضا محمدی درباره نحوه پخت این غذا، توضیح داد: برای طبخ جوش بره خمیر آرد گندم نیاز است تا پس از مهیا شدن به‌صورت دوار بریده‌شده، بینشان موادی متشکل از گوشت، پیاز و بعضاً عدس و ادویه قرار می‌گیرد و در دیگی جوشان شبیه آتش قرار داده می‌شود.

وی افزود: جوش بره در اصل شبیه آشی است که به‌جای رشته آشی، خمیرهای شکم پر در آن به کار می‌رود و غذایی بسیار کامل، سنگین و مقوی به شمار می‌آید البته باید توجه داشت که پخت این غذا به دلیل تهیه خمیر و نیاز استراحت دادن آن برای تخمیر، بسیار زمان‌بر و سخت است و امروزه در میامی به همین خاطر در بین خانواده‌های جوان با استقبال چندانی روبرو نمی‌شود.

● طبخ رشته برشته در آستانه ماه رمضان

دامغان هم از آداب‌ورسوم ماه رمضان بی‌بهره نیست؛ طبخ غذاهای محلی مثل رشته برشته، گولاچ، انواع آش و نان‌های محلی در ماه رمضان، مهمان سفره‌های مردم است. کارشناس غذاهای محلی، ننان و شیرینی دامغان گفت: در این ماه روزه‌داران بعضاً با مشکل کاهش قند خون مواجه می‌شوند ازاین‌رو با خوردن شیرینی در موقع افطار می‌توانند انرژی از دست‌رفته خود را جبران کنند که ازجمله آن‌ها می‌توان به بامیه، زولبیا، گوش‌فیل، رشته برشته و گولاچ اشاره کرد.

سید جواد ترابی درباره نحوه طبخ رشته برشته از غذاهای مرسوم در ماه رمضان توضیح داد: برای تهیه این نان ابتدا برنج را خیس کرده سپس آن را می‌کوبیم تا خمیری نرم با مخلوط آب به دست آید و آن را از پارچه چلوار تمیزی عبور

رنگ و بوی ماه روزه در دارالعباده/از «چراغ ملا کاظم» تا «روضه قنبر»

و بخت نان در بقیه روزها از زمان سحر آغاز می‌شد. اما بیدار شدن به وقت سحر و وقت شناسی شرعی در زمان سحر و افطار نیز در یزد حال و هوای خاص خود را داشت. آن روزها که نه از ساعت و تلویزیون خبری بود نه از بلندگوهای مساجد، مردم برای بیدار شدن در سحرهای ماه رمضان و تشخیص وقت دقیق سحر، از ستارگان استفاده می‌کردند که این کار در یزد با آداب و رسوم خاصی انجام می‌شد.

● چراغ روشن «ملا کاظم» در سحرهای رمضان در مسجد جامع کبیر یزد

برخی از مردم از جمله خادمان مساجد، یکی دو ساعت به سحر مانده، چراغ‌هایی را روشن و در نقاط مرتفع شهر و گلدسته مساجد می‌گذاشتند تا بقیه با دیدن نور چراغ به نزدیک شدن سحر پی ببرند و با شروع اذان صبح، چراغ‌ها را خاموش می‌کردند و مردم به این ترتیب دست از غذا می‌کشیدند و با ادای فریضه نماز، روزه را آغاز می‌کردند. یکی از مشهورترین چراغ‌ها، «چراغ ملا کاظم»، خادم مسجد جامع کبیر بود و هر شب چراغی را روشن می‌کرد و در یکی از گلدسته‌های مسجد جامع می‌گذاشت و هنگام اذان صبح، آن را خاموش می‌کرد یا اینکه در شهر نقاره می‌زدند و وقت سحر را مشخص می‌کردند. گاهی نیز عده‌ای با به صدا آوردن طبل در کوچه‌ها بانگ بیدار باش برای گشودن سفره سحری را می‌نواختند و در هنگام اذان نیز ضربه‌هایی دیگری بر پیکره طبل‌ها وارد می‌کردند.

● وقتی دیوار کاهگلی زمان اذان مغرب را اعلام می‌کند

برای تشخیص غروب آفتاب نیز به دیوار کاه‌گلی نگاه می‌کردند و عقیده داشتند که هر وقت کاه‌های داخل کاهگل دیوار دیده نشود، موقع اذان مغرب شده و پس از ادای فریضه نماز که آن هم اغلب در مساجد انجام می‌شد، روزه خود را باز می‌کردند. یزدی‌ها رسم و رسوم در ماه مبارک رمضان بسیار دارند اما یکی از مهم‌ترین این رسوم که در ایام شهادت حضرت علی (ع) برگزار می‌شود، «روضه قنبر» است. صدیقه رضانخانی در این زمینه می‌گوید: روضه قنبر در ایام ماه مبارک رمضان از روز نوزدهم تا شب بیست و هفتم ماه رمضان، خوانده می‌شود و این روضه بیشتر ویژه زنان است که نذری دادن و طلب حاجت در این چند روز مرسوم است و این مراسم اغلب در خانه‌ها برگزار می‌شود.

● روضه قنبر، نماد ضربت خوردن حضرت علی (ع)

وی ادامه می‌دهد: برگزاری روضه قنبر، نماد ضربت خوردن مولای متقیان است و با آداب خاصی توسط زنان برگزار می‌شد و هنوز هم در محله‌های قدیمی یزد این آیین برگزار می‌شود. رضانخانی می‌گوید: قنبر از غلامان حضرت علی (ع) بوده که فردی در این مراسم با حالتی شبیه درویشان، لباس سفیدی بر تن می‌کرد و با کلاه سفید کشکولی که نماد

ماه رمضان در یزد روزها قبل از آغاز ماه مبارک تا روز عید فطر سرشار از رسم و رسوم کهن است که برخی از آنها باشکوه و تماشایی و قدمتی به اندازه پیدایش اسلام در ایران دارد.

نیره شفیعی بور

از مراسم استقبال از ماه رمضان که از آن به عنوان «کلوخ اندازون» یاد می‌کنند تا مراسم الوداع که سنتی ترین و زیباترین شکل آن در ندوشن برگزار می‌شود تا مراسم ویژه شب‌های قدر، روز عید فطر، ولادت امام حسن (ع)، شهادت حضرت علی (ع) و روز ۲۷ رمضان و ... دنیا دنیا خاطره، آداب و زیبایی به همراه دارد.

● زیبایی‌های رمضان در یزد روزه در گرمای ۴۲ درجه را دلنشین می‌کند

خواب و خوراک، افطار و سحر، وقت‌شناسی و هر آنچه مربوط به ماه مبارک رمضان است، در یزد با حکمت و سنتی قدیمی همراه است و همین زیبایی‌ها رمضان یزد را حتی در گرمای ۴۲ درجه دلنشین کرده است. یکی از آیین‌هایی که از گذشته‌های دور نه تنها در یزد بلکه در بسیاری دیگر از شهرهای کشور وجود داشته، رسم زیبای «کلوخ اندازون» است. صدیقه رضانخانی، یکی از محققان برجسته فرهنگ عامه در استان یزد در مورد این رسم می‌گوید: کلوخ‌اندازون یزد در آخرین روزهای ماه شعبان برگزار می‌شود و پس از آنکه خانه همانند روزهای استقبال از عید نوروز با توجه ویژه به قرآن‌ها، جامه‌ها، عباها و چادر نمازها تمیز و زیبا و آراسته شد، آخرین روز ماه شعبان را به دل طبیعت می‌رفتند.

● شولی غذای مرسوم روز کلوخ اندازون

وی ادامه می‌دهد: از آنجا که رمضان در فرهنگ عامه به ماه امساک از خوردن و آشامیدن شناخته شده، در این روز مردم از هر آنچه که میل داشته باشند، می‌خورند و در کنار خوراک‌های ویژه این روز که یکی از متداول‌ترین آنها آش شولی است، از خوراکی‌های دیگری نظیر آش رشته، آش خیمه، آش کشک، حلوائی برنج یا همان شله‌زرد، فالوده یزدی، چهار مغز و دیگر خوراک‌ها بسته به فصل استفاده می‌کنند.

رضانخانی پایان روز کلوخ‌اندازون را روزی خاطره‌انگیز می‌داند که مردم آن را با پرتاب کلوخ‌های کوچک به سمت یکدیگر با هدف ایجاد شادی و نشاط و بازی به پایان می‌رسانند.

خوابیدن و بیدار شدن در رمضان یزد هم آیین خاص خود را دارد گرچه امروز به دلیل سبک زندگی مردم این شیوه‌ها تقریباً در تمام کشور یکپارچه شده اما خانواده‌های سنتی هنوز سبک و سیاق خاص خود را دارند به ویژه زمانی که ماه رمضان با فصل گرم سال مصادف می‌شود.

● تغییر سبک زندگی مردم یزد قدیم در ایام ماه مبارک رمضان

در گذشته در چنین ایامی از آنجا که گرمای هوا در روز بسیار زیاد بود، مردم اغلب امور خود را عصرها تا افطار و حتی شب انجام می‌دادند و روزها برای اینکه بتوانند روزه را به پایان برسانند، بیشتر در منزل و در اتاق زیربادگیر به استراحت می‌پرداختند و حتی پخت نان روزها قبل از ماه رمضان آغاز می‌شد و مردم برای چند روزی نان ذخیره می‌کردند

دوستی حضرت علی بود، مراسم را اجرا می‌کرد و علاوه بر قنبر، دو شخصیت دیگر نیز حضور دارند که یکی نقش حضرت زینب (س) را با لباس بلند و مشکی و شخصیت دیگر نقش ام‌کلثوم را بازی می‌کرد. وی می‌گوید: بین حاضران در این گروه، صحبت‌هایی در قالب شعر رد و بدل می‌شد و اشعار حزن‌آلود می‌خواندند و هر کدام به تناسب جواب می‌دادند. این مراسم دارای احترام خاصی در بین مردم بوده و مردم برای طلب حاجت و رفع گرفتاری این مراسم را برگزار می‌کردند.

● آش گندم و قیمه یزدی خوراک متداول سفره‌های افطار و سحر یزد

اما یزدی‌ها نیز مانند دیگر مردم نقاط مختلف کشور، خوراکی‌های خاصی برای سفره‌های سحر و افطار خود دارند و اغلب افطاری‌ها را سبک اما بنا به ذائقه با خوراکی‌های شیرین مثل آبجوش نبات، حلوائی برنج یا همان شله‌زرد، باقلوا، خرما و ... میل می‌کنند و وعده شام را نیز با غذاهای به اصطلاح نانی سپری می‌کنند و آش به ویژه آش گندم، آبگوشت، گوشت نخود و ... غذای قالب سفره‌های افطار است.

سحرها نیز قیمه یزدی که شبیه به همان قیمه معمولی است اما به جای لپه از نخود دانه لپه شده به همراه گوشت بیشتر و زعفران و ادویه خاص استفاده شده، نان و پنیر و سبزی و ... استفاده می‌کنند.

اگر رمضان با تابستان مصادف شده باشد نیز فالوده یزدی با یخ فراوان و شربت چهار تخم پای ثابت شب‌های رمضان مردم یزد است.

در این ایام در بیشتر مساجد و حسینیه‌ها سفره‌های افطاری گشوده است و با غذاهای ساده از مردم در وعده افطاری پذیرایی می‌شود و نمازها نیز اغلب به جماعت برگزار می‌شود از اینرو مساجد در ماه مبارک رمضان در یزد از رونق بسیار خوبی برخوردار است.

زندگی در شب خوزستانی ها آغاز شد / روزه داری در گرمای ۵۰ درجه

هر سالی که ماه رمضان آن همزمان با گرما باشد، زندگی در شب برای خوزستانی ها آغاز می شود و مردم این استان دید و بازدیدها، خریدها و کارهای معمول خود را به زمان بعد از افطار موکول می کنند.

گرما هر ساله در خوزستان قبل از فرارسیدن فصل تابستان احساس می شود، حتی هوای شرجی نیز در فصل بهار مهمان بسیاری از شهرهای این استان می شود. تابستان های کال را فقط در خوزستان می توان تجربه کرد و در این استان تجربه روزه داری رنگ و بوی متفاوتی از سایر استان ها دارد. در واقع آمارهای هواشناسی نیز به هیچ وجه قادر به بیان واقعیت در مورد درجه گرمای هوای استان نیست و هیچ کس تا در معرض شرایط موجود قرار نگیرد، نمی تواند قضاوت درستی از شرایط سخت منطقه داشته باشد.

این گرما که باعث خانه نشینی مردم نیز می شود معمولاً با هوای شرجی و رطوبت بالا نیز همراه است هر چند برای مردم شهرهای جنوبی خوزستان قصه جدیدی نیست. سستی و بی حالی در این هوای گرم طبیعی است و شهرهای استان را به حالت رکود برده است اما نه شهر تعطیل است و نه مردم بی طاقت.

چند سالی است که ماه مبارک رمضان با روزهای گرم سال مقارن شده است، این اتفاق روزهای بلند و گرمی را برای روزه داران رقم زده است که باعث می شود روزه داری توجه دو چندان بخواند. هر سالی که ماه رمضان آن همزمان با گرما باشد، زندگی در شب برای خوزستانی ها آغاز می شود و مردم این استان دید و بازدیدها، خریدها و کارهای معمول خود را به زمان بعد از افطار موکول می کنند.

گرمای هوا در خوزستان خیلی بالا و در اهواز به قدری است که اگر آن را یکی از گرمترین شهرهای ایران بدانیم، اغراق نکرده ایم. یک خوزستانی در ماه رمضان تنها زمانی قبل از افطار به بیرون از خانه می رود که یا شاغل باشد و یا اینکه پای یک کار واجب و ضروری در میان باشد.

البته با آغاز فصل گرما، تکرار مکررات در شهرهای استان خوزستان عنوان می شود و مسائلی چون کمبودها و فقر امکانات نیز هر چه بیشتر نمود پیدا می کنند.

افزایش دمای ۴ درجه ای در رمضان مدیرکل هواشناسی خوزستان در همین ارتباط می گوید: بررسی نقشه های هواشناسی نشان می دهد که از روز یکشنبه تا اواخر هفته روند افزایش دما را در خوزستان خواهیم داشت.

کوروش بهادری می افزاید: بالاترین دما می تواند ۴۷ درجه سانتیگراد باشد که شهرهایی مثل اهواز، آبادان، امیدیه، آغاجاری و بهبهان می توانند کاندیدای داشتن چنین دمایی باشند.

وی عنوان می کند: حداقل دمای صبحگاهی در شهرهای مذکور از ۲۴ و ۲۵ درجه سانتیگراد شروع می شود و حداکثر تا پایان روز به ۴۷ خواهد رسید.

مدیرکل هواشناسی خوزستان خبر می دهد: روند افزایش دما در اکثر نقاط و شهرهای استان بین سه تا چهار درجه سانتیگراد خواهد بود.

بهادری یادآور می شود: خنک ترین شهرهای استان در ماه رمضان نیز ایذه و دهنز خواهند بود که در ۲۴ ساعت گذشته دمای ۱۹ درجه ای را شاهد بوده اند. البته دمای هوای این شهرها نیز با ۱۹ درجه در صبح هر روز شروع

شده و این امکان وجود دارد که در بدترین شرایط حداکثر تا پایان روز دمای هوای بین ۴۱ تا ۴۲ را تجربه کنند.

● از «مفطح» تا نوشیدنی های گیاهی

در ماه رمضان بانوان با تهیه انواع شیرینی های محلی که اهالی خوزستان آن را به نام های «لگیمات» یا «ماقوطه»، «شعربه»، «شعث»، «رنگینک»، «مسقطی» و «معسل»، «فرنی»، «حلیم» و «آش سفره» سفره افطار را برای اهل خانواده آماده می کنند و روزه داران افطارشان را با آبجوش و نبات و یا چای باز می کنند.

در وعده افطاری مردم خوزستان شیرینی، خرما و فرنی پای ثابت سفره های افطار است و خوراکی «مفطح» یکی از غذاهای مردم خوزستان است که بین بیشتر خانواده ها خصوصاً مردن عرب استان اقبال بسیار زیادی دارد. این غذا لذیذ از گوشت راسته گوسفند به همراه ادویه جات محلی طبخ می شود و برای روزه داری و تحمل گرسنگی های طولانی بسیار مفید است البته چربی بالای آن تشنگی آور است که مردم خوزستان در کنار صرف این غذا از نوشیدنی های محلی استفاده می کنند.

اما از همه این خوراکی ها که بگزینیم گرمای بالای هوا در خوزستان که گاه به ۵۰ درجه می رسد مصروف انواع نوشیدنی و عرقیات گیاهی را در این استان افزایش داده است تا مردم بتوانند تشنگی شدید و از دست رفتن آب و املاح بدن را تاب بیاورند.

● برپایی نمایشگاه ضیافت در اهواز

عضو هیئت رئیسه اتاق اصناف اهواز می گوید: برپایی نمایشگاه ضیافت ماه مبارک رمضان از ۲۵ خردادماه جاری تا یک تیرماه امسال از جمله برنامه های این اتاق برای ماه رمضان است.

بهنام حیدری اضافه می کند: این نمایشگاه در محل شرکت نمایشگاه بین المللی اهواز برگزار و رویکرد اصلی آن ارائه مواد غذایی است. مردم هم می توانند از ساعت ۱۹ تا ۲۳ و ۲۰ دقیقه هر روز به بازدید از نمایشگاه بپردازند.

وی عنوان می کند: بیشتر از بنکداران، تولیدی ها و مراکز پخش برای حضور در این نمایشگاه دعوت شده و همچنین از آنها خواسته شده تا زیرمجموعه های خود را نیز معرفی کنند.

عضو هیئت رئیسه اتاق اصناف اهواز خبری می دهد: در سطح شهر نیز فروش فوق العاده را با اولویت کالاهایی پروتئینی، کیف و کفش، پوشاک، شیرینی و آجیل در دستور کار داریم.

حیدری اظهار می کند: سال گذشته چادرها و کیوسک هایی را در مرکز شهر برپا کرده و افطاری توزیع می کردیم ولی امسال سعی شده تا این کار را در مساجد انجام دهیم. همچنین با همکاری هیئت امنای مساجد مرکز شهر به نیازمندان کمک کنیم. وی بیان می کند: برنامه های مختلف اتاق به ویژه نمایشگاه ضیافت ماه مبارک رمضان را با

همکاری سازمان صنعت، معدن و تجارت و همچنین اتحادیه های مربوطه برگزار خواهیم کرد.

عضو هیئت رئیسه اتاق اصناف اهواز با اشاره به فعالیت حدود ۶۲ اتحادیه در این اتاق ادامه می دهد: اتاق در برگزاری جشن های نیمه شعبان و یا مراسم رحلت امام خمینی (ره) همکاری هایی داشته و اگر جشن ولادت امام حسن عسکری (ع) نیز در مساجد مراکز شهر برگزار شود همکاری هایی خواهیم داشت.

● رویکرد نیروی انتظامی ارشادی است

معاون اجتماعی فرماندهی انتظامی خوزستان اظهار می کند: هر سال قبل از شروع ماه رمضان در استان با همکاری فرماندهی انتظامی خوزستان به ویژه پلیس نظارت بر اماکن عمومی اطلاعیه های مختلفی را از سوی این معاونت صادر می کنیم.

سرهنگ سید رحمان موسوی ادامه می دهد: رعایت شئونات ماه رمضان بر هر مسلمانی واجب است و با صدور اطلاعیه های مختلف به تمامی اغذیه فروشی ها و رستوران های سطح شهر اعلام می کنیم که نسبت به رعایت این شئونات توجه بسیاری داشته باشند.

وی عنوان می کند: البته این اطلاعیه ها از طریق رسانه های مختلف مانند خبرگزاری ها، پایگاه های خبری، روزنامه ها و به ویژه صدا و سیما به گوش مردم هم می رسد، لذا مردم ولایتمدار استان نیز باید نسبت به رعایت این شئونات مقید باشند.

معاون اجتماعی فرماندهی انتظامی خوزستان بیان می کند: برخی از مردم هستند که بنا به دلایل مختلف (عذر شرعی) از جمله بیماری توانایی روزه گرفتن را ندارند که این افراد می توانند از اغذیه فروش های دارای مجوز استفاده کنند. موسوی می افزاید: اغذیه فروش های دارای مجوز نیز باید نسبت به استتار محل کسب خود و رعایت شئونات

عنوان اصلی ترین وعده ماه مبارک رمضان نام می برد و می گوید: حذف این وعده به عنوان خط قرمز متخصصان تغذیه مطرح است که متأسفانه در الگوی غذایی خوزستان و با توجه به دیر خوابیدن خانواده ها خصوصاً در ایام تعطیلات و یا سایر دلایل حذف می شود.

● سحری را حذف نکنید

این مشاور تغذیه ادامه می دهد: حذف وعده سحری خصوصاً در نوجوانان و کسانی که در سن رشد هستند مانع از رشد آنان می شود و همچنین به دلیل طولانی شدن گرسنگی و کاهش قند خون منجر به افت یادگیری، کاهش حافظه، خستگی، خواب آلودگی و تشنگی در طول روز خواهد شد. همچنین به دلیل تجزیه ناقص چربی ها منجر به بوی بد دهان در ساعات پایانی روز می شود.

محمد شاهی یادآور می شود: گاهی اوقات افراد می خواهند با حذف وعده سحر به کاهش وزن بیشتری دست پیدا کنند که باید بگویم این کار ۱۰۰ درصد اشتباه بوده و این افراد به جای کم کردن چربی های بدن آب و عضلات خود را از دست می دهند.

وی اظهار می کند: وعده سحری خصوصاً برای دانش آموزان، کارمندان، کارگران و کسانی که می خواهند در طول روز فعالیت داشته باشند، باید شبیه به وعده ناهار باشد. در وعده سحر باید از کربوهیدرات های پیچیده مثل نان های سبوس دار، برنج قهوه ای و همچنین میوه و سبزی فراوان استفاده کنیم. این مواد دیرتر از معده تخلیه می شود و تا ساعات طولانی تری از روز آب را در اختیار بدن قرار می دهند و کمتر احساس تشنگی خواهیم کرد.

این مشاور تغذیه تصریح می کند: خوردن دسرهای خیلی شیرین، غذاهای شور و سرخ کرده را برای سحری توصیه نمی کنیم چون علاوه بر سوءهاضمه، ایجاد تشنگی نیز خواهند کرد. آب پز کردن گوشت ها نیز به دور ریختن آنها در حذف سدیم آن و کاهش تشنگی بعد از مصرف کمک می کند. همچنین پلوهای مخلوط با گوشت، حبوبات و سبزیجات، انواع استانبولی و دمپخت ها گزینه های مناسبی برای وعده سحر هستند.

محمد شاهی در ارتباط با نوشیدنی های مناسب ماه رمضان می گوید: نوشیدنی ها نقش مهمی در وعده سحری دارند، خوردن دوغ های صنعتی که اکثراً به آنها نمک اضافه می شود، نوشابه های گاز دار و شربت ها برخلاف تصور معمول، بیشتر منجر به تشنگی در ساعات اولیه روز خواهد شد.

وی ادامه می دهد: نوشیدن قهوه و چای زیاد نیز در ساعات اولیه روز آب بدن را دفع خواهند کرد. همچنین مصرف آب در مقدار زیاد و به زور و از ترس تشنه شدن نیز جواب معکوس می دهد.

این مشاور تغذیه در پایان بیان می کند: یکی از بهترین راه های کمتر تشنه شدن، خوردن میوه و سبزی، شیر و ماست کم چرب و حتی عرقیات سنتی است. اگر انواع عرقیات سنتی را با مقادیر بسیار کم شکر تهیه و مصرف کنیم در کنترل تشنگی ما مؤثر خواهد بود.

به هر حال ماه رمضان نزدیک است و گرمای بی حد و حصر هوای خوزستان نیز در کمین؛ چه خوب است که مسئولان حتی المقدور شرایط و امکانات را به گونه ای برای شهروندان فراهم کنند که صبروری شهروندان با توجه به قرار گرفتن در شرایط بیرون از منزل هر چه بیشتر رقم بخورد و روند کاری و زندگی آنان را در این گرمای طاقت فرسا با زبان روزه تسهیل کنند.

استان خوزستان باید برخی نکات را به مردم گوشزد کرد تا تحمل گرسنگی و تشنگی بیشتر شده و آسیبی به روزه داران وارد نشود.

محمدشاهی اضافه می کند: به طور کلی وعده های اصلی غذایی در ماه مبارک رمضان باید مطابق با سایر ایام سال یعنی همان سه وعده باشد که متأسفانه در فصول گرم سال و با توجه به فاصله کم بین افطار تا سحری به دو وعده کاهش می یابد.

مشاور تغذیه توصیه می کند: شاید تشنگی و کم آبی مهمترین چالش ماه مبارک رمضان برای روزه داران در این مناطق باشد و توصیه می شود در طول روز حداقل زمان ممکن را در بیرون از منزل بگذرانند و حتی در صورت امکان زمان ورزش و پیاده روی را به فاصله بین افطار تا سحر اختصاص دهند.

وی بیان می کند: در وعده افطار معمولاً افراد افطار خود را با مواد غذایی شیرین یا شربت ها باز می کنند که چندان توصیه مناسبی نیست و تعداد زیادی از افراد بعد یک گرسنگی طولانی به دلیل اینکه سلول های بدنشان بسیار گرسنه و یا اصطلاحاً حساس به انسولین هستند پس از خوردن کمی شربت یا شیرینی که حاوی قند ساده است دچار افت قند خون شدیدتری می شوند و علائمی از قبیل سردرد، عرق کردن و سرگیجه و حتی حالت تهوع را تجربه می کنند.

● وعده افطار سبک باشد

محمد شاهی یادآور می شود: توصیه می شود وعده افطار بسیار سبک و با اقلامی از قبیل چند لقمه نان و پنیر و گردو یا سبزی، چند لقمه نان و تخم مرغ، آش، سوپ و یا چند لقمه نان و مرغ آب پز شروع شود. در واقع باید اقلام غذای صبحانه به افطار منتقل شود که متأسفانه در خوزستان کاملاً برعکس این است.

این مشاور تغذیه عنوان می کند: افرادی که از لاغری رنج می برند خوردن مواد شیرین و آب و شربت زیاد جلوی اشتها را برای خوردن وعده افطار خواهد گرفت و به لاغرتر شدن آنها کمک خواهد کرد.

وی تأکید می کند: بهتر است بعد از یک افطار سبک یک یا دو عدد میوه میل شود و حدود یک ساعت تا یک ساعت و نیم بعد وعده شام مصرف شود و وعده شام هم باید کاملاً منطبق با شام قبل از ماه مبارک باشد ولی باز هم زیاده روی نباید کرد.

محمدشاهی می افزاید: باید در وعده شام از گروه های غذایی گوشت ها، غلات و سبزیجات استفاده کنیم، به عنوان مثال انواع کوکوها، خوراک های حبوبات و املت ها گزینه های مناسبی هستند.

وی با اشاره به اینکه پیشنهاد می شود قبل از خواب یک لیوان شیر حتماً میل شود، در ارتباط با وعده سحر به

و حرمت ماه رمضان اقدام کنند. سایر مراکز اغذیه فروشی نیز از بعد از اذان صبح تا بعد از اذان مغرب مجاز به فعالیت نیستند.

وی خبر می دهد: رویکرد اصلی فرماندهی انتظامی خوزستان در ایام ماه مبارک رمضان ارشادی خواهد بود و بیشتر تذکراتی که لسانی را خواهیم داشت، البته مردم نیز باید نسبت به رعایت حرمت این ماه اقدام و از بدحجابی و تظاهر به روزه خواری خودداری کنند. موسوی تأکید می کند: سرنشینان خودرو نیز باید نسبت به رعایت حرمت ماه مبارک رمضان توجه ویژه ای داشته و از ایجاد آلودگی صوتی و یا روزه خواری خودداری کنند.

● تأمین امنیت در شب های قدر

جانشین فرماندهی انتظامی خوزستان نیز بیان می کند: تدابیر ویژه ای برای تأمین امنیت در شب های قدر اندیشیده شده است. تقویت گشت های خودرویی و پلیس پیاده در سطح شهر به ویژه اماکن مذهبی از جمله این تدابیر است.

سرهنگ سید محمد صالحی اضافه می کند: افزایش گشت های انتظامی، پاسگاه ها و گشت های نامحسوس را نیز در محله های مختلف در دستور کار قرار داده ایم.

وی عنوان می کند: در ماه مبارک رمضان شاهد کاهش چشمگیر جرائم مختلف هستیم که از آن جمله می توان به کاهش ۱۲ درصدی تصادفات رانندگی در سال گذشته اشاره کرد.

● فقط برای کار ضروری از خانه خارج می شوم

علی امیری یکی از شهروندان اهواز اظهار می کند: زندگی و روزه داری در اهواز واقعا سخت است چرا که این شهر دمای هوای حدود ۵۰ درجه ای خواهد داشت، البته نباید با بیان سخت بودن روزه گرفتن اجر آن را کاهش دهیم ولی واقعا طاقت فرسا است.

وی می افزاید: در ایام ماه مبارک رمضان سعی می کنم تا فقط برای انجام امور ضروری از خانه خارج شوم.

این شهروند با خنده می گوید: هر چند نباید کار امروز را به فردا سپرد ولی در صورت امکان انجام کارهای غیرضروری خود را به بعد از ماه رمضان موکول می کنم.

● روزه داری باعث بهبود بسیاری از بیماریها

دکتر مجید محمد شاهی اظهار می کند: از دیدگاه علوم پزشکی فریضه روزه داری باعث بهبود بسیاری از علائم و مشکلات پزشکی از قبیل بالا بودن چربی های خون، فشارخون، اضافه وزن و چاقی می شود که البته تمام این امور در صورتی محقق می شود که اصول صحیح و مناسب روزه داری از دیدگاه تغذیه ای در این ماه مبارک رعایت شود، در غیر این صورت حتی ممکن است منجر به مشکلات گوارشی، افزایش وزن و حتی سنگ کلیه نیز شود.

این مشاور تغذیه ادامه می دهد: هدف روزه در دین اسلام، امساک از خوردن با هدف تحمل کمی گرسنگی و به یاد مستمندان افتادن است ولی متأسفانه در سال های اخیر در اکثر موارد شاهد افزایش میزان مصرف اقلام خوراکی و افزایش قیمت اقلام غذایی قبل از ماه مبارک هستیم که نشانه مصرف بیشتر و نه کمتر غذا است. مصرف بسیار زیاد شیرینی جات، شربت ها و برگزاری مهمانی های مکرر خود دلیلی بر این مدعا است.

وی می گوید: با توجه به قرار گرفتن ماه مبارک رمضان در ماه های گرم سال خصوصاً در مناطق گرمسیری از جمله

سفره افطار | ایلامی ها طعم «بژی بر ساق» و «هریسه» گرفت

مردم استان ایلام از دیرباز تاکنون در ماه رمضان از شیرینی‌های سنتی مانند «بژی برساق» و نان‌های محلی در سفره‌های افطار خود استفاده می‌کنند.

تاکسون جایگاه بسیار بالایی در وعده‌های غذایی مردم استان داشته و هم‌اکنون نیز مورد توجه مردم استان قرار می‌گیرد.

در گذشته به دلیل فعالیت زیاد مردم در طول روز همواره از روغن حیوانی در راستای تأمین قوای بدنی استفاده می‌کردند و الان هم این روغن در سطح استان بسیار استفاده می‌شود.

● **برنج عنبر** روی سفره ایلامی‌ها

استان ایلام یکی از استان‌های پیشر و در زمینه کشاورزی است به‌طوری که ۳۰ درصد مردم استان ایلام به دلیل وجود زمین‌های حاصلخیز در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند، یکی از مهم‌ترین محصولات گیاهی استان سیروان، سال‌های اخیر در مناطق مختلف استان از جمله سیروان، چرداول، روستای کلم شهرستان بدره و دره شهر رونق گرفته کشت برنج بوده که بیشتر از نوع محلی است. برنج «عنبربو» طی سال‌های اخیر به نامی آشنا در کشور تبدیل شده چرا که این برنج محلی را به اسم استان ایلام و شهرستان سیروان می‌شناسند و معدن اصلی این برنج در این شهرستان قرار دارد به‌طوری که کیفیت برنج این منطقه از دیگر مناطق بالاتر است.

این برنج همان طور که از نامش پیداست دارای طعم خاص و بوی دل انگیز است و مردمان این دیار سال‌های سال است که با پخت آن آشنایی کامل دارند و حتی این برنج در استان‌های دیگر کشور به‌ویژه بازار بزرگ تهران دارای فروش فوق‌العاده‌ای است.

لوبیا پلو و پختن انواع خورش‌ها همراه با پلویی که با برنج محلی خود استان ایلام پخت شده یکی دیگر از رسوم مردم استان، ایلام است.

● هدیه برای روزه اولی ها

اگر هنگام سحر به کوچ‌های ایلام سرک بشکیم زنانی را می‌بینیم که کاسه‌های خوراک در دست به درِ منازل همسایه‌ها رفته و از غذاهای خود برای همسایه‌ها می‌برند. پدر و مادرهای ایلامی رسم خوبی برای تشویق فرزندان خود که به سن تکلیف رسیده‌اند و برای اولین بار روزه می‌گیرند، دارند به این صورت که پس از پایان نخستین روز از ماه رمضان به فرزند خود که برای نخستین بار روزه گرفته است هدیه‌ای مانند چادر نماز، سجاده و یا هدیه نقدی می‌دهند.

ایلام از برکات و رنگ و بوی خاصی برخوردار است اما بایان حال آنچه ماه مبارک رمضان را در این استان جذاب و دل‌نشین می‌کند سفره‌های افطاری عصر روزهای تعطیل در پارک‌ها و تفرجگاه‌ها و مکان‌های زیارتی این استان است. بیشترین مردم روزمه‌دار ایلام در روزهای تعطیل با برگزاری آیین مهمانی و افطاری در پارک چغا سبز و پارک کوثر و ورودی رارغوان و پخت انواع غذاها به‌ویژه کباب به دوستان و اقوام خود افطاری می‌دهند.

● **بژی برساق و شله کيته بر سر سفره‌های مردم ایلام**

بژی برساق که در استان ایلام معروف است و زنان ایلامی کم و بیش با طرز پخت این شیرینی آشنا هستند به عنوان مهم ترین شیرینی استان هم اکنون شناخته می شود.

بژی برساق از شیرینی های معروف محلی و سنتی استان ایلام است که با آرد، شکر، روغن دان، تخم مرغ، شیر، زیره، رازیانه و زردچوبه درست می شود و همه مواد را باهم مخلوط کرده و در روغن سرخ و روی آن را با شکر ترین می کنند.

● انواع نان محلی

انواع نان‌های محلی در استان ایلام رایج است که طرز تهیه متفاوتی باهم دارند. نان‌های پیچ، نان ساجی، نان تنوری، سمون، نان پنجه‌کش، نان دُرت یا کُزگه برخی از این نان‌ها هستند.

سفره افطار با عطر «فرنی» و مربای گل محمدی / غذای مهمان همیشه فراهم است

ونوس بهنود

ماه رمضان در میان اردبیلی‌ها به ماه برکت تعبیر می‌شود تا جایی که چیدمان و ترکیب غذاها در افطار و سحر نیز تداعی این دیدگاه را به دنبال دارد، شب‌هایی که سفره افطار عطر «فرنی» می‌گیرد.

فصل را نیز جهت مصرف با کره در سفره افطاری قرار می‌دهند.

علاوه بر این چای و یا آب جوش که با شکر شیرین شده، پنیر با سبزی خوردن در کنار نان‌های محلی و عسل و سرشیر محلی غذای مرسوم دیگر در سفره‌های افطار است.

یک بانوی کهنسال اردبیلی گفت: از گذشته مهمانی‌های ماه رمضان همراه با کوکو یا کتلت است که کوکوی اردبیل متفاوت از کوکوبی است که معمولاً در همه جا پخته می‌شود.

پوراندخت سیاسی تأکید کرد: در کوکوی اردبیل که با قطر کلفت پخت می‌شود گوشت و گردو نیز اضافه می‌کنند تا به عنوان یک غذای مقوی مصرف شود.

وی همچنین به پخت انواع آش که در هنگام افطار می‌تواند برای روزدار مناسب و مقوی باشد اشاره کرد و افزود: در گذشته آش دوغ، آش گیلیدیک و آش ترش طبخ می‌شد که هر سه غذاهای مقوی محسوب می‌شوند.

● به پا کردن سفره در منزل و تدارک برای مهمان ناخوانده

در اردبیل رسم است که شام ساعتی بعد از افطار مصرف می‌شود و اغلب خانواده‌ها در زمان افطار به غذاهای ذکر شده بسنده می‌کنند.

کهنسال اردبیلی تأکید دارد که در گذشته ارزش سفره افطار بسیار مورد توجه بود تا جایی که خانواده‌ها در منزل خود سفره افطار را به پا می‌کردند و افطاری دادن در جایی به غیر از خانه خود را عمل نادرستی می‌دانستند.

وی افزود: دلیل آن را می‌توان در اهمیت صلح‌رحم در منزل خود جستجو کرد اما متأسفانه امروز حتی در مهمانی‌های ماه رمضان خانواده‌ها به خانه یکدیگر دعوت نمی‌شوند و تالار و رستوران محل دیدار خانواده‌ها شده است.

زن کهن سال دیگری تأکید دارد که در سفره افطاری اغلب برای یک یا دو مهمان فرضی غذا تدارک دیده می‌شد. به عنوان مثال برای فرزندان، دختران شوهر کرده و یا پسر و عروس غذا تدارک می‌دیدند.

فاطمه رستمی گفت: مهمان سرزده در افطار که روزه خود را افطار می‌کند، برکت خانه محسوب می‌شد و اینکه خداوند مهمانی را به خانه فرد فرستاده تا در سفره وی شریک شود. وی افزود: بزرگ خانواده با دعا طلب مغفرت و برکت می‌کرد و بعد از اینکه دعا به پایان می‌رسید اعضای خانواده افطار می‌کردند.

● آبگوشت در سحر

در گذشته رسم بود که اغلب شهروندان تا سحر بیدار مانده و در مساجد حاضر می‌شدند و به دعا و نماز می‌پرداختند. در ادامه غذای سحری غذای پرچربی انتخاب می‌شد که

کدبانوهای اردبیلی از یک ماه مانده به رمضان نیازمندی‌های مصرفی یک ماه خود را تهیه و تدارک می‌بینند.

در گذشته که پخت نان صنعتی تا به این حد رواج نداشت و اشخاص در منازل خود به پخت نان اقدام می‌کردند، چند روز یا هفته قبل از آغاز ماه رمضان شاطر، خمیرگیر، چونه گیر و وردنه زن دعوت می‌شدند تا نان مصرفی یک ماه خانواده تأمین شود.

تهیه انواع سبزی‌های خشک، انواع مربا، انواع ترشی و مواد اولیه انواع غذا و آش از یک ماه مانده به رمضان آغاز می‌شد تا در این ماه سفره‌ها همیشه پرپار بوده و خانواده کسری نداشته باشد.

● افطار با غذاهای محلی

به عقیده کارشناس تغذیه ترکیب غذاهایی که اردبیلی‌ها در افطار و سحری مصرف می‌کنند، متناسب با نیاز فرد در این ایام بوده و همه گروه‌های غذایی را در خود گنجانده است.

علی نصرتی تصریح کرد: توصیه می‌شود که افطار با غذای سبک آغاز شود و شام کمی با فاصله مصرف شود که در سبک تغذیه اردبیلی‌ها به ویژه از گذشته به این مهم توجه و حتی تأکید شده است.

وی افزود: برنامه غذایی که در ماه رمضان مصرف می‌شود برخوردار از تمامی گروه‌های غذایی است و زمان و شکل مصرف آن نیز متناسب با اصول تغذیه تعیین شده است.

این کارشناس تغذیه مصرف غذاهای چربی‌دار در سحر را با هدف ذخیره‌سازی انرژی دانست و تأکید کرد: در مجموع می‌توان سبک تغذیه ماه رمضان در اردبیل را برخوردار از ارزش غذایی لازم دانست.

اردبیلی‌ها در هنگام افطار از غذاهای محلی از جمله فرنی با آرد برنجی که خود اقدام به آرد کردن آن می‌کنند و امروز با دستگاه‌های صنعتی در مغازه‌ها انجام می‌شود مصرف می‌کنند.

در حیات اغلب شهروندان اردبیلی گل‌های محمدی مشاهده می‌شود که گلبرگ‌های آن با ظرافت خاصی جدا شده و برای تهیه مربای گل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

هر چند امروز فروش مربای گل خانگی در مغازه‌ها متداول شده و بیانگر تغییر شیوه‌های زندگی است اما در گذشته بانوان کدبانو با وسواس خاصی مربای خود را تهیه می‌کردند.

یک شهروند اردبیلی در این خصوص گفت: مربای گل محمدی چنانچه از نامش پیداست یکی از مواد غذایی باارزش محسوب می‌شود که خانم‌ها برای پخت بهتر آن رقابت می‌کنند.

نسترن دلجو افزود: هرچند امروز خیلی‌ها مربا را از بازار وسواس می‌کنند اما در گذشته خانم‌ها با علاقه‌مندی و وسواس آن را در منزل تهیه می‌کردند.

فرنی علاوه بر مربای گل با پودر دارچین و پوست پسته نیز مصرف می‌شود و بانوان به فراخور طبع خانواده انواع مربای دیگر از جمله بهارنارنج و بالهنگ و مربای میوه‌های

کمی مدت گرسنگی را به تأخیر بیندازد.

به گفته کهنسالان بیشترین غذای متداول در سحر آبگوشت و کوفته بود و در برخی مواقع کباب و انواع خورشت با برنج از جمله قورمه‌سبزی، مرغ، ماهی، پیچاق قیمه غذای محلی اردبیل و قیمه مصرف می‌شد.

برای اینکه تشنگی از غذاها حاصل نشود کدبانوی خانه تا حد امکان در پخت غذا نمک کمتری مصرف می‌کند و انواع مواد غذایی آب دار از جمله انواع میوه‌ها در کنار غذا مصرف می‌شود.

به دلیل اینکه هوای اردبیل اغلب سرد است در سحر بیشتر غذاهای چرب مصرف می‌شود و حتی در این ایام مصرف کله‌پاچه نیز افزایش پیدا می‌کند؛ تا جایی که تا اذان صبح کله فروش‌ها برای فروش کله‌پاچه آستین بالا می‌زنند.

در ماه رمضان شیرینی محلی که مختص به اردبیل باشد مصرف نمی‌شود. انواع پشمک، زولبیا، بامیه و گز در قنادی‌ها پخته و به مصرف می‌رسد که عموماً در همه جا متداول است.

● مهمانی برای برکت افزایش زندگی

اردبیلی‌ها اعتقاد خاصی به مهمانی‌های ماه رمضان دارند. هر چند این روزها مهمانی‌های ماه رمضان به محل تجمل‌گرایی و نمایش دارایی خانواده‌ها تبدیل شده اما از گذشته خانواده‌ها مهمانی ماه رمضان را مجزا از سایر مهمانی‌ها قلمداد می‌کردند.

در اردبیل «افطار آشتی» به عنوان مهمانی تلقی می‌شود که برکت به همراه داشته و می‌تواند مال و روزی خانواده را افزایش دهد.

مدیرکل تبلیغات اسلامی استان اردبیل معتقد است مهمانی ماه رمضان باید به فرصت دیدوبازدید اقوام تبدیل شود و نباید به واسطه تجملات از اصل و فلسفه خود جدا بماند.

حجت‌الاسلام مهدی ستوده فرهنگ‌سازی برای مهمانی و افطاری ساده را وظیفه رسانه‌ها دانست و افزود: لازم است مهمانی با هدف افطار یک روزدار و متناسب با وسع انجام شود و در این میان نیازمندان فراموش نشوند.

وی با بیان اینکه مهمانی با هدف فقرفروشی مغایر با توصیه‌های اکید دین اسلام است، تأکید کرد: در ماهی که خداوند بندگان را مهمان خود می‌داند لازم است مسلمانان نیز سفره‌هایی متناسب با فلسفه این ماه بپارند.

شهروندان اردبیلی در مهمانی‌های ماه رمضان اغلب غذاهایی که ذکر آن رفت را تدارک می‌بینند. عسل و سرشیر، فرنی و مربا، پنیر و خرما و سبزی به همراه نان‌های محلی در کنار کوکو و یا کتلت و انواع آش‌ها غذای افطار آشتی را شکل می‌دهد. به دلیل اینکه مهمانان بعد از صرف افطار منزل فرد را ترک می‌کنند و عموماً شام نیز تدارک دیده می‌شود و از گذشته چلوکباب با کره محلی غذای متداول برای شام بعد از افطار است.

در صورتی که مهمانان بعد از افطار نیز ساعتی را در منزل میزبان بگذرانند با انواع میوه‌های فصل و شیرینی‌هایی که ذکر آن رفت پذیرایی می‌شوند.

خاطرات افطاری‌هایی که از صبح زود عطر فرنی و گل محمدی و کوکوی مادربرزرها در حیات خانه می‌پیچید هنوز در ذهن بسیاری از شهروندان زنده است. هنوز هم می‌توان سبک زندگی متداول امروزی که در برخی مواقع حتی شکل برگزاری مهمانی‌هایی از این دست را تغییر داده است، عوض کرد و به روزهایی پر گشت که سفره‌ها به واسطه نشاط و همدلی و رفاقت گرم و پرپار بود.

سفره‌هایی که بوی ماه خدای دهد / افطاری به شرط سادگی

افطاری‌های ساده که به‌دور از هرگونه چشم و هم‌چشمی برپا می‌شود تا دلی را شاد کند و بوی ماه خدا دهد، این آئین دیرین در روستاهای مازندران است که باید در شهرها نیز گسترش یابد.

علیرضا نوری
کجوریان

سفره‌هایشان ساده و بی‌آلایش است، چند خرما، یک قرص نان و پنیر، نه از تکلف خبری است و نه از چشم‌وهم‌چشمی‌های ریاکارانه. بفرمایید افطار به‌شرط سادگی.

از دقایقی قبل از افطار، سفره‌های مهربانی برپا می‌شود و کسانی که دورادور سفر می‌نشینند، زائران و در راه ماندگان هستند و برخی از آنان حتی توان برپایی افطارهای ساده را ندارند.

نوا ی رینا که بلند می‌شود، دل به‌سوی حریم و حرم پر می‌گشاید و هم‌زمان بافرا رسیدن ماه مبارک رمضان اشتیاق و دادن اطعام و افطاری نیز در بین مردم افزایش می‌یابد چراکه ثواب بسیار زیادی برای دادن افطاری به فرد روزه‌دار در این ماه داده‌شده است.

● رنگ باختن سادگی در سفره‌های افطار

متأسفانه در سال‌های اخیر شاهد رنگ باختن سادگی در سفره‌های افطار بوده‌ایم به‌گونه‌ای که تجملاتی برگزار شدن مهمانی‌ها در این ماه مبارک بسیار افزایش یافته است و رقابت، تفاخر و ریا وارد سفره‌های افطار شده است.

مطمئناً پهن کردن سفره افطار و دادن افطاری در این ماه می‌تواند از جمله اعمالی باشد که انسان را به تقرب الهی برساند اما تجمل‌گرایی که این روزها در بین برخی از مردم رواج پیدا کرده است هیچ شباهتی به آنچه در احادیث در مورد افطاری است ندارد و تنها باعث از بین رفتن فرهنگ سادگی افطار دارد.

به‌راستی می‌شود به‌جای پهن کردن سفره‌های رنگین و دادن هزینه‌های گزاف برای افطاری، دردها و گره‌های زیادی را از مشکلات نیازمندان در این ماه باز کرد و این مهم نیاز به توجه همه مردم و مسئولان دارد، همان کاری که این روزها همپای افطار در امامزادگان مازندران برپا می‌شود.

«افطاری ساده» باهدف تقویت و گسترش سبک زندگی اسلامی خانواده‌های ایرانی را به برگزاری سنت حسنه افطاری‌های ساده به‌صورت عمومی تشویق می‌کند سفره‌هایی ساده که با چند عدد خرما، نان، سبزی و یک استکان چای پهن می‌شوند و بدون هیچ ریا و جلوه‌گری روزه‌داران بسیاری را به دور خود جمع می‌کن.

کمپین «افطاری ساده» باهدف تقویت و گسترش سبک زندگی اسلامی خانواده‌های ایرانی را به برگزاری سنت حسنه افطاری‌های ساده به‌صورت عمومی تشویق می‌کند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی گسترش سنت خوب افطاری‌های ساده در مساجد و خیابان‌ها را در ماه مبارک رمضان تحسین کردند و امسال در مراکز عمومی، در مراکز مقدس، در خیابان‌ها، در حسینیه‌ها، در جای‌جای مازندران، خیریهایی که می‌رسد، نشان‌دهنده توسعه سنت حسنه افطاری‌های ساده و بی‌ریا است.

● اجرای طرح افطاری ساده در مازندران

حجت‌الاسلام ستار علیزاده، مدیرکل اوقاف و امور خیریه استان مازندران با تأکید بر توجه به مفاهیم عالی قرآنی و سیره ائمه اطهار (علیهم‌السلام) در ماه مبارک رمضان گفت: ماه رمضان فرصتی ارزشمند برای عمل به واجبات و ترک محرمات است که امیدواریم همه از این فرصت الهی نهایت بهره را ببریم.

وی بایان اینکه هرکس به‌اندازه لیاقت معنوی و ظرفیت معرفتی خود از برکات این ماه بهره می‌برد، اظهار کرد: همه با حضور در مساجد، تکایا و امامزادگان از فرصت‌های معنوی، معرفتی و استثنایی ماه رمضان بهره‌گیری کنند. مدیرکل اوقاف و امور خیریه مازندران بایان اینکه در ایام ماه رمضان انتظار می‌رود به افراد نیازمند کمک کنیم، عنوان کرد: همه باید به هراندازه که می‌توانیم به مستمندان رسیدگی کنیم و از ما انتظار نمی‌رود مثل اهل بیت (علیهم‌السلام) از افطار خود بگذریم و به دیگران ببخشیم، اما وظیفه داریم تشریفات و تجملات را حذف و به‌جای آن از نیازمندان دستگیری کنیم.

این مسئول یکی از برنامه‌های اوقاف در ایام ماه مبارک رمضان را اجرای طرح افطاری ساده به عموم مردم، زائران و روزه‌داران دانست و گفت: این طرح در امامزادگان و بقاع متبرکه شاخص مجری طرح ضیافت الهی در حال اجراست. حجت‌الاسلام علیزاده بر لزوم اهداء افطاری ساده در اماکن مذهبی استان تأکید کرد و افزود: طرح افطاری ساده می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد فرهنگ دستگیری از نیازمند و کمک به مستمندان در سطح جامعه باشد.

● حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده

همپای دیگر برنامه‌های ماه رمضان طرح‌های حمایت و همیان مولا به همت هلال احمر مازندران برپا شده است.

مدیرعامل جمعیت هلال احمر مازندران می‌گوید: یکی از مهم‌ترین مأموریت‌های جمعیت هلال احمر حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده جامعه است داوطلبان جمعیت هلال احمر با رعایت احترام و تکریم جامعه هدف، در ماه مبارک رمضان ضمن شناسایی خانواده‌های نیازمند، نسبت به تهیه اقلام غذایی اقدام به توزیع آن‌ها در بین

● مستمندان و محرومان جامعه می‌کند.

مجتبی اکبری عنوان کرد: مشارکت در تأمین اقلام غیر نقدی موردنیاز خانواده‌های نیازمند شامل مواد غذایی، بهداشتی و سالم از قبیل برنج، روغن، شکر، چای، خرما، لبنیات، کنسرو، حبوبات و مواد پروتئینی و مشارکت در برپایی سفره‌های افطاری ویژه خانواده‌های نیازمند در منازل داوطلبان از دیگر موارد است.

مدیرعامل جمعیت هلال احمر مازندران گفت: تقبیل اهدا بسته‌های افطاری برای نیازمندان روزه‌دار، مشارکت در توزیع شبانه کمک‌های مردمی در بین نیازمندان از دیگر شیوه‌های همکاری در این طرح است.

● سفره‌های افطاری ساده در روستاها

هم‌زمان با رمضان، آیین‌های مهرورزی به اوج می‌رسد و برپایی سفره‌های اطعام و افطار دهی در محلات و مناطق مختلف استان، دستگیری از نیازمندان، کمک و حمایت از ایتم از جمله برنامه‌هایی است که در دستور کار مردم استان قرار می‌گیرد.

رمضان در روستاهای مازندران حال و هوای خاصی دارد، صدای رینا که از رادیوی کوچک و قدیمی و از بلندگوی مسجد محله به گوش می‌رسد، دسته‌دسته اهالی روستاهای کوچک اما باصفای مازندران را از گوشه و کنار محله، یا از سر مزارع و باغ به مسجد، می‌کشاند.

برپایی سفره‌های مهربانی و تعزیه‌خوانی از آیین‌های رضوانی مردمان بخش کجور مازندران در دامنه‌های البرز بلند است که هم‌زمان با ماه مبارک رمضان با شور و حال خاصی در روستاهای مختلف برگزار می‌شود.

بوی اسپند فضای مسجد نیم ساخت را معطر ساخته است، یکی نان بر روی سفره می‌گذاشت، دیگری خرما و پنیر و آب می‌آورد و آن‌یکی نیز کاسه‌ای آش. اینجا همه در مهربانی و مهرورزی به‌قدر توانشان مایه می‌گذارند و از زرق‌وبرق شهرنشینی، تکبر و غرور در این مجالس خبری نیست.

سفره‌های مهربانی و ضیافت افطار رسم دیرینه روستائیان است و آیین افطار دهی در مساجد مازندران برگزار می‌شود. در این مراسم با همکاری اعضای هیئت، خانوارهای روستا حضور می‌یابند و این آیین همه‌ساله به‌صورت یک رسم دیرین برگزار می‌شود.

سقف حمای که مرکز رؤیت هلال ماه شد / پیاده روی برای اقامه نماز جماعت

ماه رمضان در استان تهران هم دارای آئین‌های معنوی مخصوص به خود است، آئین‌هایی که برخی از آنها را در خاطرات نماینده مردم ورامین در مجلس شورای اسلامی مرور می‌کنیم.

محمد رضا
حیدری

ماه رمضان در استانهای مختلف از جمله تهران آداب و رسوم خاص خود را دارد، آئین‌هایی که به معنویت ماه خدا افزوده و محلی برای عرض ارادت بیشتر مردمان ایران اسلامی به این ماه مبارک است.

در استان تهران نیز از قدیم الایام از زمانی که برای بیدار شدن مردم در سحر و اعلام زمان افطار «توپ» در می‌کردند تا چاووشی خوانی در وقت سحر آئین‌هایی به سبک و سیاق مردم این دیار رواج داشته است.

برگزاری تعزیه در ایام سوگواری ماه رمضان، نظافت خانه و مسجد و زورخانه پیش از آغاز این ماه مبارک و پخت انواع نذری به ویژه آش و حلوا از دیگر آئین‌های رایج در این استان بوده است.

مساجد تهران بعد از افطار و به خصوص در شب‌های احیاء مملو از جمعیت شده و اهالی گود و زورخانه نیز بعد از اقامه نماز و شنیدن وعظ و اعطاء راهی زورخانه می‌شدند، جایی که در برخی شب‌ها میزبان گلریزان برای گرفتن دست نیازمندان می‌شد.

خاطرات رضائی

اما ماه مبارک رمضان سرشار از خاطرات شیرینی است که تا پایان عمر در ذهن و یاد هر انسانی باقی می‌ماند و می‌تواند در مسیر زندگی آنان تأثیر بگذارد. همزمان با فرا رسیدن ماه مبارک رمضان، بررسی زوایای مختلف این ماه پر خیر و برکت از دریچه خاطرات خالی از لطف نیست. خاطرات شیرین برخی از مسئولان در ارتباط با ماه مبارک رمضان شاید برای بسیاری از مردم جالب توجه باشد و مردم دوست دارند، بدانند که شخصیت‌ها و مدیران مختلف، چه حال و هوایی در ایام ماه مبارک رمضان داشته‌اند.

سید حسین نقوی حسینی از نمایندگان مجلس نهم و دهم است که در کارنامه خود علاوه بر ریاست تربیت معلم کشور، سه دوره نمایندگی مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی را دارد.

الزمان (عج) ورامین را لذت بخش و فراموش نشدنی عنوان کرد و متذکر شد: این یکی از خاطرات شیرین و لذت بخش من در ایام جوانی در ورامین بود که هیچگاه فراموش نمی‌کنم.

● نوجوانانی که بالای حمام قدیمی روستای کلاته به دنبال هلال ماه رمضان بودند

این نماینده مجلس شورای اسلامی با تشریح یکی دیگر از خاطرات خود در ایام ماه مبارک رمضان بیان داشت: در ایام نوجوانانی و زمانی در مقطع ابتدایی مشغول به تحصیل بودم، در روستای کلاته رسم خاصی متداول بود.

وی با اشاره به وجود یک حمام قدیمی در روستای کلاته که دارای سقف بلندی بود، افزود: در زمان حلول ماه مبارک رمضان، حمام قدیمی در روستای کلاته وجود داشت که از سقف بلندی برخوردار بود.

نقوی حسینی ادامه داد: بزرگ ترهای مسجده و روستا در زمان حلول ماه مبارک رمضان، چهار تا پنج نوجوان روستا را انتخاب کرده و این نوجوانان بالای سقف حمام قدیمی می‌نشستند.

● اهدای جایزه اهالی روستا به پیدا کننده ماه مبارک رمضان

وی دلیل حضور نوجوانان در بالای سقف حمام قدیمی روستای کلاته را رویت هلال ماه رمضان عنوان و اضافه کرد: در آن زمان، امکانات کنونی برای تشخیص حلول ماه مبارک رمضان وجود نداشت و به همین خاطر بزرگ ترهای روستا اعتقاد داشتند که چشمان نوجوانان تیز بین تر است و به همین خاطر از وجود نوجوانان روستا استفاده می‌کردند.

نقوی حسینی با اشاره به تعیین جایزه برای نوجوانانی که موفق به رویت هلال ماه مبارک رمضان شوند، یادآور شد: بزرگ‌ترهای مسجد و روستا، جوایزی را نیز برای نوجوانان و جوانانی که موفق به دیدن ماه مبارک رمضان می‌شدند، تعیین می‌کردند و بسیاری از نوجوانان برای گرفتن جایزه در این امر مشارکت داشتند.

وی با اشاره به تلاش خود در ایام نوجوانی برای رویت هلال ماه مبارک رمضان بیان داشت: من هم از جمله نوجوانانی بودم که بالای سقف حمام قدیمی روستای کلاته حاضر شده و تلاش می‌کردم که ماه مبارک رمضان را رویت کنم.

نقوی حسینی ادامه داد: تلاش برای رویت هلال ماه مبارک رمضان در روستای کلاته یکی دیگر از خاطرات شیرین من در ایام ماه مبارک رمضان است.

ریاست مجمع نمایندگان استان تهران، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، سخنگوی کمیسیون ویژه بررسی برجام، ریاست فراکسیون فرهنگیان مجلس شورای اسلامی از جمله سوابق چندین سال اخیر نقوی حسینی است.

● تلاش برای رویت هلال ماه

سید حسین نقوی حسینی در گفت و گو با خبرنگار مهر از حال و هوای روزهای نوجوانی و جوانی خود در ایام ماه مبارک رمضان گفت و اینکه با پای پیاده برای اقامه نماز به ورامین می‌آمده و یکی از نوجوانانی بوده است که برای رویت هلال ماه مبارک رمضان تلاش می‌کرده است.

● از کلاته تا ورامین را در ایام ماه رمضان پیاده طی می‌کردم

نماینده مجلس شورای اسلامی در گفت و گو با خبرنگار مهر با اشاره به برکات ماه مبارک رمضان اظهار داشت: ماه مبارک رمضان سرشار از برکات مختلف است که می‌تواند روح و جان انسان را جلا دهد.

وی با اشاره به ثبت خاطرات شیرین ماه مبارک رمضان اذهان انسان افزود: هر انسانی بر اساس شرایط و اقتضات سنی خود از ماه مبارک رمضان خاطراتی را به یادگار دارد که می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد.

نقوی حسینی با تشریح یکی از خاطرات خود از ایام ماه مبارک رمضان در دوران نوجوانی ادامه داد: در دوران جوانی از کلاته تا ورامین را با پای پیاده طی می‌کردم تا در نماز جماعت حاضر شوم.

نماینده مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی، هدف از حضور در ورامین را اقامه نماز در مسجد صاحب الزمان (عج) عنوان کرد و اضافه کرد: در این ایام با زبان روزه خود را به نماز مغرب و عشاء مسجد صاحب الزمان (عج) ورامین می‌رساندم و نماز را به امامت آیت الله محمودی امام جمعه و نماینده ولی فقیه در شهرستان اقامه می‌کردم.

● پیاده روی مسیر کلاته تا ورامین را هیچگاه فراموش نمی‌کنم

وی با اشاره به این نکته که در آن زمان وسایل حمل و نقل امروزی نیز وجود نداشت، گفت: پس از اقامه نماز مغرب و عشاء در مسجد صاحب الزمان (عج) ورامین، دوباره به صورت پیاده به کلاته که محل زندگی من بود باز می‌گشتم و افطار می‌کردم.

نقوی حسینی، حضور پیاده در نماز جماعت مسجد صاحب

شیرازی‌ها سفره سحری پهن می کنند/ سنت «کلوک اندازون» و «روز والون»

مردم فارس سنت‌های زیبایی مانند «کلوک اندازون» و «روز والون» برای ماه رمضان دارند، همچنین آن‌ها در رسوم خود به جای اطعام مهمانان در زمان افطار، سفره‌های سحری پهن می‌کردند.

هادی فتحی

استان فارس و شهر شیراز بنا بر روایت‌های تاریخی و دست‌نوشته‌های موجود از گذشته تاکنون دارای رسومات خاصی در ایام ماه روزه بوده که هرچند بخشی از آن‌ها در حال حاضر به فراموشی سپرده شده اما بسیاری از این رسوم در خانواده‌های فارسی همچنان وجود دارد. بیداری تا سحر، دیوبازدید، پخت انواع خوراکی، دعا و نیایش برای مردم فارس نیز مانند دیگر استان‌های کشور در ماه روزه انجام می‌شود اما در سومین حرم اهل بیت (ع) و به واسطه حضور امامزادگان فراوان ختم قرآن و شب‌زنده‌داری در مساجد بیش از همه چیز به چشم می‌آید. ماه مبارک رمضان هرچند برای جوانان و بزرگسالان در استان فارس جایگاه ویژه‌ای دارد اما در این ماه شوق و اشتیاق کودکان بسیار جالب‌توجه است.

سحر با صدای دعای پدر و مادر و به شوق اینکه سفره رنگین سحری را مشاهده کنند از خواب بیدار می‌شوند و پس از خوردن سحری در کنار سجاده والدین مشق نماز می‌کنند و سپس می‌خوابند.

● سحری خوانی و کلوک اندازون

طبع شعر و خواندن دعا با صدای بلند و آرزوهای سلامتی برای مردم از جمله رسوم دیگر مردم فارس از که قبل از اذان صبح انجام می‌شود.

در این خصوص افراد خوش صدا دعاهای مختلف را در کوچه‌های شهر با صدای بلند می‌خوانند تا ساکنان محله از خواب بیدار شوند و خود را آماده شروع روزه‌داری کنند. یکی دیگر از رسوم مردم شیراز «کلوک اندازون» است که البته طی چندین سال گذشته در کلان‌شهر شیراز کمتر به یاد مردم مانده اما در گذشته آخرین جمعه قبل از ماه رمضان مردم به مکان‌های خوش آب‌وهوا می‌رفتند تا شب به تفریح مشغول می‌شدند زیرا اعتقاد داشته و دارند که در این ماه باید به دعا و نیایش در تمام ساعات روز مشغول بود و دیگر زمان سفر نیست.

● صلوات و روز والون

افطار در کنار بزرگان فامیل و در ادامه شب‌زنده‌داری در

در این روز که به گونه‌ای به زنان شهر شیراز اختصاص داشته زنان با نیت‌های مختلف از ساعات اولیه صبح به مسجد می‌آمدند تا برای درست کردن «چل بسم‌الله» و گرفتن دعای کیسه در اولویت باشد. زنانی که در آرزوی بچه‌دار شدن هستند «تنی» (گهواره) کوچک درست می‌کردند و در آن عروسک‌های به شکل بچه قرار می‌دادند تا به آرزوی خود برسند.

● زلیبی، رنگینک و آش کوفته سبزی

اما خوراکی‌های ماه رمضان در شیراز و فارس تنوع رنگ و طعم فراوان دارد که یکی از آن «زلیبی» است که به‌طور کلی در ظاهر و میزان شیرینی با زولبیا تفاوت دارد. در حال حاضر این شیرینی تنها در برخی از قنادی‌های قدیمی شیراز با سفارش مستقیم پخت می‌شود. رنگینک با خرمای چهارم نیز در سفره‌های افطار و سحری جایگاه خود را دارد که با گردو و ارده و روکشی از کنجد درست می‌شود.

آش کوفته سبزی که با برنج محلی و سبزی‌های معطر، کشمش، گدو و گوشت چرخ شده درست می‌شود. در کنار این خوراکی‌ها ترخلوا و حلیم بادمجان نیز دارای جایگاه خاصی در سفره‌های افطار است. همچنین عرقیجات معطر شیراز به‌طور گرم در خیابان‌ها در زمان افطار توزیع می‌شود.

مساجد از دیگر رفتارهای پسندیده مردم در استان فارس است که همچنان در بسیاری از خانواده‌ها ادامه دارد. اما جوانانی که تازه زندگی خود را آغاز کرده‌اند نیز در رسوم ماه روزه، سهم دارند زیرا خانواده‌هایی که دختر شوهر داده‌اند در اولین ماه رمضان زندگی مشترک یک افطاری کامل به همراه گل و هدیه که شامل طلا باشد را به خانه زوج جوان می‌فرستند که به آن روز والون می‌گویند.

● سفره‌های سحری به جای افطار

یکی دیگر از رسوم مردم شیراز و فارس پهن کردن سفره‌های سحری است که در گذشته به جای افطار نذر می‌شد.

در گذشته مردم سفره‌های سحری پهن می‌کردند و میهمانی می‌دادند و اگر قرار بود اطعامی انجام شود این کار در زمان سحر انجام می‌شد که امروز به سفره‌های افطار رسیده است.

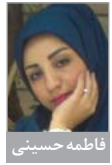
● جمعه‌الوداعی

اما اعتقادات و نگاه مردم شیراز از گذشته به مساجد و امامزادگان بوده و تاکنون نیز ادامه دارد به گونه‌ای که در برخی از کتاب‌های قدیمی جمعه‌الوداعی را یکی از رسومات مردم شیراز در آخرین جمعه ماه رمضان عنوان کرده‌اند.

شیرینی «کاسمسا» زیر زبان همسایه‌ها / سفره افطار عطر «برساق» می‌گیرد

ماه خدایی دیگری از راه می‌رسد و مردم مشتاق لرستان عاشقانه آغوش روح گشوده‌اند تا یک ماه دیگر از سال را مهمان سفره خداوند باشند، مهمانی با شیرینی «کاسمسا» و عطر «برساق» سفره افطار!

فاطمه حسینی

رمضان آرام‌آرام قدم‌های مبارکش را به چشم‌های منتظر نزدیک می‌کند تا یک ماه دیگر مهمان دل‌های مشتاقان خود باشد و این مردم لرستان هستند که چشم بر جاده زمان دوخته‌اند که هرچه زودتر مسافر رمضان از راه برسد تا با دست‌های به آسمان و سینه‌های معطر از عطر وجود خدا در آغوشش گیرند.

● دست پاک‌ی ها و خوبی ها بر شانه روزه داران

رمضان ماه شستشوی دل‌ها از غبار گناهان و ماهی است که انگشت اشاره به آنچه خوبی‌هاست نشانه می‌رود، این است که شمار گناه در این ۳۰ روزه خدایی کاهش یافته و این روزه‌دار است که دست به دامن پاک‌ی‌ها می‌شود تا سپری بسازد از دعا و مناجات رو به آنچه از خدای خویش دورش می‌سازد.

می‌توان گفت در این ماه، این پاک‌ی و خوبی است که دست بر شانه روزه‌دار می‌گذارند تا او چشم‌هایش را جز به سمت آسمان نگشاید. مردم لرستان از دیرباز هر سال مشتاقانه به استقبال این ماه عزیز می‌شایند تا گرم‌ایش دارند، هر کسی می‌کوشد قدر بزرگی از دریای معرفتش بکشد تا تشنگی از وجود بزداید. عشق مردم این استان تا به جایی است که حتی کودکانی که هنوز قدشان به بالای تکلیف نرسیده روزهای گرم تابستان را پایه‌پای بزرگ‌ترها تاب می‌آورند و لب‌های تشنه و شکم‌های گرسنه را به غروب افطاری می‌رسانند تا بچه مسلمانان خود را تثبیت کنند و آن‌ها نیز خدای بزرگ را مهمان دل‌های کوچک خود کنند.

درواقع همین یک ماه تمرینی است تا کودکان نماز را کنار دریای سجاده مادران خود بیاموزند و از این ساحل زیبای معنویت، اقیانوس مذهب را به نظاره بایستند.

● جاری شدن سنت «کاسمسا» در لرستان

ماه رمضان در گوشه گوشه لرستان مملو از آداب و رسوم است که البته امروزه تنها در برخی از روستاهای استان برگزار می‌شوند و تنها یادگاری است شیرین به‌جامانده از روزهایی که گویا فاصله زمینیان با خدا تنها چند قدم بوده است.

یکی از آداب کهن لرستان که هنوز نیز در برخی نقاط استان اجرا می‌شود سنت

«کاسمسا» است، مطابق این سنت هر خانواده‌ای مقداری از غذای افطار خود را برای همسایگان می‌برد و همسایه نیز مقداری از غذای افطار خود را در ظرف غذایی که با آن برایش غذا آورده‌اند می‌ریزد و پس می‌فرستد.

اجرای این رسم ضمن تقویت روابط بین همسایگان و فامیل باعث خیر گرفتن از احوال و وضعیت معیشتی خانواده‌ها از یکدیگر می‌شود و به‌خصوص باعث شناسایی خانواده‌های کم‌بضاعت خواهد شد.

● خودنمایی شیرینی‌های محلی در سفره‌های افطار و سحر

در لرستان بازار شیرینی‌های محلی در ماه مبارک رمضان بسیار داغ است، در اغلب شهرها و روستاهای لرستان شیرینی‌های متعددی بر سر سفره افطاری قرار می‌گیرد. برخی از بانوان روستاهای استان به‌رسم دیرین خود سفره افطار خانواده را با شیرینی‌های محلی و بومی آذین می‌بندند. این شیرینی‌ها با توجه به فصلی که رمضان در آن قرار می‌گیرد و نوع میاکردن آن متنوع هستند، اگر ماه مبارک رمضان در فصل بهار و تابستان باشد معمولاً با شیرینی‌ها و نان‌های محلی مانند «چزنک» (معادل لک‌ی، چُزک و رین) «برساق» و «ساک‌ی پز» سفره‌های افطار آراسته می‌شوند و اگر این ماه مبارک در فصل زمستان باشد نان شیرینی «گرده» روی سفره افطار قرار می‌گیرد.

«چزنک» و «ساک‌ی پز» را روی ساج (تابه) درست می‌کنند و به همین دلیل در فصل تابستان و بهار پخته می‌شود چون در این فصل زنان لر در فضای آزاد اقدام به درست کردن غذا و نان می‌کنند.

● آتش «کشکینه» پای ثابت سفره افطار

«گرده» را به این دلیل در زمستان درست می‌کنیم چراکه برای درست کردن این شیرینی خوشمزه در این فصل از بخاری و کرسی خانگی استفاده می‌شود، هر چند که این روزها به مدد وسایل آشپزی امروزی در خانه‌های شهری نیز این شیرینی‌ها طبخ می‌شود.

سفره افطار ماه رمضان مردم لرستان از غذاهای محلی سبک نیز خالی نیست، سوپ «کشکینه» از جمله غذاهای مقوی است که در فصول مختلف به‌ویژه زمستان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

«کشکینه» خشک را زنان روستا از ماه‌ها قبل در فصل‌های بهار و تابستان با گندم نیمه آرد شده و دوغ درست می‌کنند و به شکل دایره درمی‌آورند و سپس آن را جلوی آفتاب می‌گذارند تا خشک شود و برای فصل زمستان به همراه ادویه‌جات، پیاز و روغن در آب جوش حل کرده و به‌عنوان یک سوپ سبک و مقوی استفاده می‌کنند.

پیچیدن آوای مؤذن در سحرگاهان مردم روستاهای اطراف سلسله و دلفان

در گذشته برای دیدن ماه مجمع محلی تشکیل می‌دادند، مجمع محلی رؤیت هلال ماه مجمعی بود متشکل از بزرگان و علمای محلی که برای رؤیت هلال ماه به اطراف روستا می‌رفتند و درجایی که آسمان صاف بود سعی در رؤیت هلال ماه داشتند.

روستاهای لرستان عموماً مؤذن مخصوص داشته‌اند، مؤذن هر روستا با توجه به تجربه دیرینه خود در سحرها و غروب‌های رمضان با صدای رسا بانگ اذان را از بالای پشت‌بام روستا به همه مناطق روستا می‌رسانده است. در بعضی دیگر از روستاها مؤذن از روی خواندن خروس زمان اذان را تخمین می‌زده است که این نوع خواندن خروس به «خروس اول» مشهور بوده است.

از دیگر راه‌های بیدار کردن مردم در سحرهای ماه رمضان رفتن مؤذن یا یکی از اهالی روستا به درب خانه مردم و زدن در خانه‌ها برای بیدار کردن مردم است که خانواده‌ها نیز به نشانه تشکر از فردی آن‌ها را بیدار کرده است از غذای سحر خود مقداری به او می‌دادند.

● از برساق تا زولبیا

لرستانی‌ها سحر را با غذاهای ساده به اذان صبح می‌رسانند و در طول روز غیرت دینی و فرهنگ ایلی، اجازه روزه‌خواری را از کسانی می‌گیرد که به هر دلیلی از عهده روزه گرفتن برنمی‌آیند.

مغازه‌های حلیم‌پزی در لرستان با شروع رمضان دایر می‌شوند تا هم‌غذای سحری و هم افطاری روزه‌داران را تهیه کنند. اگر ماه روزه را در خیابان‌های شهرهای لرستان قدم بزنای با حلیم‌پزهایی روبه‌رو می‌شوی که در طول شبانه‌روز چوب مخصوص حلیم‌پزی را در دینگ بزرگ خود می‌چرخانند تا افطاری و سحری روزه‌داران را آماده کنند.

معمولاً در لرستان افطاری‌ها با آب داغ و بامیه و زولبیا آغاز می‌شود اما بر برخی سفره‌ها هنوز دانه‌های درشت و خوشمزه «برساق» خودنمایی می‌کند.

معمولاً در لرستان افطاری‌ها با آب داغ و بامیه و زولبیا آغاز می‌شود اما بر برخی سفره‌ها هنوز دانه‌های درشت و خوشمزه «برساق» خودنمایی می‌کند. بساق از شیرینی‌های ویژه تاریخ لرستان است که از آرد، شیر، شکر و برخی افزودنی‌ها از گیاهان بومی و طبیعی درست می‌شود و سهم بزرگی از سفره افطاری مردم این دیار دارد. لرستانی‌ها معمولاً نماز پنج‌گانه خود را در مسجد و شانه‌به‌شانه جماعت می‌خوانند و کوچه‌های بامدادی این استان پراست از دسته‌های مردمی که لب از خوردن و آشامیدن بسته و قدم‌ها را شتاب داده تا پیش از صدای اذان خود را به‌صاف های جماعت مساجد برسانند.

بازار شهرهای این استان هنگام غروب، جلوه‌ای دیدنی به خود می‌گیرد. به‌گونه‌ای که خیابان‌های اصلی نمایشگاهی برای عرضه مواد مصرفی افطاری است.

از خرما و شیرینی گرفته تا میوه‌های مختلف، فروشنده‌ها منتظرند تا مردم از مساجد بیرون آمده تا با دسته‌های خربار مواجه شوند. درواقع ۳۰ غروب ماه رمضان، معیشت برخی خانواده‌ها رونق می‌گیرد.

● اعزام مبلغ به مناطق مختلف لرستان همزمان با ماه رمضان

حجت‌الاسلام سعید مهدوی امین مدیر کل تبلیغات اسلامی لرستان بابیان اینکه علمای شیعه در طول دوره‌های مختلف همواره از ماه رمضان بهترین بهره تبلیغی را برده‌اند، اظهار داشت: آنچه باید در این مدت ماه مبارک رمضان تبلیغ شود مباحث اعتقادی و اخلاقی است.

مدیرکل تبلیغات اسلامی استان لرستان با تأکید بر اینکه اخلاق اجتماع و احاد مردم وابسته به نصایح و موعظه‌های مبلغان دین است، افزود: احکام فقه از دیگر مسائلی است که در این ماه مبارک باید در تبلیغ و ترویج آن اهتمام داشته باشیم.

حجت‌الاسلام مهدوی امین در ادامه سخنان خود به برنامه‌های پیش‌بینی شده برای ایام ماه مبارک رمضان از سوی تبلیغات اسلامی عنوان کرد: در این راستا اعزام مبلغات و مبلغین به مناطق مختلف استان ازجمله این برنامه‌ها است.

● برگزاری جلسات تفسیر و محافل انس با قرآن در مساجد

وی برگزاری جلسات ترتیل و قرائت قرآن کریم، برگزاری جلسه جزء خوانی قرآن و پخش در صداوسیما را از دیگر برنامه‌های سازمان تبلیغات اسلامی در ماه مبارک رمضان عنوان کرد و گفت: برگزاری محافل انس با قرآن در شهرستان‌های مختلف استان، برگزاری جلسات تفسیر قرآن با محوریت نماینده ولی‌فقیه در استان لرستان و امام‌جمعه خرم‌آباد، دعوت از مفسران قرآن و ... از دیگر برنامه‌های ما در ماه رمضان خواهد بود.

طنین «شوخوانی» در کویر / کودکان خراسان جنوبی «رمضونی» می خوانند

«شوخوانی، طبل زنی و رمضونی» از جمله سنت‌های دیرین مردم خراسان جنوبی در ماه مبارک رمضان است که برگزاری آن هنوز در برخی مناطق حال و هوای خاصی به این استان می‌دهد.

فاطمه زیاچی

آیین‌ها و سنت‌های بومی از عناصر اصلی هر فرهنگ است که مولفه‌های فرهنگی جامعه را استواری و استحکام می‌بخشند. در این میان آداب ماه مبارک رمضان یکی از مصادیق فرهنگ عامه مردم ایران است که با ریشه‌های عمیق مذهبی مورد توجه همگان قرار دارد.

از گذشته‌های دور، آیین‌های پیشساز رمضان، آیین‌های پروتقی بوده و نشانه احترام، عظمت و ارجمندی این ماه در فرهنگ ایرانی اسلامی است. در گویش بیرجندی کلمه رمضان «مزا» تلفظ شده و ۱۱ ماه دیگر سال «سالگان» گفته می‌شود و با این نام گذاری «رمضان» را از ماه‌های دیگر ممتاز می‌کنند.

شهرهای خراسان جنوبی از نیمه شعبان چهره دیگری به خود می‌گیرد و مردم نیز چند روز قبل از ماه مبارک رمضان با غبارروبی، عطرافشانی مساجد و همچنین نظافت و پاک‌سازی خانه‌ها به استقبال این ماه پربرکت می‌روند. تکاپوی مردم برای تأمین آذوقه مورد نیاز ماه رمضان و پختن نان از جمله سنت‌هایی است که هنوز هم به‌گونه‌ای در بین مردم رواج دارد.

گذشته‌های دور در خراسان جنوبی برای رویت هلال اول ماه رمضان، غروب روز آخر شعبان، بزرگان شهر به اتفاق چند نفر از افراد خوش صدا به بلندی‌های مشرف به منطقه خود می‌رفتند و چشم به آسمان می‌دوختند. وقتی بزرگان، دیدن ماه را تأیید می‌کردند، نوحه‌خوان جمع را به فرستادن صلوات دعوت می‌کرد و به خواندن آوازهایی در تکریم و استقبال از ماه رمضان می‌پرداختند.

● تیک تاک «شوخوانی» در هنگام سحر

مناجات و شب خوانی یا به اصطلاح مردم استان «شو خوانی» از مراسم ویژه اکثر شهرهای خراسان جنوبی است؛ هنری که شکل‌های متفاوتی داشته و هدف از آن تقویت نیروی معنوی و سوق دادن روزه‌داران به سمت نیکی و نیکویی بوده است.

در این مراسم از نخستین شب ماه رمضان هر شب، برخی از مردان خوش صدا پس از نیمه شب سه نوبت که هر کدام نمودار وقتی از سحرگاهان بود، به بالای بام خانه خود می‌رفتند و با صدای بلند به خواندن ادعیه و اشعاری نیایشی می‌پرداختند.

در نوبت اول که حدود دو ساعت قبل از سحر انجام می‌شد نیایش‌هایی تلاوت می‌شد تا مردم را برای تدارک سحری از خواب بیدار کند.

«الله اکبر» مؤذن از مأذنه مسجد محله، همراه بود و بعدها با شیوع استفاده از ساعت شماتر و رادیو، نخستین گام‌ها برای گسست رویارویی مردم در ماه مبارک رمضان برداشته شد و رسوم کوبیدن بر طبل و چاووشی خوانی را کم‌کم به فراموشی سپرد تا جایی که امروز نوای طبل منادیان سحر دیگر از شهرهای بشرویه به گوش نمی‌رسد و این سنت تنها در شهرستان طبس ادامه دارد.

● نوای رمضان خوانی در کوچه‌های شهر

یکی دیگر از مراسم قدیمی ماه مبارک رمضان در بیرجند، خواندن «رمضانی» است این مراسم که نوعی خبررسانی برای ماه رمضان است و این مراسم به‌عنوان آداب و رسوم و برای جمع‌آوری نذورات مردم و همچنین ایجاد شور و نشاط از زمان‌های قدیم در استان مرسوم بوده است.

این مراسم به این گونه است که در شب‌های رمضان پس از نماز و افطار، جمعی از پسران و نوجوانان در دسته‌های چهار تا شش نفری به راه افتاده و به در خانه‌های همسایه به‌ویژه سرشناسان و توانگران می‌روند و به‌قصد گرفتن انعام برنامه ویژه‌ای اجرا می‌کنند.

آنان با خواندن اشعاری معروف به «رمضانی» با لهجه بیرجندی از صاحب‌خانه طلب انعام می‌کنند. رمضانی خوانی با یک مقدمه دعایی که توسط استاد خوانده می‌شود، آغاز شده و با آمین شاگردان ادامه پیدا می‌کند.

خواندن اشعاری در مدح حضرت محمد (ص) و حضرت علی (ع) و رباعی‌هایی در مرثیه ائمه اطهار (ع) از دیگر اشعار خوانده‌شده در مراسم «رمضانی خوانی» است. مراسم رمضان خوانی هم اکنون نیز در شهر بیرجند و برخی روستاهای استان از جمله سیوجان انجام می‌شود.

● آداب «بیست و هفتمو»

در شب بیست و هفتم ماه رمضان نیز مردم خراسان جنوبی به یمن مرگ این ملجم مرادی مراسم خاصی به نام بیست و هفتمو را انجام می‌دهند.

در این مراسم برخی از خانم‌ها و دختران جوان با پوشیدن صورت خود و گرفتن سید با طبقی در دست که آینه‌ای روی آن قرار دارد و ملاقه به‌دست به درب خانه همسایگان

قبل از اذان سحر نیز مناجات کوتاهی می‌کردند که به آن نظاره خوانی می‌گفتند و در نوبت سوم که در آخرین دقایق سحر برای اعلام وقت امساک، یک شب خوانی کوتاه دیگر انجام می‌گرفت.

هر چند امروز تکنولوژی‌ها روز مثل ساعت، موبایل و تلویزیون جایگزین «شو خوانی» در بسیاری از مناطق استان شده است اما هنوز هم این مراسم معنوی در برخی از روستاها اجرا می‌شود.

این مراسم در برخی روستاها از جمله روستای «چنشت» شهرستان سربیشه به‌وسیله طبل انجام می‌گرفت و هنوز نیز گاهی انجام می‌شود.

● طبل‌نوازی منادیان سحر در طبس

طبل زنی در سحر ماه مبارک رمضان یکی دیگر از راه‌هایی بود که مردمان شهرستان‌های بشرویه و طبس برای بیدار کردن مردم در سحرگاهان استفاده می‌کردند.

طبل زنی در اوقات سحر ماه رمضان در طبس، یکی از نیات موقوفه عمادالملکی است که تاریخ وقف این امر خیر به سال ۱۳۰۰ هجری قمری برمی‌گردد و ماندگاری آن نیز به دلیل موقوفه بودن و اجرای نیات خیر واقف است.

در قدیم که ساعت وجود نداشته برای تشخیص زمان طبل زنی در ماه مبارک یک ظرف استوانه‌ای مسی کنده‌کاری شده به‌نام فنجان وجود داشته که با استفاده از آن، زمان (ساعت) تعیین می‌شد.

نحوه تشخیص ساعت از روی این فنجان به این صورت بود که ظرف فوق را پر از آب کرده کاسه کوچک دیگری که یک سوراخ در ته آن بوده بر روی ظرف استوانه‌ای فوق قرار می‌دادند.

کاسه یادشده دقیقاً ظرف مدت یک ساعت پر از آب می‌شد و به‌این‌ترتیب زمان مشخص می‌شد.

البته در زمان حال از این ظرف استفاده نمی‌شود.

طبل‌نوازی در طبس در سه نوبت به ترتیب سه ساعت، دو ساعت و یک ساعت قبل از اذان صبح انجام می‌شود و صدای طبل‌ها تا شعاع پنج کیلومتری شهر را فرا می‌گیرد. نوبت اول آماده‌باش، نوبت دوم بیدارباش و نوبت سوم نزدیک شدن وقت اذان صبح را به مردم یادآوری می‌کند و دست کشیدن از خوردن و آشامیدن سحرگاهی، با برخاستن

رفته و طلب هدیه می کنند.

صاحب خانه نیز به آینه نگه می کند سپس نذر خود را در سینی بیست و هفتمان می گذارد.

در این مراسم همه کسانی که بدین صورت پولی به دست می آورند پیش از ظهر روز بیست و هفتم ماه رمضان به بازار رفته و با آن پارچه ای به دلخواه خود می خرند و ظهر آن روز در خانه یا مسجدی، از آن پارچه پوشاکی مانند چادر، پیراهن و چارقد برای خود می دوزند و آن را می پوشند و بر این باورند که همه سال را به شادی می گذرانند و از همه بلاها مصون هستند.

خوراکی ها و تنقلاتی که در این شب جمع آوری می شود نیز به عنوان تبرک و رفع بلا استفاده می شود.

● ثبت مراسم طبل زنی و رمضان خوانی در آثار معنوی کشور

معاون پژوهشی اداره کل میراث فرهنگی خراسان جنوبی با اشاره به آیین ها و سنت های مردم استان در ماه مبارک رمضان اظهار کرد: مردم خراسان جنوبی از قبل از ماه مبارک رمضان مقدمات ورود به این ماه را انجام می دهند به گونه ای که اگر بخواهند به مسافرت بروند قبل از ماه رمضان می روند.

احمد برآبادی با بیان اینکه مردم در گذشته لوازم و آذوقه مورد نیاز ماه را قبل از فرارسیدن ماه مبارک رمضان تهیه می کردند، بیان کرد: حتی در روزگار گذشته که مثل اکنون ناتوانی وجود نداشت مردم قبل از فرارسیدن ماه مبارک رمضان مقدار زیادی نان می پختند.

وی با اشاره به اینکه در گذشته رویت حلول ماه مبارک در خراسان جنوبی با آیین و مراسم خاصی همراه بود، عنوان کرد: در این راستا مردم روز آخر شعبان بر پشت بام ها می رفتند تا حلول ماه را خودشان ببینند.

معاون پژوهشی اداره کل میراث فرهنگی خراسان جنوبی به آیین ها و مراسم خاص مردم استان موقع سحر اشاره کرد و گفت: سابق برخی از همسایگان یکدیگر را برای سحری بیدار می کردند و برخی نیز به پشت بام ها می رفتند و با طبل صدایی تولید می کردند و آمدن سحر را به مردم خبر می دادند.

برآبادی، اجرای مراسم «شب خوانی» را یکی دیگر از سنت های دیرین مردم خراسان جنوبی هنگام سحری های ماه مبارک رمضان عنوان کرد و گفت: این مراسم که نوعی مناجات بود در سه مرحله انجام می شد.

وی با بیان اینکه مرحله نخست برای بیدار کردن مردم برای پخت و پز سحری انجام می شد، بیان داشت: در مرحله دوم نیز نزدیک به اذان بود که فرارسیدن زمان خوردن سحری را خبر می داد.

معاون پژوهشی اداره کل میراث فرهنگی خراسان جنوبی اضافه کرد: مرحله سوم شب خوانی نیز نزدیک اذان با اشعار خاصی انجام می شد که مردم متوجه می شدند نزدیک اذان صبح است و باید غذایشان را به اتمام برسانند. برآبادی با بیان اینکه در گذشته مردم به خصوص در روستاها بعد از خوردن سحری و خواندن نماز صبح نمی خوابیدند، افزود: مردم در آن زمان سعی می کردند که کارهای کشاورزی خود را بعد از سحر انجام دهند تا قبل از

مردم آذربایجان غربی با رسم «قاباخلاما» به استقبال رمضان می روند

● نگاه کردن به آئینه و صلوات بر حضرت محمد(ص)

پیرمردان برای این منظور همواره آئینه کوچکی در درون جیب خود داشتند و بعد از اینکه خود به رؤیت آئینه می پرداختند، با فرستادن صلوات چندین بار آئینه را به دور خود و اهل خانواده می چرخانند.

هرچند این رسم طی سالیان اخیر به دلیل توسعه رسانه های گروهی، موضوعیت خود را از دست داده اما هنوز که هنوز است بسیاری از پیرزنان و پیرمردان روستائین به این کار می کنند.

همچنین پیش از این قبل از آغاز ماه رمضان، از طرف مردم روستاهایی که روحانی نداشتند، نمایندگانی به نزد امام جمعه شهرها فرستاده می شد و از آن ها درخواست می کردند که یک روحانی را به نمایندگی از خود به روستا بفرستند.

روحانی اعزامی را با سلام و صلوات به روستا می بردند و هر شب در خانه ای مهمان می شد تا ماه رمضان به پایان برسد.

در شب آغاز ماه رمضان در گذشته های نه چندان دور رؤیت هلال ماه در شهرها و روستاهای استان با آیین خاص و آداب ویژه ای همراه بوده است.

اکثر اهالی در آذربایجان غربی در گذشته برای این منظور در روزهای پایانی ماه شعبان برای رؤیت هلال ماه به پشت بام های منازل می رفتند و با مشاهده هلال ماه به شادمانی پرداخته و با ذکر صلوات و دعاخوانی ورود به این ماه را به همدیگر تبریک می گفتند.

زنان مؤمن آذربایجان غربی بر این اعتقادند خانه ای که برای شروع ماه رمضان پاک و تمیز نباشد، خیروبرکت ماه مهمانی خدا، از آن گریزان می شود.

نگاه کردن به آئینه و فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد (ص) بعد از رؤیت هلال ماه هنوز هم به عنوان یک رسم در بین پیرمردان مناطق روستایی استان، مرسوم است.

در این دیار بزرگ ترها بعد از رؤیت هلال ماه رمضان، به چهره یک کودک معصوم یا یک فرد مؤمن و نمازخوان نگاه می کردند و اعتقاد داشتند که نگرستن به صورت آدم های بی نماز و روزه خوار، خوش یعنی در پی نخواهد داشت.

این عادت بر این اعتقاد مبتنی است که باید در ماه رمضان دل مؤمن همچون آئینه صاف و روشن باشد و از ناپاکی ها صیقل یابد.

دیوار آذربایجان انجام می شود. مردم آذربایجان غربی با خانه تکانی به استقبال ماه مبارک رمضان می روند و یکی دو روز مانده به آغاز ماه مبارک رمضان، مردم روستاهای آذربایجان غربی فطیری موسوم به «اپه» درست می کنند.

نان «اردیه و اپه» یک نوع نان محلی مغز دار است که روی آن با چنگال و ته استکان بزرگ شده است، این فطیر از شیرینی های مخصوص ماه رمضان است.

● استقبال از ماه رمضان با غبارگیری از منازل و مساجد

در آذربایجان غربی، زنان روستایی در ماه رمضان مانند عید نوروز اقدام به غبارگیری از منازل کرده و مردم این منطقه نیز اقدام به غباررویی مساجد می کنند.

مردم هر منطقه از کشور با آداب خاصی به استقبال از ماه مهمانی خداوند می روند و مردم آذربایجان غربی نیز با آیین «قاباخلاما» از ماه مبارک رمضان استقبال می کنند.

سکینه اسمی

در ماه رمضان طبق دستور خداوند، روزه بر همه مسلمانان واجب بوده و در کتاب آسمانی قرآن از رمضان به عنوان ماهی که به مبارکی آن قرآن بر پیامبر اکرم (ص) نازل شده، یاد شده است.

اهالی هر منطقه از کشور با مراسم خاصی از ماه رمضان استقبال می کنند برخی از مردم آذربایجان غربی یکی دو روز قبل از رمضان یعنی روزهای آخر ماه شعبان را به نیت استقبال از ماه مبارک رمضان روزه می گیرند.

مردم این منطقه ضمن نظافت و خانه تکانی، از چند روز مانده به ماه مبارک رمضان به پیشواز این ماه می روند که در زبان محلی بدان «قاباخلاما» گویند.

● قاباخلاما رسمی کهن که هنوز هم اجرا می شود

قاباخلاما سنتی است که حتماً باید پیش از ماه رمضان اجرا شود تا همه جا برای حضور در مهمانی بزرگ خداوند آماده و پاکیزه باشد. در این میان، نظافت و غباررویی مساجد با همکاری مردم و روحانی محل نیز از اعمال قطعی است که از سال های دور در

طنین نوای «مرحبا» رمضان «در کردستان» گرد فراموشی بر رسوم قدیمی نشست

کردستانی‌ها و بخش دیگری از مردم ساکن در مناطق اهل سنت ایران اسلامی با طنین نوای «مرحبا رمضان، به استقبال ماه مهمانی خدا رفته و خود را برای یک ماه بندگی آماده می‌کنند.

آرمان نصرآبادی

استقبال از ماه مبارک رمضان در کردستان دارای آئین‌ها و مراسم‌های ویژه‌ای است و هر چند که با گذشت زمان گرد فراموشی بر بخشی از این مراسم‌ها نشسته است ولی همچنان شماری از مردم ساکن در این استان مطابق رسم و سنت گذشتگان از ماه مهمانی خدا استقبال می‌کنند. با مشاهده هلال ماه و رسمی شدن آغاز ماه مبارک رمضان، نوای «مرحبا» رمضان در استان کردستان طنین انداز می‌شود و مردم با شنیدن این نوای عرفانی و قرآنی خود را برای استقبال از این ماه آماده می‌کنند. با آغاز ماه ضیافت خدا در کردستان ندای «مرحبا مرحبا» با آهنگ و وزن خاصی در محله‌ها به گوش می‌رسد، آوازی که فرا رسیدن ماه برکت و رحمت را به مردم شهر خبر می‌دهد و از بلندگوی مساجد این آواز خوش به گوش می‌رسد و مردم خیردار می‌شوند که فردا اولین روز از ماه مبارک رمضان است. پیش از اذان مغرب مساجد و تکایای استان کردستان پر از صدای دعا‌های مذهبی و اشعاری می‌شوند که نمازگزاران در مدح رسول گرامی اسلام حضرت محمد(ص) می‌خوانند و این نواهای خوشی که در مدح پیامبر خدا خوانده می‌شود روح هر بنده‌ای را از گناه و معصیت پاک کرده و به سمت تعالی و صداقت سوق می‌دهد و به همین دلیل است که برگزاری مولودی خوانی در ایام ماه مبارک رمضان در مساجد، تکایا و حتی منازل شخصی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

● نوید آغاز ماه رمضان با دهل و سرنا

خادم یکی از مساجد قدیمی سنندج که از پیرمردهای محل است اظهار داشت: در گذشته مردم سنندج روز آخر شعبان خود را به پشت بام خانه‌ها می‌رساندند تا هلال ماه را ببینند بعد از آن، نقاره چی‌ها که سه یا چهار نفر دهل زن مشهور بودند با سرنا زدن بر یکی از بلندی‌های وسط شهر و میدان اصلی مردم را با خبر می‌کردند، نوای مخصوص فرا رسیدن ماه مبارک رمضان را می‌زدند و مردم را به آماده شدن در این مهمانی فرا می‌خواندند. محمد جعفر که سال‌هاست افتخار خادمی مساجد در سنندج را بر عهده دارد، گفت: بعد از آن نوبت شلیک توپ مخصوصی بود که در آن زمان بر تپه کانی کوزله سنندج قرار داشت با شلیک گلوله از این توپ، مردم شهر می‌فهمیدند که ماه رمضان آمده است و آنهایی هم که صدای توپ را نشنیده بودند، با دهل و سرنا از رسیدن این ماه خوب با خبر می‌شدند. وی افزود: بعد از شلیک توپ، آیین‌های سحری (پاشیو)

محل‌ی رنگین می‌کردند، افزود: نان‌هایی مثل نان برساق و نان تاوه‌ای حاصل کدبانوگری زنان کرد بود که عطر و بوی خاصی به سفره می‌داد.

● پخت «کلیره» برای شب ۲۷ رمضان

وی افزود: زنان کرد طبق آیین دیرینه شان نوعی نان ویژه و محلی برای شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان می‌پزند که به آن کولیره می‌گویند و بعد از پخت، آن را بین همسایگان و اهالی محل تقسیم می‌کنند که البته هنوز این آئین در بخشی از مناطق استان وجود دارد. زنان کردستان، برای پخت کولیره آرد، مغز گردو و مقداری روغن را با هم مخلوط کرده و در تنور می‌گذاشتند در حقیقت کولیره پزی از روز ۲۶ ماه مبارک رمضان و بعد از نماز ظهر شروع می‌شود و خمیرهای آماده شده، در روز ۲۷ رمضان به تنور می‌رفتند.

بیشتر خانواده‌های طبقه متوسط و بالای کردستان این نان را در تعداد زیاد پخت می‌کردند و میان مردم محل یا افراد نیازمند توزیع می‌کردند به طوری که در روز ۲۶ و ۲۷ ماه رمضان، تقریباً تمام خانواده‌های استان کردستان افطاریشان کولیره و ماست بود.

ملا رحمان امام جمعه مسن و خوش اخلاق محله قدیمی آقا زمان نیز از خاطرات ماه رمضان حرف زد و گفت: بعد از افطاری و خواندن نماز عشاء، خانواده‌هایی که وسعشان می‌رسید، کولیره‌های زیادی را به مسجد می‌آوردند و همراه با ماست در میان نمازگزاران توزیع می‌کردند.

وی ادامه داد: کردها بر اساس یک رسم دیرینه، کولیره‌های کوچکی می‌پختند و ۵ یا ۶ عدد از این کولیره‌ها را به نخ می‌کشیدند و در انبار آرد یا برنجشان قرار می‌دادند به این امید که خیر و برکت ماه رمضان به دارایی آنها برسد به این ترتیب، هر رشته کولیره یک سال در انبار کردها می‌ماند و سال بعد، با کولیره‌های جدید جایگزین می‌شود.

هرچند کم‌کم با تغییر سبک زندگی و شرایط آن حال و هوای رمضان نیز تغییر کرد و به شکلی ساده و در تنگنای چهارچوب خانه‌ای چند نفره در آمد اما خاطرات زنان و مردان قدیمی همچنان چون لوحی زیبا و عاری از گرد و غبار بر تاریخ کردستان حک شده است.

با گذشت زمان شمار زیادی از آئین‌ها و سنت‌های مردم کردستان در ماه مبارک رمضان فراموش می‌شود ولی همچنان مردم با حضور در مساجد و روزه داری برخی آئین‌های مذهبی این ماه مبارک را برپا می‌دارند.

هر روز موقع سحر در شهر برپا می‌شد و چون در آن موقع هنوز وسایل ارتباط جمعی گسترش پیدا نکرده بود، مردم به پشت بام می‌رفتند و با گفتن (پاشیو)، وقت سحری خوردن را خبر می‌دادند.

این خادم مسجد با ابراز تاسف از این موضوع که امروزه تنها رسمی که از گذشته باقی مانده است در مساجد مرحبا و الوداع گفتن است، بیان کرد: امروز با ماشینی شدن و پیشرفت تکنولوژی بسیاری از آداب و رسوم، صمیمیت‌ها و یکدلی‌ها از بین رفته است.

محمد جعفر ادامه داد: احیاء فرهنگ‌ها و سنت‌های قدیمی در بین احاد جامعه به ویژه جوانان می‌تواند بسیاری از مشکلات جامعه را حل کند ولی متأسفانه کسی به این سنت‌های قدیمی توجهی نمی‌کند و هر چه زمان می‌گذرد آدم‌ها نیز عوض می‌شوند و امروز جامعه با این همه مشکل مواجه شده است.

● آذین سفره افطار با آش دوغ، ترخینه یا آش کردی

حاجیه آمنه یکی از زنان خوش ذوق محله آغا زمان نیز درباره آیین سحری و رنگ و بوی سفره افطار و سحری در کردستان گفت: سر سفره افطار کردها همیشه پنیر ممتاز کوهستان‌های کردستان، شیر، عسل، گردوی تازه و انجیر به وفور یافت می‌شد.

وی ادامه داد: بعد از افطاری و خواندن نماز همگی منتظر خوردن آش دوغ، ترخینه یا آش کردی می‌شدیم ولی متأسفانه دیگر این روزها غذاهای صنعتی مجالی برای عرض اندام غذاهای محلی در مناطق مختلف کردنشین به ویژه کردستان فراهم نمی‌کند.

حاجیه آمنه با اشاره به اینکه کردهای کردستان، سفره‌های ساده و دوست داشتنی شان را با پختن نان‌های

غذاهای اصیل پای ثابت سفره‌های افطار؛ از «ایران آشی» تا «قیقاناق»

سفره‌های افطاری و سحری رمضان همچون بسیاری از آداب و رسوم ایران بزرگ از منطقه‌ای به منطقه دیگر فرق می‌کند و در این میان غذاهای ساده، خوشمزه و اصیل پای ثابت سفره افطار آذری‌ها است.

اسد بایاتی

ماه رمضان است و سادگی و صفا و معنویت؛ این ماه یکی از ماه‌های ویژه‌ای است که مردم در نقاط مختلف کشور آن را با آداب و رسوم خاصی آغاز کرده و به پایان می‌رسانند. در این میان سفره‌های افطاری و سحری رمضان رنگ و بوی دیگری دارد و تنوع این سفره‌ها از نقطه‌ای به نقطه دیگر کشور فرق می‌کند.

آذربایجان شرقی نیز با غذاهای اصیل و ساده خود در پای سفره‌های سحری و افطاری شهره است. در این استان رمضان یادآور عطر خوش آش مخصوص «ایران آشی» و نان رمضان و فطیر است. آداب غذایی آذری‌ها در رمضان خاص است، هر غذایی در پای سفره‌ها دیده نمی‌شود، سفره‌های افطاری و سحری باهم متفاوت هستند و فقط غذاهای ویژه این ماه است که پای ثابت سفره‌ها هستند، البته سادگی و مقوی بودن نقطه اشتراک همه غذاهای این ماه در سحر و افطار است.

زنان آذربایجانی لذیذترین و خوشمزه‌ترین کلوچه‌ها، نان‌ها و کیک‌ها و شیرینی‌ها را برای مهمانان روزه دار خود تدارک می‌بینند. آنها چند روز قبل از آغاز ماه مبارک رمضان فطیری به نام «تزیه» نیز درست می‌کنند. «تزیه» نام نوعی نان شیرینی خاص محلی مغزدار است که روی آن با چنگال و ته استکان تزیین شده و به منظور قرار گرفتن سر سفره افطار، فقط در ماه مبارک پخت می‌شود که بسیار خوشمزه است. «ختایی» هم شیرینی خانگی مخصوص رمضان است. مواد اولیه این نوع شیرینی نوعی خمیر حصیری شکل است که به شکل دلمه با ترکیب پودر گردو و دارچین تهیه می‌شود.

● خوردن سحری و افطاری دسته جمعی

مردم آذربایجان شرقی و به خصوص بزرگترهای فامیل رسم‌های خاصی برای سفره‌های افطار و رمضان دارند. خوردن سحری و افطاری دسته جمعی در خانه بزرگ فامیل یکی از این نمونه‌ها است که همه خانواده‌های فامیل دسته جمعی در خانه بزرگ فامیل جمع می‌شوند و روزه خود را باهم باز می‌کنند. غذاهای رستورانی در رمضان آذری‌ها

آن فرق می‌کند و بنا به سلیقه خانم‌های خانواده پخت می‌شود. آش زغال اخته، تورشولو آش، داش کلم آشی، اوماج آشی و میوه آشی از دیگر آش‌های مخصوص مردم آذربایجان شرقی است که فقط چند مورد محدود آن به خاطر راحتی هضم در ماه مبارک رمضان پخت می‌شود.

● «قیقاناق» شیرینی سالم و جایگزین مناسب زولبیا بامیه «قیقاناق» شیرینی قدیمی خانم‌های آذربایجان شرقی است که در بیشتر سفره‌های افطاری وجود دارد. این شیرینی مخصوص برای افزایش قندخون بدن مفید بوده و شیرین آن نیز از انگور مخصوص تهیه می‌شود و برای افرادی که قند خون بالایی دارند، ضرر ندارد.

این شیرینی در قدیم الایام سر سفره مهمانی‌ها جا داشت و میزبان هرکسی را که بیشتر عزیز می‌داشت در کنار غذاهای اصلی، این شیرینی را نیز برایش می‌پخت. تخم مرغ، شیر، انگور، گلاب، روغن و آرد مواد سازنده این شیرینی خوشمزه هستند. این شیرینی پراثری و سالم جایگزین بسیار خوبی برای زولبیا بامیه است.

عذس پلو، باقلی پلو، لوبیا پلو، کوفته تبریزی، کوفته گوشت، رشته پلو، سوزمه پیلو، قورمه و قیمه از دیگر غذاهایی هستند که بسیاری از خانواده‌ها در وعده شام و یا سحری ماه مبارک رمضان تهیه می‌کنند. سفره‌های سحری هم همچون افطار ساده هستند و بیشتر میوه، نان و چای و شیرینی‌های خانگی پای سفره‌ها دیده می‌شود. دسرهای میوه هم به دلیل انرژی که دارند در سال‌های اخیر به پای ثابت سفره‌های سحری تبدیل شده‌اند.

خامه ای، آب، کنجد و شکر موادی هستند که برای تهیه این نان استفاده می‌شود. تنقلات، شیرینی‌های مصنوعی و غذاهای پرچرب در سفره‌های مردم آذربایجان شرقی جایگاهی ندارند و به جای آن پنیر، خرما، کشمش، عسل و مربا پای ثابت سفره‌های افطار هستند.

غذاهای سفره‌های افطار ماه رمضان در آذربایجان شرقی ویژه است، غذاهایی از جمله «ایران آشی» تا «قیقاناق» پای اصلی و همیشگی سفره‌های افطار هستند. پاپراق دولماسی، آش شیر، کوکوی لوبیا سبز تبریز، آش گوجه فرنگی، آش ماست، قیقاناق، کوفته تبریزی، آش شیله عذس و آش اوماج غذاهای سفره‌های افطار ماه رمضان در آذربایجان شرقی هستند که طرفداران خاصی نیز دارند و در بسیاری از شهرهای دیگر کشور نیز تهیه می‌شود.

سفره‌های افطاری در تبریز به تنوع غذایی معروفند، در این میان فرنی، شیر برنج، انواع دلمه، کنتل، کوکو، سالاد، ختایی، اهری، حلوا، پنیر، سبزی، خرماهای تزیین شده با گردو و پودر گردو، انواع مربا و حلیم‌ها پای ثابت سفره‌ها هستند.

● «ایران آشی» غذایی مخصوص افطار

آش دوغ «ایران آشی» غذایی مخصوص افطار است که خیلی هضم آسانی دارد و برای بدن مفید است. نعنای، دوغ، نخود، سبزی، تخم مرغ و برنج مواد اصلی سازنده این غذا هستند که برای افطار و معده خالی بسیار مناسب است.

آش دوغ از آش‌های محبوب و پر طرفدار شهرهای مختلف شمال غرب کشورمان و به خصوص آذربایجان شرقی است که از شهری به شهر دیگر طعم و عطر و رنگ

جایگاهی ندارد. زنان فامیل از صبح دورهم جمع می‌شوند و مشغول تهیه و تدارک غذاهای افطار می‌شوند و معمولاً در فضای باز و دورهم روزه خود را باز می‌کنند. افطاری دادن و مهمان کردن فامیل در هر وعده افطاری رسم دیرینه مردم آذربایجان شرقی است که در ایام ماه مبارک رمضان با انگیزه و شور خاصی برگزار می‌شود و با وجود تغییرات سبک زندگی بسیاری از شهرستانیان، همچنان ادامه دارد.

میزبان به کمک خانم‌های خانواده با پخت غذاهای ویژه این ماه در سفره افطار به استقبال مهمانان روزه دار خود می‌رود. غذاهایی که رنگ و بوی رمضان و سادگی و معنویت آن را دارند. روزه‌ها با انواع عرقیات گرم، شیر، گلاب و چای نبات و آب جوش به همراه خرما باز می‌شود.

● «زنجبیلی کوکه» نان مخصوص رمضان در آذربایجان شرقی

«زنجبیلی کوکه» نان مخصوص رمضان در آذربایجان شرقی بوده که زینت بخش سفره افطار روزه داران است. این نان به قدری پرفرقدار است که در ایام غیر رمضان هم در برخی از شهرهای استان تهیه می‌شود. برخی از کارگاه‌های شیرینی پزی اقدام به تهیه این نان می‌کنند و تمام نان‌ها در ساعات مانده به افطار به فروش می‌رسد.

این نان مخصوص پراثری و سالم بوده و شکر کمی در داخل آن به کار رفته و خیلی مقوی است. نان زنجبیلی تبریز یکی از پرفرقدارترین و پرکاربردترین نان‌ها در آذربایجان شرقی است که در مراسم مختلف مذهبی و از جمله در مهمانی افطار و برای صبحانه استفاده می‌شود.

تخم مرغ، کره، شیر، آرد، زنجبیل، ماست

غذاهای متنوع هرمزگانی ها در ماه مبارک رمضان / حکایت نخ ۱۰۰ بند

رضا زرگر

پخت انواع شیرینی و نان های محلی از جمله نان ریخته و مپیاه و تخم مرغ ، نان کلوجه ای با زعفران ، رنگینه در ماه مبارک رمضان، بین خانواده های هرمزگانی رواج می یابد.

هرمزگانی ها همچون سایر مردم ایران در ماه مبارک رمضان مراسم آئین های ویژه ای دارند. هرمزگانی ها ماه رمضان را ماه برکت می نامند و معتقدند در ماه برکت سرنوشت، درآمد و رزق و روزی یک ساله آنها رقم می خورد.

● رؤیت ماه از روی پشت بام ها

مردم هرمزگان به خصوص در روستاها رسم بر این داشتند تا در آخرین روزهای ماه شعبان به روی پشت بام ها رفته و با رویت، ماه رمضان را آغاز کنند. در آن زمان که امکانات و تجهیزات پیشرفته کنونی نبود. ملاک آغاز ماه برکت مشاهده ماه از روی پشت بام ها بود.

● نقش زنان در آئین های پیش از ماه مبارک رمضان

مردم هرمزگان در شهرها، بنادر و جزایر هرمزگان در استقبال از ماه مبارک رمضان روزهای آخر ماه شعبان را روزه می گیرند. زنان هرمزگانی در برگزاری آیین های پیش از ماه مبارک رمضان نقش کلیدی دارند به همین منظور به مساجد محله یا روستای خود می روند تا این مکانهای مقدس را برای ورود به ماه میهمانی خدا آماده کنند.

پس از نظافت مساجد زنان با روشن کردن مشک و دود دادن ماده به نام سوچکی مساجد را خوشبو می کنند. در برخی مناطق استان بانوان با جمع آوری فرش ها یخانه های خود و بردن آنها به رودخانه و شستشوی فرش ها، با خانه تکانی کامل به استقبال ماه مبارک رمضان می روند.

این روزها مساجد و مکتب خانه های برای ختم قرآن و اقامه نمازهای جماعت آماده شده اند و علمای شیعه و سنی نیز همواره برخواندن نماز جماعت و تلاوت کلام الله مجید در ماه مبارک رمضان تاکید می کنند.

● غذاهای متنوع هرمزگانی ها در ماه مبارک رمضان

پخت انواع شیرینی و نان های محلی از جمله نان ریخته همراه با سوراخ و مپیاه و تخم مرغ ، نان کلوجه ای با زعفران ، رنگینه (آرد برشته با روغن و رطب (خرما) همراه با هل و دارچین) ، خرما روغنی ، آش محلی ، شله زرد ، حلیم و حریصه با ماهی در ماه رمضان بویژه موقع افطار بیشتر از سایر ماه ها در بین خانواده ها و زنان روستایی در هرمزگان رواج دارد.

اهالی بومی هرمزگان در زمستان و تابستان ، نان های سنتی خوش طعم و گوناگونی مانند نان تموشی (توی مشت) ، نان دستی ، نان ریخته ، نان بالا تاهو ای و نان کروسای را می پزند که مورد توجه توریست ها و سایر مردم مناطق کشور است .

● سحر و افطار

در گذشته «بانگ خروس» یکی از معتبرترین مواردی بود که افراد را سحرگاهان برای سحری خوردن بیدار می کرد. مسئله الهام از طبیعت به خوبی مشهود است، هر زمان امکانات خاص خود را می طلبد و بشر سعی می کند از این امکانات ناچیز، حداکثر استفاده را بکند.

استفاده از بانگ خروس می تواند یکی از بهترین ساعت های بیولوژیکی زمان گذشته و یا حال باشد که در مواقعی ویژه این آواز به گوش می رسد هرچند که بیشتر اوقات ممکن است اشکالاتی نیز داشته باشد ولی به هر حال مردم در گذشته از آن بهره می جستند و طبق ایده قدیمی ها خیلی نادر بود که درست از آب در نیاید. برای این منظور گاهی اوقات نیز از ستارگان آسمان برای تشخیص موقع سحر کمک می گرفتند و هنگامی که در یک روستا یک نفر در وقت سحر بیدار می شد با زدن دهل، بقیه افراد را مطلع می کرد.

اهل سنت معمولاً زودتر از شیعیان افطار می کنند و زودتر نیز اذان مغرب می گویند؛ در این خطه گشودن روزه معمولاً با خرما صورت می گیرد و فلسفه این کار را در توصیه پیامبر اسلام (ص) می دانند. اهل سنت معمولاً برای افطار، سفره ای در مسجد و یا خانه می اندازند و در آن ماست، حلوا، خرما و گاهی نیز گوشت و برنج می گذارند؛ افرادی که از این غذاها استفاده می کنند، فاتحه ای برای اموال میزبان می خوانند.

● شهرستان جاسک

اهالی شهرستان جاسک در غرب استان هرمزگان و در کنار سواحل دریای عمان، از شب اول تا پانزدهم ماه رمضان، یک دور قرآن را ختم می کنند و در دور دوم نیز تا شب آخر ماه یکبار دیگر ختم قرآن انجام می دهند؛ کسی که آخرین سوره قرآن به او برسد باید بین مردم شیرینی توزیع کند، این شیرینی به شیرینی ختم قرآن معروف است. بنا به عقیده این مردم، کسی که قرآن را ختم می کند، یعنی آخرین سوره را بخواند، ثواب تمام ختم قرآن را برده است و به میمنت این اجر معنوی باید شیرینی بدهد.

● شهرستان میناب

مردم شهرستان میناب نیز علاوه بر هشتم و نهم ذیحجه، شب های ۲۶ و ۲۷ ماه مبارک رمضان را عید مردگان می گویند. شب های ۲۶ رمضان و هشت ذیحجه را برای کسانی که در سال های گذشته فوت شده اند و شب های ۲۷ رمضان و نهم ذیحجه را برای تازه درگذشتگان غذا تهیه کرده و خیرات می کنند. ابتدا مقداری غذا پیش ملای محلی می برند تا پس از خوردن، برای اموات فاتحه بخواند، بعد بقیه غذاها را بین مردم تقسیم می کنند.

در شهرستان میناب به ویژه روستای کریان در ۲۰، ۲۱ و ۲۲ ماه رمضان مراسم تعزیه خوانی باشکوهی برگزار می شود، این تعزیه مربوط به چگونگی به شهادت رسیدن امام علی (ع) توسط ابن ملجم مرادی و گروه خوارج است، برای شروع تعزیه و تجمع افراد، نوازندگان محلی، موسیقی عزا بوسیله دهل و ساز می نوازند.

تابوت هایی را از قبل آماده کرده و به محل اجرای تعزیه می آورند. به جز تابوت حضرت زهرا (س)، بقیه تابوت ها هر کدام یک علم

دارند، با تجمع افراد و حضور تابوت ها و علم ها، مراسم تعزیه خوانی آغاز می شود. در پایان مراسم پارچه های رنگی را از علم ها باز کرده و پارچه سیاه به آنها می پوشانند. در شهرستان میناب، یک شب قبل از شهادت امام علی (ع)، خانواده هایی که نذر دارند، خمیر آماده کرده و نان می پزند؛ افراد مریض از این نان می خورند و در صورت شفا یافتن، سال آینده وسایل انجام این مراسم را تدارک می بینند.

● شهرستان قشم

اهالی قشم نیز در طول ماه مبارک رمضان، بعد از نماز ظهر به قبرستان ها رفته و برای مردگان فاتحه می خوانند و هر جمعه خانواده ها مقداری سیب، پرتقال و سایر میوه ها و غذاهایی مانند تخم مرغ، مقداری قند و شکر به ملای محلی می دهند تا برایشان قرآن بخوانند.

در نوزدهم ماه رمضان مراسم «علم شمشیری» که از قدمتی ۹۰۰ ساله برخوردار است در این جزیره برگزار می شود؛ در این مراسم شیعیان جزیره قشم علم شمشیری را با پای پیاده از شهر قشم به روستای حمیری می برند و تا قبل از اذان مغرب به شهر بر می گردانند.

قشمی ها معتقدند که علم شمشیری از نجف اشرف به جزیره آمده و یک نمونه از آن نیز در حرم امام علی (ع) موجود است؛ بر روی تکه فلزی و چوبی این علم نوشته هایی به خط کوفی است، مسجد علی بن ابیطالب (ع) شهر قشم محل استقرار این علم است.

شیعیان استان هرمزگان شب شهادت حضرت علی (ع)، همانند ماه محرم، دیوارهای مساجد و حسینیه ها و امامزادگان را سیاه پوش می کنند و برای عزاداری در این اماکن جمع شده و به روضه خوانی و سینه زنی می پردازند.

علم بندی ها در نقاط مختلف استان در بین شیعیان همانند مراسم ماه محرم انجام می شود و عزاداری در سوگ امیرالمومنین (ع) به مدت سه شبانه روز ادامه می یابد.

● شب های قدر

شب های ۲۱ و ۲۳ ماه مبارک رمضان را لایلی قدر می نامند، شب های ۲۷ و ۲۹ نیز شب های قدر هستند و در این شب ها، مسلمانان تا سحر بیدار می مانند و دعای جوشن کبیر، جوشن صغیر، نماز شب قدر خوانده و قرآن بر سر می گیرند؛ همچنین در این شب ها در سوگ امام علی (ع) مرثیه سرایی می کنند.

اما اهل سنت فقط قرآن می خوانند و نماز قیام الیل را در این شب ها اقامه می کنند؛ اهل تسنن در بندرکنگ مراسمی به نام «خیر شب قدر» دارند، در این شب تا صبح مردم بیدار می مانند و به عبادت مشغول می شوند.

مردم با توجه به توان مالی خود، نان، زولبیا و پول به همسایگان به ویژه فقرا می دهند و قدری نیز به ملاها و امام مسجد محل می دهند تا برای اموات آنها دعا کرده و فاتحه بخواند.

● ختم قرآن و فاتحه اموات

آیین های ختم قرآن در منازل و فاتحه اموات نیز از شب ۲۱ ماه رمضان به مدت ۹ شب در بین اهل تشیع برگزار می شود، برای برگزاری این آیین از شب قبل چند ملا برای قرائت قرآن در منزل دعوت می شود و عصر با حضور ملاها و اهل فامیل هر کدام یک جزء به نیت اموات صاحب خانه تلاوت می کنند و با فرا رسیدن افطار سفره افطاری پهن می شود.

● نخ ۱۰۰ بند

در شب های قدر، مردم اعمال وارد و تاکید شده را انجام می دهند و مخصوصاً دعای «جوشن کبیر» که به «دعای ۱۰۰ بند» معروف است را می خوانند. آنان با خود نخیه همراه دارند که با خواندن هر بند از دعای جوشن کبیر یک گره به آن می زنند و در مکانی نگهداری می کنند. هرمزگانی ها معتقدند اگر این نخ ۱۰۰ بند را همراه داشته باشند یا در خانه خود نگهداری کنند آن سال با مشکلی مواجه نخواهند شد.

نوشتن طومار «چهل بسم الله» در کرمان / کلید زنی در خانه روزه داران

اسما محمودی

استان کرمان همچنان بافت سنتی و رسوم گذشته خود را در ایام مختلف سال حفظ کرده است و در ماه رمضان نیز مردم با نوشتن طومار «چهل بسم الله» و «کلید زنی» این سنت‌ها را زنده نگاه می‌دارند.

مردم کرمان ضرب‌المثل مشهوری دارند که با لهجه شیرینشان در این روزها بارها تکرار می‌کنند و می‌گویند «همیشه شعبون؛ به بار هم رمضان» اما ماه رمضان یا به قول کرمانی‌ها «مضون» برای مردم این شهر بسیار شیرین و دل‌نشین است، شیرینی این ماه در کنار عبادت‌ها و طاعت‌اش از این‌رو است که سنت‌ها و رسوم قدیمی و خاطره‌انگیز مردم کرمان بار دیگر شکل می‌گیرد و غذاهای شیرین و خوشمزه کرمانی‌ها بار دیگر بر سر سفره‌های سحری و افطاری نمایان می‌شود.

اما مهم‌ترین رسم مردم کرمان در این ایام آیینی خاطره‌انگیز برای اکثر مردم کرمان است که هنوز هم توسط نوجوانان شهر اجرا می‌شود که از آن به‌عنوان «الله رمضان» یاد می‌شود.

در این آیین پسران نوجوان کرمانی دسته‌جمعی درب خانه‌های اهل محله رفته و سرودی مذهبی و عامیانه می‌خوانند و بر پیامبر اسلام (ص) و خاندان او صلوات می‌فرستند.

صاحب‌خانه نیز به مقدار توانایی خود هدایایی از قبیل پول، خرما، بادام، نخود و کشمش و دیگر خوراکی‌ها به آن‌ها می‌دهند. اما نکته

اساسی در این رسم نیت خیری است که این افراد دارند به‌طوریکه قبل از شروع الله رمضان نیت می‌کنند که پول و اقالم جمع‌آوری شده را به فردی نیازمند بدهند.

● آئین «الله رمضان»

در این مراسم که اکثراً توسط پسرهای اجرا می‌شود یک نفر سردسته شده و دیگران او را همراهی می‌کنند و می‌خوانند:

سلام کردم که سلامت باشید / زیر علم سبز محمد باشید /

گو یا محمد، یا علی

ما از اون بالای بالا اومدیم / ما از اون صندوق اعلا اومدیم /

گو یا محمد، یا علی

توی صندوق پر از نقش و نگاره / کبوتر پر میزنه فصل بهاره

پس از اینکه صاحب‌خانه مبلغی را به این گروه می‌دهد نوجوانان می‌خوانند:

تو که خیر دادی با ناز و نیاز / پیش پیغمبر باشی سرفراز /

این در خانه رو و روز / صاحب این خونه مخمل دوزه

همچنین در آیینی دیگر زنان شهر با انداختن چادری سیاه

بر سر خود به‌طوریکه شناسایی نشوند در یک سینی سرمه

دان، آینه و قرآن می‌گذارند و درب خانه همسایگان می‌روند

و درخواست کمک می‌کنند که البته این آیین به صورت

فردی اجرا می‌شود.

همچنین سنت‌هایی مانند ابراهیمی خوانی و بیدار کردن همسایه‌ها در وقت سحر و نذری دادن نیز در کرمان مرسوم است.

● وقتی کریمان به استقبال رمضان می‌روند

رئیس مرکز کرمان‌شناسی در این خصوص می‌گوید: مردم کرمان مطابق با کتابها و مستندات تاریخی از گذشته دور

تا کنون در ماه مبارک رمضان آئین‌های مختلفی را اجرا می‌کنند که بسیاری از آنها هنوز هم اجرا می‌شود.

محمد علی گلاب زاده افزود: در این ماه زنان و مردان کرمانی همچنان بر سنت‌های گذشته پایبند هستند و با آغاز ماه مبارک رمضان مردان حمام می‌روند و محاسن خود را اصلاح می‌کنند و زنان نیز دست و پای خود را حنا می‌گذارند و به این ترتیب به استقبال ماه مبارک می‌روند. گلاب زاده با اشاره به پاکیزه کردن مساجد و تکایا توسط زنان و مردان هر محله گفت: در این زمان از سال حتی درب تکایا نیز برای برپایی نماز جماعت و افطاری دادن باز می‌شود.

وی ادامه داد: همچنین مردم قبل از شروع ماه مبارک در یک روز تعطیل به یکی از مناطق خوش آب و هوای شهر می‌روند و با پختن غذایی به نام «لکه» غذای مفصلی می‌خورند و اینگونه تصور داشتند که با این کار قوای

جسمانی خود را برای آغاز ماه مبارک آماده می‌کنند.

● غذاهای سنتی بر سر سفره‌های افطار

گلاب زاده گفت: پختن شله زرد، حلیم، نان قندی و پخش خرما و انواع نذری از جمله مراسم‌های این ماه است. همچنین در گذشته مردم سعی می‌کردند حجم زیادی از نان مورد نیاز خود را در این ماه قبل از آغاز رمضان بپزند. همچنین نکته جالب اینکه مردم کرمان از گذشته تا کنون از خوردن غذای سرخ کردنی در این ماه اجتناب می‌کنند. وی اطعام یتیمان و مستمندان را نیز از جمله مهم‌ترین کارهای مردم دانست و افزود: در این ماه اقشار مستمند بسیار مورد توجه قرار می‌گیرند.

رئیس مرکز کرمان‌شناسی گفت: بعد از افطار نیز مردم سراغ داروهای محلی و گیاهان دارویی می‌روند و به ویژه از شربت خاکشیر، عرق بید و نسترن استفاده می‌کنند.

وی یکی از غذاهای مورد استفاده مردم که مختص استان کرمان را چنگمال دانست و افزود: این غذا از مخلوط خرما، برخی ادویه‌های دارویی و نان طبخ می‌شود.

گلاب زاده همچنین در خصوص برگزاری مراسم سحر نیز گفت: در گذشته این زمان با شلیک توپ مشخص می‌شد

و در روستاها نیز مردم «پی کوبی» می‌کردند یا بر روی بام‌ها آذان و یا سوره یس و طه می‌خواندند و بر این عقیده

بودند که خواندن این سوره‌های مبارک در بیدار شدن تاثیرگذار است.

وی با اشاره به اینکه حتی برخی در روستاها سوار بر الاغ در کوچه‌ها بر حلی می‌کوبیدند تا سایر مردم را بیدار کنند، افزود: برخی از مردم هم در فرهنگ عامیانه قبل از خواب انگشت به زمین می‌کوبیدند و زمین را قسم می‌دادند که در

زمان سحر آنها را بیدار کند.

گلاب زاده افزود: مراسم «چهل بسم الله» هم اینگونه بود که در رسمی قدیمی مردم طوماری در یکی از مساجد می‌گذاشتند از مردم و نمازگزاران می‌خواستند بر روی این طومار بسم الله بنویسند و وقتی تعداد این افراد به چهل می‌رسید طومار را نزد خود نگاه می‌داشتند و گمان می‌کردند که این طومار از جان و مال آنها حفاظت می‌کند.

● رنگ و بوی رمضان در دیار کریمان

یک پژوهشگر رفتار اجتماعی نیز در تحقیقی که در این خصوص منتشر کرده است در خصوص رفتار مردم کرمان در این ماه در مقاله‌ای می‌گوید: کرمانی‌ها یکی از قدیمیترین آداب ایران را در مراسم‌های مختلف اجرا می‌کنند و در ماه رمضان نیز این مسئله نمود دارد که برگزاری مراسم «الله

رمضونی» و «کلید زنی» از همه مهمتر است و الله رمضونی بیشتر توسط کودکان و کلید زنی توسط زنان و دختران انجام می‌شود که در آئین دوم فردی که این مراسم را انجام می‌دهد نباید شناخته شود.

فاطمه رضا پور می‌افزاید: در کلید زنی فرد اجراکننده باید نیت کند که پول و یا غذایی که جمع می‌کند را در نیتی خیر استفاده کند و بعد صورت خود را می‌پوشاند و یک سینی یا کمو به دست می‌گیرد و درب خانه همسایه و یا هم‌محله‌ای‌های خود را می‌زند وقتی درب باز می‌شود فرد صاحب‌خانه با گفتن جمله‌های چراغ بیاور و یا قند و شیرینی بیاور نشان می‌دهد که می‌خواهد کمک کند و یا روی فرد آب می‌ریزد که در این صورت کلید

زن کمکی دریافت نمی‌کند.

وی ادامه می‌دهد که در مراسم الله رمضان هم بچه‌های یک محله دورهم جمع می‌شوند یک نفر سردسته می‌شود و یک نفر صندوق‌دار و در نهایت با چند نفر دیگر درب خانه‌ها را می‌زنند و شعری زیبا با لهجه کرمانی می‌خوانند و در نهایت اموالی را که جمع کرده‌اند به مستمندان می‌دهند و هر دو این مراسم‌ها در شب انجام می‌شود. ریختن آب در خانه همسایه در زمان سحر نیز ازجمله دیگر آداب کرمان است.

رضا پور درباره دو سنت کرمانی‌ها در ماه رمضان کلید زنی و الله رمضان می‌گوید: کلید زنی یکی از آداب رسوم مردم کرمان است که در شب‌های ماه مبارک برگزار می‌شود، در این مراسم کلید زن داخل یک سینی، آینه، سرمه‌دان و یک جلد کلام الله مجید قرار داده و به منازل اهل محل می‌رود و درحالی که صورت خود را با چادر پوشانده با کلید به سینی می‌زند.

وی می‌گوید: اگر از سوی صاحب‌خانه، پاسخ‌هایی چون چراغ بیاور و یا قند و شیرینی بیاور داده شود در این صورت زن کلید زن، امیدوار شده و کمک‌هایی را دریافت می‌کند، در غیر این صورت محل را ترک می‌کند.

رضا پور بایان این که کلید زن نباید تا آخر این مراسم حرف بزند به خاطر این که شناخته نشود، افزود: صاحب‌خانه پس از گشودن در، آینه داخل سینی را برمی‌دارد و چهره خود را می‌نگرد، سپس مقداری شیرینی، قند یا پول داخل سینی قرار می‌دهد.

مردم کرمان با شور و اشتیاق روزهای ماه رمضان را پشت سر می‌گذارند و صفا و صمیمیت بین مردم با برپایی مراسم‌های جمعی رنگ و بوی معنویت گرفته است.

یزدی‌ها «پیراهن مراد» می‌دوزند/ ذکر ناعلی و لعن ابن ملجم

روزهای پایانی ماه مبارک رمضان با آداب و آیین‌های خودش از راه رسید، یکی از این آیین‌های کهن، دوخت «پیراهن مراد» است که امروز در خیابان مسجد جامع یزد رونق دارد.

نیره شفیعی پور

دوخت کیسه مراد، پیراهن مراد و آیینی نظیر آن در نقاط مختلف کشور و در ایام خاص از ماه مبارک رمضان رواج دارد، در منطقه‌ای در آغاز ماه مبارک، در منطقه‌ای در شب‌های قدر و در یزد هم در روز ۲۷ ماه مبارک رمضان، دوخت پیراهن مراد رونق دارد.

کیسه‌دوزی یا لباس مراد که عده‌ای از آن به عنوان پیراهن مراد یاد می‌کنند، از رسوم باستانی در یزد است و سال‌های سال است که در این استان رواج دارد و یکی از آدابی است که مرور زمان نتوانسته آن را منسوخ کند.

دوخت پیراهن مراد هنوز هم در میان بسیاری از مردم یزد رایج است و این آیین که در روز ۲۷ ماه مبارک رمضان برگزار می‌شود، در خیابان مسجد جامع یزد رونق ویژه‌ای دارد.

یکی از محققان فرهنگ عامه در یزد گفت: دوخت پیراهن مراد رسمی است که صدها سال قبل به مردمان امروز به ارث رسیده و این رسم این روزها بیشتر توسط زنان یزد اجرا می‌شود.

صدیقه رمضانخانی بیان کرد: این مراسم در روز ۲۷ ماه مبارک رمضان بین نماز ظهر و عصر برگزار می‌شود و گاهی در مسجد انجم و گاهی به بعد از نماز و خارج از مسجد موكول می‌شود.

● دوخت پیراهن مراد برای شفای مریض و بخت‌گشایی جوانان

وی افزود: این مراسم در گذشته بیشتر به نیت بخت‌گشایی و شفای مریض انجام می‌شده و هنوز نیز مرسوم است و بسیاری از دختران جوان به اجرای آن می‌پردازند.

رمضانخانی عنوان کرد: این رسم کهن علاوه بر خیابان مسجد جامع در مسجد امیرچخماق نیز برگزار می‌شود زیرا در این مسجد سنگی با نام «مراد» وجود دارد.

سبک و سیاق اجرای رسم پیراهن یا لباس مراد متفاوت است اما بر اساس یکی از سبک و سیاق‌ها، کسانی که حاجتی دارند به ویژه افرادی که شفای مریضی را از درگاه خداوند متعال خواستارند، پولی را از هفت نفر از سادات یا هفت نفر از زنانی که نام فاطمه بر آنها گذاشته شده، می‌گیرند و با آن پول پارچه‌ای تهیه می‌کنند و این پارچه را در روز ۲۷ ماه رمضان بین نماز ظهر و عصر برش می‌زنند. بسیاری بر این باورند که این پارچه نباید قیچی بخورد به همین دلیل از چاقو یا تیغ برای برش پارچه استفاده می‌کنند.

● آداب خاص دوخت کیسه مراد با سکه‌های حاجت

آداب دوخت این پارچه نیز در نوع خود جالب است به نحوی که با نخ‌های هم‌رنگ پارچه، کیسه‌ای دوخته می‌شود

نیز در یزد رایج است، تهیه آجیل مشکل‌گشا، پخت آش نذری، پخت حلواي حاجت و ... از دیگر رسوم یزدی‌ها در روزهای پایانی ماه مبارک رمضان است.

● ذکر ناعلی و لعن ابن ملجم در خانه‌ها و مساجد دارالعباده

اما ذکر گرفتن و وداع با رمضان نیز در روزهای پایانی این ماه حال و هوای خاص خود را دارد. یزدی‌ها در ماه مبارک رمضان در مساجد و خانه‌ها ذکر خوانی دارند و با آداب و مناسکی، «ناد علیا مظهر العجائب» و «اللهم العن قتلہ امیرالمومنین» را مدام تکرار می‌کنند.

وداع رمضانیه نیز از مراسم بسیار زیبا و البته حزن‌برانگیز ماه مبارک رمضان است که این مراسم در هر نقطه از یزد در روزی خاص و به سبکی خاص برگزار می‌شود.

کهن‌ترین برگزاری مراسم وداع مربوط به منطقه ندوشن است که این مراسم در غروب آخرین جمعه ماه رمضان برگزار می‌شود و در برخی نقاط دیگر نیز در غروب آخرین روز ماه مبارک رمضان و در برخی دیگر از نقاط در سحر آخرین روز ماه مبارک برگزار می‌شود.

● وداع با ماه بندگی و عبادت

بر اساس این رسم که اکنون اغلب در روستاها برگزار می‌شود، مردم در کنار قدیمی‌ترین مسجد منطقه جمع می‌شوند و یک نفر از اهالی که معمولا از میان کهنسالان است، به حالت چاووشی خوانی و با سوز و گدازی که اشک همگان را جاری می‌کند، اشعاری در وداع با ماه رمضان را قرائت می‌کند.

«الوداع ای ماه قرآن الوداع»، «الوداع ای ماه خوبان الوداع» و ... از اشعاری است که چاووشی‌خوانان در این مراسم قرائت می‌کنند.

عید فطر نیز در یزد با نماز عیدفطر آغاز می‌شود و اغلب به دید و بازدید، پخت و توزیع شیرینی و شربت و ... می‌گذرد.

رمضان امسال نیز با همه حلاوت و زیبایی، ذکر و عبادت، بندگی و طهارت به پایان رسید و بندگان خوب خدا در العبادة توشه یک ماه راز و نیاز و بندگی را در کوله بار سفر یک‌ساله خود جای می‌دهند و در انتظار رضائی دیگر روزشماری می‌کنند.

که بین دو نماز از میان کیسه، نخ سبزی را عبور می‌دهند و انتهای نخ را به چند نخ گره زده و نخ را از سکه‌های سوراخ‌داری که فرد حاجت‌دار آن را تهیه کرده، عبور داده و به سر کیسه می‌بندند.

پس از دوخت کیسه آن را به فرد سفارش دهنده می‌دهند و شخص تا وقتی که حاجتش برآورده شود از آن نگهداری می‌کند و پس از برآورده شدن حاجت، سر کیسه را باز می‌کند و سکه سوراخ‌دار را بیرون می‌آورد و زیر لباس می‌دوزد به نحوی که دیده نشود و باید همیشه این سکه را همراه خود داشته باشد.

البته این سبک و سیاق در آیین‌های قدیمی‌تر است و این روزها بیشتر به دوخت لباسی در این روز برای شخص حاجت‌دار اکتفا می‌شود.

در روز ۲۷ ماه مبارک رمضان، برای دوخت همین پیراهن مراد در خیابان مسجد جامع یزد همه‌میه‌ای برپاست و جمعیت قابل توجهی به این خیابان مراجعه می‌کنند و بازار فروش پارچه در پارچه‌فروشی‌های این خیابان رونق دارد و عده‌ای نیز در کوچه پس‌کوچه‌های این خیابان به دوخت لباس مشغولند.

عده‌ای چادر می‌دوزند، عده‌ای شلوار، عده‌ای پیراهن و البته عده‌ای نیز به دوخت کیسه بسنده می‌کنند.

● عطر نان بیست و هفتم در کوچه‌های شهر یزد

اما «نان مراد» نیز از دیگر آداب یزدی‌ها البته در شب ۲۷ ماه مبارک رمضان است.

پخت نان مراد از رسوم شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان است که در میان مردم یزد به نان بیست و هفتم معروف است.

برای تهیه و پخت این نان که در ابعاد کوچک و شبیه لقمه است، باید پول آرد آن را از هفت نفر از اهل سادات یا پنج مومن که نام پنج تن را دارند تهیه کنند و آرد نان را نیز از نانوايي که رو به قبله است می‌خرند، آرد را خمیر می‌کنند و نان می‌پزند و در میان مردم تقسیم می‌کنند.

خانواده‌هایی که مریض داشتند یا فرزندان خدمت سربازی بود، نان مراد را می‌پختند و گاهی نیز نان را خشک می‌کردند و در جیب سرباز یا فردی که در زندان بود می‌گذاشتند و سرباز به خانه می‌آمد و زندانی نیز از بند آزاد می‌شد.

در روزهای پایانی ماه مبارک رمضان بسیاری از رسوم دیگر

خوانندگان این شماره مجله مهر تولد ۱۰ سالگی ورود گرد و غبار به عروس زاگرس را جشن گرفته و با ما همراه می شوند تا از استان غربی کشور یعنی ایلام سری به مرگ حیات وحش در جاده های اردبیل و بازخوانی واقعه تلخ زلزله ۳۱ خرداد رودبار که به بقضی ۲۶ ساله تبدیل شده زده و از آنجا نیز ورقي بر احوال و مصائب سومین استان معدنی کشور می زنند.

■ آخرین شب بهار بود. آخرین شب زندگی بیش از ۵۳ هزار نفر از مردمانی که شب را به امید صبح به خواب رفته بودند و چه آشفته خوابی شد. ساعت ۳۴ دقیقه بامداد ۳۱ خرداد ۶۹ زمین قهر کرد، روی برگرداند، لرزید و چه داغ ها که از قهر زمین بر دل ها ماند و خبر زلزله ۶۰ ثانیه ای منجیل و رودبار، سر خط اخبار شد.

■ در حالی که آمار مرگ و میر وحوش در جاده های اردبیل به درستی اعلام نمی شود و تصادفات رانندگان با موجود جانداري که بر خلاف انسان آگاهی از جاده، خط کشی، گارد ریل و تابلوهای راهنمایی و رانندگی ندارد چندان مورد توجه نیست.

■ در منتهی الیه جنوب شرقی دریای خزر، در ۱۲ کیلومتری شمال شهر بهشهر، جزیره ای رؤیایی به نام شبه جزیره میانکاله خودنمایی می کند که سالانه میزبان حدود یک میلیون قطعه پرندۀ از کشورهای مختلف به این منطقه برای زمستان گذرانی است و علاوه بر میزبانی از پرندگان شرایط بسیار خوبی برای میزبانی از گردشگران را دارا است که این مهم با مطالعه و زون بندی های خاصی توسط محیط زیست در دست اقدام است.

■ اهالی بخش شعبیه از توابع شهرستان شوشتر می گویند که تخریب نهرهای قدیمی و طبیعی توسط شرکت کشت و صنعت به نام شرکت نیشکر امام خمینی باعث شد تا آب از مسیر اصلی خود منحرف شود و روستاهای این بخش را به زیر آب ببرد. نهرهای طبیعی این منطقه موسوم به «صباب» بودند که توسط این شرکت در دهه گذشته مسدود شدند و حالا تبعات این دستکاری طبیعت به صورت سیلاب خود را نشان داد.

جامعه ایران

۱۰ سال از ورود گردوغبار به ایلام گذشت / مهمانی که صاحب خانه شد

۱۰ سال از ورود گرد و غبار به استان غربی ایلام می‌گذرد، به رغم وعده دولت‌ها مبنی بر حل این معضل، اما مشکل هر سال بیشتر می‌شود؛ به طوری که الان باید گفت ایلام مهمان گرد و غبار است.

استان ایلام از سال ۱۳۸۵ به عنوان یکی از استان‌های مرزی بیشترین آسیب و ضرر را از گردوغبار دیده و این مشکل سال به سال نیز در حال افزایش است، طی یک دهه اخیر فصل تابستان هر ساله کابوسی برای مردم ایلام رقم می‌زند چرا که در این ایام اوج گردوغبار در استان است، گرد و غبار همزمان با فصل گرما و وزش بادهای شدید در استان تشدید می‌شود و هوای استان را غبارآلود می‌کند که این هوا برای سالمندان و کودکان و حتی مردم عادی بسیار خطرناک است.

ذرات گردوغبار از نظر اندازه کاملاً متفاوت هستند و از درشت (غیرقابل تنفس) تا ریز (قابل تنفس) طبقه‌بندی می‌شوند، ذرات درشت گردوغبار حداکثر می‌توانند به داخل بینی، دهان و حلق راه پیدا کنند اما ذرات ریز می‌توانند به اعماق بیشتر و نواحی حساس مجرای تنفسی و ریه نفوذ کنند.

ذرات ریزتر دارای اثرات بالقوه مهمی بر سلامت انسان هستند و بیشتر ذراتی که در پدیده گردوغبار حضور دارند از نوع درشت یا غیرقابل تنفس هستند و تهدید جدی برای سلامت مردم ایجاد نمی‌کند ولی ممکن است در افرادی که سابقه بیماری‌های تنفسی دارند مانند مبتلایان به آسم و آمفیزم مشکلاتی ایجاد کند.

گردوغبار در فصل تابستان به طور هفتگی و شاید چند روز پشت سرهم استان را در برمی‌گیرد، در همین سال جاری هم چندین بار این اتفاق افتاده است، این غبارآلود بودن کاملاً در هوا مشخص است و گاهی هم قابل مشاهده نیست اما بر روی ماشین‌ها و خانه‌هایی که خاک بر روی آن‌ها نشسته است به خوبی قابل رؤیت است، باید گفت گردوغبار در همین آغاز فصل تابستان طی سال جاری روزهای کابوس وار دیگری را برای مردم مرزی ایلام رقم زده و بازهم دردسرهای زیادی برای مردم استان ایجاد می‌کند.

● سوابق وعده‌های مسئولان کشوری در سفر به استان ایلام

چهارشنبه ۱۲ خرداد ۱۳۸۹؛ رئیس جمهور وقت کشورمان به استان ایلام سفر می‌کند و در آن سفر اعلام کرد: «گرد و غبار یکی از مشکلات اساسی استان ایلام و کشور است که سه کشور عربستان، سوریه و عراق کانون اصلی این معضل هستند، اما برای حل این مشکل پنج سال زمان نیاز است».

دوشنبه ۲۵ اسفند ۱۳۹۳؛ رئیس سازمان حفاظت محیط زیست کشورمان در سفر به استان ایلام اعلام کرد: دولت برای مقابله با ریزگردها مصوبات ویژه‌ای در نظر گرفته است؛ مقرر شده در سال ۹۴ طرح‌های داخلی مقابله با گرد و غبار در نقاط کانون گرد و غبار داخلی اجرایی شود.

● ۵ ایستگاه سنجش گرد و غبار در استان ایلام راه اندازی شده است

محمدرضا مروارید استاندار ایلام در این ارتباط یکی از مشکلات استان ایلام در یک دهه گذشته را معضلات ناشی از ورود ریزگردها به استان برشمرد و تاکید کرد: در جریان سفر هیئت دولت این موضوع مورد تاکید قرار گرفت و دولت با اختصاص پنج میلیارد و ۷۶۰ میلیون ریال از محل ماده ۱۰ و ۱۲ به استان موافقت کرد.

وی افزود: پنج ایستگاه سنجش ذرات نیز در شهرستان‌های ایلام، مهران، دهلران، ایوان و آبدانان در مدت سه سال گذشته راه اندازی شده است.

وی گفت: عملیات بهسازی مناطق و جنگل‌های آسیب دیده از پدیده گرد و غبار شامل نهال کاری مشارکتی با گونه‌های بومی و اقتصادی در سه هزار و ۷۰۰ هکتار، پرورش و بهسازی جنگل با مشارکت مردم در سطح ۱۱ هزار هکتار، تامین و تهیه ۳۱۴ هزار اصله نهال و اجرای سامانه آبگیر باران سه در یک هزار و ۸۰۰ هکتار تاکنون اجرا شده است.

● اثرات منفی گرد و غبار در زیرساخت‌های استان

مدیر عامل شرکت توزیع نیروی برق استان ایلام گفت: گرد و غبار تأثیرات بسیار مخربی بر شبکه‌ها و تاسیسات توزیع و انتقال برق داشته به طوری که بهمن ۹۳ گرد و غبار در شهرستان آبدانان ۷۲ ساعت خاموشی را در پی داشت و در شهرستان‌های دهلران و دره شهر نیز خاموشی نسبی داشتیم.

هادی شیرخانی تاکید کرد: این پدیده به ظاهر زیست محیطی و طبیعی در حال تبدیل شدن به یک معضل بزرگ است زیرا در صورتی که معضل تامین برق ادامه و خاموشی‌ها تداوم یابد قطعاً با مشکلاتی رو به رو خواهیم بود.

شیرخانی در ادامه اظهار کرد: حوزه جنوبی ایلام بدون وجود ریزگردها دمایی بالای ۵۰ درجه را در فصل تابستان تجربه می‌کند و تامین برق در آن منطقه حکم اکسیژن را دارد در صورتی که در منطقه با خاموشی مکرر مواجه

سه‌شنبه ۱۵ تیر ۱۳۹۵؛ مسئولان ارشد کشوری اعم از رئیس سازمان محیط زیست، رئیس مدیریت بحران کشور، نماینده سازمان ملل متحد در ایران، مسئولان وزارت بهداشت و... در نشست مشترک کمیته راهبردی ستاد مقابله با گرد و غبار کشور در محل استانداری ایلام باهم گردهم آمدند و حاصل آن شد «دولت تمام تلاش خود را برای حل مشکل ریزگردها به کار خواهد گرفت».

با گذشت سال‌ها از این وعده‌ها، هنوز این معضل در استان وجود دارد، در دولت جدید نیز طی سالهای اخیر وعده‌های زیادی مبنی بر حل مشکل داده شده ولی بازهم حل نشده است.

طبق گفته کارشناسان بهداشتی، ذرات گردوغبار در کلان‌شهرهایی که منشأ سوخت فسیلی دارند، سرطان‌زا است، آلودگی هوا موجب انواع بیماری‌ها مانند آسم، سرطان، حساسیت‌های فصلی و... می‌شود.

سالانه حدود سه میلیون کودک زیر پنج سال در جهان بر اثر آلودگی محیط‌زیست قربانی می‌شوند و آلودگی هوا علاوه بر تأثیرات بر انسان باعث تخریب جنگل، مراتع و پوشش گیاهی می‌شود.

● نبود امکانات در استان مسئله گرد و غبار را حادث‌تر کرده است

مشکل گرد و غبار را اگر طبیعی بدانیم، نمی‌توانیم از کنار محرومیت‌های ایلام برای افزایش مضرات گرد و غبار در استان بگذریم؛ مردم استان هنوز از کولرهای آبی استفاده می‌کنند که این کولرها تمامی خاک را به داخل خانه می‌کشاند و بازهم مردم خاک را استنشاق می‌کنند.

باید گفت محرومیت‌های اقتصادی مردم برای خرید کولرهای گازی باعث شده مضرات گرد و غبار در استان دوچندان شود، در کنار این مسئله باید نبود زیرساخت‌های مناسب در بخش برق و آب را به آن اضافه کرد، سال گذشته بود که در اوج گرد و غبار مردم شهرستان آبدانان شاهد قطعی ۷۲ ساعته برق بودند و بسیاری از مردم استان با مشکل کم آبی مواجه شدند.

بغض ۲۶ ساله در گلوی رودبار / فاجعه در آخرین شب بهار

است. او که در زمان وقوع زلزله تنها ۱۳ سال داشته، پدر خود و جمعی از بستگان نزدیکش را در آن شب از دست داده است.

وقتی از او درباره شب زلزله می پرسیم بغضی ۲۶ ساله گلویی را می فشارد و می گوید: وقتی که زلزله آمد خواب بودم. یک آن فکر کردم بمباران شده و تا آمدم به خودم بیایم، سقف خانه روی سرمان خراب شد.

وی ادامه می دهد: وقتی به خودم آمدم فقط صدای برادرم که زیر رختخواب مانده بود و از زیر آوار صدایم می کرد را شنیدم. تمام تلاشم را کردم و او را نجات دادم و وقتی به سراغ مادر و خواهرم رفتم تا نجاتشان بدهیم، مادر از من خواست که اول به فکر پدرم باشیم.

سروری می افزاید: هر کاری کردیم نتوانستیم او را نجات بدهیم چرا که بخش اعظمی از آوار سقف، بین ما و او دیوار ایجاد کرده بود.

وی به خاطر دارد که وقتی بعد از دو روز جنازه پدرش را از زیر آوار بیرون کشیدند، به طور نیم خیز افتاده و گردنش با تیر آهن سقف شکسته بود.

سروری همچنین از زخمی شدن خواهر و خواهر زاده اش یاد می کند. خواهر زاده ای که در زمان زلزله شیرخوار بود و فشار آوار بر روی گهواره اش، وی را با مشکل در ناحیه سر مواجه کرد اما زنده ماند و بعد از ۲۲ سال، در اثر تصادف از دنیا رفت.

وی از ساعات پس از زلزله خاطرات زیادی به یاد دارد. از شنیدن خبر مرگ رفیق صمیمی اش عباس که با هم فوتبال بازی می کردند و بعدها هر وقت خواهر عباس او را می دید، سراغ بردارش را از علیرضا می گرفت تا مغازه طلا فروشی که در اثر زلزله آسیب دیده بود اما مردم نگذاشتند حتی یک قطعه از طلاهایش به سرقت برود. وقتی از او درباره عزیزی که در این حادثه از دست داده می پرسیم، سعی می کند جلوی اشکش را بگیرد و پاسخ می دهد: ۵۷ نفر از نزدیکانم را یک شبه از دست دادم. از دختر خاله هایم گرفته تا دختر عمویم با پنج تا بچه اش. همه در یک شب و تنها در عرض ۶۰ ثانیه از بین ما رفتند.

شاهین آبین نیز یکی دیگر از بازماندگان زلزله رودبار است. وقتی از او درباره شب حادثه می پرسیم، انگار همه چیز برایش زنده می شود. مکث عمیقی کرده و می گوید: زلزله

۳۱ خرداد سالروز وقع زلزله رودبار است. زلزله ای که داغ های زیادی بر دل ها گذاشت و هنوز بعد از گذشت ۲۶ سال تازگی این داغ احساس می شود.

مریم
قاضی زاده

آخرین شب بهار بود. آخرین شب زندگی بیش از ۳۵ هزار نفر از مردمانی که شب را به امید صبح به خواب رفته بودند و چه آشفته خوابی شد.

ساعت ۳۴ دقیقه بامداد ۳۱ خرداد ۶۹ زمین قهر کرد، روی برگرداند، لرزید و چه داغ ها که از قهر زمین بر دل ها ماند و خبر زلزله ۶۰ ثانیه ای متجیل و رودبار، سر خط اخبار شد. وسعت محدوده زلزله زیاد بود. استان های تهران، آذربایجان شرقی، مرکزی، مازندران، سمنان، همدان و کردستان هم لرزش زمین را حس کردند و طارم علیا در نجان نیز خسارت دید. شهرهای گیلان نیز به وضوح لرزش زمین را حس کردند و حتی در برخی شهرها خسارات جانی و مالی نیز پیش آمد. همه شنیدند و خواندند که رودبار و متجیل با خاک یکسان شد اما شنیدن کی بود مانند دیدن؟

۲۶ سال از فاجعه زلزله رودبار می گذرد. شاید امروز خیلی ها اصلا خاطرشان نباشد که ۳۱ خرداد ۶۹ چه اتفاقی رخ داده اما مردم رودبار از همان سال تا به امروز، ۳۴ دقیقه بامداد ۳۱ خرداد را فراموش نکرده اند و هنوز هم آخرین شب بهار برایشان معنای دیگری دارد. هنوز هم این شب رنگ غم دارد و بوی خاک آغشته به خون می دهد و نوای «برمه لالا»- نوای حزن انگیز محلی مردم رودبار که در زمان غم و اندوه سر می دهند- در فضا جاری است.

در بیست و ششمین سالگرد فاجعه زلزله رودبار، فرصتی پیش آمد تا برای حضور در مراسم سالگرد این حادثه به شهری سفر کنم که هر چند این روزها نشانی از خرابی های زلزله ندارد اما، دل مردمانش پر از غم است و هنوز تصاویر آن شب برایشان زنده است.

۵۷ نفر از عزیزانم را یک شبه از دست دادم
علیرضا سروری یکی از بازماندگان حادثه تلخ ۳۱ خرداد ۶۹

شویم به شدت مردم را آزار خواهد داد. وی تصریح کرد: یکی دیگر از مشکلات صنعت برق مصرف بی رویه و رعایت نکردن الگوهای مصرف است که نقش بسزایی در تحمیل بار اضافی بر شبکه ها و تاسیسات توزیع دارد و در نتیجه وقوع خاموشی ها را منجر می شود.

● ۳۲ روز هوای استان ایلام نامطلوب بود

مدیرکل مدیریت بحران استانداری ایلام هفته گذشته در نشست هم اندیشی برای حل مشکل گرد و غبار با حضور رئیس سازمان محیط زیست در ایلام گفت: امسال تاکنون ۳۲ روز هوای استان ایلام نامطلوب بوده است.

احمد کرمی اظهار داشت: از سال ۸۵ تاکنون درگیر مسئله گردوخاک بوده و این امر باعث مشکلات متعددی برای مردم استان و خسارات زیادی به بخش های مختلف تولیدی و صنعتی، کشاورزی، جنگل ها و اقتصاد استان وارد کرده است.

وی با اشاره به اینکه مردم در دوران هشت سال دفاع مقدس با شجاعت از خاک و مرز کشور دفاع کردند و باوجود بمباران های متعدد حاضر به ترک استان نشدند و در دامان جنگل های زیبای استان سکونت پیدا کردند، ادامه داد: متأسفانه اکنون به خاطر پدیده زیان بار گردوخاک، مردم از استان مهاجرت و بلکه فرار می کنند که نیاز است در اسرع وقت اقدامات کوتاه مدت و میان مدت برای کمک به سلامت مردم و تقویت تولید و اقتصاد استان صورت گیرد.

این مسئول بایان اینکه تا کنون ۱۰۸ روز از سال ۹۵ سپری شده است، اضافه کرد: در این مدت ۳۲ روز آن هوای استان در وضعیت غیرسالم قرار داشته و این امر باعث تحمیل هزینه های ناخواسته نظیر پرداخت هزینه آب و برق، هزینه های درمانی و ... شده است.

● پیشنهادهای مدیران استانی برای کاهش معضل گرد و غبار در استان

کرمی تصریح کرد: بنابر این نیاز است در این مقوله برای استان های درگیر پدیده گردوخاک تصمیم گیری خاص شود. پیشنهاد می شود در برخی موارد نظیر پرداخت تسهیلات ساخت و بهسازی در این استان و دیگر استان های درگیر اقداماتی صورت پذیرد.

مدیرکل بحران استانداری ایلام گفت: ریزگردها خسارت های زیادی به بخش های مختلف استان همچون کشاورزی و صنعت وارد ساخته است.

وی یادآور شد: باید دولت نگاه و امتیاز ویژه ای برای استان ایلام قائل باشد، به عنوان مثال تعرفه های حامل های انرژی استان را کاهش دهد چرا که هنگام ورود ریزگردها میزان مصرف آب و برق افزایش می یابد.

آسمان چادر سیاه برسر کشیده و شب به نیمه رسیده. مردم شهر در تدارک اجرای مراسم ویژه برای قربانیان زلزله هستند. سکوت شب را صدای ماشین هایی که به سمت گلزار قربانیان زلزله می روند، می شکند. نوای «برمه لالا» در شهر پیچیده و ماه از این غم بزرگ چهره نهان می کند. اینجا رودبار است، ساعت ۳۴ دقیقه بامداد.

آبادکردن شهرشان سخن می گوید. مردمانی که شهر را ترک نکردند و با همان آواربرداری رایگان دولت و اعطای وام های ۸۰۰ هزار تومانی بلاعوض، در شهر ماندند و جان تازه به شهر بخشیدند. وی یاد آور می شود: کمک های مردمی از سراسر کشور، اقدامات دولت وقت و همت مردم و عزم آنها برای آبادانی شهر، به رودبار جان دوباره بخشید.

که آمد، هر لحظه منتظر مرگ بودم. وی که از زنده ماندنش به عنوان معجزه یاد می کند، می افزاید: از شدت زلزله به گوشه ای پرتاب شدم و وقتی سقف فروریخت، منبع آبی که روی پشت بام بود دقیقا توی رختخواب من فرود آمد.

شاهین که به گفته خودش در زمان وقوع زلزله ۱۲ سال داشته، از لحظه ها و ساعاتی می گوید که صدای جیغ و شیون و فریادهای کمک خواهی فضای شهر را پر کرده بوده. از اجساد که از زیر آوار بیرون کشیده می شدند و از عزیزانی که هیچ گاه صبح روز بعد را ندیدند.

او حتی لیختنی که بر چهره خون آلود دختر دایی اش نقش بسته بود را هنوز از یاد نبرده. دختر دایی جوانی که تنها سه روز از شنیدن خبر قبولی اش در دانشگاه می گذشت.

شاهین جنازه دختر دایی را با موهایی آغشته به خون به خاطر دارد که مادر آب بر لبان او می زده که شاید برادر زاده اش زنده شود.

شاهین همچنین از بازماندگانی می گوید که زنده ماندشان چیزی شبیه معجزه بوده. شیرخواره ای که وقتی بعد از یک هفته از زیر آوار بیرون می آوردنش، آنقدر انگشت مادر را مکیده بود که انگشت مادر کوچک شده بود. از پسر بچه ای می گوید که شدت زلزله به داخل یخچال پرتش کرده بود و زنده ماند و جوانی که بعد از ۱۵ روز، زنده از زیر آوار بیرون کشیده شد.

همه و همه تصاویری است که در ذهن وی نقش بسته و درباره اش توضیح می دهد: سنگینی غم از دست دادن تعداد زیادی از دوستان و نزدیکان آن هم در یک شب آنقدر وصف ناشدنی است که هنوز بعد از ۲۶ سال واژه ای برای توصیف حال و هوای آن روزها نیافته ام.

شاهین ادامه می دهد: یکی از بهترین دوستانم را در زلزله از دست دادم و تا سال ها در مراسم سالگرد قربانیان زلزله که در سطح شهر برگزار می شد، حمله اش را حمل می کردم.

● زلزله رودبار، حادثه ای که همه را غافلگیر کرد

رضا کاظمی تکلیمی که در زمان زلزله رودبار مسئولیت بخش اداری - مالی سازمان بازتستگی کشوری را به عهده داشته، از روزهایی می گوید که وقوع زلزله رودبار همه را غافلگیر کرده است.

وی توضیح می دهد: حوادث غیر مترقبه از تلخ ترین اتفاقاتی است که در زندگی بشر رخ می دهد و متأسفانه چون آمادگی قبلی برای رویارویی با آن وجود ندارد، حوادث تلخی را رقم می زند.

کاظمی ادامه می دهد: زلزله رودبار نیز یکی از تلخ ترین حوادثی است که تاریخ کشور به خود دیده و چون بعد از پایان جنگ بود و حجم عظیمی از خرابی را به بار آورد، حتی مسئولان را هم غافلگیر کرد.

وی از سختی های امداد رسانی به مناطق زلزله زده یاد می کند و می گوید: بسته شدن جاده ها و نبود خط ریلی و فرودگاه در مناطق زلزله زده، امداد رسانی را با مشکلات بسیار زیادی مواجه کرده بود.

کاظمی از تنها خط تلفنی که به سختی برقرارش کرده بودند تا وضعیت تخریب رودبار را به اطلاع وزیر کشور و معاون اجرایی رئیس جمهور وقت برساند می گوید و ادامه می دهد: یکم تیرماه ۶۹ بود که به رودبار آمدم و از طریق تنها خط تلفن برقرار شده توانستیم عمق فاجعه را به تهران و به معاون اجرایی رئیس جمهور اطلاع رسانی کنیم.

وی به خاطر می آورد که در زمان حضور وزیر کشور وقت در منطقه رودبار، مهمترین خواسته مردم زلزله زده از مسئولان، کمک به دفن اجساد قربانیان بوده است. کاظمی در ادامه حرفهایش از عزم مردم رودبار برای

جوشش خاک به جای آب در یک تالاب / نفس «آق گل» به حق آب همسایه بند است

مطالعاتی در اداره کل محیط زیست استان همدان در خصوص تالاب «آق گل» انجام شده که در کتابخانه اداره کل موجود هستند، گفت: اداره کل حفاظت محیط زیست و به خصوص مدیرکل مجدانه پیگیر موضوع حق آب تالاب «آق گل» است. اما وضعیت تالاب «آق گل» ملایر تا حدی بحرانی شده است که در روزهای اخیر علاوه بر تشکیل کمپین حمایت از تالاب، استاندار همدان نیز نسبت به موضوع واکنش نشان داده و در نامه‌ای به وزیر نیرو خواستار تأمین حق آب تالاب آق گل، به منظور جلوگیری از ایجاد کانون جدید ریز گرد ناشی از خشک شدن آب تالاب «آق گل» ملایر شده است. محمذناصر نیکبخت در این نامه عنوان کرده است: تالاب ارزشمند و فصلی «آق گل» واقع در شهرستان ملایر از توابع این استان از اهمیت قابل توجهی از نظر زیست محیطی برخوردار بوده و با توجه به آبگیری آن پس از چندین سال خشکسالی و احیای اکولوژیکی آن، متأسفانه در بازدهی‌های اخیر کارشناسان اداره کل محیط زیست همدان مشاهده شده که ورودی‌های تالاب از شاخه‌های فرعی رودخانه قره‌چای در اراضی روستای قاسم‌آباد خنداب استان مرکزی مسدود و از ورود آب به تالاب جلوگیری می‌شود.

● خشک شدن مجدد تالاب، امکان ایجاد کانون جدید ریز گرد در استان را فراهم می‌کند
وی در این نامه آورده است: در صورت تداوم این امر و خشک شدن مجدد تالاب، امکان ایجاد کانون جدید ریز گرد در جنوب شرقی این استان و از بین رفتن یکی از زیستگاه‌های غنی پرندگان مهاجر را فراهم می‌کند. استاندار همدان در ادامه عنوان کرده است:

پرندگان در جزیره وسط تالاب «آق گل» تخم‌گذاری و لانه‌گزینی کرده‌اند اما تغذیه و زیست پرندگان به آب تالاب وابسته است و ممکن است پرندگان آن از بین بروند. بایان اینکه مسئولان استان مرکزی پاسخی شفاف ارائه نمی‌دهند و وضعیت مهم است، گفت: برای تالاب «آق گل» دو میلیون مترمکعب حق آب برآورد شده است. عربی بایان اینکه تالاب «آق گل» نفس‌های آخر را می‌کشد و شاید تا ۱۰ روز آینده تالاب آق گل کاملاً خشک شود، گفت: پرندگان در جزیره وسط تالاب «آق گل» تخم‌گذاری و لانه‌گزینی کرده‌اند اما تغذیه و زیست پرندگان به آب تالاب وابسته است و ممکن است که پرندگان آن از بین بروند. وی بایان اینکه در حال حاضر مشکل اصلی در به وجود آمدن شرایط حاکم استحصال بی‌رویه منابع آب زیرزمینی دشت کمپجان و زیر حوزه کمپجان است که تالاب آق گل نیز در این حوزه واقع است، گفت: زیر حوزه دشت کمپجان سالانه ۳۵ میلیون مترمکعب افت سطح آب زیرزمینی دارد.

● باید حق آب تالاب از رودخانه قره‌چای تأمین شود
عربی با تأکید بر اینکه باید حق آب تالاب از رودخانه قره‌چای تأمین شود، گفت: تالاب «آق گل» فصلی است و باید در فصل زمستان و بهار و قسمتی از فصل تابستان از آب بهره‌مند شود. وی بایان اینکه «تالاب آق گل» بزرگ‌ترین تالاب طبیعی استان همدان است و در رده دوم تالاب «چم شور» در اسدآباد و دشت «چهار دولی» قرار دارد، گفت: این دو تالاب بعد از ۸۸ خشک شدند. عربی با تأکید بر اینکه چندین پروژه

تالاب «آق گل» که مطالعات زمین‌شناسی از قدمت ۴۰ هزار ساله آن حکایت دارد این روزها در آتش نامهربانی همسایه می‌سوزد به‌طوری‌که بیم آن می‌رود به کانون داخلی جوشش غبار تبدیل شود. تالاب «آق گل» در جنوب شرقی روستای اسلام‌آباد از توابع شهرستان ملایر و روستای توتل در کنار کوه کت در مرز استان‌های همدان و مرکزی با وسعتی افزون بر ۸۳۰ هکتار، یکی از تالاب‌های مهم غرب کشور و بزرگ‌ترین تالاب طبیعی استان همدان است که اکنون در آستانه خشک شدن قرار دارد.

پروین قادری
دانشمند

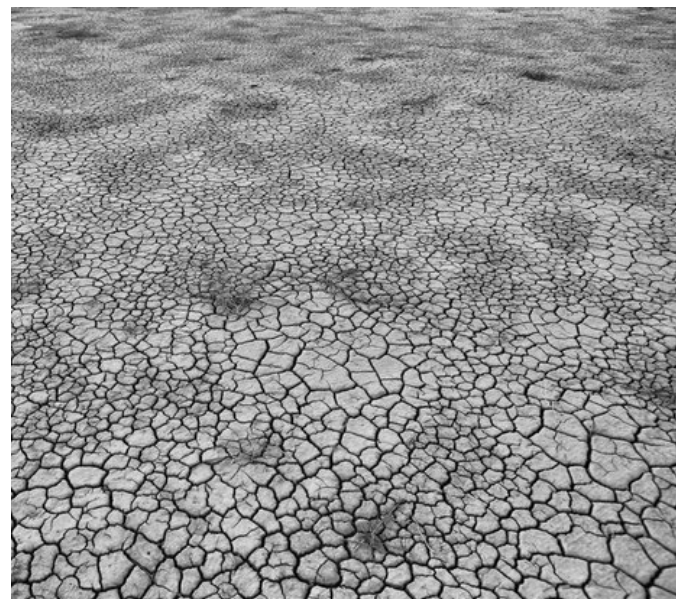
به‌طوری‌که بیم آن می‌رود به کانون داخلی تولید ریز گرد تبدیل شود. طبق قانون، استان مرکزی باید سالانه ۲ میلیون مترمکعب حق آب تالاب آق گل را رهاسازی کند اما در چند سال اخیر این کار را انجام نداده و امسال نیز باوجود پرآب بودن رودخانه قره‌چای همچنان حق آب تالاب آق گل داده نمی‌شود. در همین زمینه معاون فنی حفاظت محیط زیست استان همدان بایان اینکه حق آب این تالاب از سوی استان مرکزی داده نمی‌شود، گفت: رودخانه قره‌چای که از استان مرکزی نشأت می‌گیرد در ورودی استان همدان بسته شده و استان مرکزی اجازه ورود قسمتی از آب رودخانه به تالاب را نمی‌دهد.

● درخواست برگزاری جلسه‌ای در سطح استانی و ملی داده‌شده اما استان مرکزی پاسخی نداده است
سید عادل عربی بایان اینکه دلیل این کار استان مرکزی را نمی‌دانیم زیرا باوجود مکاتبات، درخواست‌ها و نامه استاندار جوابی دریافت نشده است، گفت: درخواست برگزاری جلسه‌ای در سطح استانی و ملی داده‌شده اما استان مرکزی پاسخی نداده است.

این تالاب که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده و به‌عنوان منطقه شکار ممنوع شناخته شده است، فصلی بوده و از محل رودخانه قره‌چای از زیر حوزه کمپجان و از طریق بارندگی‌های زمستانه تغذیه می‌شود. تالاب «آق گل» با توجه به بافت و ضخامت تشکیلات زمین‌شناسی آن، دارای قدمتی ۴۰ هزار ساله بوده و زیستگاه ۳۱ گونه پرنده آبزی و کنار آبزی از جمله فلامینگو، قو، غاز خاکستری، تنجه، اردک مرمری، اردک سرسبز، مرغ سقا، لک‌لک و حواصیل است.

● تالاب «آق گل» در حال خشک شدن بوده و نفس‌هایش به شماره افتاده است

این تالاب که از سال ۸۸ به بعد به دلیل عدم توجه لازم، تأمین نشدن حق آب تالاب رودخانه قره‌چای و برداشت‌های بی‌رویه از منابع آب خشک شده بود، سال گذشته با بارش‌های خوب زمستانه در وسعت حدود ۱۰۰ هکتار آبگیری شد و به‌طور موقت برای مردم بومی، دوستداران محیط زیست و پرندگان این منطقه طراوت و زندگی را به ارمغان آورد، اما اکنون در حال خشک شدن بوده و نفس‌هایش به شماره افتاده است؛

نگاه به مرزهای استانی مرگ یک تالاب را رقم می‌زند.

مدیرعامل خانه سازمان‌های مردم‌نهاد استان مرکزی بایان اینکه تالاب آق گل ملایر قربانی این نگاه شده است، گفت: نگاه مرزی و جغرافیایی دو استان مرکزی و همدان سبب حاکم شدن وضعیت فعلی بر تالاب آق گل شده است.

وی با تأکید بر اینکه اولویت تخصیص آب در درجه اول تأمین آب شرب و در درجه دوم تأمین حق آبه تالاب‌هاست و سپس به صنعت و کشاورزی اختصاص دارد، گفت: تالاب آق گل به دلیل بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی و عدم تأمین حق آبه وضعیت نامناسبی دارد.

● «میقان» و «آق گل» برای فعالان محیط زیست مرکزی فرقی ندارد

آقاخانسی بایان اینکه نگاه فعالان محیط‌زیست به حفظ تالاب‌ها تفاوتی ندارد و همان‌گونه که از میقان و هامون نگهداری می‌کنیم برای حفظ تالاب آق گل نیز تلاش خواهیم کرد، گفت: مدیران باید راهکارهای لازم را برای تأمین حق آبه تالاب آق گل فراهم کنند.

این استاد دانشگاه با تأکید بر اینکه باید بندهای خاکی و سد هایی که در مسیر رودخانه قره چای ایجاد شده باز شود، گفت: برخورد با بهره‌برداری‌های غیرقانونی از رودخانه قره چای نیز باید موردتوجه قرار گیرد.

وی بایان اینکه مدیران استانی باید توجه مدیران ارشد کشوری را به این موضوع جلب کنند، گفت: متأسفانه پدیده تغییر اقلیم و بهره‌برداری معدنی از رودخانه قره چای این رودخانه را با تهدید روبرو کرده است و دیری نیست که با مرگ این

● نگاه به مرزهای استانی مرگ یک تالاب را رقم می‌زند

نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی کشور در برنامه ششم توسعه نیز بایان اینکه یکی از نمودهای توجه یک کشور به محیط‌زیست وضعیت تالاب‌هاست، گفت: باید توجه به این موضوع در دستور کار مدیران عالی و مدیران استانی قرار گیرد.

سیاوش آقاخانسی بایان اینکه متأسفانه نگاه به محیط‌زیست نگاهی مبتنی بر مرزهای جغرافیایی است و این نگاه خشک شدن تالاب‌ها همچون هورالعظیم را به دنبال دارد، گفت: گاهی نگاه فاجعه‌بارتر است و

محیط‌زیست استان همدان وضعیت کیفی هوای استان همدان حادث‌تر شده است و شاید خشک شدن تالاب‌ها در آن بی‌تأثیر نباشد.

به گفته رضا دانش‌پژوه با توجه به تغییرات زیست‌محیطی ملایر، اسدآباد و همدان جزو آلوده‌ترین شهرهای استان به شمار می‌آیند که افزایش خشک‌سالی‌ها در آلودگی هوای این شهرها تأثیر بسزایی داشته است.

وی بایان اینکه استان همدان تحت تأثیر کانون‌های گردوغبار خارج از استانی است، گفت: متأسفانه در سال‌های اخیر کانون‌های انتشار گردوغبار در داخل استان نیز توسعه یافته و تالاب «آق گل» شهرستان ملایر به دلیل مشکلات موجود در تأمین حق آبه خشک‌شده و به کانون ایجاد گردوغبار تبدیل شده است.

با توجه به پیگیری‌های چندساله اخیر، از سوی معاونت محترم امور آب و آبفای آن وزارتخانه میزان حق آبه تالاب مذکور به میزان ۲ میلیون مترمکعب در سال اعلام‌شده که برای عملی شدن مصوبه نیاز به تأکید آن وزارتخانه به مسئولان شرکت آب منطقه‌ای استان مرکزی است. وی همچنین از وزیر نیرو درخواست کرده به‌منظور کاهش مشکلات موجود و همچنین با توجه به حساسیت جوامع محلی و تشکلهای مردم‌نهاد استان، نسبت به اجرای میزان حق آبه مصوب، از سوی استان مرکزی اقدام لازم معمول و از نتیجه استانداری همدان را مطلع کند.

اما موضوع به همین جا ختم نمی‌شود و اهالی رسانه‌های حامی محیط‌زیست در استان همدان نیز نامه‌ای تنظیم و برای ریاست جمهوری ارسال و رونوشت آن را در اختیار معاون اول رئیس‌جمهوری، معاون رئیس‌جمهوری و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزیر نیرو، نمایندگان استان‌های مرکزی و همدان در مجلس شورای اسلامی، رئیس فراکسیون محیط‌زیست مجلس شورای اسلامی، رئیس گروه محیط‌زیست مجمع تشخیص مصلحت نظام، استاندار مرکزی و استاندار همدان قرار دادند تا شاید گرهی از مشکلات این تالاب باز شود.

● دستورات لازم برای پرداخت حق آب تالاب صادر شود

در این نامه بر نجات تالاب «آق گل» تأکید و از رئیس‌جمهور درخواست شده دستورات لازم برای پرداخت حق آبه این تالاب - که بر اساس نظر وزارت نیرو سالانه ۲ میلیون مترمکعب است - و نیز تشکیل کارگروه ویژه برای حفظ و احیای آن را صادر کنند.

گذشته از تلاش‌هایی که برای نجات این تالاب صورت گرفته به اعتقاد معاون نظارت و پایش آلودگی اداره کل حفاظت

اظهار نظر مسئولان و فعالان محیط زیست	
نام مسئول	اظهار نظر
معاون فنی حفاظت محیط‌زیست استان همدان	رودخانه قره‌چای که از استان مرکزی نشأت می‌گیرد در ورودی استان همدان بسته‌شده و استان مرکزی اجازه ورود قسمتی از آب رودخانه به تالاب را نمی‌دهد
معاون فنی حفاظت محیط‌زیست استان همدان	تالاب «آق گل» نفس‌های آخر را می‌کشد و شاید تا ۱۰ روز آینده تالاب آق گل کاملاً خشک شود
استاندار همدان در مکاتبه با وزیر نیرو	در صورت تداوم این امر و خشک شدن مجدد تالاب، امکان ایجاد کانون جدید ریز گرد در جنوب شرقی این استان و از بین رفتن یکی از زیستگاه‌های غنی پرندگان مهاجر را فراهم می‌کند
نماینده سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی کشور در برنامه ششم توسعه	نگاه مرزی و جغرافیایی دو استان مرکزی و همدان سبب حاکم شدن وضعیت فعلی بر تالاب آق گل شده است باید بندهای خاکی و سد هایی که در مسیر رودخانه قره چای ایجاد شده باز شود
نامه فعالان رسانه ای به رئیس جمهور	در این نامه بر نجات تالاب «آق گل» تأکید و از رئیس‌جمهور درخواست شده دستورات لازم برای پرداخت حق آبه این تالاب - که بر اساس نظر وزارت نیرو سالانه ۲ میلیون مترمکعب است - و نیز تشکیل کارگروه ویژه برای حفظ و احیای آن را صادر کنند

ریزگردها جای پرندگان مهاجر آمدند

بهشت پرندگان ایران می خشکد/ تور رالی و ریزگردها در میانکاله

مریم نظری

کم آبی، پسروری آب و ریزگردها، «میانکاله»، بهشت پرندگان ایران و ذخیرگاه منحصر فرد را به سوی خشکی پیش می برد.

در منتهی الیه جنوب شرقی دریای خزر، در ۱۲ کیلومتری شمال شهر بهشهر، جزیره‌ای رؤیایی به نام شبه جزیره میانکاله خودنمایی می کند که سالانه میزبان حدود یک میلیون قطعه پرنده از کشورهای مختلف به این منطقه برای زمستان گذرانی است و علاوه بر میزبانی از پرندگان شرایط بسیار خوبی برای میزبانی از گردشگران را دارا است که این مهم با مطالعه و زون بندی های خاصی توسط محیط زیست در دست اقدام است.

این روزها میانکاله نه به عنوان میزبان پرندگان مهاجر و نه به عنوان میزبانی از گردشگران و مسافران بلکه به دلیل پسروری آب، در معرض خشکی قرار گرفتن و حتی وجود ریزگردها در منطقه بیش از هر زمان دیگری در اخبار و فضاهای مجازی، ورد زبان ها و قلم ها شده و به نوعی موجب نگرانی افراد، مسئولان و کارشناسان این حوزه شده است.

در طول سالیان اخیر بارها و بارها در مورد کم آبی تالابها، خشکی، هشدار داده شده است و شبه جزیره و تالاب میانکاله نیز دارای یک جایگاه فرهنگی و آموزشی است که اکوسیستم های آبی آن در سال ۱۹۷۱ به عنوان یکی از ۲۲ تالاب بین المللی در ایران و ۳۵۰ تالاب بین المللی در دنیا در کنوانسیون بین المللی رامسر به عنوان تالاب بین المللی

میانکاله ثبت شده است؛ از این قاعده مستثنا نیست و با مشکل کم آبی دست به گریبان است که البته هنوز از مشکل کم آبی سالهای اخیر رها نشده درگیر احتمال مشکل دیگری به عنوان ریزگردها شده است و این مسائل، این منطقه را با بحران جدی کمک آبی و ریزگردها مواجه کرده است.

بر اساس معاهده بین المللی موسوم به کنوانسیون بین المللی رامسر، «تالاب به مناطق مردابی، آب مانند؛ نمزارهای سیاه و باتلاقی، برکه های مصنوعی و یا طبیعی که به طور دائم و یا موقت دارای آب ساکن یا روان، شیرین، شور و یا نیمه شور هستند و یا به مناطقی از سواحل دریا گفته می شود که در هنگام جذر، ارتفاع آب در آن ها بیش از ۶ متر نباشد. « و بر همین اساس تالابها حوضه های ارزشمندی هستند که معیشت بیش از یک میلیارد نفر در دنیا به آن ها وابسته است و مقصد گردشگری بیش از نیمی از توریست های دنیا را تشکیل می دهند و این در حالی است که از سال ۱۹۰۰ میلادی به این سو، نزدیک به ۶۰ درصد از تالاب های جهان از دست رفته است و سالانه نزدیک به یک درصد از تالابها به واسطه هجوم پروژه های توسعه ای نابود می شوند که آمار

بسیار نگران کننده ای است. بر اساس نظر کارشناسان تالاب یک اکوسیستم متشکل از مجموعه موجودات زنده و غیرزنده است، به عنوان یک اکوسیستم زنده و پویا و در حال تغییر است و اگر دخالت های نادرست صورت نگیرد، می تواند میلیون ها سال دوام بیاورد و لذا باید این دخالت های نادرست را شناسایی و برای رفع آن اقدام کرد.

تالاب میانکاله به عنوان یکی از تالاب های مهم بین المللی عضو کنوانسیون رامسر از اهمیت بالایی جهانی برخوردار است و که حفظ آن ها برای محیط زیست و زندگی مردم دارای اهمیت است که نجات از آن کم آبی نیازمند توجه همه جانبه به این بحران و رفع آن است و در شرایط فعلی کم آبی و احتمال وجود بحران خشک سالی، مردم و مسئولان را نسبت به این مسئله حساس کرده است.

شرایط فعلی در میانکاله با توجه به پسروری های فراوان شرایط اضطراری است که باید حساسیت بیشتری نسبت به این موضوع اعمال شود.

احمد محمدی یکی از شهروندان بهشهر با اشاره به مشهود و قابل لمس بودن کم آبی در میانکاله می گوید: شرایط فعلی در میانکاله با توجه به پسروری های فراوان شرایط اضطراری است که باید حساسیت بیشتری نسبت به این موضوع اعمال شود و باید با آموزش های لازم مانع از دست اندازی های مختلف در تالاب میانکاله شد

وی معتقد است علاوه بر کمبود بارندگی در سال های اخیر و کمبود منابع آبی، دخالت های انسان ها و افرادی است که از تالاب زنده و پر آب میانکاله، تالابی کم آب و در حال خشک شدن ساخته است؛ بسیار مؤثر بوده که باید با آموزش های لازم مانع از دست اندازی های مختلف در این منطقه و تالاب شد.

موسی آقاجانی نیز با اشاره به خشکی دریای چهارفصل بهشهر منتهی به میانکاله می گوید: در سال های گذشته در همین فصل این دریا که منتهی به میانکاله است پر از آب بود و پرندگان بسیاری در آن قابل مشاهده بودند اما امروزه با خشکی که در این منطقه اتفاق افتاده است سطح آب بسیار پایین رفته و پسروری فراوانی در این منطقه داریم که باید در این راستا چاره اندیشی شود.

همیشه مدیریت میانکاله در اختیار محیطزیست استان مازندران و اداره محیطزیست بهشهر است برای رفع این معضل پس روی و خشکی در تالاب و خلیج میانکاله، نیازمند نگاه ملی و فراملی و اختصاص بودجه‌های مختلف در این راستا هستیم تا از این معضل عبور کنیم.

● احیای میانکاله، نیازمند عزم جدی دولت، مجلس و مردم

و اما در این بین نماینده مردم بهشهر، نکا و گلوگاه در مجلس شورای اسلامی که خود نیز سالها در سازمان محیطزیست کشور فعالیت داشته است اهمیت پناهگاه حیات وحش به عنوان تالاب مهم کشور را بسیار فراوان می‌داند که اگر پس روی فعلی دریا کنترل و مراقبت نشود وضعیت خطرناکی در آینده برای میانکاله حادث خواهد شد و باید این مسئله همچون دریاچه ارومیه جدی گرفته شود.

علی محمد شاعری، با اشاره به احتمال خشک شدن ذخیره‌گاه شبه جزیره میانکاله معتقد است در کنار خشکسالی احتمالی میانکاله، کانون بزرگ گردوغبار در مازندران شکل خواهد گرفت و با پدیده ریزگردها نیز مواجه می‌شویم و به نوعی این منطقه کانون ریزگردها خواهد شد و با انباشت ریزگردهای میکرونی روی هم و وزش یک طوفان، خطرات فراوانی را به دنبال خواهد داشت که با توجه به این مسائل، احیای میانکاله، را نیازمند عزم جدی دولت، مجلس و مردم است.

وی معتقد است: همه آحاد جامعه از مردم تا مجلس و دولت باید در این راستا وارد کار شده و برای نجات میانکاله تلاش کنند که در همین راستا نیز ما در مجلس با تمام توان وارد عمل شده‌ایم.

عضو کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیطزیست مجلس شورای اسلامی، احیای میانکاله را از اولویت‌های این کمیسیون اعلام می‌کند و می‌گوید: اینکه تالاب بین‌المللی میانکاله در استان مازندران در معرض خشک شدن قرار گرفته نتیجه علل و عوامل مختلفی است که باید به آن پرداخته شود اما در شرایط فعلی باید در احیای آن با فوریت وارد عمل شد چراکه اگر دیر به آن پرداخته شود به سرنوشت دریاچه ارومیه گرفتار خواهد شد.

شاعری با اشاره به درخواست اعتبار دو میلیارد تومانی برای نجات میانکاله از خشکسالی احتمالی در مجلس گفت: کمیته ملی نجات تالاب بین‌المللی میانکاله نیز از مدت‌ها پیش تشکیل شده است چراکه معتقدیم که اگر تالاب بین‌المللی میانکاله که در فهرست کنوانسیون رامسر قرار دارد خشک شود زیستگاه اصلی هزاران هزار پرنده مهاجر نابود خواهد شد و لذا احیای آن جزو اولویت‌های کمیسیون قرار خواهد بود و اعتبارات لازم برای لایروبی کانال‌ها تأمین می‌شود.

به گزارش مهر، اگر زلزله، سیل، رانش زمین و هر حادثه غیرمترقبه دیگری در شهر و دیار ما اتفاق بیفتد مسلماً اولین اقدام در این راستا، تشکیل ستاد مدیریت بحران و برنامه‌ریزی دقیق برای رفع این معضل و مشکل است و در شرایط فعلی نیز شرایط اضطراری میانکاله و کم‌آبی نیازمند نگاه ویژه مسئولان در رده‌های مختلف شهرستان، استان و کشور برای مدیریت این بحران و رفع این معضل است تا شاهد دریاچه ارومیه دیگری در تالاب و خلیج میانکاله، این بهشت پرندگان ایران نباشیم.

پرندگان مهاجر، تغییر مهاجرت پرندگان آبی و کنار آبی (مهاجر) و کاهش جمعیت آن‌ها، فرسایش بادی رسوبات پهنه‌های ساحلی و حتی آلودگی هوایی و گردوغبار و ریزگردها، افزایش میزان شوری و تغییر در خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آب، تجاوز و تصرفات غیرقانونی به اراضی تالاب توسط افراد سودجو و فرصت‌طلب و ورود غیرمجاز و هجوم شکارچیان به داخل ممنوعه از جمله این تبعات است که باید با دقت و حساسیت بیشتری در این راستا وارد شویم.

احمدی با اشاره به اینکه این پس روی تنها به چند سال اخیر خلاصه نمی‌شود و بر اساس کارشناسی‌های انجام شده در بیش از ۴۰ سال گذشته نیز چنین اتفاقی در منطقه گزارش شده است، می‌گوید: با توجه به نقشه‌های مختلف و بازبینی‌های انجام شده دلیل پس روی، به دلیل موقعیت خلیج و ارتباط آبی با دریای خزر و هم‌جواری تالاب و خلیج با دریای خزر است که این تالاب و خلیج مستقیماً تحت تأثیر نوسانات دوره‌ای آن قرار گرفته و این مسئله دارای سابقه تاریخی است که تقریباً در سال ۱۹۷۵ حدود ۴۰ سال پیش نیز در این منطقه و تالاب اتفاق افتاده است.

وی معتقد است: برنامه توسعه‌ای و تغییرات اقلیمی و ساخت سد در حوزه‌های آبریز به‌ویژه در استان

وی گفت: پس روی آب این منطقه در ضلع غربی میانکاله به قدری مشهود است که حتی می‌توان کیلومترها در این منطقه‌ای که تا سالهای گذشته پر از آب بوده است امروز پیاده روی کرد و اگر ایجاد سدهای سنگی در حوزه استحفاظی این منطقه نبود حتی با خودرو هم می‌شد وارد منطقه‌ای که تا سال قبل پر از آب بود شد و رفع این معضل درگرو همکاری مردم و تلاش همه جانبه مسئولان و نجات میانکاله از خشکی است تا دچار مشکلات دریاچه ارومیه نشویم.

● تغییرات اقلیمی و ساخت سد در حوزه‌های آبریز، خشکی تالاب میانکاله را تشدید می‌کند

رئیس اداره حفاظت محیطزیست بهشهر نیز با معرفی پناهگاه حیات وحش میانکاله می‌گوید: این پناهگاه حیات وحش با ۶۸ هزار و ۸۰۰ هکتار شامل اکوسیستم آبی و خشکی است که وسعت تقریبی اکوسیستم آبی شامل تالاب و خلیج میانکاله ۴۵ هزار هکتار و اکوسیستم خشکی شامل شبه جزیره، نوار ساحلی و جزایر کوچک شامل ۲۳ هزار و ۸۰۰ هکتار است که این نسبت با پس روی و پیش روی آب متغیر می‌شود. زمان رضا احمدی با اشاره به اینکه این منطقه

گلستان نیز این خشکسالی را تشدید می‌کند و گواه بر این مسئله است.

این مسئول زیست محیطی راهکار جلوگیری از این پس روی و خشکی تالاب و خلیج میانکاله را، مدیریت آب‌های سطحی منطقه (که در این راستا تمام کانال‌ها و روان آب‌هایی که به سمت تالاب و خلیج در حرکت بود (بخصوص در ضلع جنوبی) به نوعی توسط واحدهای پرورش ماهی مسدود شده که باید لایروبی شده و به سمت تالاب هدایت شود)، مطالعه ارزیابی و لایروبی کانال خوزینی و چاپاق لی و احداث کانال جدید به طوری که بتوان آب دریای خزر را به تالاب منتقل کرد بیان می‌کند.

احمدی بایان اینکه میانگین بین ۵۰۰ هزار تا یک میلیون قطعه پرنده در طول سال است از این منطقه می‌توان به بهشت پرندگان ایران نام برد که با توجه به وجود تا یک میلیون قطعه پرنده از ۲۳۰ گونه در تالاب بین‌المللی و ذخیره‌گاه زیست کره به «بهشت پرندگان ایران» معروف شده است و علی‌رغم اینکه همچون

زیستگاه زمستان گذرانی یک میلیون پرنده از ۲۳۰ گونه است و از تنوع گونه‌ای بسیار فراوان برخوردار است، این منطقه را زیستگاه پرندگان مهم و در معرض خطری همچون عقاب دریایی، دم‌سفید، اردک سر سپید، پلیکان پا خاکستری و ... می‌داند که از نظر تنوع زیستی از تنوع بالایی برخوردار است.

وی بایان اینکه این منطقه بر اساس مطالعات اکولوژیستی دارای ۱۸۰ گونه گیاهی، ۱۰ گونه پستاندار، ۲۰ گونه ماهی شناسایی شده است، در مورد بحران کم‌آبی و خشکسالی که این روزها در محافل فراوانی شنیده می‌شود و به دغدغه مردم و مسئولان تبدیل شده است؛ می‌گوید: پس روی و خشکی قسمتی از تالاب در پناهگاه حیات وحش میانکاله یکی از معضلاتی است که طی چند سال اخیر شاهد آن بوده‌ایم و بالطبع این مسائل تبعات زیست محیطی مختلفی را به دنبال دارد. رئیس اداره حفاظت محیطزیست بهشهر با اشاره به تبعات زیست محیطی این پس روی تالاب معتقد است که کاهش سطح اراضی تالابی و تخریب زیستگاه

A photograph showing a small, single-story brick building almost entirely submerged in floodwater. The water is murky and reflects the overcast sky. A person in a blue shirt is wading through the water in the foreground. A utility pole stands next to the building, with power lines stretching across the scene. The building has a blue door and several windows, some with metal grates. The background shows more flooded land and distant trees under a cloudy sky.

مرگ حیات وحش در جاده‌های اردبیل/ جانی که به یک تابلو نمی‌ارزد

با وجود اینکه آمار تلفات وحوش در جاده‌های کوهستانی استان اردبیل تکان دهنده است، تدابیر امنیتی حفاظت از جان حیوانات چندان مورد توجه نیست.

جاده‌های کوهستانی استان اردبیل هنوز برخوردار از استانداردهای لازم برای تردد نیست. این موضوع مورد تأیید همه نهادهای متولی و خود مردم به عنوان کاربران اصلی جاده‌ها است. اما در گزارش تصادفات رانندگی و حوادث جاده‌ای این صفاً جان انسان‌ها است که به عنوان کسب افتخار یا مایه تأسف مدیران مطرح می‌شود. در حالی که آمار مرگومیر وحوش در جاده‌های اردبیل به درستی اعلام نمی‌شود و تصادفات رانندگان با موجود جاندار که بر خلاف انسان آگاهی از جاده، خط‌کشی، گاردریل و تابلوهای راهنمایی و رانندگی ندارد چندان مورد توجه نیست.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نه تنها در ارائه آمارها توافقی بین دستگاه‌های اجرایی وجود ندارد بلکه در ایمنی حیوانات نیز عملاً اقدام خاصی صورت نگرفته و به نظر می‌رسد مرگومیر وحوش که برخی به مرز انقراض رسیده‌اند، در جاده‌های اردبیل به یک عادت و امری فاقد ارزش تبدیل شده است.

● مرگ بیش از هزار رأس حیوان در یک سال

به دلیل اقلیم کوهستانی استان اردبیل، این استان در محاصره ارتفاعات با بیش از سه هزار متر واقع شده است. تنوع اقلیمی موجب شده تنوع زیستی گونه‌های جانوری در این منطقه قابل توجه باشد و به عنوان مثال قرقاول به عنوان نماد حیات وحش استان اردبیل انتخاب شود.

مطابق اعلام محیط زیست استان در اردبیل تعداد کل گونه‌های جانوری شناسایی شده ۲۱۲ مورد است که از این تعداد ۳۱ مورد پستاندار، ۱۳۵ مورد پرنده، ۲۷ مورد خزنده، هشت مورد دوزیست و ۱۵ مورد ماهی است. از این تعداد ۱۷ گونه جانوری در وضعیت نامناسب جمعیتی و زیستی قرار دارند.

اما تصادفات رانندگی در مقابل شکار و صید به عنوان تهدیدهای اصلی حیات وحش، به عنوان تهدید جدی محسوب می‌شوند و با این وجود به

خلخال - هشتجین وجود دارد، اضافه کرد: با این وجود هیچ موردی از تصادفات گزارش نشده است.

● احداث جاده‌ها در محدوده‌های زیستی حیات وحش

این تناقضات در وضعیتی است که برخی جاده‌های استان در محدوده زیستی حیات وحش احداث شده و هنوز بعد از سال‌ها بهره‌برداری از این جاده‌ها طبیعت، خود را به وجود مسیرهای دور و دراز آسفالت سرد عادت نداده است. بطوریکه سال گذشته مدیرکل سابق حفاظت از محیط زیست استان عبور جاده سرچم از منطقه زیستی حیات وحش را یکی از علل تصادفات قابل توجه وحوش در این منطقه عنوان کرد.

روستائیان بومی ساکن در پیرامون جاده اذعان دارند که حیوانات به دلیل اینکه محل زیست خود را از دست داده‌اند در جاده‌ها سرگردان می‌شوند و به دلیل اینکه مفهوم جاده برای آن‌ها تعریف نشده است، هنگام عبور از جاده در تصادفات جان خود را از دست می‌دهند. نه تنها احداث جاده‌ها با در نظر گرفتن ایمنی موجودات زنده نبوده بلکه با گذشت سال‌ها از بهره‌برداری برخی جاده‌ها از جمله سرچم هنوز علائم ایمنی جاده نیز کافی نیست.

● نصب تابلوی ایمنی در گیر کاغذبازی

مدیر راهداری راه و شهرسازی استان در خصوص نصب تابلوهای احتیاط در جاده‌ها تصریح کرد: برای نصب تابلوها لازم است حفاظت از محیط زیست استان درخواست بدهد که تاکنون حتی یک مورد درخواستی نداشتیم. یوسف زاده متذکر شد: ما در جاده‌ها فقط تابلوهای احتیاط عبور حیوانات اهلی را داریم و در خصوص نصب تابلو در محل عبور و مرور حیوانات وحشی هیچ درخواستی طرح نشده است. این در حالی است که به نظر می‌رسد

دلیل اینکه حتی در ذکر آمار آن کوتاهی می‌شود، اغلب مورد غفلت است. مدیرکل حفاظت از محیط زیست استان اردبیل در خصوص آمار تلفات حیات وحش در طی سال گذشته گفت: سال گذشته در تمامی جاده‌های استان بالغ بر ۵۰۰ قلاهد روباه تلف شده است. محمد خداپرست به تلف شدن سه رأس کله بز، ۱۰ رأس گراز، ۱۰ قلاهد تشی (نوعی خارشست)، ۱۰۰ قلاهد جوجه‌تیغی، ۱۰۰ مورد خرگوش و ۲۰ مورد لاک‌پشت اشاره کرد.

وی افزود: همچنین طی یک سال گذشته فقط ۳۰۰ مورد تلفات انواع پرندگان را داشتیم در حالی که کل گونه‌های پرندگان شناسایی شده ۱۳۵ مورد است.

● ارائه آمارهای متناقض تلفات

محیط زیست استان اردبیل آمار تلفات سالانه وحوش را در تمامی محورهای مواصلاتی و از طریق اخبار واصله، محیط‌بانی و تصادفات انعکاس یافته جمع‌آوری می‌کند.

در واقع به دلیل محدودیت امکانات جمع‌آوری دقیق آمار تلفات وحوش امکان پذیر نیست و این احتمال که تلفات بیش از این مقدار باشد وجود دارد. از سویی راهداری استان اردبیل به عنوان نگاهی و ناظر اصلی جاده‌ها به تلفات اندکی اشاره دارد که به نظر می‌رسد در تعارض با آمارهای ذکر شده است.

در همین زمینه اما علی یوسف زاده مدیر راهداری راه و شهرسازی استان اردبیل تصریح کرد: بیشترین تصادفات حیوانات در جاده‌های اردبیل مربوط به سگ است و به غیر از این تصادفی از حیوانات حفاظت شده گزارش نشده است.

وی افزود: تنها موردی که در خصوص تصادف وحوش طی سال گذشته اعلام شده تصادف یک شاهین بود که البته این پرنده در تصادف زخمی شد و بعد از مداوا رها سازی شد.

مدیر راهداری راه و شهرسازی استان با تأکید به اینکه احتمال تصادف در محور

درخواست‌های محیط زیست استان در نصب تابلوها نیز چندان قابل توجه نبوده و نصب تابلو به عنوان ابتدایی‌ترین راهکار جلب توجه راننده برای احتیاط در هنگام رانندگی مورد غفلت است.

اخیراً نصب تابلوهای اخطار عبور حیوانات وحشی با هدف کاهش تصادفات حیات وحش در جاده پرت تردد اردبیل - سرچم واقع در منطقه شکار ممنوع دربند مشکول با هماهنگی و جانمایی حفاظت محیط زیست شهرستان کوثر انجام شد. اما آمار تلفات نشان می‌دهد این تعداد کافی نیست و از سویی آموزش رانندگان در حفاظت از سلامت جانداران نباید منحصر به جان انسان باشد.

درعین حال مساحت مناطق حفاظت شده استان اردبیل با هشت درصد از کل مساحت استان، کمتر از میانگین کشوری با نرخ ۱۱ درصد است.

هر چند محیط زیست استان به افزایش مساحت مناطق حفاظت شده تأکید دارد اما عملاً در سال‌های اخیر وسعت مناطق افزایش نداشته و دغدغه حفاظت از جان گونه‌های در معرض تهدید بر جاست. حیوانات بخشی از حیات کره زمین هستند و چرخه‌های حیاتی کره زمین که انسان نیز در آن واقع شده یکپارچه و به هم گره خورده است. هر مرگی بر روی کره زمین حیات سایر موجودات را متأثر می‌سازد و اگر یکی از گونه‌ها به دلیل سهل‌انگاری انسان از بین برود چرخه‌های حیاتی با صدمات جبران‌ناپذیر مواجه می‌شوند.

با این وجود شعار توسعه نه تنها به این مهم توجه نداشته بلکه بیشتر جاده‌ها از روی سقف بام خانه گونه‌های حیات وحش احداث شده و اینکه که حیوانات سرگردان در پیرامون جاده‌ها هستند حتی برای رعایت جان آن‌ها اقدامی صورت نمی‌گیرد.

گونه‌های حیات وحش با وجود لطافت و صدمات انسانی، هیچ آسیبی به انسان ندارند و قضاوت با خود شهروندان است که برای بی‌مهری رفته به آن‌ها چه رفتاری را پیشه سازند.

مصائب سومین استان معدنی کشور؛ انفجار مهیب تاریخ و طبیعت یزد

نامش «معدن»، پیشه‌اش شکوفایی اقتصادی و هدفش توسعه است اما راهی که برای توسعه انتخاب کرده از تخریب می‌گذرد؛ این قصه مصائب سومین استان معدنی کشور است.

نیره شفیعی، یوز

یزد که نامش با قنات و قنوت و قناعت گره خورده و مردمش به سخت‌کوشی شهرت دارند، یکی دو دهه است که سخت‌کوشی را برایش در بهره‌برداری از معادن تعریف کرده‌اند معدنی که مواهیش در زمین خدا، کارش برای کارگران سخت‌کوش و بی‌ادعا، عوایدش برای بهره‌برداران و پیمانکاران و تخریب‌ها و آسیب‌هایش برای مردم است. زندگی در یزد سالیان سال آرام و بی‌صدا با پارچه‌بافی و تجارت جریان داشت تا اینکه سر و کله بلدوزرها برای بهره‌برداری از معادن پیدا شد و حالا سال‌هاست که یزد را دیگر با برند بافت تاریخی و خانه‌های سنتی زیبا، قنات و قنوت و قناعت نمی‌شناسند بلکه برند یزد امروز صنعت و معدن است.

● یزد رتبه سوم ذخائر معدنی کشور

یزد رتبه سوم ذخائر معدنی کشور را داراست و به ادعای کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه، یزد کلکسیون از موادمعدنی است و هر ماده معدنی که در دنیا وجود داشته باشد، حداقل یک معدن در یزد دارد. این افتخار و ظرفیت خیلی زود یزد آرام و بی‌دغدغه را به منطقه‌ای با عبور هر روزه کامیون‌های حامل مواد معدنی، انفجارهای مهیب، چاله‌های بزرگ در کوه و دشت، روستاهای خالی از سکنه تبدیل کرد و حالا حتی روستاهایی که روزگاری گوشه‌ای دنج برای گذران زندگی بودند، اتوبانی برای عبور و مرور کامیون‌های حامل موادمعدنی شده‌اند. یزد آرام و بی‌دغدغه به منطقه‌ای با عبور هر روزه کامیون‌های حامل مواد معدنی، انفجارهای مهیب، چاله‌های بزرگ در کوه و دشت، روستاهای خالی از سکنه تبدیل شده است.

به تدریج سر و کله بلدوزرها پیدا شد تا زمین را عمیق و عمیق‌تر در جست‌وجوی ماده معدنی بکاوند و هر روز بر آمار آنها افزوده شد و حاصل تلاش‌های شبانه‌روزی

اطراف ده‌شیر از جمله مناطقی هستند که مردم آنها امروز خانه و کاشانه ساده و بی‌آلایش و بی‌دغدغه خود را رها کرده و در شهر روزگار می‌گذرانند.

● حکایت آوارگی حاج قاسم از دره‌ز رشک

پیرمردی که خود را حاج قاسم امیری دره‌ز رشکی معرفی می‌کند، می‌گوید: آنقدر کامیون‌ها در حوالی روستای ما تردد کردند و آنقدر جاده‌سازی به طبیعت صدمه وارد کرد که دیگر نه در چشمه‌ها آبی بود و نه در مراتع بوته‌ای برای چرای دام‌ها.

وی می‌گوید: در طول یک دهه هر سال آمار زاد و ولد دام‌هایم کمتر و کمتر شد تا جایی که یک گله ۲۰۰ راسی به یک طویله کوچک ده دوازده‌تایی رسید ضمن اینکه دیگر آبی برای آبیاری مزرعه و تامین خوراک دام‌ها وجود نداشت و زندگی هر روز سخت و سخت‌تر شد.

حاج قاسم می‌گوید: آخر سر هم خانه و ملک و املاک خود را به همان بهره‌برداران معدنی فروختم و ابتدا راهی تفت و سپس راهی یزد شدم و اکنون با خرید یک خانه و اجاره دادن آن امرار معاش می‌کنم.

این وضعیت در ندوشن نیز حکم‌فرماست به نحوی که بهره‌برداری‌های بی‌رویه معدن و تردد کامیون‌ها، گرد و خاک بسیاری بر روی بوته‌ها و گیاهان مراتع نشانده و آنها را غیرقابل چرا کرده و این امر سبب از بین رفتن بسیاری از دامداری‌های سنتی شده است.

ندوشن که قطب لبنیات سنتی استان یزد به شمار می‌رود، این روزها دیگر گله‌های انبوه گذشته را ندارد و تخریب مراتع، کور شدن چشمه‌ها و ... سبب و سیاق زندگی مردم این مناطق را تغییر داده و بسیاری از اهالی را راهی شهرها کرده است.

● خسارت‌های معادن به گله‌های گوسفند و قنات ختم نمی‌شود

خسارت‌های معادن به گله‌های گوسفند و قنات‌ها و چشمه‌ها ختم نمی‌شود و زندگی گونه‌های مهم‌تر نظیر یوزپلنگ آسیایی نیز تحت تاثیر قرار گرفته است.

اکنون تقریباً همه مناطق چهارگانه محیط زیست یزد شامل مناطق حفاظت شده، شکار ممنوع، پارک ملی و

آنها، چاله‌های بزرگی است که در دل کوه و دشت ایجاد شده و حتی تا کیلومترها اثری از حیات هیچ گیاه و جانوری نیست.

حالا صرف‌نظر از اینکه خام‌فروشی عمده این معادن، توسعه اقتصادی را به شکل اصولی محقق نکرده است، تخریب‌هایی که گاه منابع طبیعی، محیط زیست و حیات وحش و حتی زندگی مردم را تحت تاثیر قرار داده، قابل بررسی است.

بهره‌برداری‌های بی‌رویه و بدون رعایت اصول فنی، در بسیاری از روستاها چشمه‌ها را کور کرد، بوته‌ها را نابود کرد و مردمی که زندگی آنها به واسطه کشاورزی و دامداری، به آب و مرتع وابسته بود، ناچار به ترک روستا شدند.

این روزها که یزد تقریباً خالی از یزدی‌های اصیل است و بیشتر مردم روستاها به شهر پناه آورده‌اند، مردمانی هستند که خشکسالی آنها را راهی شهر کرده یا بهره‌برداری از معادن زندگی آنها را مستقیم و غیرمستقیم دچار اختلال کرده است.

روستاهای اطراف ندوشن، دره‌ز رشک و برخی روستاهای

صنایع و خانه معدن به تصمیم قطعی در این زمینه منجر نشده اما میراث فرهنگی استان بر روی مواضع خود در این زمینه ایستاده است.

مدیرکل میراث فرهنگی استان یزد درباره فعالیت معدن در این منطقه اظهار داشت: فعالیت دوباره و تمدید مجوز این معدن، خیانت بود و نمی‌شود توجه به مسئله محیط زیست را در اولویت گذاشت اما مجوز معدن را نیز تمدید کرد که با خط مشی‌ها منافات دارد. فعالیت دوباره و تمدید مجوز معدن سنگ توران پشت، خیانت بود و نمی‌شود توجه به مسئله محیط زیست را در اولویت گذاشت اما مجوز معدن را نیز تمدید کرد که با خط مشی‌ها منافات دارد.

محمدمهدی شرافت با انتقاد از بی‌توجهی به نظر میراث فرهنگی در زمینه صدور مجوز دوباره برای معدن سنگ توران پشت و لغو محدودیت‌های قبلی بیان داشت: انتظار چنین کاری را نداشتیم در حالی که برای همه روشن بود که فعالیت‌های معدنی توران پشت در کنار مجموعه تاریخی و ثبت شده تخت رستم در حال انجام است و تهدید جدی برای چشمه‌ها و تپه‌های آهکی خواهد بود. وی ادامه داد: با پیگیری‌های ما قرار بود این معدن تا پایان دوره در نظر گرفته شده برای مجوز، اجازه فعالیت داشته باشد اما به یکباره مطلع شدیم که مجوز فعالیت

بسیار بالا دانست و بیان کرد: در بیان حتی یک بوته نیز برای جلوگیری از بلند شدن خاک به هوا موثر است اما این بوته‌ها به واسطه فعالیت‌های معدنی از بین می‌روند و خشکی خاک نیز سبب می‌شود تا کوچکترین بادی، گرد و غبار شدید در هوا پراکنده کند و خشکی هوا نیز باعث می‌شود این ذرات معلق تا ساعت‌ها در هوا پراکنده بمانند.

اما آسیب‌های معادن به همین جا ختم نمی‌شود و در یزد در برخی مناطق، بهره‌برداری از معادن حتی سبب تخریب و آسیب وارد شدن به برخی جاذبه‌های تاریخی و طبیعی شده است. جاذبه‌هایی که قرن‌ها و در دوره‌های مختلف تاریخی و زمین‌شناسی مظهر زیبایی بوده‌اند و اکنون به واسطه برخی فعالیت‌ها زیبایی و کاربرد خود را از دست داده‌اند.

● تخت رستم زیر چرخ بلدوزرها جان می‌دهد

یکی از این مناطق «تخت رستم» یزد است که تاخت و تاز بلدوزرها در این منطقه سبب شده یکی از جاذبه‌های تاریخی و طبیعی روستایی که قدمت آن به دوران ساسانیان باز می‌گردد، تحت تاثیر قرار گیرد.

تپه‌های آهکی، چشمه‌های جوشان، تخت رستم و

پناهگاه حیات وحش از وجود یک معدن رنج می‌برند و فریاد دوستداران محیط زیست و تشکلهای مردم نهاد زیست محیطی را بلند کرده‌اند.

به عنوان نمونه معدن سرب و روی مهدی آباد در داخل منطقه حفاظت شده کالمند بهادران، معدن سنگ در منطقه پارک ملی سیاهکوه، معدن چادرملو در داخل منطقه حفاظت شده دره انجیر قرار دارد و ده‌ها نمونه دیگر از این معادن وجود دارد که نگرانی‌های زیست محیطی بسیاری به دنبال دارد.

معاون محیط طبیعی محیط زیست استان یزد در این زمینه اظهار داشت: در ایران مرکزی آسیب‌های بهره‌برداری از معادن بسیار بیشتر از سایر مناطق است زیرا خشکی محیط، رطوبت بسیار کم موجود در هوا، رطوبت پایین خاک و ... سبب می‌شود تا تخریب‌ها دیرتر مرمت شود و حتی گاهی این تخریب‌ها قابل جبران نیست.

حسن اکبری بیان کرد: از سوی دیگر تعداد معدنی که در فلات مرکزی ایران وجود دارد بسیار بیشتر از سایر مناطق است به همین دلیل در استان‌هایی نظیر یزد، خسارات ناشی از بهره‌برداری‌های معادن بسیار بالا است.

وی عنوان کرد: در مقطعی شتاب عجیبی برای بهره‌برداری از معادن به وجود آمد و شرایط به نحوی پیش رفت که گویی ما آخرین نسل موجود در کره زمین هستیم و آمده‌ایم تا همه منابع و ذخائر را استخراج و استفاده کنیم. در مقطعی شتاب عجیبی برای بهره‌برداری از معادن به وجود آمد و شرایط به نحوی پیش رفت که گویی ما آخرین نسل موجود در کره زمین هستیم و آمده‌ایم تا همه منابع و ذخائر را استخراج و استفاده کنیم.

اکبری تصریح کرد: نمی‌گوییم در حوزه معدن نباید کاری انجام شود زیرا بالاخره معادن بخشی از اشتغال و اقتصاد کشور را تأمین می‌کنند اما می‌شود با رعایت برخی مسائل، از تخریب‌ها جلوگیری کرد ضمن اینکه نباید به توسعه اقتصادی به هر قیمتی فکر کنیم زیرا اگر هزینه‌های تخریب‌های زیست محیطی و دیگر آسیب‌هایی که به طبیعت تحمیل می‌شود را محاسبه کنیم، می‌بینیم که بهره‌برداری از معادن چندان هم صرفه اقتصادی ندارد. وی یادآور شد: از دهه ۸۰ تا سال گذشته میزان بهره‌برداری از معادن به واقع حیرت‌انگیز بود و نه تنها به طبیعت اجازه مرمت و بازبایی داده نمی‌شد بلکه جمعیت حیات وحش نیز به نحوی آواره شده بود و بلدوزرها به شکلی به جان طبیعت افتادند که نتیجه آن این شد که یک دهه تلاش برای ازدیاد و تکثیر و حفاظت از گونه نادر نظیر یوزپلنگ آسیایی عملاً ناموفق ماند.

اکبری، یکی از آسیب‌هایی که معادن به طبیعت وارد می‌کنند را ایجاد جاده‌های دسترسی اعلام کرد و افزود: صرف‌نظر از تخریبی که خود معادن دارند، جاده‌ها معضل بزرگی هستند زیرا مناطقی که تا پیش از احداث جاده، قابل دسترسی نبودند و محلی امن برای حیات جانوری و گیاهی به شمار می‌رفتند، اکنون با یک خودرو نظیر پراید نیز قابل دسترسی هستند و این اقدامات زمینه نابودی حیات وحش را حتی در مناطق حفاظت شده، پارک ملی و ... فراهم می‌کند.

● برخورد‌های مرگبار حیوانات مناطق محافظت شده با کامیون‌های حامل مواد معدنی

وی افزود: از سوی دیگر اغلب این جاده‌ها اختصاصی است و کامیون‌های حامل مواد معدنی و دیگر خودروهای مرتبط با معادن در این جاده‌ها با سرعت‌های بسیار بالا و غیرقابل کنترل عبور و مرور می‌کنند و سالانه تعداد زیادی از گونه‌های حیات وحش در تصادف با این خودروها جان خود را از دست می‌دهند.

اکبری، تاثیر معادن در ایجاد ذرات معلق و ریزگردها را نیز

این معدن از سوی شورای عالی معادن تمدید شده است. شرافت با بیان اینکه مکاتبات با شورای عالی معادن و رئیس سازمان محیط زیست کشور به عنوان عضو این شورا تاثیری نداشته است، عنوان کرد: ادامه فعالیت این معدن در هر سطحی که باشد، منابع طبیعی و ارزش‌های تاریخی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و آنها را از بین می‌برد که باید هر چه سریع‌تر در این زمینه اقدام شود.

مصادق‌ها و موارد متعددی در استان یزد وجود دارد که پرداختن به تک‌تک آنها در مجال یک گزارش نمی‌گنجد اما «مشت نمونه خروار است» در اینجا به درستی صدق می‌کند و به طور قطع تشکلهای زیست محیطی و میراث فرهنگی آزادانه‌تر از مسئولان استان می‌توانند در این زمینه به بحث و تبادل نظر و ارائه اطلاعات بپردازند.

این واقعیت که معادن برای توسعه و رشد اقتصادی کشور لازم و ضروری هستند، بر کسی پوشیده نیست اما نحوه بهره‌برداری، نظارت بر شیوه‌های بهره‌برداری، جلوگیری از صدور مجوزهای پی در پی و ... از جمله مواردی است که می‌تواند تخریب‌های معدنی را به حداقل برساند.

محدوده ثبت شده توران پشت در فهرست آثار ملی، همه در کنار هم شرایط پذیرایی از طبیعت‌دوستان، علاقه‌مندان به موضوعات زمین‌شناسی و چشمه‌های آب گرم را فراهم کرده و در مجموع محدوده تاریخی توران پشت با بهره‌مندی از مجموعه‌ای از آثار تاریخی و طبیعی، ظرفیت تبدیل شدن به یک منطقه نمونه گردشگری را داراست. این محدوده با بهره‌مندی از این همه آثار تاریخی و طبیعی، در سال‌های اخیر مورد بهره‌برداری بی‌رویه و غلط معدنکاران قرار گرفته و آثار تاریخی موجود را در آستانه نابودی قرار داده است.

این اتفاق در حالی رخ می‌دهد که میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری یزد به شدت نسبت به این موضوع انتقاد کرده و حتی در سفر معاون رئیس جمهور به استان، این موضوع مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. موضوع معدن سنگ توران پشت به شکل ویژه در جلسه‌ای با حضور ابتکار، رئیس سازمان محیط زیست و معاون رئیس جمهور و مسئولان صنعت و معدن و میراث فرهنگی یزد مورد بررسی قرار گرفت و گرچه صحبت‌های ابتکار و نتیجه کش‌وقوس بین نهادهایی چون میراث فرهنگی،

■ ماه رمضان و مهمانی هایش حال و هوای دیگری دارند اما در این بین مهمان باشی آن هم در محضر رهبری و البته نام شاعری را هم یدک بکشی حال و روزت متفاوت تر است، نفس کشیدن در میان واژه های ناب و تازه در حضور رهبر معظم انقلاب شاید نتواند که در قالب واژه ها بگنجد.

■ طلبه جوان وارد روستا شد، جاده خاکی بعد از طی یکساعت مسافت به انتها رسیده و چهره روستایی کاهگلی پیدا شد. پیرمردان روستا که دست به عصا خاطرات تکراری روزهای گذشته را برای هم تعریف می کردند، غریبه را می پاییدند، طلبه جوان عمامه را از صندلی برداشت و برسر گذاشت، شصت های لزران دست های مردان روستا خبر دار شد، رمضان فردا آغاز می شود و قطعاً این روحانی مهمان یک ماهه آنهاست، مهمانی که بعدها حضور در این روستا را از بهترین خاطرات دوران تبلیغ خود می داند، مهمانی روحانی، مبلغ، با خاطراتی از کوهنوردی، شنا و حتی نقاشی ساختمان.

■ «ماه ننه میا چهارباغی»، بانوی مهر و ماه نساء مازندران با آنکه سواد خواندن و نوشتن ندارد، بیش از نیم قرن در زمینه آیین های فولکلور و بومی مازندرانی فعالیت می کند.

فرهنگ و هنر ایران

بازمانده میراث شفاهی مازندران را بشناسید

«ماه ننه»؛ بانوی شعر فولکلور مازندران

آیین های فولکلور و موسیقی مقامی و نواحی مازندران در قلب ماه ننه بانوی بی نام و نشان و تنها بازمانده میراث شفاهی مازندران می تپد.

«ماه ننه میا چهارباغی»، بانوی مهر و ماه نساء مازندران با آنکه سواد خواندن و نوشتن ندارد، بیش از نیم قرن در زمینه آیین های فولکلور و بومی مازندرانی فعالیت می کند.

وی که ماه ننه موسیقی مقامی و تاریخ شفاهی مازندران معروف است و بانوی شعر و تاریخ شفاهی محسوب می شود و گنجینه ای از آیین ها و نواحی اصیل بومی را در سینه اش ثبت و ضبط کرده است. علاوه بر شعر، ریسنده گی و بافندگی می کند و مادر مهربان چهار فرزندی است که با سختی و مرارت در کشاکش روزگار آنان را پرورش داده است و همدمی صبور و مهربان برای همسر ناتوانش است.

ماه ننه در مراسم رونمایی از جام زرین کلاردشت به اجرای برنامه پرداخت و هنرش مورد استقبال مهمان قرار گرفت و این بانوی شعر و فرهنگ عامه مازندران می گوید: جوراب می بافم و ریسنده گی می کنم. ادامه می دهد: از سر دل تنگی به شعرخوانی می پردازم و شعر بیان ناگفته هایی است که در سینه حبس کرده ام و با امیری خوانی، طالبای و امیر و گوهر، ناگفته های درونی ام را بیان می کنم.

● موسیقی ناگفته های درونی همسر لال من است

بانوی شعر و فرهنگ عامه مازندران که امیری خوانی و آوازخوانی را پدر به یادگار دارد می گوید: همسر من زبان گفتن ندارد و لال است و در شعرها و آواهایم، حس درونیم را به وی ابراز می کنم و شعر و آواز بیان حرف های ناگفته و ناشنیده همسر است که با زبان موسیقی و آوا بیان می شود.

قرار است مستند داستانی ماه ننه بانوی شعر مازندران نیز تولید شود و به جشنواره بین المللی

کلارستاق حاصل زحمات استاد مؤمن توپا ابراهیمی، نویسنده، پژوهشگر و روزنامه نگار، مؤلف چند جلد کتاب و گاه شمار در خصوص فرهنگ و سنن منطقه کلارستاق اشاره کرد و یادآور شد: استاد ابراهیمی بسیاری از فیش های تحقیقی خویش را از روستایانی نظیر «ماه ننه» که میراث دار فرهنگ شفاهی غرب مازندران است، دریافت کرده است.

این مدرس دانشگاه بایان اینکه موسیقی مازنی با ابوالحسن صبا و همت صیادی نژاد مرزن آبادی شناخته شده، افزود: متأسفانه حتی مردم این خطه مرحوم همت صیادی را نمی شناسند و چیزی به صورت مکتوب و تصویری از این استاد برجای نمانده است و این زینده مفاخر نیست.

سرپرست گروه تئاتر مولانا بایان اینکه «ماه ننه» از لحاظ جسمی، پوششی، تفکر، زبان، آداب و رسوم، سنن، مشارکتهای اجتماعی، کارآفرینی، ارتباط با همسر در زندگی مشترک معرّف یک زن، همسر، مادر، خواهر نمونه کلارستاقی است، گفت: معرفی تک بعدی این بانو، جفا در حق وی خواهد بود.

احد جاودانی مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران نیز با اشاره به اینکه فرهنگ و هنر مازندران، چهره ای نظیر بانو مکرّمه را جهان معرفی کرده است که آثارش در نمایشگاه های بزرگ خارجی به نمایش درآمده است گفت: ماه ننه نیز یک استعداد زیبایی دارد و بنا داریم تا وی را نیز در قالب فیلم به فرهنگ و هنر کشور معرفی کنیم.

وی اظهار داشت: فیلم ماه ننه برای جشنواره بین المللی آماده می شود و در صورت راه یابی، ارشاد از آن حمایت خواهد کرد.

فرهنگ و هنر مازندران، مدیون مادران و سالارزنان و سالارمردانی است که قلبشان مملو از تاریخ شفاهی، آیین های کهن و بومی است و شناساندن این هنرمندان بی نام و نشان می تواند بر غنای فرهنگی منطقه افزاید.

فیلم کوتاه راه یابد، میثم زندی کارگردان این فیلم داستانی و پژوهشگر می گوید: یکی از دغدغه های مهم ما پرداختن به ادبیات فولکلور و شفاهی است و در فرهنگ شفاهی، سالار زنان و سالار مردانی هستند که دغدغه آیین و سنن را داشتند و به حفظ و ضبط شفاهی فرهنگ پرداختند.

ماه ننه از جمله سالارزنانی است که موسیقی مقامی و آوازی را خوب می شناسد و در کنار آن به ریسنده گی، بافندگی مشغول است و با زحمت و آبروداری نیز فرزندان را پرورش داده است.

وی اظهار داشت: ماه ننه از جمله زنانی است که موسیقی مقامی را خوب می شناسد و در کنار آن به ریسنده گی، بافندگی مشغول است و با زحمت و آبروداری نیز فرزندان را پرورش داده است.

به گفته وی، ماه ننه، قصه ها، ترانه ها و افسانه های قدیمی زیادی را در سینه دارد و یکی از بازماندگان فرهنگ شفاهی و به عنوان گنجینه ای است و اگر از دست رود تمام مفاهیم و دانسته هایی که در سینه دارد مدفون می شود و از این رو تصمیم به ساخت فیلمی درباره این بانوی شعر و فرهنگ گرفته ایم.

مدیر موسسه مردم نهاد نیما پوشیچ نوشهر درباره معرفی خصوصیات اخلاقی و شخصیتی «ماه ننه میا چهارباغی» اظهار داشت: این بزرگ بانو شعرهای محلی فراوانی را از بر است و تسلط کاملی بر فرهنگ شفاهی غرب استان به ویژه منطقه کلارستاق دارد.

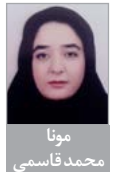
زندی به دایره المعارف ۱۰ جلدی فرهنگ عامه

زخمی بی پولی بر پیکر اسعدگرگانی برنامه‌های غیر هنری کمر دومین تالار باشکوه کشور را شکست

تالار فخرالدین اسعدگرگانی بعد از تالار وحدت تهران دومین تالار باشکوه کشور است که مختص تئاتر ساخته شده اما استفاده بیش از حد این تالار موجب تخریب این بنای باشکوه شده است.

مونا محمد قاسمی

یک گرگان است و یک میدان فخرالدین اسعدگرگانی، میدانی که دومین تالار باشکوه کشور در گوشه‌ای از آن مانند نگینی می‌درخشد و محل رفت‌وآمد اهالی و دوستداران فرهنگ و هنر کشور و استان گلستان است. هنرمندانی که از ۴۰ سال پیش برای برگزاری نمایشگاه، اجرای تئاتر، موسیقی و... از سراسر کشور به گرگان رفت‌وآمد دارند نام این تالار را به‌خوبی می‌شناسند. تالاری که در ابتدا با نام «تالار گرگان» شناخته می‌شد اما برای انتخاب نامش جمعی از فرهیختگان و نویسندگان گرد هم جمع شدند و با تهیه فهرستی از مشاهیر گرگان زمین سرانجام نام تالار را به نام خالق «منظومه ویس و رامین» یعنی فخرالدین اسعدگرگانی سند زدند.

● تالاری با تجهیزات اختصاصی

آنطور که می‌گویند ساخت این تالار در سال ۱۳۵۱ آغاز شده و در هشتم اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۷ افتتاح شده است. مجموعه‌ی فخرالدین اسعدگرگانی با متراژ پنج هزار و ۵۰۰ متر دارای سه سالن اجرا و دو سالن تمرین است؛ به گفته برخی از کارشناسان تجهیزات به کار رفته در این تالار در آن زمان اختصاصی ساخته شده و نمونه داخلی و خارجی ندارد. البته معماری منحصربه‌فرد این فضای فرهنگی هنری هم

در سال ۵۶ شروع به استخدام نیروی کادر فنی کردند و من هم در همان سال‌ها به همراه ۸۰ الی ۹۰ نفر دیگر به استخدام تالار درآمدم. وی اضافه می‌کند: اواخر سال ۵۶ همسر شاه مخلوق برای بازدید از این تالار آمد و در حین بازدید دستور تغییر و تحولات داده شد تا در سال ۵۷ یا ۵۸ افتتاح شود، در حین انجام تغییرات انقلاب رخ داد و کارشناسان انگلیسی و اسکاتلندی که در آن زمان تحت نظارت شرکت ایرانی مشغول کار بر روی تالار بودند از کشور خارج شدند و تکمیل تجهیزات نیمه‌کاره رها شد.

● با تجربه اندک تجهیزات را کامل کردیم

غلامی ادامه می‌دهد: در آن زمان کارمندانی که به استخدام تالار درآمده بودند دوره آموزشی چند ماهه‌ای را گذرانده بودند و با اتکا به همان آموزش‌ها و با همان تجربه اندک تا حدودی توانستیم نواقص نور و واحد صحنه را برطرف کنیم و از آنجایی که تمام دستگاه‌های به‌کاررفته در این تالار انگلیسی و برای ما ناشناخته بود با مشکلات زیادی روبه‌رو شدیم.

این پیشکسوت تالار از استخدام عوامل اجرایی تئاتر گرگان در آن زمان می‌گوید و ادامه می‌دهد: عوامل تئاتر در همان سال شروع به فعالیت کرد و در سال ۵۸ درایم اولین دهه فجر و پیروزی انقلاب اسلامی تالار فخرالدین اسعدگرگانی با اجرای تئاتری که هنرمندان گرگانی آماده کرده بودند با حضور مسئولان کشوری و استانی آن زمان رسماً افتتاح شد و کار خود را آغاز کرد.

به همراه آقای غلامی به پشت‌صحنه تالار فضایی که از دید مخاطبان پنهان است و عمدتاً محل استراحت عوامل اجرایی تئاتر، نمایش و کنسرت‌های موسیقی است می‌رویم. غلامی با اشاره به پرده‌هایی نصب شده برای هر کدام توضیحاتی ارائه می‌کند و بعد به (لت) های چوبی که به حالت جمع شده در پشت صحنه قرار دارد اشاره می‌کند و می‌گوید: این لت‌ها ویژه برگزاری ارکست سمفونیک است و من در بازدیدی که از سایر تالارهای کشور داشتم مشابه آن را ندیده‌ام.

بعد از پشت صحنه به طبقه فوقانی می‌رویم، جایی که تمام تجهیزات مربوط به بالا و پایین بردن پرده‌ها و دستگاه‌های دیگر در آنجا قرار دارد، انواع و اقسام تجهیزاتی که اسم‌هایشان را نمی‌دانم در راهرویی پشت سر هم قرار گرفته است. طناب‌های بزرگی که مربوط به نگهداری پرده‌های مختلف سن است به شکل حلقه‌هایی دور هم

در نوع خودش زیبایی‌هایی دارد. برای دانستن تاریخچه دقیق‌تری از این تالار به سراغ یکی از کارمندان بازنشسته تالار فخرالدین به نام محمد غلامی می‌روم، مردی که ۳۰ سال از عمر خود را در سمت‌های معاون تالار و مسئول این تالار باعظمت سپری کرده است؛ گرچه بازنشسته شده اما دلسوزانه همچنان پیگیر تالار و مشکلاتش است.

برای صحبت اتاق مدیریت تالار در اختیارمان قرار می‌گیرد، اتاقی که به نقش و نگارهای فرش ترکمنی گچ‌بری شده است و نگاه هر بیننده‌ای را به خود خیره می‌کند. غلامی می‌گوید شروع ساخت بنای تالار در سال ۵۱ بود، از آنجایی که گرگان شهر فرهنگ دوستی بود و موسیقی و تئاتر در این شهر زیاد برگزار می‌شد در زمان طاغوت به اداره فرهنگ و هنر آن زمان دستور ساخت این مجموعه داده شد، در ابتدا تصمیم گرفته شد فضای تالار در حد آمفی‌تئاتر ساخته شود اما بنایی که در آن زمان برای تالار در نظر گرفته بودند جوابگوی ۲۰ الی ۳۰ سال آینده نبود به همین دلیل انتهای سالن و ضلع شرقی حدود ۲۰۰ الی ۳۰۰ متر به فضای ساختمان اصلی اضافه شد.

غلامی ادامه می‌دهد: زمانی که ساخت ساختمان به اتمام رسید و تجهیزات فنی را برای نصب وارد ساختمان می‌کردند

می‌شده اما اکنون این تعداد به ۸ نفر رسیده است و کمبود نیرو یکی دیگر از مشکلات این تالار است؛ اگر این تالار در جای خودش یعنی فقط بحث فرهنگ و هنر استفاده شود کمی از بار مشکلات حل می‌شود اما ما متأسفانه شاهد هستیم اکثر دستگاه‌ها و نهادها برنامه‌های خود را به شکل رایگان در این مکان برگزار می‌کنند و هزینه‌هایی را برای تالار به وجود می‌آورند.

غلامی با اشاره به بودجه ۱۰۰ میلیون تومانی تالار طی یک سال می‌گوید: برای نگهداری تالار حداقل به ۸۰۰ میلیون تومان بودجه در سال نیاز است و از طرفی من معتقدم اگر استفاده از تالار اختصاصی شود هزینه‌های آن پایین می‌آید و دیگر تخریبی هم صورت نمی‌گیرد.

مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی در رابطه با مشکلات تالار می‌گوید: سالهای متمادی از ظرفیت تالار استفاده شده است اما برای رفع آسیب‌های اساسی آن اعتباری در نظر گرفته نشده است و طبق برآورد انجام شده از طرف کارشناسان وزارت ارشاد دو میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان برای تعمیر و تجهیز تالار نیاز است که البته طبیعی است چنین رقمی خارج از توان دستگاه است چرا که این رقم مربوط به یک سال و دو سال نیست بلکه در طول سالیان متمادی جمع شده است و تبدیل به یک رقم درشت شده است.

خصوصی سازی، راه برون رفت از مشکلات تالار

حجت الاسلام فضیلت راه برون رفت از این وضعیت تالار را واگذاری به بخش خصوصی می‌داند و می‌گوید از آنجایی که اعتبارات دولتی پاسخگوی هزینه‌های جاری نیست از طرفی نمی‌توانیم به هنرمندان خدمات ندهیم به همین دلیل تصمیم گرفتیم برای نصف روزهایی از سال مدیریت تالار را به بخش خصوصی واگذار کنیم تا از محل درآمدهای آن لاقبل هزینه‌های جاری تالار تأمین شود. لازم است مسئولان زیربسط فکری اساسی برای نگین فرهنگی شهر گرگان انجام دهند، به عنوان مثال اگر قرار است فضای فرهنگی جدیدی با هزینه میلیاردری ساخته شود به جای آن با صرف یک سوم همان هزینه‌های میلیاردری مرهمی بر زخم‌های تالار فخرالدین اسد گرگانی گذاشته شود تا نگذاریم گرد پیری و فرسودگی بر چهره این مکان فاخر بنشیند.

را برای ما سخت کرده است چون نمی‌توانیم مشابه داخلی برایش پیدا کنیم و در زمان خرابی باید به کلی مجموعه را عوض کنیم که این امر مستلزم هزینه زیادی است. وی ادامه می‌دهد: متأسفانه بودجه‌ای که برای تالار در نظر گرفته می‌شود فقط کفاف هزینه‌های روزانه تالار را به سختی می‌دهد و ما مجبوریم در زمان خراب شدن قطعه‌ای مشابه قطعه خراب شده را از مکان دیگر برداشته و جایگزین کنیم.

متأسفانه بودجه‌ای که برای تالار در نظر گرفته می‌شود فقط کفاف هزینه‌های روزانه تالار را به سختی می‌دهد و ما مجبوریم در زمان خراب شدن قطعه‌ای مشابه قطعه خراب شده را از مکان دیگر برداشته و جایگزین کنیم غلامی با اشاره به حوزه تأسیسات می‌گوید: در حوزه تأسیسات یک بخش مربوط به موتور خانه مستهلک شده و کیفیت خود را از دست داده و برای برطرف کردن مشکلات آن به ۵۰ میلیون تومان اعتبار نیاز است.

وی با بیان اینکه برق اضطراری مسئله مهمی است می‌گوید: نیاز به موتور ژنراتور برق اضطراری در زمان برگزاری کنسرت یکی از ملزومات است چرا که اگر در

پیچ خورده؛ هریک روی یک گیره قرار گرفته‌اند. در اینجا غلامی انواع پرده‌ها را نشان می‌دهد و با اشاره به پرده آهنی منحصربه‌فردی که در کمتر تالاری در سطح کشور دیده شده می‌گوید: کارایی این پرده آهنی به این شکل است که اگر زمانی در فضای تالار آتش‌سوزی رخ داد این پرده از گسترش آتش به روی صحنه جلوگیری می‌کند، علاوه بر پرده آهنی پرده‌های مخصوص ویدئو کنفرانس، سینما و تئاتر و ... نیز دیده می‌شود.

تخریب‌های تالار قلم را به درد می‌آورد

بعد از بازدید کوتاه به سالن همکف می‌رویم، موقع پایین آمدن از پله‌ها غلامی با ابراز تأسف می‌گوید هر وقت به فضای تالار می‌آیم و کمبودها و تخریب‌هایی را که بر اثر استفاده زیاد و خارج از توان تالار به وجود آمده را می‌بینم قلمم به درد می‌آید. در همین حین به لابی همکف می‌رسیم.

غلامی با اشاره دست پارکتهای چوبی تخریب شده را نشان می‌دهد و می‌گوید: زمانی که ما در این مجموعه فعالیت می‌کردیم کوچک‌ترین تخریب‌ها را با سرعت

تعمیر می‌کردیم اما در سال‌های بین ۸۴ تا ۸۶ که کارمندان تالار به یکباره همگی بازنشسته شدند و نیروهای جدید بدون تجربه جایگزین کارکنان سابق شدند در اثر نبود تجربه زمینه ساز بروز تخریب در سطح تالار شده‌اند؛ برای مثال در قسمت‌هایی که نباید کولرگازی یا اسپلیت کار گذاشته شده است؛ آب خارج شده از این کولرها بر روی پارکتهای چوبی کمیاب کف لابی ریخته شده و باعث خرابی آنها شده است.

بعد از چرخش زدن در تالار به سراغ امیر غلامی مدیر تالار می‌روم و از اوضاع و احوالات فعلی تالار جویا می‌شوم، امیر غلامی فرزند محمد غلامی است که حالا با بهره گیری از تجربه‌های پدر و دیگر بازنشستگان تالار درصدد برطرف کردن ایرادات تالار است.

غلامی می‌گوید: به لحاظ ساختمانی مشکلاتی از جمله نشت آب، تخریب ناشی از باران و فرسودگی، موج برداشتن لابی در اثر زلزله و ... گوشه‌ای کوچک از مشکلات است.

مدیر تالار فخرالدین اسد گرگانی با اشاره به مشکلاتی که در زمینه تجهیزاتی از قبیل تجهیزات صحنه‌ای مانند نور و صدا و در زمینه تأسیسات گرمایشی، سرمایشی، برقی و مکانیکی می‌گوید: در زمان تجهیز کردن تالار قطعاتی که مورد استفاده قرار گرفته است سفارشی بوده و فقط برای تالار فخرالدین ساخته شده و نمونه آن در دیگر کشورها و ایران وجود ندارد؛ متأسفانه این سفارشی بودن تجهیزات کار

وسط اجرای برنامه کنسرت برق قطع شود، برق اضطراری فقط هشت پروژکتور را روشن نگه می‌دارد که این مقدار پاسخگوی کنسرت و نمایش نیست.

غلامی می‌افزاید: قیمت موتور ژنراتور حدود ۱۰۰ میلیون تومان است و در صورت خرید آن مشکل ما در این زمینه برطرف می‌شود.

در رابطه با هزینه‌های تعمیر پارکتهای لابی از غلامی می‌پرسم، می‌گوید: لابی پایین، بالا، راه پله و صحن اصلی حتماً نیاز به تعویض دوباره کفپوش دارد و طبق برآورد هزینه ما حداقل ۳۰۰ میلیون تومان هزینه برای تعویض پارکتهای لازم است.

وی اضافه می‌کند: اگر منابع مالی در دسترس باشد برای صحنه تجهیزات به روز استفاده می‌کنیم به عنوان مثال سن گردان جزء نیازهای تالار امروزی است که متأسفانه این تالار از آن بی بهره است.

غلامی می‌گوید: میزنور نگاه یک سال است که سوخته است و هزینه آن حدود ۲۶ میلیون تومان است همچنین اتاق صدا مشکل دارد و ما صدا را به شکل میکروفن به میکروفن داریم.

تعداد کارکنان تالار از ۸۰ نفر به ۸ نفر کاهش داشته است

مدیر تالار اضافه می‌کند: روزگاری این تالار با ۸۰ نفر اداره

تبلیغ در مدار صفر درجه / هدایایی که غوغامی کند

هدایایی که برای مردم در نظر گرفته‌اند پر می‌کنند و البته در این بین شاید پرسش‌های ما درباره هزینه این هدایا وی را مجبور کند که بگوید که برای خرید هدایا چک مدت‌دار داده است.

حجت الاسلام غلامعلی نجف‌زاده روحانی است که کوله بارش در ایام تبلیغ از هدایایی که برای مردم در نظر گرفته پر می‌شود و علاوه بر آن تجربه ۳۰ ساله تبلیغ را نیز در چنته دارد. مبلغی که خاطراتش را برای شنیدن مخاطبان در میان می‌گذارد: «سال‌ها قبل به روستایی رفتم که تاکنون مبلغی در آنجا حضور نیافته بود، مردم زیاد با من مأنوس نبودند بنابراین روزها در کوچه پس کوچه‌های روستا راه می‌افتم و با سلام کردن به کوچک و بزرگ چند کلمه‌ای با آنها صحبت می‌کردم و منبرم را به میان مردم بردم و این شد که مردم در نهایت خود به پای منبر من آمدند». وی برای ماه رمضان سال جاری ۳۰۰ هدیه را در نظر گرفته که در حال حاضر مجبور به پرداخت چک شده تا بعد از بازگشت بتواند حسابش را تسویه کند.

● تأکید بر توجه به اخلاق و صبر

حجت الاسلام نجف‌زاده بارها در گفته‌ها خود اخلاق و صبر را مورد تأکید قرار می‌دهد و از خاطرات خود می‌گوید: «دورانی که به تبلیغ می‌رفتم، شال و روسری‌هایی را از مکه با خود برده بودم گاهی در شهر اگر بانوی بی‌حجابی را مشاهده می‌کردم جلو رفته و یک شال به وی هدیه می‌دادم و حتی برخی از مواقع برای اینکه این افراد نسبت به روحانیت دید خوبی داشته باشند اگر سوار ماشینی می‌شدم که فرد بدحجابی سوار بود گرایه او را پرداخت می‌کردم و وی را ارشاد می‌کردم».

برای ماه رمضان ۳۰۰ هدیه در نظر گرفته که مجبور به پرداخت چک شده تا بعد از بازگشت بتواند حسابش را تصفیه کند.

این روحانی مبلغ اخلاق و دادن هدیه بدون چشم داشت به مردم را غوغایی در امر تبلیغ معرفی می‌کند و غوغایی که وی در طول فعالیت ۴۰ ساله خود آن را بارها شاهد بوده و در گفته‌هایش تأکید می‌کند که «اخلاق و اخلاق و اخلاق». آنچه در خاطرات تبلیغی طلاب با آن مواجه می‌شویم و قطعاً مجالی برای پرداختن به همه آنها در این گزارش کوتاه وجود ندارد تکیه این افراد بر رفتار عملی و خاطرات آنها نیز نشأت گرفته از همین اقدام‌های عملی آن‌ها است که موجب شده تا مردم به سمت آنان گرایش دوچندان داشته باشند تا جایی که چند نفر از نوجوانان با معرفت روستای طلبه جوان وقتی که در قالب اردو به قم سفر کرده‌اند با حجت الاسلام محمدی برای دیدار وی تماس بگیرند و قرار می‌دهد که مداری در صحن حرم حضرت معصومه (س) تدارک دیده شد تا آقای مبلغ را دوباره زیارت کنند.

را برای آقای مبلغ زنده کند. آویزی که نشان از معرفت بچه‌های روستایی دارد که در مدار صفر درجه جایی در ایران زمین، بدون نام و نشان روزگار سپری می‌کنند. آنها تصور نمی‌کردند یک روحانی در کنار آن‌ها کوهنوردی کند و یا برای شنا در آب سرد وارد رودخانه شود. این روحانی مبلغ در کنار فعالیت‌های خود تا پاسی از شب منبرهای فردایش را مطالعه و یادداشت می‌کرده تا رسالت آمدنش به روستا را نیز فراموش نکند و به نظر وی چه تبلیغی بهتر از تبلیغ عملی و اخلاقی.

روزهای گرم و صمیمی تبلیغ ماه مبارک رمضان در روستا به ایام پایانی خود می‌رسد و اینجاست که آقای مبلغ جوان نه پای ماندن دارد و نه دلی برای کنده شدن. وی که در مدت اقامت یک ماهه خود از وضعیت معیشت روستا باخبر شده در آخرین روز، چند ساعت زودتر از موعد مقرر روستا را ترک می‌کند تا مردم در معذوریت رودرویی با وی برای پرداخت پول و بین راهی قرار نگیرند اما در راه دیده است مردم از وی زودتر دست به کار شده‌اند و صندوق عقب ماشین وی با خرمایی که تنها دارایی و وسیله امرار معاش اهالی بوده پر شده است.

● کوله باری از هدیه برای مردم

هستند کسانی که مانند حجت الاسلام احمدی خاطرات زیبایی از دوران تبلیغ دارند، افرادی که کوله خود را از

تعدادی از روحانیون و طلاب حوزه علمیه قم در ماه مبارک رمضان برای تبلیغ دین به مناطق محروم کشور سفر می‌کنند. برخی از این مناطق برای اولین بار حضور روحانی را تجربه می‌کنند.

سیده مرضیه میرقادر

طلبه جوان وارد روستا شد، جاده خاکی بعد از طی یکساعت مسافت به انتها رسیده و چهره روستایی کاهگلی پیدا شد. پیرمردان روستا که دست به عصا خاطرات تکراری روزهای گذشته را برای هم تعریف می‌کردند، غریبه را می‌پایند، طلبه جوان عمامه را از سندی برداشت و پرسر گذاشت، شصت‌های لیزران دست‌های مردان روستا خبر دار شد، رمضان فردا آغاز می‌شود و قطعاً این روحانی مهمان یک‌ماهه آنها است، مهمانی که بعدها حضور در این روستا را از بهترین خاطرات دوران تبلیغ خود می‌داند، مهمانی روحانی، مبلغ، با خاطراتی از کوهنوردی، شنا و حتی نقاشی ساختمان.

حجت الاسلام سید محسن محمدی می‌گوید: هنوز بعد از گذشت چند سال از آن دوران بچه‌های روستای دورافتاده‌ای که به قول معروف زیر پونز نقشه ایران قرار دارد به او زنگ می‌زنند و هدیه آنها هنوز در جلوی ماشین وی آویزان است.

وی یاد آن روزها را اینگونه تعریف می‌کند: «روستا وضعیت مناسبی نداشت، فردای حضور در آنجا متوجه شدم بچه‌ها در اتاقی کاهگلی که به بادی بند است درس می‌خوانند، دست به کار شدیم گچ و سیمان و آجر و ساخت و ساز و حتی کار به رنگاری دیوارها نیز رسید و اتاقکی کوچک مدرسه روستا شد».

● تجربه نقاشی ساختمان

و اینگونه بود که مبلغ جوان نقاشی ساختمان را نیز تجربه کرد و از همراهی خود در کوهنوردی با بچه‌ها و شنا با آنها در رودخانه نیز خاطرات زیادی دارد خاطراتی که با این جمله همراه است که آنها تصور نمی‌کردند یک روحانی در کنار آن‌ها کوهنوردی کند و یا برای شنا در آب سرد وارد رودخانه شود. حجت الاسلام محمدی از هدیه بچه‌ها می‌گوید بچه‌هایی که هنوز با او در ارتباطند، آویزی که درست شد تا در جلوی آینه ماشینش آویزان باشد و همیشه یاد بچه‌ها

رهاشدگی فرهنگی در بخش‌های قم/ موبایل مهمترین سرگرمی جوانان است

یکی از مهمترین معضلات بخش‌های استان قم، کمبود امکانات فرهنگی است که باعث شده آسیب‌های اجتماعی به تهدید مهمی برای مردم این مناطق تبدیل شود.

مژگان فرهنگیان

استان قم مذهبی‌ترین استان کشور است که شهری را در خود جای داده که ام‌القرای جهان اسلام و پایتخت تشیع خوانده می‌شود. با این حال در نزدیکی همین ام‌القری روستاهایی وجود دارند که از دیدن کانال‌های صدا و سیما رسمی کشور محروم هستند و حتی در روستای خود روحانی ندارند.

خلجستان یکی از پنج بخش استان قم است که با وجود داشتن باغات سرسبز و سرمایه‌های طبیعی، از داشتن کمترین امکانات فرهنگی بی‌بهره است.

علی اصغر دانشفر، رئیس شورای بخش خلجستان در این رابطه با اشاره به اینکه این بخش ۲ دهستان دستجرد و قاهان و بیش از ۵۰ روستا و آبادی و مزرعه دارد و از ویژگی‌های آن نزدیک بودن به چهارراه اقتصادی سلفچگان است، گفت: با این حال بیکاری جوانان بخش را به مهاجرت وادار می‌کند و همین موضوع موجب بی‌توجهی به این بخش از نظر فرهنگی شده است.

رئیس شورای بخش خلجستان در بخش دیگری از سخنانش در پاسخ به این سؤال که آیا کتابخانه به اندازه کافی در بخش خلجستان وجود دارد؟ پاسخ داد: در روستاهای بخش خلجستان به خاطر جمعیت کم کتابخانه وجود ندارد و در مساجد نیز فقط قرآن کریم و مفاتیح الجنان موجود است.

دانشفر با اشاره به نبود روحانی که دائم در روستا مستقر باشد، عنوان کرد: در بسیاری از روستاهای این بخش خانه عالم نیز وجود ندارد، البته یکی از دلایل آن به جمعیت کم این روستاها برمی‌گردد.

وی اظهار داشت: یکی از مهم‌ترین

این بخش خانه عالم وجود دارد اما خیلی اوقات طلاب و روحانیون به دلیل مشکلات اقتصادی در این روستاها حضور نمی‌یابند و بعضی از این بزرگواران نیز که در روستاها ساکن هستند با مشکلات جدی روبه‌رو هستند که حتی توانایی پرداخت قبض آب، برق و گاز خود را نیز ندارند که دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و مسئولان باید در این زمینه به طور جدی اقدام کنند.

عضو شورای اسلامی بخش خلجستان در بخش دیگری از سخنان خود اظهار داشت: متأسفانه این بخش به محل تفریح و تفرج‌گاه شهرنشینان تبدیل شده است که مشکلاتی را برای ما ایجاد کرده است و باید به طور ریشه‌ای و بنیادی برای این مسئله فکری شود.

جمعیت ساکن در بخش‌های استان قم هرچند طبق آمار مراکز رسمی بیش از ۵۰ هزار نفر نیست ولی عدم توجه به نیازهای ساکنان این مناطق به خصوص در بخش فرهنگی می‌تواند مانع مهاجرت به شهر قم شود و از سوی دیگر غفلت و عدم توجه به مسائل فرهنگی در بخش‌ها و روستاهای قم که نقش مهمی در توسعه صنعت گردشگری استان دارند می‌تواند ضربات جبران‌ناپذیری بر پیکر ام‌القرای جهان تشیع وارد کند.

باید به دو نیمه اول سال و نیمه دوم سال تقسیم کرد که نیمه اول سال یعنی از فروردین‌ماه تا پایان شهریور جمعیت بیشتری در این بخش ساکن هستند که عده‌ای جمعیت بومی و عده‌ای غیر بومی هستند.

وی ادامه داد: در گذشته تبلیغات فرهنگی قوی‌تر از امروز بود؛ به‌عنوان مثال هفته‌ای یک‌بار فیلم در مسجد پخش می‌شد و یا کتاب هدیه می‌کردند.

این عضو شورای اسلامی بخش خلجستان در ادامه اضافه کرد: اما امروزه با وجود شبیخون فرهنگی دشمن و تبلیغات علیه دین، تبلیغات فرهنگی در بخش‌های قم وجود ندارد و با وجود اینترنت بیشترین زمان جوانان روستایی در موبایل و شبکه‌های مجازی سپری می‌شود.

● **عدم حضور روحانیون در روستاها**
یزدی با اشاره به حضور روحانی در روستاهای بخش خلجستان، اظهار داشت: حضور روحانی و بیان کردن چند مسئله احکام، به تنهایی کار فرهنگی نیست، بلکه باید در این بخش نیز توجه جدی شود چرا که بسیاری از این روستاها همین روحانی را هم ندارند و از ۴۰ روستای بخش کهک تقریباً ۱۵ روستا روحانی دارند.

وی در ادامه یادآور شد: در روستاهای

کبودهای این روستاها دریافت نکردن بسیاری از شبکه‌های تلویزیونی رسانه ملی است.

رئیس شورای بخش خلجستان بیان کرد: اگر مردم روستاهای بخش خلجستان به طور کامل شبکه‌های تلویزیونی را دریافت کنند از وقایع کشور بیشتر آگاه می‌شوند و مجبور به دریافت اطلاعات از فضای مجازی نیستند.

● ضعف تبلیغات فرهنگی در بخش کهک

حسن یزدی، عضو شورای اسلامی بخش خلجستان در رابطه با مشکلات این بخش، گفت: بخش خلجستان را

عاشقانه‌هایی از یک دیدار / محفل شعر رهبری یک دانشگاه است

شاعران آذری که چندین روز پیش در محضر مقام معظم رهبری و در دیدار شاعران با ایشان، شعرهای خود را خواندند حال پس از گذشت چند روز از خاطرات آن روز می‌گویند.

فائز مزنجان

ماه رمضان و مهمانی‌هایش حال و هوای دیگری دارند اما در این بین مهمان باشی آن هم در محضر رهبری و البته نام شاعری را هم یدک بخشی حال و روز متفاوت تر است، نفس کشیدن در میان واژه‌های ناب و تازه در حضور رهبر معظم انقلاب شاید نتواند که در قالب واژه‌ها بگنجد. چند روزی از دیدار مقام معظم رهبری با شاعران سراسر کشور نمی‌گذرد، دیداری که در آن خورشید انقلاب همانند دیگر دیدارهای خود با دقت هر چه تمام حواسشان به مهمانانشان بوده و گاه قطعه شعری را با شاعران هم

صدا می‌شدند و گاه لبخندی به لب می‌آوردند. از آذربایجان شرقی نیز دو شاعر جوان افتخار مهمانی در این ضیافت بزرگ را داشتند و حالا بعد از گذشت چند روز از آن مهمانی سفره دلشان باز شده و از خاطرات آن لحظات ناب می‌گویند.

لیلا حسین نیا و مرتضی طوسی دو شاعر جوان استان هستند که این دیدار را تجربه کرده و از شیرینی‌های آن می‌گویند.

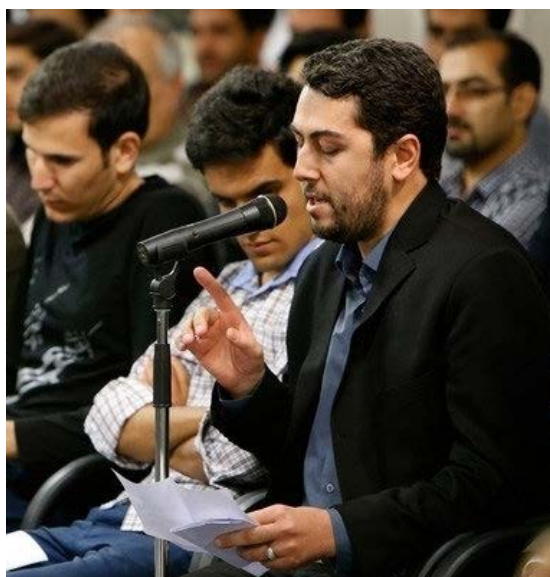
لیلا حسین نیا از دغدغه‌های کودکی خود سخن می‌گوید، دورانی که هر روزش را با آرزو دیدار رهبری و شعر خوانی در محضرشان سپری می‌کند تا حالا در دوران جوانی بتواند به آرزویش جامه عمل بپوشاند.

● تسلط رهبر معظم انقلاب به حوزه شعر تحسین برانگیز است

وی از حس و حال ویژه آن روز می‌گوید: هر سال مراسم دیدار شعر با رهبر معظم انقلاب فضایی ناب برای اهالی هنر است چرا که این محفل

بهترین جا برای شنیدن اشعار خوب است و هر فردی که علاقه‌مند به ادبیات بوده باید این جلسه را رصد کند. این شاعره جوان ادامه می‌دهد: این جلسه چه از لحاظ علمی و چه ادبی قابل بررسی بوده و علاوه بر حس عرفانی حضور در محضر رهبر معظم انقلاب، توجه ایشان به حوزه ادبیات آن هم نه به عنوان یک مخاطب معمولی بلکه به عنوان کسی که سر رشته‌ای از ادبیات داشته و یک مخاطب کاملاً حرفه‌ای است، حس خوبی برای همه حاضران فراهم می‌کند.

وی از نگاه منتقدانه رهبر معظم انقلاب به اشعار گفته و ادامه می‌دهد: فضای شعرخوانی در آنجا یک فضای معمولی نبوده بلکه فضایی دغدغه‌مند بود و فرمایشات رهبر معظم انقلاب نیز نشان دهنده جایگاه ویژه شعر بوده و ایشان بارها از شعر به عنوان سرمایه ادبیات کشور یاد کردند که باید در عرصه‌های مختلف از آن استفاده کرد. حسین نیا از گذر سریع زمان در طول این جلسه سخن

گفته و ادامه می‌دهد: گاهی رهبر معظم انقلاب نکاتی را در طول شعرخوانی‌ها یادآوری می‌کردند که متخصصین ادبیات از بیان این نکات عاجز هستند و باید تعجب کرد که رهبر معظم انقلاب این چنین حتی در کوچکترین نکات ادبیات هم ماهر بوده و دستی دارند.

وی می‌گوید: برای تحقق بخشیدن به فرمایشات مقام معظم رهبری باید استعدادهای ویژه در زمینه شعر را شناسایی کنیم و هنرمند متعهد تربیت کنیم چرا نباید بهترین شعری ما جوانان کم سن و سال باشند، باید این زمینه را برای جوانان فراهم کنیم.

● دیدار با رهبری برای شعرا یک دانشکده واقعی ادبیات است

مرتضی طوسی نیز دیگر شاعر جوانی است که در محضر مقام معظم رهبری شعری ترکی می‌خواند و به گفته خودش ذوق می‌کند از دقت نظر آقا و لبخندهایشان در هنگام شعر خواندنش.

وی از گذر سریع زمان در محضر رهبر معظم انقلاب می‌گوید و ادامه می‌دهد: شعرخوانی در محضر آقا به هیچ وجه قابل قیاس با دیگر محافل نیست.

این شاعر جوان ولایی از دغدغه خود قبل از آغاز مراسم شعرخوانی می‌گوید: تا قبل از آغاز مراسم آنچه دغدغه ما رضایت رهبری در هنگام قرائت شعرمان بود که خوشبختانه این آرزویمان محقق شد.

طوسی ادامه می‌دهد: حضرت آقا شاعر و شعر را یک سرمایه دانسته و از شعر به عنوان یک سلاح یاد کردند. وی حضور در محضر رهبری را غنیمتی بزرگ شمرده و می‌گوید: من با وجود اینکه دانشجوی رشته ادبیات هستم اما حضور در جلسه و محفل شعر رهبری همانند حضور در دانشکده واقعی ادبیات بود، دانشکده‌ای که توانستم در آن چیزهای زیادی یاد بگیرم، آن هم در عرض چند ساعت. اصطلاحات خاص ادبی که تنها رهبری متوجهش شدند

طوسی از مهارت زیاد مقام معظم رهبری در زمینه‌های مختلف شعری سخن به میان آورده و می‌گوید: گاه در بین اشعار، مقام معظم رهبری اصطلاحاتی را به کار می‌بردند که حتی اساتید حوزه ادبیات که در جمع بودند اطلاعی از آن اصطلاح ویژه نداشتند.

وی ادامه می‌دهد: در محضرشان که هستی مثل این است که با دوست خود به گفت‌وگو نشست‌ه‌ای چرا که چنان صمیمی با طیف‌های مختلف سخن می‌گویند که هیچ گونه غریبگی در این میان حس نمی‌کنی.

این شاعر جوان می‌افزاید: سوال‌های ایشان در بین اشعار نشان می‌داد که ایشان تمام حواسشان پیش اشعار بوده و با عشق خاصی به آن‌ها گوش می‌دهند و حتی نقدهایی هم مطرح می‌کنند.

● به قشر جوان اعتماد کنیم

وی بر ضرورت اعتماد بیشتر به قشر جوان تأکید کرده و خواستار ارائه راهکارهای لازم برای کشف استعدادها در بین جوانان و نوجوانان شد.

شاعران جوان این خاطرات را می‌گویند و هر بار از شدت ذوق لبخندی به لب می‌آورند، شاید تک تک لحظات دیدارشان و حضورشان در آن محفل صمیمی به یادشان می‌آید و همین کافی است تا لبخندی به لب بیآورند.

اما این روزها فضای شعر تبریز به هوای تازه‌ای برای نفس کشیدن شعری جوان نیاز دارد، شاعران جوان و حتی نوجوانی که نیازمند اعتماد بیشتر هستند تا بتوانند جلوه‌ای از هنر متعهدانه را به عرصه نمایش بگذارند که این امر جز با نگاه ویژه به این هنر امکان‌پذیر نخواهد بود.

گذری بر زندگی بانو همایونی

بانو همایونی ستاره عالم دین و تبحر / توصیه‌هایی برای تهذیب نفس زنان

بانو علویه همایونی
از نوادر سپهر
عالمه دینی است
که مهربانی، تبحر
و اخلاق نیک وی
تا همیشه تاریخ در
ذهن جامعه ماندگار

فاطمه کازرونی

است و همواره بانوان را به حرکت در
راه تهذیب نفس راهنمایی می‌کرد.

می‌توان به ترجمه اربعین الهاشمیه بانوی
ایرانی، ترجمه اسرارالآیات صدرالمآلهین
شیرازی، زن مظهر خلاقیت‌الله در دو
جلد، عشق ذوی‌القربی در وصف حضرت
فاطمه(س)، نسیم ولایت ترجمه و توضیح
چهل حدیث در فضائل و مناقب امیرالمؤمنین
(ع)، زندگانی بانوی ایرانی (بانوی امین)
اشاره کرد.

● ولایت‌مداری بارزترین ویژگی بانو همایونی بود

زهره نوری یکی از اهالی محل زندگی بانو
همایونی که با ایشان مرادوت داشته است
درباره این عالمه دینی می‌گوید: چندین
خصوصیت بارز از ایشان به یاد دارم که
از جمله برجسته‌ترین آنها ولایت‌مداری
ایشان است که در تمام طول زندگی
پربرکت این بانو یکی از مهم‌ترین اصول
زندگی ایشان بود و در صحبت‌های خود
به بسیاری از رهنمودهای رهبر اشاره
می‌کردند.

وی افزود: یکی دیگر از خصوصیات بارز
ایشان توجه به نظم و اهمیت به تمیزی
و آراستگی بود و بانوان را نیز به این امر
تشویق می‌کردند ضمن اینکه به برخورد
با مسائل جوانان به روز بوده و از مشکلات
مبتلا به جامعه آگاهی کامل داشتند.

این بانوی جوان بیان داشت: ایشان از خانم‌های
جوانی که به نزد ایشان می‌رفتند درباره اهداف
آینده زندگی خود و معیارهای آنها برای ازدواج
سوال کرده و در این زمینه آنها را به درستی
راهنمایی می‌کردند.

وی با بیان اینکه توصیه به تحصیل
علم و برنامه‌ریزی برای تهذیب نفس از
مهم‌ترین توصیه‌های بانو همایونی به
زنان بود، ابراز داشت: ایشان در سخنان
خود اشاره داشتند که از نخستین پله‌های
رسیدن به این تهذیب نفس توجه داشتن
هنگام اقامه نماز است و بارها بیان داشتند
که تدبیر در معنای نماز نخستین شاهراه
رسیدن به این هدف یعنی توجه به ذات
الهی در نماز خواندن است.

وی ادامه داد: همچنین کمک به رفع
مشکلات مختلف مردم در جنبه‌های
مختلف و جوابگویی به شکل پاسخ‌های
واقعا قابل عمل به سوالات جوانان از
ویژگی‌های بارز ایشان بود.

این بانوی اصفهانی ابراز داشت: مهربانی
و خوش‌رویی ایشان در برخورد با مردم
جامعه از ویژگی‌هایی است که هرگز از
ذهن جامعه پاک نخواهد شد چراکه این
ستاره آسمان دین که مفتخر به شاگردی
بانو همایونی است اخلاق نیک را که از
سفارشات پر اهمیت دینی است سرلوحه

چراغ زندگی هر عالم و عالمه‌ای که
خاموش می‌شود گویی ستاره‌ای پر برکت
از آسمان زندگی آدمیان همچون شهابی پُر
سرعت فرو می‌افتد و این مفهومی است
که در بسیاری از روایات و سخنان بزرگان
به درک آن دست پیدا می‌کنیم.

در طول قرن‌های گذشته و به ویژه با
نفوذ اسلام به ایران ستارگانی در آسمان،
علم و ادب، دین و تبحر خوش درخشیدند
که کمبود هر یک از آنها دریغ و افسوسی
برای جامعه‌ای بشری است اما بسیاری
از این عالمان نیز در طول زندگی پربرکت
خود شاگردانی خوش ذوق و متبحر از خود
به یادگار گذاشتند که گرچه شاید به طور
کامل جای خالی آنها را پر نکنند اما هر
یک آمیدی جدید برای درخشش یک
ستاره نورانی در آسمان علم و دین است.

● آثار بانو علویه همایونی

از جمله شاگردان این گوهرهای نایاب جهان
دین و تبحر، بانو علویه همایونی است که
از رهروان مکتب بانوی مجتهد امین بود؛
مقامی که شاید در طول تاریخ کمتر زنی
به آن دست پیدا کرده باشد؛ شاید نیز
مقام بسیاری از بانوان مجتهد در طول تاریخ
مغفول مانده باشد.

بانو زینت السادات علویه همایونی فقیه و
مجتهد معاصر شیعه که چند روز پیش در
سن ۹۹ سالگی درگذشت، اولین دانشجوی
زن رشته الهیات در دانشگاه است که در
سال ۱۳۴۳ در امتحان ورودی پذیرفته شد
و در سال ۱۳۴۴ با امتیاز بانو امین اولین
حوزه علمیه زنان در ایران را در اصفهان بنام
مکتب فاطمه تأسیس کرد.

وی که در سال ۱۳۲۸ به عنوان چهارم
ماندگار انتخاب شد روز دهم تیرماه امسال
بر اثر کهنسنت سن درگذشت و پیکر او روز
شنبه دوازدهم تیر ۱۳۹۵ پس از اقامه نماز
توسط آیت‌الله حسین مظاهری رئیس
حوزه علمیه اصفهان با حضور پرشور مردم
روزه‌دار اصفهان تشییع و در امامزاده ابراهیم
این شهر واقع در خیابان ابوذر به دست
خاک سپرده شد. از نمونه کتاب‌های ایشان

کار و زندگی خود قرار داده بودند.

● توصیه‌های بانو علویه همایونی به زنان

بانو همایونی در سفارشات خود به بانوان
همیشه به خودشناسی توصیه می‌کردند؛ از
جمله ایشان در یکی از سخنان خود خطاب
به بانوان گفته است: توصیه من به خواهران
ایمانی این است که اوقات فراغت خود را در
شناخت ویژگی‌های زن مصرف کنند و در این
زمینه به طور جدی، قدمی بردارند و تحقیقی
داشته باشند؛ در این خصوص از قرآن مجید و
تفسیر دانشمندان، استمداد نمایند و بدانند که
بی‌اعتنایی به این موضوع، موجب بیگانگی از
خویش و واماندگی در گمراهی و ذلت جماعت
نسوان است.

وی می‌افزاید: (بانوان) رشته‌های علوم را از
(حضور) زن خالی نگذارند؛ مخصوصاً رشته‌های
علوم دینی و الهی را. به هر زحمتی هست خود
را به مرتبه عالی آن برسانند و (این امر) منافاتی
هم با بچه‌داری ندارد؛ زیرا زمان تحصیل
علم «من المهد الی اللحد» است و زمان
بچه‌داری زمانی محدود، تا از این راه خدمتی به
صنف خود کرده باشند و حرکتی در جامعه زنان
به وجود آید، حرکت انسانی، ایمانی، اخلاقی،
آگاهی و عرفانی.

مدیر حوزه‌های علمیه خواهران اصفهان در
ارتباط با این بانوی اخلاق و تبحر به مهر
می‌گوید: با توجه به اینکه بانو علویه همایونی
تحصیلات خود را در محضر بانوی مجتهد
امین سپری و درجات علمی را طی کرده بودند،
تلاش داشتند تا در زمینه پیاده‌سازی اهداف
بانو امین از جمله تربیت بانوان فرهیخته برای
فرهنگ جامعه گام بردارند.

رهبر معظم انقلاب با شناختی که از بانو
علویه همایونی داشتند، ایشان را به عنوان
الگوی فرهنگی و دینی جامعه اسلامی
ایران معرفی کردند؛ وی منشأ خدمات و
برکات برای جامعه بود و امیدوار هستیم
بانوان اصفهان از ایشان الگو بگیرند.

حجت‌الاسلام ابطحی افزود: ایشان در
دانشگاه تهران در رشته الهیات تحصیلات
عالیه را سپری کردند و در علم فلسفه و
حکمت تبحر خوبی داشتند و کتاب‌های
مرحوم ملاصدرا را تدریس می‌کردند.
مدیر حوزه‌های علمیه خواهران استان
اصفهان ابراز داشت: این بانوی با کرامت

بیش از نیم قرن از عمر گرانبهای خود را در
راه اعتلای قرآن کریم، تحصیل تهذیب، و
تربیت شاگردانی در مکتب امام صادق (ع)
سپری کرد و مایه فخر بانوان اصفهان بلکه
بانوان ایران و حوزه‌های علمیه است.
وی اضافه کرد: رهبر معظم انقلاب با شناختی
که از بانو علویه همایونی داشتند، ایشان را به
عنوان الگوی فرهنگی و دینی جامعه اسلامی
ایران معرفی کردند؛ وی منشأ خدمات و
برکات برای جامعه بود و امیدوار هستیم بانوان
اصفهان از ایشان الگو بگیرند.

● رکن نخست تربیت فرزند صالح مادران متدین و با علم است

حجت‌الاسلام ابطحی با اشاره به اهمیت
تحصیل بانوان در ارتقای سطح جامعه ابراز
داشت: با حضور بانوان متدین و تحصیل کرده
در جامعه می‌توان فرزندان خوب و صالح را
انتظار داشت چراکه رکن نخست تربیت فرزند
صالح مادر متدین و با علم است.

وی با بیان اینکه باید همگی تلاش کنیم
که بانوانی نظیر بانوی همایونی را در جامعه
تربیت کنیم، گفت: زحمات ارزشمند این
بانوی عالمه در راستای تعلیم و تربیت بانوان
و گسترش معارف اسلامی موجب سعادت
ابدی و هم‌جواری با اجداد طاهرينش و
بهرمندی خاصه از عنایات حضرت فاطمه
زهرا(س) خواهد بود.

شاید تعداد عالمه‌های دینی به دلیل
مشغله‌های مختلف بانوان در زمینه تربیت
فرزندان و رسیدگی به خانواده نسبت به
عالمان دینی کمتر باشد اما این نوادر
دنیای تبحر و دین در پس ذهن هر زنی
این پرده نمایش را روشن می‌سازند که
برای بانوان نیز امکان رسیدن به بالاترین
مقام‌های علمی و حتی دینی وجود دارد؛
شاید تنها اندکی تأمل برای اصلاح هدف
پیش رو توسط بانوان و صد البته فراهم
ساختن فرصت ایده‌آل توسط آقایان برای
پرورش ذهنی و علمی خانم‌ها در آفریدن
عالمه‌های دینی و صد البته پرورش
نسل آگاه و متضمن به صفات اخلاقی و
دینی بسیار موثر باشد و در این راه بانوانی
همچون علویه همایونی و بانوی مجتهد
امین چراغ راه تمامی زنان این مرز و بوم
و حتی دنیا خواهند بود.

یک روز با جلال مقامی؛

حضور مرد دیدنی هادر «کهریزک» / ورق زدن تاریخ تهران در کرج

آنهايي که ۶۰ ساله
دیدنی‌ها بودند با
صدای هنرمندی
خاطره دارند که این
روزها آرام در خلوتی
از کرج زندگی می
گذرانند و حال همراه

حامد مودن
فردوسی

ما شده تا دیداری با مخاطبان سالهای
دورش داشته باشد.

طبق قرار قبلی به جایی می رویم که قرار است خاطرات دوران کودکیمان را با او مرور کنیم همسفر با استاد جلال مقامی که همه او را با برنامه مشهور دیدنی‌ها می شناسند به آسایشگاه خیریه کهریزک می رویم تعریفش را زیاد شنیده بودم و چندین بار از نزدیک دیده بودم، اما این بار متفاوت از دفعات قبل بود، در یک خودرو و به یک مقصد مشترک می رفتیم، بعد از آن سکنه، هنجره اش سرد شده بود ولی هنوز دم گرمی داشت.

در ابتدای دیدار سلام و علیک گرمی می کند و خوش رو بودنش را از همان ابتدا به ما نشان می دهد در بین راه از دوران سخت بیماریش، از حال ناخوش و بی حوصله شدنش و از ضعیف شدن روحیه اش می گوید.

می گوید: با این روحیه ضعیف ای کاش جای دیگری می رفتیم، ولی کاری نمی شد کرد از مدت‌ها قبل به مسئولان کهریزک قول داده بودیم هماهنگی‌ها انجام شده بود و دیگر نمی شد قرار را لغو کرد.

مرد خوش صدای گزارش ما می گوید: عیادت از بیماران و افراد سالخورده برای روحیه تحلیل رفته ام مناسب نیست و حال روحی و جسمی ام را تحت تأثیر قرار می دهد.

به هنر نقاشی، کهریزک را به اختیار برای ادامه حیات برگزیده و از این انتخاب راضی بود.

به اتاقش سری زدیم، پر از نقاشی بود، در کنار پرتره‌هایی که بر دیوار رخ می نمودند پرتره یک فرد نظامی بر دیوار نصب شده بود که برای من حس متفاوتی داشت، در میان گفت و گوهایمان خودش به آن تابلو اشاره کرد و گفت: پدر مرحومش است در لباس نظام و او خود پدر را نقاشی کرده بود. در ادامه با برگشتن به لابی استاد مقامی با زن و شوهری به صحبت مشغول شد، ۲۷ سال خارج از کشور زندگی کرده بودند و بعد از مراجعه به وطن کهریزک را برای ادامه زندگانی برگزیده بودند، مرد متولد و پرورش یافته اهراب، یکی از قدیمی ترین محله های تبریز بود و همچنان با لهجه شیرین ترکی سخن می گفت، وقتی دلیل بازگشتش به وطن را پرسیدیم با همان شیرینی بیانش گفت: «هرکسی دور ماند از اصل خویش، باز جوید روزگار وصل خویش».

گفتگوی استاد صدا با برخی دیگر از ساکنان کهریزک ادامه داشت و هر چه پیش تر می رفتیم روحیه اش شادتر می شد انگار نه انگار که در ابتدای دیدارمان از خبر حضور در کهریزک چندان خرسند نبود. پس از دید و بازدید، کهریزک را با استقبالی پرشور ترک کردیم و این بار این مرد دیدنی‌ها بود که از روحیه گرفتنش از دیدار کهریزک می گفت، از اجتماع مردمان در این آسایشگاه و مراقبت های خوب آنجا خرسند بود، چشمان کم شوق هنرمندی که سالهاست ساکن کرج است در هنگام ورود، پس از پایان این بازدید چنان برق شعفی به خود گرفته بود که هنگام خداحافظی باتمام وجود از ما برای هماهنگی این دیدار تشکر کرد.

آثارش از هر دری سخن گفت، هر دو پچه تهران بودند و تا حدودی هم سن و سال، تهران را از شصت سال پیش ورق زدند و به کهریزک رسیدند، از محله ها و پچه محل های معروفشان گفتند و شنیدند. استاد مقامی از هنرمند مقیم کهریزک که دچار بیماری ضعف عضلانی بود توضیحاتی در مورد بیماریش خواست و وقتی شنید با وجود مادرزاد بودن بیماری ازدواج کرده بسیار خوشحال شد، همسر او نیز دچار همین بیماری بود و بعد از چند سال زندگی هر دو به کهریزک آمده بودند تا زندگی مشترک خود را در این آسایشگاه بگذرانند.

با مردم خوش صدای گزارش به اتاق های دیگر رفتیم و در فضای آسایشگاه چرخ زدیم، با جوانی سی و چند ساله که بر روی صندلی چرخ دار نشسته بود هم صحبت شد، بیماری «ام اس» داشت و این مریضی ناشناخته سلامتی او را به غارت برده بود، یکی از مدیران سابق یک شرکت خودروسازی بود که با دچار شدن به بیماری، کهریزک را برای ادامه روزگار انتخاب کرده بود، روحیه اش بالا بود و به گفته خودش زندگی را معنوی تر ادامه می داد. با جلال مقامی به قسمتی دیگر از کهریزک رفتیم که محل زندگی خیرینی بود که اموالی از خود را به کهریزک هدیه کرده بودند، ساکنان این بخش افرادی متعلق به طبقه اجتماعی متوسط رو به بالا بودند.

با راهنمایی مسئولان جلال مقامی در لابی با خانمی هنرمند همکلام شد، متین و موقر بود، خوش پوش و آراسته، استاد را به سرعت شناخت، این بانوی خیر نوه رشیده معروف بود که بخشی از آموزش و پرورش مدرن امروزی و دانش آموزان، دین فراوانی به وی دارند، نقاش بود از کودکی خود گفت و چگونگی علاقه مند شدنش

دیدم کمی سازش ناکوک است گفتم انشالله می رویم و افرادی را می بینیم که روی شما هم تأثیر مثبتی خواهند گذاشت، حرفه ای بود و با وجود حال ناخوش زیر قولش نزد و با آن که می توانست، قرار را لغو کند، آمد.

مسیر مهرشهر تا محمدشهر را طی کردیم و به کهریزک رسیدیم همان بدو ورود با دیدن درختان میوه و فضای سبز ورودی تعجب کرد و گفت: ورودی زیبایی اینجا هیچ شباهتی به تصورات من از کهریزک ندارد. گفتم ساختمان‌ها و آسایشگاه‌ها هم بسیار زیباست، با ورود ما مسئولان و کارکنان به استقبال نوسالاری کودکی، جوانی و میانسالان شان آمدند، بازار عکس های یادگاری با پیرمرد دوست داشتنی امروز و مجری توانمند و شایسته سال های نه چندان دور تلویزیون داغ شد.

کهریزکی‌ها خوب می شناختندش، «استاد جلال مقامی» و برنامه های فاخرش خاطره مشترک بسیاری از بینندگان تلویزیون جمهوری اسلامی ایران را تشکیل می داد همچنان خوش چهره و خوش برخورد بود، با وجود ضعف عضلانی پا به پای ما حرکت می کرد و خستگی هم نمی توانست لبخند را از روی چهره اش محو کند. زن و مرد، پیر و جوان همه گرد هم جمع شده بودند و جلال مقامی را روی گشاده با آنها گپ و گفت می کرد، به اتاق ها سرک می کشید و با آن هایی که نیامده بودند نیز صحبت می کرد هر چه می گذشت این دوبلور با سابقه انرژی بیشتری از خود نشان می داد انگار نه انگار که یک سال بیشتر نیست که از سکنه اش می گذرد و هنوز دوران نقاهتش پایان نیافته است.

در اتاقی که به گالری و کارگاه نقاشی شباهت داشت با هنرمندی هم صحبت شد آثارش را نگاه کرد و در خلال دیدن

■ سروی غول پیکر در استان گیلان وجود دارد که به روایتی هزار سال و به روایتی سه هزار سال است که در این خطه نفس می کشد. خیلی ها به دیدنش رفته اند. از ناصرالدین شاه قاجار گرفته (۱۲۵۰ ش) تا نیکتین، کنسول روس (۱۳۰۰ ش). شاه قاجار در سفرنامه فرنگش آورده که در زیر این درخت غول پیکر عصرانه خورده و موزیسین هایی - که لای شاخ و برگ های درخت مخفی شده بودند - برایش موسیقی نواخته اند.

■ قدمت سفال لالچین بر اساس مستندات موجود به بیش از ۷۰۰ سال می رسد و یکی از مراکز عمده ساخت سفال در ایران و جهان محسوب می شود به طوری که عنوان پایتخت سفال ایران را یدک می کشد.

■ آوارس از جمله گنجینه هایی است که در ۱۲ کیلومتری روستای آوارس در حال تبدیل شدن به یکی از جاذبه های گردشگری تمام فصل است. تا جایی که به اعتقاد کارشناسان جاذبه های آن با شهر سرعین رقابت می کند و شاید چندان طول نکشد که زیبایی های فرزند بر مادر غلبه کرده و به مقصد اصلی گردشگران تبدیل شود.

میراث ایران

در ۴۲ کیلومتری شهرستان سرعین منطقه نمونه گردشگری آلوارس با جاذبه‌های تاریخی و طبیعی واقع شده است که هنوز تاریخ‌نگاران حتی در کشف رموز نامگذاری آن به اجماع نرسیده‌اند.

ونوس بهنود

بالا تر می‌برد.

سکوت طبیعت آلوارس و جان سپردن به نغمه پرندگان یکی از جاذبه‌های طبیعی این منطقه است که این روزها از سوی پزشکان به عنوان عامل آرامش‌بخش برای انسان ماشینی به کرات توصیه می‌شود.

این پیست مجهز به امکاناتی همچون بالابر، خط تله اسکی برای آموزش اسکی، ایستگاه کلاس‌های آموزشی و امکانات رفاهی است.

هر چند سال‌ها است به تجهیز این پیست و انجام رقابت‌های ملی و بین‌المللی ورزش‌هایی همچون اسکی در آن تأکید می‌شود، اما در مقایسه با گردشگرانی که این جاذبه را شناخته‌اند، زیبایی‌هایی آلوارس از چشم مسئولان پنهان مانده است.

● احداث تله‌کابین در آلوارس توسط سرمایه‌گذار ترک

فرماندار سرعین تصریح کرد: در محل منطقه نمونه هتلی توسط بخش خصوصی احداث می‌شود که متأسفانه سرعت پیشرفت فیزیکی مطلوبی ندارد.

عاطف ناصری تصریح کرد: کندی کار به خود سرمایه‌گذار برمی‌گردد و وی اعلام کرده است که بعد از اتمام چند پروژه دیگر این هتل را تکمیل می‌کند.

وی در خصوص برخی اظهارات مبنی بر خرید این منطقه توسط یک خانم و ممانعت وی از اجرای طرح‌های گردشگری تصریح کرد: در واقع این خانم همسر سرمایه‌گذار بخش خصوصی است و ساخت‌وساز و فعالیت در خارج از محدوده‌ای که خریداری کردند بلامانع است. به گفته فرماندار در حال حاضر هتل، پیست اسکی و تله سیژ در مالکیت بخش خصوصی است.

وی افزود: علاوه بر این به منظور رونق گردشگری این منطقه بخشی از طرح هادی روستای آلوارس سال گذشته اجرا شده و به دلیل حفاری‌های گازرسانی امسال نیز ادامه خواهد داشت.

وی متذکر شد: امسال توسط دهیاری پارکی نیز در داخل روستا ایجاد می‌شود تا زمینه گردش و تفریح مسافران را فراهم سازد.

فرماندار سرعین در خصوص وضعیت نامطلوب جاده دسترسی به منطقه نمونه نیز اضافه کرد: به دلیل گازرسانی دست‌انداز ایجاد شده که در نظر داریم جاده اصلی آسفالت شده و لکه‌گیری اجرا شود.

وی از دیگر برنامه‌های رونق گردشگری این منطقه را

«آلوارس» یادگار تمدن کهن سبلان / آرامش گم شده‌ات را بازیاب

نیز نام روستا بر یک منطقه نمونه گردشگری ثبت شده و آوازه آن به خارج از مرزهای استان می‌رسد.

مدیرکل میراث فرهنگی استان اردبیل از تلاش این مجموعه برای ثبت آثار باستانی واقع شده در این منطقه در فهرست آثار ملی خبر داد.

کریم حاجی‌زاده تصریح کرد: قدمت برخی از آثار به هزاره اول پیش از میلاد می‌رسد و در بررسی‌هایی که به عمل آمده چند تپه باستانی و حتی قلعه قابلیت ثبت دارند. وی با بیان اینکه پیرامون کوه سبلان آثار متعدد تاریخی و باستانی وجود دارد، اضافه کرد: حفاظت از این آثار و معرفی این جاذبه‌ها ضرورت ویژه دارد.

● آغاز سفر از تله سیژ در ارتفاع سه هزار متری

هر چند وضعیت ظاهری جاده آلوارس منتهی به پیست اسکی چندان مطلوب نیست اما آنچه قابل توجه است شماره پلاک خودروها است.

در گزارش میدانی مشاهده شد که اغلب گردشگران از استان‌های دیگر به اردبیل سفر می‌کنند تا جایی که یکی از روستاییان گفت: تقریباً هر روز مسافران در تابستان به این منطقه می‌آیند و محدود به روزهای تعطیل نیست. نادر رحمت زاده تصریح کرد: بیشتر از اردیبهشت‌ها از شهرهای دیگر از جمله تهران، تبریز، ارومیه و رشت به این منطقه سفر می‌کنند.

اصلی‌ترین جاذبه گردشگری شناخته شده منطقه نمونه گردشگری آلوارس پیست اسکی آن است که در بیشتر ماه‌های سال به دلیل موقعیت اقلیمی پوشیده از برف است.

این پیست در ارتفاع سه هزار و ۲۰۰ متری واقع شده و به دلیل طول هزار و ۲۵۰ متری آن بزرگ‌ترین پیست برفی کشور شناخته می‌شود.

هر چند در معرفی منطقه نمونه گردشگری آلوارس به قابلیت گردشگری زمستانی آن تأکید می‌شود اما در واقع آلوارس گردشگری تمام فصل داشته و در طول تابستان نیز تله سیژ گردشگران را به رستوران و امکانات بازی و سرگرمی در ارتفاع

شهرستان سرعین از قطب‌های گردشگری کشور محسوب می‌شود. آوازه آبگرم‌های معدنی دامنه کوه آتشفشان سبلان تا آن سوی مرزها رسیده و شمار گردشگران خارجی که با حسرت از نداشتن چنین امکانی به اردبیل سفر می‌کنند همه‌ساله رو به افزایش است.

در عین حال سرعین گنج‌های متعدد ناشناخته‌ای دارد. از تمدن باستانی گرفته تا طبیعت بکر که در وجبه‌وجیب خود با انسان خرد شده در چرخ‌دنده‌های زندگی ماشینی سخن می‌گوید.

شاید کسی گمان نمی‌کند در همین همسایگی سرعین آب زلالی معروفیت جهانی یافته و عشایر در اوبه‌های خود مهمان را از زیبایی دست بافته‌ها غرق در شادی می‌سازند. آلوارس از جمله گنجینه‌هایی است که در ۱۲ کیلومتری روستای آلوارس در حال تبدیل شدن به یکی از جاذبه‌های گردشگری تمام فصل است. تا جایی که به اعتقاد کارشناسان جاذبه‌های آن با شهر سرعین رقابت می‌کند و شاید چندان طول نکشد که زیبایی‌های فرزند بر مادر غلبه کرده و به مقصد اصلی گردشگران تبدیل شود.

● تمدن رازآلود سرعین و آلوارس

شاید بیشتر از هر چیز دیگری نامگذاری این مناطق می‌تواند به سابقه تاریخی آن اشاره داشته باشد. بنا به روایات تاریخی مردی در زمان‌های قدیم در روستای آلوارس زندگی می‌کرد که ادعا داشت وارث این مکان است و بعد از او وراثش را به نام آل وارث خطاب کردند. در کتاب «سرعین در آینه قلم» آمده است: در روستای آلوارس باغ‌های بزرگی وجود داشت که از درختان تومنندی چون شمشاد و سرو و بید تیریزی انباشته بود. نجاران از آن درخت انبوه الوار می‌بردند و کسانی که از روستاهای هم‌جوار خانه می‌ساختند از نجاران آلوارس الوار می‌خردند، بنابراین به دلیل وجود این درختان تومنند و الوار محکم این روستا به الوارستان معروف شد.

برخی نیز اعتقاد دارند اجداد این روستا به نژاد پارس رسیده و این روستا را پارسیان در زمان‌های بسیار قدیم ساخته و مدت مدیدی در آن زندگی کرده‌اند. به همین خاطر نام آل پارس نیز بر روی آن می‌نهند.

موضوعی که به مانند جاذبه‌های رازآلود کوه آتشفشان همچنان به جمع‌بندی مشخصی نرسیده است و در نهایت

غذای محلی بخورند. لازم است مسئولان به فکر این منطقه باشند؛ چرا که طبیعت آن بی نظیر است و می تواند نیاز یک گردشگر را تأمین کند.

● ظرفیت ناشناخته شتر دوکوهانه

در طول مسیر منطقه نمونه گردشگری آلوارس به کرات می توان شتر دوکوهانه را که یکی از گونه های کم نظیر حیوانی است مشاهده کرد. این شتر به دلیل قدرت تحمل زمستان سرد و راهپیمایی طولانی مدت در باربری عشایر مورد استفاده قرار می گیرد و تنها تغذیه آن از خاری به نام «قائقا» است.

هر چند به ندرت از گوشت شتر استفاده می شود اما در این منطقه به گفته یکی از اهالی روستای آلوارس محل پرورش شتر وجود ندارد.

احمد رستمی گفت: شتر در مدت کوتاهی زادوولد می کند اما مکان مشخصی که بتوان آن ها را پرورش داد در این منطقه وجود ندارد.

این در حالی است که شتر دوکوهانه از گذشته توسط عشایر شاهسون پرورش می یافت و نقش کلیدی در حیات عشایر این منطقه دارد.

رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل اخیراً اعلام کرده است که نمایندگان فائو از مرکز ملی حفاظت و توسعه شتر دوکوهانه بازدید خواهند کرد.

عدیل سروی دلیل این بازدید را بررسی ظرفیت های حفاظت و پرورش این گونه در معرض انقراض عنوان کرد است.

این در حالی است که ساکن روستای آلوارس معتقد است اگر مسئولان حمایت کنند می توان مرکز پرورش شتر دوکوهانه را در این روستا دایر است و این مرکز می تواند به اقتصاد روستا کمک کند.

فرماندار سرعین در این خصوص گفت: بر اساس صحبت هایی که در هیئت مدیره جامع عشایری ایران انجام شده در خصوص پرورش شتر دوکوهانه مذاکراتی انجام شده است.

ناصری با تأکید به ظرفیت های اقلیمی این منطقه ابراز امیدواری کرد این طرح به فرجام برسد و بتوان زمینه پرورش شتر دوکوهانه را فراهم ساخت.

سفر گردشگران به منطقه نمونه گردشگری آلوارس خاطره انگیز است. جاذبه های متعددی که در دامنه سبلان برای مسافران فراهم گشته امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند بهره گیری بهینه با برنامه های منسجم است.

وی افزود: در بازدید آژانس های گردشگری نیز به موضوع اکوکمپ ها تأکید شده و به دلیل اینکه گردشگری اردبیل هنوز برای امکانات لوکس آمادگی و زیرساخت ندارد می توان به واسطه زندگی، آداب و رسوم و غذاهای محلی تولیدی عشایر گردشگران بسیاری را به این منطقه کشاند.

● آبشار گورگور زینت مجالس بزرگ کشوری

عشایر چنان که ذکر آن رفت نیازهای اولیه خود را بدون تخریب محیط زیست از منطقه دریافت می کنند.

شقایق های کوهی، گل ختمی و گون از جمله رویش های طبیعی این منطقه است که چشم نوازی می کنند. در عین حال آبشار گورگور که برخی معتقدند به دلیل قدرت آب در محل آبشار به این نام خوانده می شود، دیگر جاذبه ای است که تمامی حیات موجودات پیرامون را تضمین می کند. آب آبشار گورگور در پایین دست در کارخانه آب معدنی واتا در بطری های کوچک جمع شده و امروز شنیده می شود که حتی در مجالس بزرگ و جلسات سران کشوری مورد استفاده قرار می گیرد.

خوشبختانه طبیعت این منطقه هنوز از سلامت کامل برخوردار بوده و چندان به زباله آغشته نیست. این منطقه مشرف به کوه سبلان دارای آب و هوای معتدل و فرج بخش است و به ادعای یکی از گردشگران می تواند تنش های زندگی روزمره را از آدمی دور کند.

یوسف علیپور که از استان آذربایجان شرقی به این منطقه سفر کرده است، تصریح کرد: مردم اردبیل باید قدر این مناطق را بدانند و امکانات آن را افزایش دهند.

وی افزود: خیلی ها آرزو دارند در کنار یک رود روان بنشینند و

ایجاد تله کابین از ویله درق تا سرعین توسط سرمایه گذاران ترکیه اعلام کرد و افزود: ما در سال های اخیر ظرفیت و مکان های سرمایه گذاری را اعلام کردیم و با چند سرمایه گذار ترک نیز مذاکره داشتیم. ناصری ابراز امیدواری کرد این مذاکرات به فرجام برسد؛ چرا که فعلاً هیچ یک عملیاتی نشده است.

● اکوکمپ های مزین به دست بافته های عشایر

سبلان در دامن بیلاقیات خود عشایر را همه ساله به پناه گرفته و با اقلیم و طبیعت خود نیازمندی های اولیه این گروه از مردمان را تأمین کرده است تا جایی که عشایر در طول قرن ها حیات خود آموخته اند که دامنه های سبلان مطلوب برای حیات در فصول گرم سال است.

در منطقه نمونه گردشگری آلوارس نیز می توان اوباهایی را که با پشم بافته شده مشاهده کرد. زن عشایر که در حال پخت نان به اسم «ساج چورگی» است سه دختر دارد. معتقد است اغلب گردشگرانی که یکبار به این منطقه آمده اند دوباره و برای چندمین بار نیز سفر کرده اند.

ساج چورگی زن عشایر با عطر و طعم «ساری یاغ» که نوعی روغن تهیه شده از کره محلی است آغشته شده است. اما آنچه باعث حیرت گردشگران است تزئینات داخلی چادر عشایر است.

زن عشایر گفت: برخی از این بافته ها آنقدر اصیل و قدیمی است که بارها از ما خواسته اند بخرند اما نمی فروشیم.

وی به فارماش هایی اشاره کرد که دیگر در بین عشایر نیز به سختی پیدا می شود و یکی از صنایع دستی گران بها و نایاب عشایر است.

تزئینات رنگ به رنگ دست بافته های عشایر از اشکال هندسی و رنگ های طبیعت الهام گرفته است. گویی عشایر رنگ طبیعت و طرح های آن را در بافته های خود ثبت می کنند تا بتوانند آن را جاودانه سازند. پنیر، کره، گیاهان کوهی، دوغ، کشک و همه آنچه که محصول یک زندگی دامداری در دل طبیعت است را می توان در چادر عشایر تهیه کرد.

مدیرکل میراث فرهنگی استان تأکید کرد که از جمله جاذبه های گردشگری طبیعت اردبیل اکوکمپ ها است و همین چادر عشایر در دنیای امروز یکی از ثروت آورترین جاذبه ها محسوب می شود.

حاجی زاده از جمله برنامه های اصلی میراث فرهنگی را فعال کردن اکوکمپ ها عنوان و اضافه کرد: در نظر داریم بر روی این نقطه متمرکز شویم.

گزارش مهر از آب و سر و گیلان؛ «سرو هرزویل» استوار و مهجور/ لزوم توجه مدیران به حفظ آثار ملی

سرو روستای «هرزویل» در منجیل اگرچه ۶۱ سال زودتر از سرو ابرکوه یزد در فهرست آثار طبیعی کشور ثبت شده ولی حتی برای گیلانی‌ها هم ناشناخته بوده و نیازمند توجه بیشتر مدیران برای ادامه حیات است.

مهری شیرمحمدی

سروی غول پیکر در استان گیلان وجود دارد که به روایتی هزار سال و به روایتی سه هزار سال است که در این خطه نفس می کشد. خیلی ها به دیدنش رفته اند. از ناصرالدین شاه قاجار گرفته (۱۲۵۰ش) تا نیکتین، کنسول روس (۱۳۰۰ش). شاه قاجار در سفرنامه فرنگش آورده که در زیر این درخت غول پیکر عصرانه خورده و موزیسین هایی -که لای شاخ و برگ های درخت مخفی شده بودند- برایش موسیقی نواخته اند.

● درخت نذر کرده و مقدس

سرو روستای هرزویل در مسیر خیل مسافرانی است که به دیدن طبیعت گیلان می آیند ولی بیشتر مسافران منجیل از توربین های بادی و سد سفید رود عبور کرده و کمتر به دیدن آب و سر و هرزویل می روند.

با اینکه درخت را در حصارهای فلزی محبوس کرده اند ولی تنومندی و قطوری اش را می توان از پشت حصار ها دریافت. پارچه هایی که به نیت حاجت خواهی به شاخه های این درخت بسته شده، در بادهای عصرگاهی منجیل به این سو و آن سو تاب می خورد و بیننده را به یاد افسانه درخت گیسو می اندازد. یکی از اهالی هرزویل که در نزدیکی این درخت مغازه دارد؛ در این باره توضیح می دهد: از قدیم سرو هرزویل برای مردم منطقه قداست داشت، مردم به نیت حاجت خواهی به شاخه های درخت پارچه های سبز می بستند و یا داخل شکاف های تنه و شاخه های درخت سکه فرو می کردند.

وی می افزاید: از وقتی محیط زیست دور تا دور درخت را حصار کشیده، مردم کمتر به شاخه ها دسترسی دارند و به فنس های فلزی نخ می بندند.

در سال های اخیر اطراف این ابر درخت، واحدهای مسکونی زیادی ساخته شده است. این روند به خصوص بعد از زلزله سال ۶۹ منجیل شدت بیشتری گرفت.

به گفته یکی دیگر از اهالی هرزویل، بافت قدیم روستا در زلزله به شدت تخریب شد و اهالی برای سکونت به بخش های بالاتر و نزدیک چشمه و درخت مهاجرت کردند.

حالا هرزویل جدید در جایی ساخته شد که قبلا باغ های زیتون و گردو بود. ساخت و ساز جدید در حریم درختی که ثبت ملی شده است، ممکن است به این اثر طبیعی آسیب بزند. نفوذ سیمان و پس آب منازل مسکونی به ریشه های درخت، مهمترین نگرانی دوستداران این درخت است.

● سرو «زردشت» یا ابر درخت «هرزویل»

یکی از مسافران بازدید کننده، اطلاعات اندکی در مورد این درخت در فضای مجازی خوانده و حالا به قصد دیدن این درخت، مسیر پادگان منجیل را به سمت روستای کوهستانی هرزویل کج کرده است.

علی خرسندی درباره عظمت این درخت می گوید: دیدن این درخت مرا به یاد سرو معروف زردشت انداخت که در کاشمر کاشته بود و بعدها به دستور خلیفه بغداد قطع شد. نوشته اند، تا سال ها حمام های بغداد را با هیزم آن گرم می کردند.

وی می افزاید: وقتی این مطالب را در تاریخ بیهق این فندق خواندم به نظر افسانه می رسید ولی دیدن این درخت نشان می دهد چنین درختانی وجود داشته اند. سمانه خمسه نیز از زنجان برای دیدن سرو هرزویل آمده است. استواری این درخت او را شگفت زده کرده و می گوید:

در مسیر راه منجیل به هرزویل چناهارای تنومندی دیدم که در اثر بادهای منجیل کج شده اند برایم عجیب است که این درخت در طی این سالها، چگونه اصلا خم نشده است.

● ایجاد محدودیت های حفاظتی برای سرو هرزویل

رئیس اداره محیط زیست شهرستان رودبار درباره این اثر طبیعی ملی توضیح می دهد: سرو کهنسال هرزویل، یکی از یادگاران طبیعی استان گیلان است که در ۳۰ شهریور سال ۱۳۶۶ از سوی شورای عالی محیط زیست به عنوان اثر ملی به ثبت رسیده است.

با اینکه تابلوی نصب شده در نزدیک درخت به بازدیدکنندگان یادآور می شود که سن درخت سه هزار سال است، اما بهروز آژند سن درخت را هزار سال عنوان می کند و می گوید: کارشناسان محیط زیست در سال ۱۳۶۶ به وسیله دستگاه مخصوصی سن درخت هرزویل را هزار سال تخمین زده اند. همچنین ارتفاع این درخت ۳۰ متر و قطر تنه آن ۴۴۰ متر می باشد.

وی در پاسخ به این سؤال که «با توجه به ساخت و سازهای حریم این درخت چه راهکارهایی برای حفاظت از آن اندیشیده شده»، خاطر نشان می کند: اطراف درخت فنس کشی شده و برای اطراف درخت با محیط ۰.۰۶ هکتار محدوده حفاظتی در نظر گرفته شده است و یکی از محیط بانان منطقه مرتب وضعیت درخت را رصد کرده و اجازه آسیب رساندن به درخت را نمی دهد.

ظرف سه سال اخیر، در اطراف این درخت بخصوص در محدوده خیابانی که بنام سرو نامگذاری شده، ساخت و سازهای زیادی صورت گرفته است. با اینکه سرو هرزویل در مرتفع ترین نقطه هرزویل است؛ اما ارتفاع بناهای جدید مانع از دید کامل درخت می شود. آژند پرسش مهر درباره چرایی وضع نشدن محدودیت های ساخت و ساز در اطراف درخت، را بی پاسخ می گذارد و تنها یادآور می شود: زمین های اطراف جزو املاک شخصی است و عملا شورا و شهردار می باید چنین محدودیت هایی را اعمال کنند.

● غربت آب و سر و گیلان

تنها وسیله معرفی این درخت در مسیر مسافران، تابلوی

رنگ و رو رفته ای است که در سمت راست جاده ورودی منجیل نصب شده است. ابعاد آن به اندازه ای نیست که معرف سرو غول پیکر باشد.

رئیس اداره محیط زیست شهرستان رودبار در این باره می گوید: اداره راه شهرستان محدودیت های ابعاد برای نصب تابلو در نظر گرفته است.

وی معتقد است سرو هرزویل آنقدر معروف هست که بی تابلو هم مردم به دیدنش بروند.

● خارج کردن چهار کیلو سکه از داخل شکاف های درخت

محیط بان حافظ سرو هرزویل در باره حفاظت از این درخت می گوید: تاچند سال پیش مهمترین نگرانی ما نوشتن یادگاری، فروکردن اشیاء تیز به تنه درخت و روشن کردن آتش زیر سرو بود که خوشبختانه با پیگیری های مکرر محیط زیست اطراف درخت فنس کشی شد.

کیانوش تقویمی پور با اشاره به اعتقادات مردم به این درخت توضیح می دهد: اهالی برای درخت نذر می کردند و سکه های فلزی داخل شکاف فرو می کردند. مدتی پیش و پس از چند ماه تلاش، به کمک یکی از همیاران محیط زیست، حدود چهار کیلو سکه از تنه درخت خارج کردیم و هنوز هم این سکه ها موجود است.

وی به کم کاری شهرداری و شورای هرزویل در مورد معرفی و حفاظت از این درخت اشاره می کند و می افزاید: قبلا شهرداری تمام اطراف تنه درخت را بتن سیمانی کرده بود و محیط زیست تلاش زیادی کرد تا تمامی بتن های سیمانی را از حریم درخت بردارد.

این محیط بان از سرکشی مداوم به این درخت سخن گفته و اظهار می کند: شخصا آبیاری و مبارزه با آفات این درخت را برعهده دارم و اجازه نمی دهم شاخه های درخت دچار شکستگی و آسیب توسط دیگران شود.

تقویمی پور همچنین در مورد سرریز پس آب خانگی در رودخانه نزدیک درخت می گوید: قبلا پس آب خانگی داخل رودخانه نزدیک درخت می ریخت ولی در حال حاضر مشکل فاضلاب نداریم زیرا پس آب منازل لوله کشی شده و داخل رودخانه نمی ریزد.

وی توضیح می دهد: محیط زیست به طور قانونی نمی تواند محدودیت های بیشتری در راستای حفاظت از این درخت در نظر بگیرد به همین دلیل بارها از شهردار و شورای هرزویل خواسته ام تا با نصب تابلوهایی در مسیر دسترسی، هم این درخت را بیشتر معرفی و هم با دریافت ورودی برای منطقه، ایجاد درآمدزایی کنند ولی تاکنون اقدامی نشده است.

به هر حال آنچه از شواهد پیداست، یکی از پدیده های کهن طبیعی و ملی در مهاجرت به سر می برد. آب و سر و هرزویل نیازمند معرفی و توجه بیشتر بوده و مدیران در برابر حفظ و حراست از این میراث ماندگار مسئول هستند.

پنج ماه از آغاز مطالعات دومین ژئوپارک کشور در گلستان می‌گذرد و قلعه میران در یک‌قدمی پایان مطالعات و واگذاری به بخش خصوصی قرار دارد.

اواخر سال گذشته بود که مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری گلستان از آغاز مطالعات دومین ژئوپارک کشور در گلستان خبر داد. این خبر نه تنها در شلوغی برنامه‌های پایان سال کمتر مورد توجه رسانه‌ها قرار گرفت بلکه در پنج ماه گذشته نیز کمتری کسی نسبت به روند اجرایی این طرح در گلستان حساس شده است.

زهرای بهرامی

و نزدیکی با طبیعت و غوطه‌ور شدن در جاذبه‌های طبیعی آفرینش فرامی‌خواند.

● اتمام مطالعات تا پایان تیرماه

کارشناسان حوزه میراث فرهنگی به کارکردها و نقش ژئوپارک‌ها در توسعه پایدار منطقه اشاره می‌کنند. مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان گلستان هم در این رابطه معتقد است تا مطالعات ژئوپارک قلعه میران به پایان نرسد و شرح خدمات از سوی مشاور ارائه نشود نمی‌توان راجع به جزییات اجرای این طرح در گلستان صحبت کرد. ابراهیم کریمی از آغاز مطالعات این طرح با همکاری دانشگاه گلستان در ماه‌های پایانی سال گذشته خبر داد و گفت: اجرای این طرح در راستای سند جامع گردشگری گلستان انجام می‌شود.

وی افزود: هم‌اکنون مشاور برای انجام مطالعات این طرح مشخص شده و قرار است تا پایان تیرماه مطالعات به پایان برسد.

مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان گلستان ادامه داد: اعتبار اولیه این طرح ۱۰۰ میلیون تومان است که برای انجام مطالعات از اعتبارات منابع درآمدی استانی در حوزه میراث فرهنگی تخصیص خواهد یافت.

وی تأکید کرد: در راه اندازی ژئوپارک گلستان قرار نیست دولت به‌طور مستقیم وارد شود بلکه بنا داریم زیرساخت‌ها را فراهم کرده و سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از آن را به بخش خصوصی واگذار کنیم.

کریمی قدمت تاریخی چند هزارساله، موقعیت جغرافیایی، منابع طبیعی کم‌نظیر، مه و حرکت متناوب ابرها را از ویژگی‌های منحصر به فرد قلعه میران رامیان برشمرد و اضافه کرد: وسعت حوزه قلعه میران رامیان حدود ۱۲ هزار هکتار است که مرحله نخست ژئوتوریسم پارک در مساحت ۳۰۰ هکتاری این قلعه اجرا خواهد شد.

هرچند مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری گلستان از جزییات ایجاد و راه‌اندازی دومین ژئوپارک کشور در قلعه میران در ارتفاعات رامیان در شرق استان توضیح روشنی ارائه نکرد اما سرعت انجام مطالعات نشان از عزم جدی این سازمان برای ایجاد تحول در این حوزه خبر می‌دهد و باید به انتظار نشست و دید آیا اجرای این پروژه نیز با سرعت انجام مطالعات همراه خواهد بود.

ارتقاء فرهنگ عمومی نسبت به ارزش پدیده‌های زمینی و جغرافیایی، حفاظت از محیط‌زیست و میراث طبیعی- تاریخی- فرهنگی در معرض خطر و یا انقراض، اشتغال‌زایی و بهبود سطح زندگی جوامع محلی و همچنین توجه به فرهنگ بومی و تلاش برای حفظ آیین و رسوم محلی، برخورداری از تسهیلات ویژه سازمان‌های ملی و بین‌المللی مرتبط و پایداری توسعه گردشگری در ژئوتوریسم از مهم‌ترین مزایای راه‌اندازی و ایجاد ژئوپارک است.

وی همچنین به ضوابط و حداقل خدمات در ژئوپارک‌ها اشاره و تصریح کرد: مشخص کردن محدوده ژئوپارک توسط سازمان‌های مرتبط، ثبت محوطه یا پدیده‌های طبیعی موجود ژئوپارک در فهرست میراث طبیعی ملی، حفاظت و نگهداری دائمی و تأمین امنیت گردشگران در محدوده موردنظر، داشتن راهنمای متخصص دارای مجوز فعالیت از سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مسلط به علوم زمین تنها بخشی از ضوابط و حداقل خدمات در ژئوپارک است.

به گفته محبی، اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مناسب مبنی بر معرفی و اهمیت آثار موجود در ژئوپارک و نحوه استفاده و بازدید از آثار در قالب بروشورها و اقلام تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی، ایجاد تأسیسات اقامتی و پذیرایی موقت استاندارد شده در قالب کمپینگ و کلبه و سرویس‌های بهداشتی با معماری و مصالح سازگار و همگون با محیط بخش دیگر ضوابط و حداقل خدماتی است که در ژئوپارک‌ها ارائه می‌شود.

این کارشناس حوزه میراث فرهنگی ادامه داد: درواقع ژئوپارک‌ها زیر نظر یونسکو به مراکز کارآمد برای آموزش محیط‌زیست، پژوهش و کارورزی در زمینه‌های مختلف علوم زمین تبدیل می‌شوند.

وی اضافه کرد: درواقع ژئوپارک‌ها جزئی از یک شبکه جهانی هستند که بهترین تجارب را با احترام به حفظ میراث زمین به اشتراک گذاشته و معیار اصلی آن‌ها، استراتژی توسعه پایدار است.

وی بایبان اینکه گسترش ژئوتوریسم یکی دیگر از نتایج این طرح در گلستان است، خاطرنشان کرد: ژئوتوریسم در همراهی با اکو توریسم، پدیده‌های زمین‌شناسی و زیست‌محیطی را به خدمت آرامش روحی انسان‌های کنج‌کاو درمی‌آورد و آنان را در سفری جذاب، لذت‌بخش و پرخاطره به کشف ناشناخته‌های جهان هستی

دومین ژئوپارک کشور در **گلستان** راه‌اندازی می‌شود

«قلعه میران» در یک‌قدمی واگذاری به بخش خصوصی

وی بایبان اینکه یک ژئوپارک با توسعه فعالیت‌های حفاظتی، آموزش و ژئوتوریسم به هدف خود می‌رسد، ادامه داد: هدف نهایی از ایجاد ژئوپارک توسعه پایدار است. وی اضافه کرد: ارزش علمی ژئوپارک‌ها تنها برای متخصصین و دانشمندان نیست، بلکه حضور افرادی آگاه و مطلع در جای‌جای ژئوپارک و ارائه توضیحات عمومی و نه تخصصی به گردشگران علاقه‌مند خود سبب آموزش بازدیدکنندگان شده و چه‌بسا این کار باعث ایجاد علاقه‌مندی جهت پیگیری‌های آتی و کسب دانش بیشتر در این زمینه شود.

وی با بیان این که برپا کردن نمایشگاه‌های متنوع علمی در جلب توجه بازدیدکنندگان و ارتقاء اطلاعات و دانش آن‌ها بسیار مفید است، تصریح کرد: نتیجه این که ژئوپارک‌ها مرکز تجمع و پیوند رشته‌های مختلف علمی، فرهنگی و اقتصادی هستند.

این کارشناس ارشد حوزه میراث فرهنگی یادآور شد: با توجه به تمامی مزایا و فرصت‌های بالقوه پیش رو در صورت ایجاد ژئوپارک، امروزه تمامی کشورهای دنیا سعی دارند که منطقه یا مناطقی را بانام ژئوپارک به ثبت بین‌المللی برسانند.

محبی اظهار کرد: تا به حال ۱۷ کشور در سراسر دنیا ۶۷ ژئوپارک را به ثبت رسانده‌اند که در این بین کشور چین با ۲۸ مورد، انگلستان هفت، آلمان ۶، اسپانیا چهار و ایتالیا سه مورد به ترتیب مقامات اول تا پنجم را دارا هستند.

● توسعه ژئوتوریسم مهم‌ترین مزایای ژئوپارک

محبی همچنین به بیان مزایای توسعه گردشگری زمین‌شناسی و ایجاد ژئوپارک اشاره کرد و گفت: توسعه صنعت پایدار جهان‌گردی در کشور، ارتقاء فرهنگ عمومی کشور در جهت سفر و گردشگری،

ژئوپارک گلستان به‌عنوان دومین ژئوپارک کشور در حالی مراحل پایانی مطالعات خود را پشت سر می‌گذارد که هنوز زوایای مختلف اجرای آن و حتی نام آن برای بسیاری از مردم و مسئولان ناشناخته است. حدود یک دهه قبل (سال ۲۰۰۶) ژئوپارک قشم به‌عنوان نخستین و یگانه ژئوپارک خاورمیانه در آن سال با وسعتی افزون بر ۳۰۰ هزار هکتار که محدوده غربی جزیره را دربرمی‌گرفت، در فهرست شبکه جهانی ژئوپارک‌ها ثبت شد.

در این دوره تنها ۱۹ کشور جهان ژئوپارک ثبت‌شده داشتند که ایران نیز به‌واسطه ژئوپارک قشم یکی از این ۱۹ کشور دارای ژئوپارک در شبکه جهانی ژئوپارک‌ها قرار داشت.

یک دهه از راه‌اندازی نخستین ژئوپارک کشور می‌گذرد و حالا قلعه میران با چندین پدیده بارز زمین‌شناسی و آثار تاریخی، بوم‌شناسی، باستان‌شناسی و میراث فرهنگی و طبیعی دیگر در چند قدمی پایان مطالعات و واگذاری به بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری قرار دارد.

یک کارشناس ارشد حوزه میراث فرهنگی گفت: ژئوپارک طبق تعریف یونسکو گستره‌ای است با مرزهای کاملاً آشکار و پهنه کافی که دربرگیرنده چند پدیده زمین‌شناسی کمیاب و برجسته بوده و در آن گستره جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی ارزشمند نیز یافت شود.

● توسعه پایدار هدف نهایی ایجاد ژئوپارک

محمد محبی افزود: این گستره باید از برنامه‌های مدیریت گسترش و بهره‌برداری و طرح‌های حفاظتی برخوردار باشد و توان بالا بردن سطح اقتصادی جامعه محلی و جلب همکاری‌های مردمی را دارا باشد.

«لالجین» گوی سبقت را ربود/عنوان «شهر جهانی سفال» به همدان رسید

است، گفت: زیبایی سفال‌های لالجین وصفناشدنی است. مهرانگیز امینی بایان اینکه هدیه به بستگان از سفال‌های لالجین استفاده می‌کنم، عنوان کرد: سفال لالجین بوی واقعی سفال را می‌دهد و خاک استفاده‌شده در آن زنده‌بودن کار را نشان می‌دهد. وی بایان اینکه در این سفر چمدانم را کوچک انتخاب کرده‌ام تا در صندوق عقب خودرو جا برای خرید سفال وجود داشته باشد، در توضیح میزان رضایتش از قیمت سفال‌های انتخاب کرده برای خریداری عنوان کرد: قیمت اجناس نیز به‌شدت پایین بوده و حتی نرخ برخی از آن‌ها باورکردنی نیست.

وی بایان اینکه پارچ آب‌های سفالی بر روی میز غذاخوری در رستوران‌ها و هتل‌های لالجین انسان را به وجد می‌آورد، گفت: همدانی‌ها باید قدران چنین نعماتی باشند. معاون صنایع‌دستی میراث فرهنگی، گردشگری صنایع‌دستی استان همدان نیز بایان اینکه لالجین پس از ماه‌ها انتظار به‌حق خود رسید، گفت: لالجین برند خود را جهانی کرد.

علیرضا قاسمی با اشاره به اینکه جهانی‌شدن لالجین در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اثرگذار است، گفت: با جهانی‌شدن این شهر سال‌ها تلاش صنعتگران و هنرمندان این شهر به ثمر نشست.

وی بایان اینکه ثبت جهانی لالجین علاوه بر رونق گردشگری خارجی، اشتغال‌زایی و توسعه صادرات صنایع‌دستی را به دنبال خواهد داشت، گفت: امروزه یکی از مهم‌ترین فاکتورهای توسعه صادرات در حوزه مباحث اقتصادی و بازاریابی ایجاد و توسعه برند است.

شهر لالجین در سفر به استان همدان مقصد گردشگری هر مسافر خواهد شد قاسمی بایان اینکه در سفر به استان همدان شهر لالجین مقصد گردشگری هر مسافر خواهد شد، گفت: انتخاب همدان به‌عنوان شهر جهانی سفال در معرفی استان همدان به دنیا اثربخش است و تغییرات ملموسی را در جذب گردشگر به وجود می‌آورد.

نگاهی به وضعیت فعلی شهر لالجین نشان می‌دهد که جنب‌وجوش و فعالیت در این شهر به حدی است که تعطیلی و بیکاری در این شهر معنا ندارد و هنر سفالگری در لالجین آن‌چنان با زندگی مردم عجین شده است که کارگاه و منزل مسکونی هنرمندان در کنار هم قرار گرفته و حتی زنان در منزل به شغل سفالگری می‌پردازند.

ظرفیت و پتانسیل ویژه هنری لالجین باعث شد تا این شهر به‌عنوان قطب گردشگری استان شناخته شود و از امروز نیز به‌عنوان شهر جهانی سفال مطرح خواهد بود.

این زمینه دست پیدا نکرده است.

● لالجین ۲۳۱ فروشگاه عرضه و ۸۸۰ کارگاه تولیدی سفال دارد

وی بایان اینکه لالجین ۲۳۱ فروشگاه عرضه و ۸۸۰ کارگاه تولیدی سفال دارد و به‌عنوان قطب تولید سفال در کشور شناخته‌شده است، گفت: این شهر یکی از شهرهای گردشگرپذیر همدان است.

مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان همدان تأکید کرد: حلقه مفقوده در استان همدان ناشناخته ماندن مزیت‌ها و ظرفیت گردشگری استان در داخل و خارج از کشور است.

وی با اشاره به اینکه بخش عمده تولیدات سفال شهر لالجین در شهرهای مختلف ایران به فروش می‌رسد و قسمتی از سفال تولیدی به کشورهای آسیایی و اروپایی صادر می‌شود، گفت: هنر سفالگری در لالجین باعث افزایش سطح اشتغال این شهر شده و حتی علاوه بر اشتغال ۱۰۰ درصدی باعث جذب کارگران از نقاط مختلف شده و حتی در برخی منازل، کارهای سفالگری انجام می‌شود.

اما در همین زمینه در ایام تعطیلات عید فطر سری به فروشگاه‌های سفال لالجین زدیم، این فروشگاه‌ها در خیابانی که با سفال‌های زیبا آراسته‌شده در کنار یکدیگر فضایی زیبا و به‌یادماندنی را در ذهن هر گردشگر ثبت می‌کرد.

فروشگاه‌هایی بزرگ با ویرترین‌هایی زیبا که از خردترین تا بزرگ‌ترین سفالینه‌ها در آن خودنمایی می‌کرد و حتی از سنگفرش‌های منتهی به هر فروشگاه نیز سهمی از سفال را به خود اختصاص داده بود.

● زیبایی سفال‌های لالجین وصف‌ناشدنی است

یکی از مسافران که سید فروشگاهی خود را از سفال‌های رنگارنگ لالجین پرکرده بود بایان اینکه از شیراز به همدان سفر کرده است و مقصد سفرش شهر لالجین بوده

سفال تأثیر مستقیم بر رونق گردشگری خارجی، اقتصاد محلی، اشتغال‌زایی و توسعه صادرات صنایع‌دستی خواهد داشت. نیکبخت از تمام کسانی که برای این رخداد تلاش کرده‌اند به‌خصوص نماینده ولی‌فقیه در استان تشکر کرد و خواستار تداوم توجه همگان به شهر جهانی سفال شد.

● احداث دهکده سفال در شهر لالجین

شهردار لالجین نیز با ابراز خرسندی از تأیید لالجین به‌عنوان شهر جهانی سفال، از احداث دهکده سفال در شهر لالجین خبر داد و گفت: محل احداث این دهکده در نقشه شهری جانمایی شده و مصوبه آن در دست مطالعه است و زمینی به مساحت ۵۰ هکتار برای ساخت کارگاه‌های سنتی، فروشگاه و زیرساخت‌های گردشگری در نظر گرفته‌شده است.

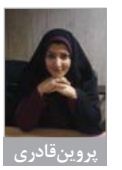
امیر پاک رقم با تأکید بر اینکه با ایجاد دهکده سفال شهر لالجین، سرانه درآمد افزایش می‌یابد و این مهم جذب گردشگران داخلی و خارجی و رشد صنعت توریسم را به دنبال خواهد داشت، گفت: لالجین یکی از قطب‌های گردشگری همدان است و ۹۰ درصد جمعیت شهر لالجین در زمینه صنعت سفال فعال هستند.

وی بایان اینکه برای توسعه کیفیت کارها در لالجین برنامه‌ریزی شده است، گفت: تا حد امکان از فروش سفال چینی در این شهر جلوگیری می‌شود.

مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان همدان جهانی‌شدن لالجین را فرصتی مغتنم برای شناخته‌شدن این شهر عنوان کرد و گفت: باید همدان و ظرفیت‌های گردشگری این استان را با بهره‌مندی از تمام امکانات به دنیا معرفی کرد.

علی‌المیر با اشاره به میزبانی شایسته همدان از مسافران در تعطیلات عید فطر عنوان کرد: در حال حاضر همدان در مرحله گذار و عبور از حوزه و مسیر گردشگری است و هنوز به بهره‌برداری اقتصادی در

لالجین که به‌عنوان قطب تولید سفال کشور مطرح است، با ربودن گوی سبقت از رقیبان خود عنوان شهر جهانی سفال را از آن خود کرد تا راه صنایع‌دستی همدان برای معرفی به دنیا هموارتر شود.

قدمت سفال لالجین بر اساس مستندات موجود به بیش از ۷۰۰ سال می‌رسد و یکی از مراکز عمده ساخت سفال در ایران و جهان محسوب می‌شود به‌طوری‌که عنوان پایتخت سفال ایران را یدک می‌کشد.

سفالینه‌های ساخت لالجین با تنوع بسیار زیاد صدها نوع ظروف تزئینی و مصرفی را شامل می‌شود چراکه هزار کارگاه سفال در شهر لالجین وجود دارد که مواد اولیه آن‌ها از خاک رس مخصوصی که صرفاً در این منطقه وجود دارد، تهیه می‌شود.

بر اساس آخرین آمار بیش از ۲۰۰ فروشگاه بزرگ و کوچک سفال در شهر لالجین فعال است که تولیدات هنرمندان این شهر را به فروش می‌رسانند.

همین مؤلفه‌ها کافی بود تا داورانی که اردیبهشت‌ماه برای بررسی وضعیت شهر لالجین و قرار دادن آن در ردیف شهرهای جهانی وارد این منطقه شدن مهر تأییدی بر لیاقت شهر لالجین در کسب این عنوان بزنند و امروز خوشبختانه با تأیید جهانی‌شدن شهر لالجین به‌طور حتم شاهد افزایش کمیت و کیفیت سفالینه‌های این شهر خواهیم بود و سایر کشورها نیز از سفال لالجین برخوردار می‌شوند.

● تأیید نهایی عنوان «شهر جهانی سفال» برای لالجین

در همین زمینه استاندار همدان از تأیید نهایی عنوان «شهر جهانی سفال» برای لالجین خبر داد و گفت: پرونده لالجین همدان به‌عنوان شهر سفال و سرامیک برای ثبت جهانی به شورای عالی صنایع‌دستی کشور پیشنهادشده بود که اطلاعات موردنیاز در این زمینه جمع‌آوری و طرح اولیه تهیه و ارسال شد.

محمدناصر نیکبخت افزود: مرحله داور در اردیبهشت‌ماه با حضور ۵ داور انجام شد و این پرونده با نظر مثبت داوران در مجمع عمومی شورای جهانی صنایع‌دستی با حضور روسای پنج قاره مطرح و مورد تأیید نهایی قرار گرفت که مرحله ثبت جهانی به‌زودی انجام خواهد شد.

استاندار همدان اضافه کرد: بی‌تردید، این رویداد مهم فرصتی نو و بی‌بدیل را برای استان در عرصه بین‌المللی فراهم آورده و ثبت شهر لالجین به‌عنوان شهر جهانی

زنجان، خاستگاه ملیله در ایران / بازگشت رونق به بازار صنایع دستی

زنجان به عنوان خاستگاه اصلی ملیله در ایران بوده و این هنر دستی یکی از مهم‌ترین و گران‌ترین صنایع دستی زنجان است که از پیچ‌و تاب مفتول‌های نقره در دست‌ان هنرمندان زنجانی حاصل می‌شود.

سولماز
شهبازی

گرچه به دلیل ضعف در تبلیغات و وقفه‌های ایجادشده در تولید ملیله در زنجان، این صنعت دستی گران‌بها نام ملیله شهر اصفهان یا تبریز را در ذهن تداعی می‌کند اما واقعیت این است که ملیله اصیل و واقعی متعلق به زنجان و زنجانی‌ها است چراکه هیچ کجای دنیا نمی‌توان ظرافت و عیار ملیله زنجان را یافت. طرح مانند پیچک نیز متعلق به زنجان است و بس.

بارونق گرفتن بازار صنایع دستی طی سال‌های اخیر بازار ملیله نیز داغ شده، گرچه این لوازم به دلیل قیمت بالا مختص اقشار خاصی از جامعه است اما با ایجاد تنوع در تولید و ساخت لوازم ریزودرشت امکان بهره‌مندی همگان از آن فراهم‌شده است.

اگر پیش‌ازاین فقط ظروف با ابعاد بزرگ از ملیله عرضه می‌شد، اما اینک زیورآلات و ظروف تزئینی و کاربردی در ابعاد مختلف وارد بازار شده تا هر کس با هر میزان توان مالی امکان خرید ملیله نقره را داشته باشد.

هنرمندان در کارگاه‌ها یا منازل خود دست‌به‌کار شده‌اند، عده‌ای طرح می‌زنند و عده‌ای قطعات ریز را آماده می‌کنند تا استادکار مونتاژ کند و پس از طی مراحل تولید روانه بازار گردد.

ژیلای زارعی هنرمند ملیله ساز زنجانی متولد سال ۴۴ است. او در خانواده‌ای متدین در محله چهار راه سعدی کوچه غدیر متولد شد. تحصیلات ابتدایی و راهنمایی را در مدرسه آزادی رویروی خانه‌شان سپری کرد، دبیرستان را هم در رشته علوم تجربی در مدرسه دانشسرا به‌پایان رساند. قصد ادامه تحصیل داشت اما انقلاب فرهنگی شد و نتوانست.

● ملیله، هنر ظریف در دست‌های ظریف بانوی زنجانی

از آنجاکه به فعالیت‌های هنری مثل خیاطی، گلدوزی و گلیم‌بافی علاقه داشت به هنر روی آورد. از سال ۷۶ به مدت دو سال در اداره صنایع دستی زیر نظر استاد کاظمیان مقدم ملیله سازی را آموخت سپس به مدت چهار سال حدود سیصد نفر را در همان اداره آموزش داد و خود استاد این رشته شد این کار تا سال ۸۲ ادامه یافت و سپس کارگاه خصوصی خود را در زیرزمین خانه مسکونی‌اش در سعدی شمالی دایر کرد و هفت کارآموز تربیت کرد. یک نفر

جدید را در فضای مجازی به نمایش می‌گذارد کپی‌برداری صورت می‌گیرد.

سال ۹۲ سرویس چایی‌خوری و آجیل‌خوری او مهر اصالت دریافت کرده است، مهر اصالت مختص کارهای هنری باکیفیت است و ملیله هرچه ظرافت بیشتری داشته باشد کیفیت بالاتری دارد و اجرت آن بالا می‌رود.

وی می‌گوید: من خانم هستم و هزینه‌های زندگی روی دوشم نیست بنابراین نیازی نیست کیفیت را فدای کمیت کنم اما افرادی که ملیله سازی تنها منبع درآمدشان است ناچارند به کار سرعت دهند و شاید کیفیت پایین بیاید.

۴۲ نمایشگاه داخل کشور از جمله تهران، تبریز، اصفهان، یزد، همدان، و کرمانشاه شرکت کرده و اغلب نشان غرفه برتر را کسب کرده است، در جشنواره زنان سرزمین من هم مورد تقدیر قرار گرفته است. در نمایشگاه‌های خارجی نتوانسته شرکت کند چراکه هزینه زیادی می‌طلبد هم باید هزینه اقامت پرداخت کند و هم تأمین ملیله برای فروش.

ماهانه توان تولید دو کیلوگرم ملیله را با همراهی کارآموزهایش دارد. برای یک شرکت زیورآلات ماهانه نیم کیلو ملیله آماده می‌کند، قاب عکس‌ها و کارهای درشت هم تا یک کیلو و ۷۰۰ گرم تولید می‌شود. همراه همه این‌ها باید برای ویرترین کارگاه هم ملیله آماده کند تا مشتری با ویرترین خالی مواجه نشود.

تولیدات او هم مصرفی است و هم تزئینی، ساعت رومیزی، ملیله، گلدان و شاخه گل، ظروف چایی‌خوری و آجیل‌خوری، سینی، کاسه‌بشقاب و... که همه کاربرد هم دارند.

مدتی هم ملیله سازی را با طلا انجام داده است. به گفته خودش مدتی با یکی از کارگاه‌های طلا سازی زنجان همکاری داشته است اما کار با طلا دشوار است و هنگام کار با آن باید بسیار مراقب بود تا پودرهای طلای حاصل از سوهان کاری به‌دقت جمع‌آوری شود. دستبندهای ملیله که اصالت آن‌ها مربوط به زنجان است و در گذشته میانه‌شان لیسه و سکه جاگذاری می‌کردند و اطرافش ملیله بود، مدتی توسط زارعی ساخته می‌شد. گاهی به‌جای سکه کل دستبند را ملیله می‌زد و گاه ملیله را دورنگ کار می‌کرد یعنی ترکیب سفید و زرد.

ریزش طلا زیاد می‌شد و سرمایه زیادی نیاز داشت کار روی آن هم دشوار بود و گرچه هفته‌ای دو سه عدد دستبند طلا تحویل می‌داد اما کار به‌صرفه نبود بنابراین ملیله سازی با

از شاگردان او کارگاه خصوصی دایر کرده است و دو تن از شاگردانش در حوزه انگشتر سازی فعالیت دارند.

نشان درجه‌دو هنر را که معادل فوق‌لیسانس است امسال با طراحی و ساخت تاج عبوس ملیله از اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان زنجان دریافت کرده است.

کسب مقام اول در نخستین جشنواره هنرهای سنتی صنایع دستی زنان مسلمان در سال ۸۵ مقام اول نمایشگاه کرمانشاه در سال ۸۸ مقام سوم نمایشگاه استان مرکزی در سال ۸۵ مقام چهارم پنجمین جشنواره ملی جلوه‌های رضوی در هنرهای سنتی سال ۸۹ کسب دو مهر ملی در سال ۹۲ و دیگر رتبه‌ها را در عناوین خود جای‌داده است. در آستانه نوروز سه روز نمایشگاه ملیله در کارگاهش برگزار می‌کند و تولیداتش را به فروش می‌رساند.

ژیلای زارعی می‌گوید: در اولین دوره ملیله سازی که برای بانوان برگزار شد ۱۰ نفر حضور داشتیم از این تعداد سه نفر فعالیتشان را ادامه دادند و در نهایت فقط من در این عرصه ماندم، در نمایشگاه‌ها و جوامع زیادی حضور دارم و با طراحی‌های خاص و متنوع سعی کردم بازار را حفظ کنم. او ادامه می‌دهد: فکر کردم باید در ملیله تغییری ایجاد شود و متناسب با نیاز روز طرح‌های جدید زد بنابراین ملیله را روی تابلوهای کوچک طراحی کردم، چشم‌نظرهای آویز دیوار، ست کمربند و لوازم مردانه، طرح تلفیقی زیورآلات با سنگ‌های قیمتی، تلفیق ملیله با تخم شترمرغ و... از جمله کارهای جدیدی بود که توانست مشتری جذب کند.

● تجلی ظرافت‌های نقره در ملیله‌های دست‌ساز

با حمایت‌های صنایع دستی استان در نمایشگاه‌های خارج از استان حضور یافته و بازار یابی انجام داده است، به گفته خودش باینکه مغازه‌ای ندارد و کارگاهش هم کارگاه است و هم فروشگاه و مشتری‌های زیادی دارد و شناخته شده است. با چند شرکت خارج از استان همکاری دارد، سفارش ملیله می‌گیرد و در کارگاهش تولید می‌کند و تحویل می‌دهد. او حتی در شبکه‌های اجتماعی گاه‌گاهی تبلیغ می‌کند و صفحه اینستاگرامش را فرزندانش فعال کرده‌اند اما مشکل اینجاست که وقتی طرح‌های

نیست بنابراین برای معرفی آن باید سرمایه‌گذاری کرد. از استاد ابطحی، کاظمیان مقدم، فرجی، شیروانی و یزدان شناس به نیکی یاد می‌کند و می‌گوید: هنوز هم هر وقت در ملبله سازی با مشکل مواجه می‌شوم به استاد کاظمیان مراجعه می‌کنم. هر کدام از ما سبک خاص خودمان را داریم و فعلاً من تنها خانمی هستم که سرسختانه با همکاران آقا رقابت می‌کنم. سپاسگزار خانواده‌اش است و می‌داند اگر حمایت‌های آن‌ها نبود نمی‌توانست در نمایشگاه‌های طولانی خارج از استان شرکت کند و مدت زیادی را در کارگاهش سپری کند. شغل همسرش آزاد است، یک دختر و یک پسر دارد که در تبلیغات و اداره صفحه اینستاگرامش کمکش می‌کنند. فرزند دختر فارغ‌التحصیل مقطع کارشناسی ارشد است و پسر سوم دبیرستان. به گفته زارعی هر دو همه مراحل ساخت ملبله را یاد گرفته‌اند اما چون کار دشواری است او علاقه ندارد فرزندانش مشغول به این کار شوند.

● ملبله سازان زنجان اتحادیه مجزا ندارند و زیر نظر اتحادیه طلا و جواهر کار می‌کنند

زارعی یادآور می‌شود: ملبله سازان زنجان اتحادیه مجزا ندارند و زیر نظر اتحادیه طلا و جواهر کار می‌کنند در حالی که باید اتحادیه مجزایی باشد و بتواند سفارش‌های کلی بگیرد و بین هنرمندان توزیع کند، در تأمین مواد اولیه و قیمت‌گذاری‌ها یاری‌رسان هنرمندان باشد. بیش از ۲۰۰ استادکار ملبله در زنجان فعالیت دارند اما تعداد مغازه‌های ملبله فروشی به تعداد انگشتان دست هم نیست چون همه در زیرزمین‌ها کار می‌کنند و توان گسترش کار خود را ندارند. بزرگ‌ترین بازار را به هم می‌دهد: نقره را از صراف‌های تهران خریداری می‌کند و اگر کم‌آمد با ملبله کارهای زنجان بده بستان نقره می‌کند. سایر مواد اولیه و لوازم را از زنجان تهیه می‌کند. کارهای مربوط به ریخته‌گری را استاد شیروانی برای او انجام می‌دهد و قلمتراش‌ها را استاد رنگرزی می‌سازد تا او دسته ملبله بزند.

مردم زنجان ملبله را می‌شناسند چراکه در همه خانواده‌های متمول همیشه یک قطعه ظرف طلا مثل سینی چایی‌خوری در منزل داشته‌اند. اما چون گران بود و غیرضروری مدتی ملبله سازی را کد ماند اما مجدداً صنایع‌دستی رونق گرفت.

توان خرید پایین است و باید توان خرید مشتری را هم مدنظر قرارداد.

زارعی می‌گوید: اصفهان هم به‌زعم خودش ملبله تولید می‌کند اما ملبله زنجان منحصر به فرد است، نقره‌اش عیار ۱۰۰ درصد دارد و ظرافت و طرح‌هایش منحصر به فرد است.

برگ فرنگ، واو، غنچه، حاشیه و برگ را از طرح‌های اصیل ملبله سازان زنجان می‌شمارد و ادامه می‌دهد: آن‌طور که شنیده‌ام ملبله از دوره ساسانیان در زنجان وجود داشته و طرح‌های آن نسل به نسل منتقل شده است.

وی بر لزوم تدوین تاریخچه ملبله و طرح‌های زنجان تأکید و خاطرنشان می‌کند: باید این هنر در دانشکده‌های هنر معرفی شود.

او می‌گوید: ملبله گران است و تبلیغات کم، ریخته‌گری‌های تایلندی و چینی بازار را به هم ریخته و شناخت خریداران هم از ملبله ضعیف است بنابراین باید بیشتر مراقب این هنر بود.

ملبله زنجان ناشناس مانده و معرفی مناسبی انجام نشده است به همین دلیل بسیاری از مردم تصور می‌کنند ملبله متعلق به اصفهان است زارعی ادامه می‌دهد: ملبله زنجان ناشناس مانده و معرفی مناسبی انجام نشده است به همین دلیل بسیاری از مردم تصور می‌کنند ملبله متعلق به اصفهان است. ملبله روز به روز با ارزش‌تر می‌شود و از بین رفتنی

طلا را رها کرد.

زارعی برند مخصوص خود را روی تولیداتش حک می‌کند و چون مهر اصالت دریافت کرده جعبه‌های چرمی با آرم میراث فرهنگی استان برای بسته‌بندی به او پیشنهاد شده که ملبله‌ها را داخل آنجا می‌دهد. حتی اگر این جعبه‌ها گران قیمت نباشد جعبه‌ای تهیه می‌کند که گاه دخترش آن‌ها را با مقوا آماده کرده است.

یکی از طراحی‌های متنوع او ظروفی از جنس تخم شترمرغ است که با ملبله تلفیق شده است.

وی ادامه می‌دهد: یکی از طراحی‌های متنوع او ظروفی از جنس تخم شترمرغ است که با ملبله تلفیق شده است روکش و پایه‌های ظرف از جنس ملبله است و می‌توان در آن نیم کیلو خوراکی را جای داد.

زارعی می‌گوید: چون خانم هستم تمرکز بیشتری روی لوازم خانه‌دارم و هر چیزی که می‌بینم یا هر پیشنهادی که می‌شود برای آن طرحی می‌زنم و مطابق سلیقه مشتری ملبله را تحویل می‌دهم.

علاقه‌مند است مغازه‌ای داخل شهر داشته باشد تا رقابت‌های خود را با همکاران آقا بیشتر کند و معتقد است اگر مغازه داشته باشد فروشش ۱۰ برابر افزایش می‌یابد اما خانم است و در خانه مسئولیت دارد بنابراین همین کارگاه زیرزمین منزل مسکونی‌اش برایش محل مناسب‌تری است. سال ۸۵ تابلوهایی به شکل ملبله با طرح میکی‌موس و عروسک طراحی کرد در ابتدا مورد تمسخر همکارانش واقع شد اما فروشش خوب بود. طرح ضامن آهو را هم آماده کرد و رتبه چهارم جشنواره امام رضا را کسب کرد، این تابلو را در ابعاد ۵۰ در ۷۰ را به آستان قدس رضوی هدیه کرده است.

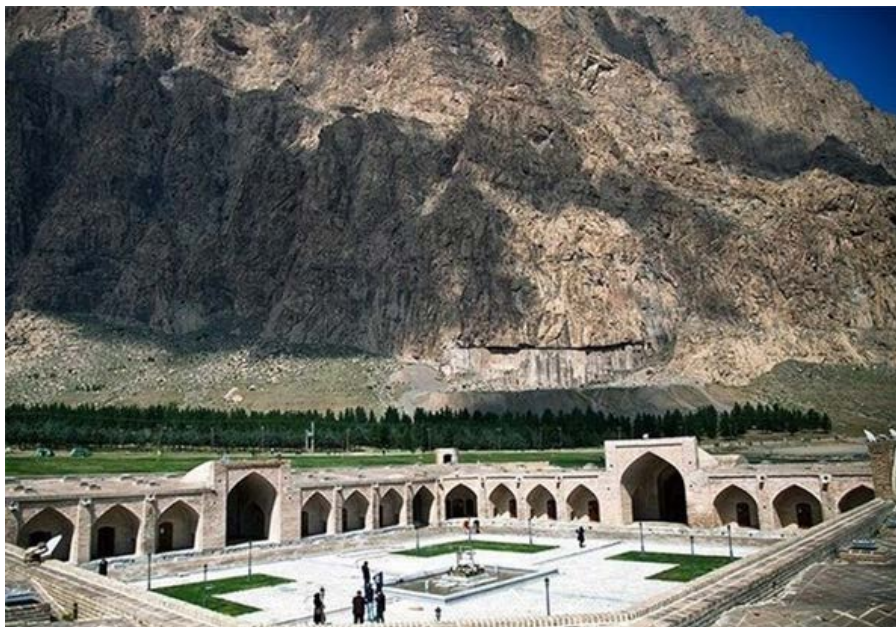
آینه شمع‌دان‌ها ملبله را روی بلور یا چوب هم کار می‌کند از سال ۸۵ این طرح را آغاز کرده، طرح‌هایی را آماده می‌کند و متناسب با هزینه‌ای که هر مشتری می‌خواهد بپردازد ملبله را روی آن چفت می‌کند.

زارعی تأکید می‌کند: توأم با حفظ اصالت ملبله همیشه ابعاد تجاری و مشتری‌مداری را مدنظر داشته‌ام.

آینه شمع‌دان‌ها ملبله را روی بلور یا چوب هم کار می‌کند از سال ۸۵ این طرح را آغاز کرده، طرح‌هایی را آماده می‌کند و متناسب با هزینه‌ای که هر مشتری می‌خواهد بپردازد ملبله را روی آن چفت می‌کند. این هنرمند زنجان تأکید دارد: باید مشتری مدار بود بنابراین با حفظ طرح‌های اصیل نیاز مشتری و تنوع را هم مدنظر دارم تا بازار را حفظ کنم. همه صنایع‌دستی را دوست دارند اما

ضرورت اتصال قلمروهر کول به تفرجگاه ساسانی / احیاء مسیر ایران باستان

را بر اساس تحولات آینده کشور در حوزه گردشگری همسان سازی کرد. استاندار کرمانشاه بایان اینکه در دو سال گذشته تحولات مهمی در عرصه بین المللی برای کشور رخ داده است، گفت: در طرح مسیر گردشگری بیستون - طاق بستان باید معیارهای جهانی لحاظ شود؛ زیرا در دوران بعد از تحریم ما شاهد سرازیر شدن گردشگران خارجی به کشور خواهیم بود.

● طرح هایی که در مسیر کریدور گردشگری تعریف می شود باید در تراز جهانی باشد

رازانی تأکید کرد: طرح هایی که در مسیر گردشگری بیستون - طاق بستان تعریف می شود باید با تراز جهانی و با فرض افزایش گردشگران خارجی اجرایی شوند. وی خاطرنشان کرد: برای استارت کار این پروژه کار آزادسازی ها و بخش هایی که قابلیت اجرایی دارند به سرعت پی گیری شود.

استاندار کرمانشاه همچنین خواستار آماده کردن اولویتهایی از این پروژه بسیار بزرگ برای مطرح کردن در سفر رئیس جمهور به استان شد.

اهمیت اجرای این پروژه برای استان به حدی است که در سال ۹۵ و در اولین کار گروه گردشگری استان مجدداً پیگیری شد.

معاون عمرانی استانداری کرمانشاه در این جلسه گفت: باید به طرح هایی نظیر کریدور گردشگری بیستون - طاق بستان به عنوان طرح های پشیران توسعه توجه کنیم. مجتبی نیک کردار افزود: ما باید بتوانیم در کنار اجرای طرح یک مشاور خوب نیز داشته و بتوانیم معرفی خوبی از آن برای جذب سرمایه گذاران داشته باشیم.

● کریدور گردشگری از سال ۹۲ تصویب شده بود

استاندار کرمانشاه نیز در بخش پایانی این جلسه گفت: من زمانی که وارد کرمانشاه شدم، ساماندهی این محور مدنظرم قرار گرفت که بعدها معلوم شد که این طرح در آبان ۹۲

این زمینه دست یابیم. استاندار کرمانشاه همچنین بر توسعه صنعت گردشگری در استان تأکید کرد و افزود: در نظر داریم اعتبارات ملی، استانی و حتی سرمایه گذاری های بخش خصوصی را به صورت جدی در راستای توسعه صنعت گردشگری به عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه استان سوق دهیم تا در نتیجه آن شاهد رشد روزافزون استان از نظر اقتصادی نیز باشیم.

● ایجاد کریدور گردشگری یکی از ضرورت های اساسی استان کرمانشاه است

ایده احداث کریدور گردشگری پس از آن به عنوان یک موضوع جدی پیگیری شد و در پنجمین کار گروه گردشگری استان در ۲۷ آبان ۹۴ بار دیگر بر ضرورت احداث کریدور گردشگری بیستون - طاق بستان و عزم جدی برای این امر تأکید و این ایده مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

استاندار کرمانشاه در این جلسه استارت طرح ایجاد مسیر گردشگری بیستون - طاق بستان را یکی از ضرورت های اساسی توسعه گردشگری استان کرمانشاه عنوان کرد.

وی با اشاره به مطالعات صورت گرفته در این مسیر و تصویب این طرح در سال ۹۲ گفت: زمان اجرای این پروژه بزرگ فرارسیده است و با بهره گیری از طرح اولیه می توان بخش اجرایی کار را آغاز کرد.

استاندار کرمانشاه با اشاره به اینکه برخی از فرصت ها در اختیار ماست که تکرار پذیر نیستند و یکبار برای همیشه می توان در آنجا دخل و تصرف کرد، گفت: این نوع فرصت ها در استان خیلی زیاد نیستند که از جمله آن ها می توان به منحصربه فرد بودن محور بیستون - طاق بستان اشاره کرد.

رازانی با تأکید بر اهمیت طرح مسیر گردشگری بیستون - طاق بستان، ادامه داد: طرح کنونی باید با دقت نظر بیشتری بازبینی شود و با همفکری مشاور طرح

کریدور گردشگری یکی از طرح های در دست اقدام استان کرمانشاه است که در صورت اجرایی شدن قلمرو تاریخی بیستون را به طاق بستان متصل خواهد کرد.

طیبه قدیمی

صنعت گردشگری یکی از پررونق ترین صنایع جهان است و مردم نقاطی که پی به ظرفیت این صنعت برده و آن را سامان بخشیده اند، جزو ثروتمندترین ها در جهان هستند. آبوهوا، فرهنگ و خرده فرهنگ ها، آثار باستانی، عجایب طبیعی و... از جمله مواردی است که می تواند به رونق بیشتر این صنعت کمک کند و مردم نیز به واسطه همین جاذبه ها که سفر می کنند و به نقاط مختلف می روند. استان کرمانشاه نیز چون بسیاری از نقاط کشور یکی از ظرفیت های بالقوه گردشگری طبیعی و تاریخی در ایران است که می تواند سالانه پذیرای تعداد زیادی از گردشگران داخلی و خارجی باشد.

به کارگیری ظرفیت های فوق علاوه بر رونق صنعت گردشگری و در پی آن رونق اقتصادی، می تواند خود یک راهکار و فرصت برای مبارزه با معضل دهه اخیر این استان یعنی بیکاری باشد و در نتیجه رونق این صنعت، اشتغال زیادی در کرمانشاه ایجاد شود.

طاق بستان، بیستون، معبد آناهیتا، پاتاق، غار قوری قلعه، منطقه سرسبز اورامانات و هزاران جاذبه طبیعی و بیش از ۴۰۰۰ اثر تاریخی، همه از جمله ظرفیت های گردشگری در استان کرمانشاه محسوب می شوند اما مسئولین استان در کنار این جاذبه ها سعی دارند جاذبه دیگری را تحت عنوان «کریدور گردشگری یا کریدور ایران باستان» خلق کنند تا نمادی تاریخی و طبیعی برای جذب بیشتر مسافران، گردشگران و کسانی که از این استان عبور می کنند باشد.

● احیا طرح مصوب «کریدور گردشگری» از سال گذشته

طرح کریدور گردشگری یکی از ایده هایی است که برای رونق صنعت گردشگری حدود ۹ ماه پیش از سوی استاندار کرمانشاه در بازدید از بناهای تاریخی و اماکن گردشگری استان مطرح شد. استاندار کرمانشاه در ۲۸ مهر سال ۹۴ و در حین بازدید از بناهای تاریخی و اماکن گردشگری استان این ایده را که در سال ۹۲ مطرح و تصویب شده بود احیا کرد و از طرح ایجاد کریدوری از بیستون تا کرمانشاه خبر داد که در نتیجه آن یک مسیر گردشگری از منطقه تاریخی بیستون تا بنای تاریخی طاق بستان در کرمانشاه تعریف شود.

وی در این بازدید تأکید کرد: برای ایجاد مسیر مذکور باید کارها و اقدامات زیادی انجام شود تا به وضعیت مطلوب در

فوق ما باید یک سری زیرساخت‌ها را در این مسیر فراهم کنیم که بخش خصوصی بیاید در دو طرف مسیر سرمایه‌گذاری کند و به محلی برای گذران اوقات فراغت مردم، گردشگری، ارائه خدمات بین‌راهی، ایجاد هتل برای گردشگران و... تبدیل شود.

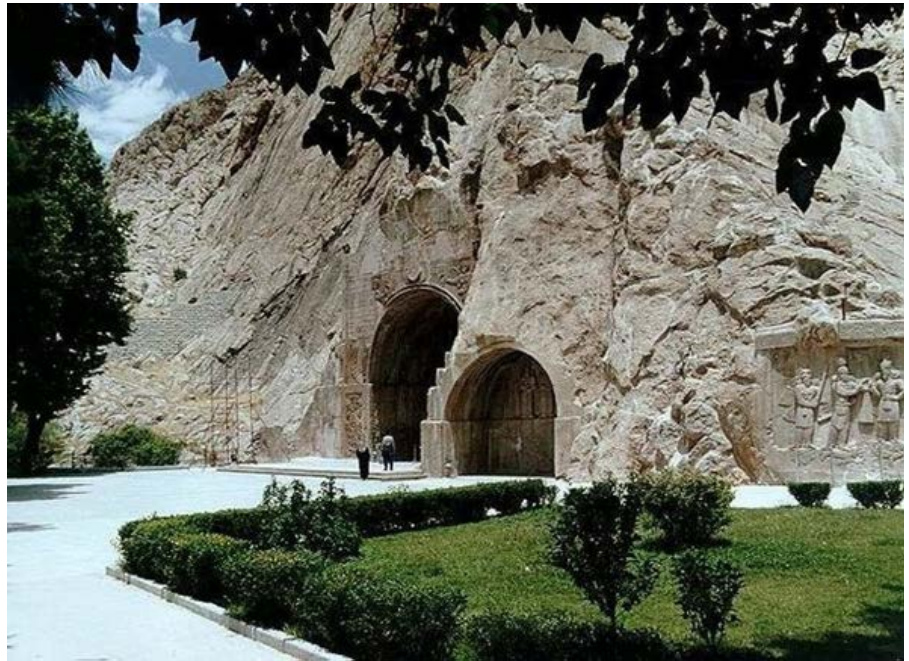
وی عقبنشینی پادگان‌های اطراف مسیر را از ضروریات احداث این مسیر گردشگری عنوان کرد که پس از آن بتوان یک کریدور سبز با امکانات اقامتی و گردشگری در استان ایجاد و در نتیجه آن رونق اقتصادی استان را نیز به دنبال داشته باشد.

نیک کردار با اشاره به برگزاری جلسات مختلف پیرامون احداث این کریدور در استان گفت: رئیس سازمان میراث فرهنگی نیز در این زمینه نظر مثبتی داشت و آقای استاندار نیز می‌خواهند در سفر دولت آن را مطرح کنند که اگر ممکن باشد بتوانیم اعتباری برای استارت زدن این پروژه بگیریم و زیرساخت‌های آن فراهم شود تا بخش خصوصی بتواند سرمایه‌گذاری کند.

● ایجاد کریدور گردشگری یک اتفاق بزرگ در این حوزه است

وی ایجاد کریدور گردشگری در کرمانشاه را یک اتفاق بزرگ در حوزه گردشگری استان برشمرد و گفت: استان کرمانشاه ظرفیت‌های بالایی در حوزه گردشگری دارد و این مسیر چون ورودی کرمانشاه است و بیشترین ورودی‌ها به کرمانشاه از شرق استان است، کریدور گردشگری مذکور به‌نوعی می‌تواند ویتترین استان از این نظر محسوب شود. معاون عمرانی استاندار کرمانشاه تأکید کرد: بنابراین موارد فوق و اینکه بیشترین ورودی‌ها به استان از این مسیر اتفاق می‌افتد هر چه چهره ورودی و ویتترین وردی به استان زیباتر باشد و هر چه امکانات این مسیر بیشتر باشد، قطعاً در توسعه صنعت گردشگری استان مؤثر خواهد بود.

با توجه به مباحث مطرح‌شده از سوی استاندار و معاون عمرانی و همچنین ظرفیت‌های موجود در استان کرمانشاه، می‌توان اجرای این پروژه را گامی مؤثر در رونق پررونق‌ترین صنعت دنیا، یعنی گردشگری برشمرد که در نتیجه آن نیز رشد اقتصادی برای استان اتفاق و اشتغال‌های مولد و پایدار زیادی نیز ایجاد شود. لذا می‌تواند در سفر دولت به استان کرمانشاه این موضوع نیز جزو مطالبات اصلی مردم مطرح و به هیئت دولت پیشنهاد شود تا در آینده نزدیک به مرحله اجرا درآید.

مجتبی نیک کردار، معاون عمرانی استاندار کرمانشاه در این خصوص گفت: ایجاد کریدور گردشگری، ایده‌ای است که استاندار مطرح کرد و ایده آن نیز این است که با توجه به اثر تاریخی بیستون از دوره هخامنشی و همچنین اثر مهم و تاریخی طاق بستان در کرمانشاه که از دوره ساسانی به جای مانده است و این دو اثر در فاصله کوتاهی از هم و در ورودی اصلی به استان کرمانشاه واقع شده‌اند، یک مسیر یا کریدور گردشگری ایجاد شود.

وی تصریح کرد: همان‌گونه که گفته شد این دو اثر تاریخی در فاصله حدود ۳۰ کیلومتر از یکدیگر و در ورودی اصلی استان کرمانشاه که پیشانی استان نیز محسوب می‌شود واقع شده‌اند، بنابراین با توجه به این دو اثر مهم و این مسیری که این دو اثر را به هم متصل می‌کند، این مسیر می‌تواند به یک مسیر خوب گردشگری تبدیل شود.

● زیرساخت‌ها باید برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فراهم شود

معاون عمرانی استاندار کرمانشاه افزود: با توجه به موارد

به تصویب رسیده اما رد آن از بین رفته بود تا زمانی که ما مجدد آن را مطرح کردیم و فرضمان این بوده که باید کلید بخورد و اجرا شود.

اسدالله رازانی افزود: برای اجرای این طرح باید ظرفیت‌ها سنجش شود تا بینیم که چه سازمان، موسسه یا دستگاهی می‌تواند متولی اجرای آن شود.

● تعیین یک‌زمان مشخص برای اجرای طرح کریدور گردشگری

استاندار کرمانشاه بر تعیین یک‌زمان برای مشخص کردن طرح جامع این پروژه تأکید کرد تا برنامه طبق زمان‌بندی پیش رفته و به اتمام برسد.

رازانی تصریح کرد: اولاً مطالعات تکمیلی بایستی انجام‌شده و در دستور کار قرار بگیرد و تأمین اعتبار شود و دوم سازمان متولی مورد مطالعه قرار گیرد و سپس چشم‌انداز بلندمدت آن نیز دیده شود.

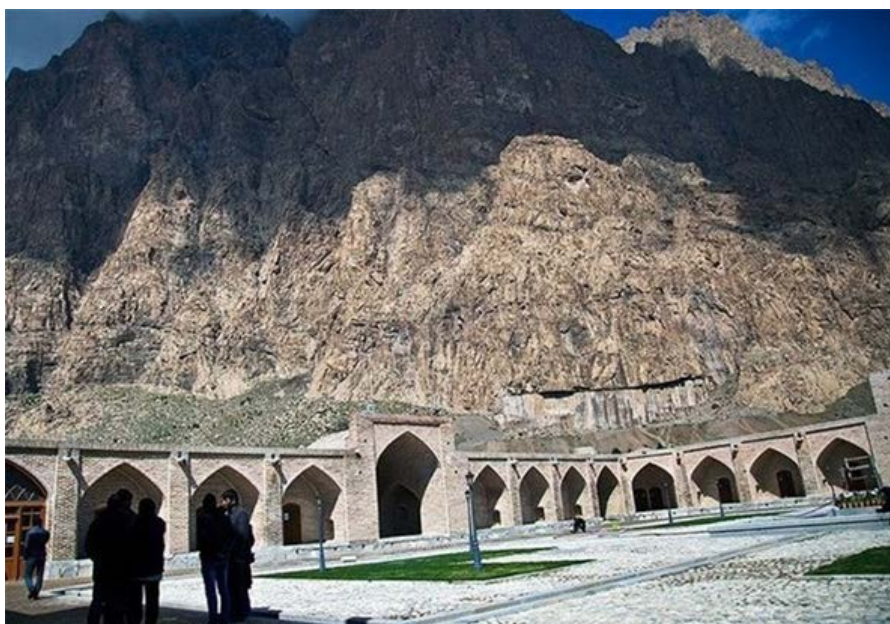
وی خاطرنشان کرد: عقبنشینی پادگان‌ها هم در سفر رهبری تصویب‌شده و مذاکرات هم با وزارت دفاع انجام‌شده است و سعی خواهیم کرد سه پادگانی هم که موقعیت آن‌ها قرار است حفظ شود را مورد مذاکره قرار دهیم تا شاید با آن‌ها نیز به نتایج دیگری برسیم.

● اگر مدیرکل میراث کریدور گردشگری را ۱۰۰ درصد به انجام برساند نمره قبولی می‌گیرد

معاون حقوقی و استان‌های سازمان میراث فرهنگی نیز در مراسم معارفه مدیرکل جدید میراث استان در تاریخ ۲۷ اردیبهشت ۹۵ بر اجرای این پروژه تأکید کرد و گفت: با توجه به ظرفیت‌های استان مدیرکل جدید میراث باید از ۱۰۰ درصد ظرفیت‌های استان استفاده کند و ما این را از او می‌خواهیم.

وی با اشاره به طرح کریدور گردشگری، خطاب به بالایی مدیرکل جدید میراث فرهنگی استان کرمانشاه گفت: اگر بتوانید در این مورد ۱۰۰ درصد کار کنید نمره قبولی به شما می‌دهیم. مدیرکل میراث فرهنگی صنایع‌دستی و گردشگری استان کرمانشاه اما به پیگیری‌های مهر برای گفتگو در این زمینه با این استدلال که هنوز طرح نهایی نشده است پاسخ نداد.

کریدور گردشگری می‌تواند ویتترین و پیشانی استان کرمانشاه در گردشگری باشد

ماراتن ثبت جهانی گرم ترین نقطه زمین ادامه دارد

**ثبت جهانی کویر لوت در فلات
مرکزی ایران سال هاست از سوی
مستولان میراث فرهنگی کرمان
وعده داده می شود اما به سرانجام
نمی رسد.**

اسما محمودی

بخش قابل توجهی از شمال استان کرمان را مناطق کویری بکر و دست نخورده ای تشکیل داده است که تا ۱۰ سال قبل حتی تا پنج کیلومتری این بیابان شناخته شده نبود و از آن به عنوان بزرگترین مخاطره استان کرمان یاد می شود و گاه مشکلات و درگیری های ناشی از وضعیت اقلیمی استان کرمان نیز به گردن کویر انداخته می شد. اما از ۱۰ سال قبل رفته رفته نگاه ها با کویر لوت در استان کرمان تغییر کرد و ماجراجوهای طبیعت گرد با راه اندازی گروه های مختلف وارد کویر شدند و به کاوش این بخش از سرزمین داخلی پرداختند. امروز نیز با وجود کاوش های متعدد انجام شده گروه های کاوش از استان های مختلف اقدام به بازگشایی برخی از راه های کویر می کنند.

● ۷۰ درصد کویر لوت در کرمان قرا دارد

مهم ترین عامل شناخت بیشتر کویر کرمان احداث جاده شهداد به نهبندان بود که موجب شد راه کرمان به سمت خراسان جنوبی و خراسان رضوی ساعت ها کاهش یابد. احداث کمپ کویری شهداد و ایجاد زیرساخت های گردشگری رفته رفته بر تعداد گردشگران عادی که از کویر بازدید می کردند افزود و زیبایی های کویر از جمله نبکاها که از آن ها به عنوان گلدان های طبیعی کویر یاد می شود، بزرگترین تپه های شنی جهان، کلوتهای شهداد و گرم ترین نقطه زمین در گندم بریان و کویر داخلی و همچنین رصد آسمان کویر موجب شد هر ساله هزاران نفر از گردشگران وقت خود را در کویر شهداد بگذرانند. نکته قابل توجه حضور گسترده گردشگران از کشورهای سردسیر و اروپایی از این منطقه است و به همین دلیل کویر لوت جزو مهم ترین جاذبه های طبیعی ایران شد و از سال ها قبل قرار شد که کویر لوت به عنوان نخستین جاذبه طبیعی ایران در فهرست آثار جهانی ثبت شود نکته قابل توجه حضور گسترده گردشگران از کشورهای سردسیر و اروپایی از این منطقه است و به همین دلیل کویر لوت جزو مهم ترین جاذبه های طبیعی ایران شد و از سال ها قبل قرار شد که کویر لوت به عنوان نخستین جاذبه طبیعی ایران در فهرست آثار جهانی ثبت شود.

اما روند ثبت پرونده این عرصه طبیعی در نهایت به مسیری کشیده شده که بخش هایی از کویر لوت در سیستان و بلوچستان و خراسان جنوبی نیز به این پرونده افزوده شد هر چند که ۷۰ درصد از این عرصه در استان کرمان است اما در نهایت این پرونده به صورت مشترک بین سه استان درآمده است.

اما روند تکمیل پرونده و ثبت جهانی این عرصه نیز داستانی دارد به گمانی کویر لوت، پرونده بسیار آهسته و کند پیش می رود و گاهی دچار چنان درسهایی می شود

روند ثبت پرونده جریان عادی خود را طی می کنند و اقدامات و هماهنگی های لازم از سوی میراث فرهنگی کرمان انجام شده و در چندین نوبت بازدیدهای لازم از کویر نیز توسط بازرسان یونسکو انجام شده است. وی تصریح کرد: روزگاری بیابان در کرمان تهدید محسوب می شود اما حالا با یک تغییر دیدگاه از این منطقه خلق ثروت می کنیم.

وی گفت: بسیاری از کشورها از کویر به عنوان یک جاذبه اصلی برای جذب گردشگر استفاده می کنند و ما هم همین مسیر را طی کرده ایم بطوریکه آمار نشان می دهد در سال گذشته تعداد ورود گردشگران خارجی به استان کرمان افزایش قابل توجه داشته است.

جهانشاهی ادامه داد: پنج سال تمام تلاش برای ثبت این منطقه انجام شده است و با توجه به قرار گرفتن بخش اعظم کویر لوت در استان کرمان ثبت این پرونده می تواند در راستای توسعه گردشگری تأثیرگذار باشد زیرا مکان های ثبت جهانی مورد توجه گردشگران قرار می گیرد.

وی بیان کرد: هم اکنون ارگ بم، باغ شاهزاده و روستای میمند در کرمان ثبت جهانی هستند و قنات های استان نیز در نوبت مطرح شدن در یونسکو است.

● شهر افسانه ای کویر در مسیر ثبت جهانی

وی با اشاره به محروم بودن مردم منطقه کویر لوت افزود: فرهنگ این مردم بسیار غنی و از خرده فرهنگ های عمیق کشور است که عقبه چندین هزار ساله دارند و افزایش بومگردی در منطقه می تواند منجر به زندگی بهتر برای این مردم و جلوگیری از مهاجرت شود.

جهانشاهی ادامه داد: مکان های زیبایی مانند کلوته ها (شهر افسانه ای)، رود شور، گندم بریان، ریگ یلان در این پرونده قرار دارد.

وی بیان کرد: هیچ مشکلی در زمینه ثبت این پرونده وجود ندارد و پرونده به زودی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

وی در خصوص اینکه اگر این پرونده در جلسه پیش رو ثبت جهانی نشود چه روی خواهد داد گفت: در این صورت پرونده برگشت داده می شود تا ایرادهای لازم رفع و مجدداً پرونده به نشست بعدی ارائه شود.

وی ادامه داد: باین وجود لوت شانس بسیار بالایی برای ثبت جهانی دارد و امیدواریم این روند در جلسه استانبول طی شود.

مردم کرمان امیدوارند روند ثبت این پرونده در یونسکو با همکاری مستولان انجام شود و سرنوشتی مانند روستای میمند پیدا نکنند و سال ها در مسیر رفع ایرادها سردرگم نشود.

که نشان از بی توجه به این پتانسیل کویر دارد. بطوریکه در روزهای انتهایی سال گذشته گزارش های گردشگرانی که به کمپ کویری مسافر می کردند نشان می داد که این کمپ در وضعیت بسیار بدی قرار گرفته است و هیچ گونه خدماتی به مردم ارائه نمی کند که در نهایت پس از پیگیری های خبری و رسانه ای در نهایت گفته می شود با ورود بخش خصوصی بار دیگر این کمپ نیز فعال شده است.

هر چند که سیاست اصلی مستولان میراث فرهنگی کرمان استفاده از گزینه بوم گردی در راستای رونق صنعت گردشگری در استان است اما عدم وجود و توسعه زیرساخت ها در کویر نیز مشکلی قابل توجه است که گردشگران را از این قطب گردشگری فراری می دهد. حالا در حالی که مسیر ثبت جهانی این عرصه طبیعی که بسیار مورد توجه گردشگران بین المللی است به کندی طی می شود که مدیرکل میراث فرهنگی استان کرمان بار دیگر از مطرح شدن این پرونده در اجلاس بعدی یونسکو خبر می دهد که اگر چنین شود تعداد آثار ثبت جهانی استان کرمان عملاً به چهار اثر افزایش خواهد یافت و در کشور رکورددار خواهد شد.

● پرونده کویر لوت در اجلاس استانبول مطرح می شود

محمود وفاپی در این خصوص می گوید: اجلاس آینده یونسکو اواخر تیرماه امسال در استانبول ترکیه برگزار می شود.

وفاپی با اشاره به اینکه در این جلسه پرونده کویر لوت برای ثبت نخستین میراث طبیعی ایران مطرح می شود، گفت: بخش زیادی از کویر لوت در استان کرمان واقع شده و میراث طبیعی ارزشمندی به شمار می رود.

مدیرکل میراث فرهنگی استان کرمان بایان اینکه در مدت پنج سال گذشته همه تلاش های لازم برای اینکه این پرونده ثبت یونسکو شود، انجام شده افزود: هیچ کم و کاستی در مستندات این پرونده وجود ندارد و امیدواریم که اواخر تیرماه شاهد اخبار خوبی در حوزه ثبت میراث باشیم. وی ابراز امیدواری کرد: با ثبت جهانی کویر لوت چهارمین اثر جهانی استان کرمان ماندگار شده و کرمان به قله های جهانی میراث ایران نزدیک شود.

روند ثبت پرونده جریان عادی خود را طی می کنند و اقدامات و هماهنگی های لازم از سوی میراث فرهنگی کرمان انجام شده و در چندین نوبت بازدیدهای لازم از کویر نیز توسط بازرسان یونسکو انجام شده استدر همین راستا محمد جهانشاهی معاون گردشگری استان کرمان می گوید:

■ همین چند ماه قبل بود که واردات کرک از آمریکای جنوبی برای تولید پته که مشهورترین هنر دستی سوزن بافی در کرمان است موجب تعجب شد که البته با سکوت مسئولان همراه بوداما نکته قابل توجه اینکه توقف کار کارخانه کرک سازی بافت از ۱۰ سال قبل روی داده است و علیرغم وعده‌های مکرری که در طول این سال‌ها از سوی مسئولان ارشد استان کرمان داده شده است درب‌های کارخانه باز نشده و تجهیزات این واحد صنعتی نیز در خطر استهلاک و تخریب قرار گرفته‌اند.

■ وقتی حرف از صنعت سنگ به میان می‌آید به‌طور قطع هر کار بلدی در این حوزه لرستان را به‌عنوان دارنده یکی از عظیم‌ترین ذخایر سنگ دنیا معرفی خواهد کرد، استانی که سه درصد سنگ جهان را در خود جای داده ولی همچنان این نام پرآوازه برای سفره لرستان نان و آب نشده است.

■ در کنار فرهنگ‌سازی استفاده بهینه از منابع آبی و بهره‌گیری از شیوه‌های مدرن آبیاری، اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آن و استفاده از آب تصفیه‌شده در عرصه کشاورزی نیز یکی از موضوعاتی است که طی سال‌های اخیر موردتوجه قرار گرفته است.

■ روز چهارشنبه ۱۶ تیرماه جاری شروع آتش سوزی در منطقه ویژه پتروشیمی از برج ۸۰۰۱ مجتمع بوعلی که با ۱۲۱ متر ارتفاع یکی از مرتفع‌ترین برج‌های پتروشیمی کشور است، کلید خورد. اقدامات پیشگیرانه برای نداشتن تلفات جانی موفقیت آمیز بود و بعد از آن نیز نیروهای امدادی و آتش‌نشانی استان خوزستان به سمت این مجتمع آمدند.

■ تبعات انسداد مرز خسروی علاوه بر اینکه یک ازدحام جمعیتی برای سفر به کربلای معلا در مرز مهران استان ایلام مخصوصاً در ایام اربعین را ایجاد کرده، هتل‌داران قصر شیرینی که برای استقبال از زائران عتبات عالیات میلیارد‌ها ریال تسهیلات بانکی دریافت کرده‌اند را در شرایط دشواری قرار داده است و حتی امکان انتقال سند این هتل‌ها به نام بانک وجود دارد.

اقتصاد ایران

ساختار ۸۵ درصد از دامپروری های آذربایجان غربی در حال حاضر سنتی است موضوعی که موجب شده صنعت دام و تولیدات این بخش با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم کنند.

سکینه‌اسمی

آذربایجان غربی و سهم ۸۵ درصدی دامپروری سنتی / سرمایه‌های بر باد رفته

آذربایجان غربی با دارا بودن ۵۱۳ هزار راس دام سنگین و سه میلیون و ۷۶۹ هزار راس دام سبک به همراه ۶۷ هزار راس شتر و سایر تکسمن یکی از قطب‌های تولید شیر و گوشت کشور به شمار می‌رود.

بر اساس اعلام سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان غربی تولید سالانه شیر استان حدود ۳۴۲ هزار تن، گوشت ۴۴۷۰۰ تن، و مرغ نیز ۷۸ هزار تن است این در حالی است که با وجود این میزان تولید استان بازارهای صادراتی خود را تا حدودی در سالهای اخیر از دست داده است.

عدم برخورداری واحدهای سنتی تولید شیر از تجهیزات سرد کننده، پایین بودن سطح بهداشت واحدهای سنتی، استفاده نکردن از تجهیزات شیردوشی بهداشتی به همراه نگهداری شیر خام در محیط غیربهداشتی بخشی از چالش‌ها و مشکلات پیش روی صنعت دامپروری به ویژه در بخش تولید شیر در استان محسوب می‌شود.

● ساختار ۸۵ درصد از دامپروری های آذربایجان غربی سنتی است

مدیرکل دامپزشکی آذربایجان غربی در خصوص مسایل و مشکلات پیش روی دامپروری به خصوص تولید شیر خام در استان گفت: سنتی بودن ۸۵ درصد از دامپروری های استان موجب شده صاحبان دام و دامداری‌ها رغبت چندانی به سرمایه‌گذاری، بازسازی و نیز بهسازی اماکن پرورشی نشان ندهند.

کامیار داهیم با بیان اینکه تداوم فعالیت در شرایط سنتی هم از نظر کمی و هم از منظر کیفی تولید در استان را تهدید و تولیدکنندگان را بی انگیزه می‌کند افزود: در حال حاضر ۳۷۰ هزار تن شیر خام در استان تولید می‌شود که تنها ۸۰ هزار تن آن در واحدهای صنعتی با کیفیت مطلوب ارائه می‌شود.

وی با بیان اینکه متأسفانه ۲۹۰ هزار تن شیر خام استان در واحدهای سنتی با کیفیت نه چندان مطلوب تولید و عرضه می‌شود عنوان کرد: این در حالی است که با لحاظ ظرفیت جذب واحدهای تولید کننده شیر پاستوریزه و انواع فرآورده های لبنی لبنی حرارت دیده فعال در استان میزان تولید شیر باید تا روزانه سه هزار تن و سالانه ۱۵۰۰ هزار تن افزایش یابد.

مدیرکل دامپزشکی آذربایجان غربی عدم برخورداری واحدهای سنتی تولید شیر از تجهیزات سردکننده، پایین بودن سطح بهداشت واحدهای سنتی از جمله کمبود تهویه، کیفیت پایین تغذیه دام و گاه آلوده با انواع عوامل قارچی و کپک، عدم استفاده از تجهیزات شیردوشی بهداشتی در کنار عدم رعایت بهداشت فردی از سوی دامداران و کارگران شیردوش را بخشی از مشکلات و چالش های پیش روی این بخش در استان برشمرد.

وی همچنین عدم خرید شیر خام براساس قیمت پایه خرید شیر، نگهداری شیر خام در محیط غیربهداشتی پس از دوشش و درجه حرارت بالا، فروش تک نوبته شیر خام از سوی دامداران روستایی و سنتی، عدم درمان کامل و قطعی موارد اورام پستانی نزد گاو و دام های مبتلا از سوی دامداران سنتی را از دیگر مشکلات این بخش ذکر کرد.

● ضرورت توسعه دامداریهای شیری در آذربایجان غربی

داهیم بر ضرورت توسعه دامداریهای شیری در استات

محمود معروفی عمده‌ترین مشکل تولیدکنندگان و دامداران استان را اجرا نشدن مصوبات دولت درباره خرید شیر خام از سوی کارخانجات لبنی عنوان کرد و افزود: با وجود اینکه از ابتدای سال ۹۳ قیمت مصوب خرید شیر به کارخانجات اعلام و در دو سال اخیر نیز به دفعات قیمت شیر از سوی سازمان صنعت و معدن و تجارت به صورت کتبی اعلام شده است اما کارخانجات به قیمت بسیار پایین‌تر از قیمت مصوب شیر را تحویل گرفته و پول را نیز با ماه‌ها تاخیر پرداخت می‌کنند در حالی که در این مدت قیمت محصولات لبنی بیش از دو بار و نزدیک ۱۵ درصد افزایش یافته است.

وی افزود: در چهار ماهه سوم سال ۹۲ مقرر شد برای هر کیلو شیر تحویلی به کارخانجات یک هزار و ۹۰۰ ریال پرداخت شود که متأسفانه در آذربایجان غربی به سبب ابلاغ دیرنگام بخشنامه، لیست توزیع شیر به موقع تهیه نشده و حدود ۹ میلیارد تومان به خزانه برگشت داده شد.

معروفی اضافه کرد: در شش ماهه دوم نیز با پیگیری های سازمان صنعت، معدن و تجارت استان ۳۳۰۰ میلیون تومان اخذ و در اختیار کارخانجات استان برای واریز به حساب دامداران قرار گرفت که متأسفانه تاکنون قسمتی از مبالغ واریزی توسط کارخانجات بلوکه شده و به دامداران پرداخت نشده است.

نماینده اتحادیه دامداران آذربایجان غربی عنوان کرد: در اوایل سال ۹۳ نیز به تصویب هیئت دولت مقرر شد برای هر کیلو شیر تحویلی مبلغ یک هزار و ۴۰۰ ریال از طریق وزارت جهاد کشاورزی مستقیماً به حساب دامداران واریز شود که با توجه به کمی اعتبار برای هر کیلو، یک هزار و ۲۵۰ ریال که سهم آذربایجان غربی ۸ میلیارد تومان بوده واریز و به دامداران پرداخت شد.

معروفی با بیان اینکه سال گذشته ۸۷ هزار تن انواع نهاده به ارزش ۲۴۰ میلیارد ریال تهیه و توزیع شده است افزود: این اتحادیه دارای یک واحد کارخانه خوراک دام با ظرفیت ۷۰ تن در روز بوده که نسبت به تولید و توزیع انواع کنسانتره دامی مدت‌دار ۴۵ روزه از طریق تعاونیهای عضو اتحادیه اقدام کرده و ۱۵ درصد نیازهای دامداریه‌ها را تأمین می‌کند.

از طریق بسترسازی برای متقاضیان احداث و راه اندازی دامداریهای صنعتی در استان تأکید کرد و افزود: با راه اندازی دامداریهای صنعتی با ظرفیت های پرورشی بین ۵۰۰ تا سه هزار راس هم می‌توان شاهد افزایش سهم شیر صنعتی و بهداشتی در استان بود و هم نسبت به ایجاد اشتغال در استان کمک کرد.

وی ادامه داد: با لحاظ شرایط کليمایی و بوم سازگانی مناطق مختلف استان و نیز توجه به میزان بارندگی و نوع پوشش گیاهی با در نظر گرفتن دوره شیرداری (۳۰۵ روز برای هر راس گاو شیرده) و نیز لحاظ تولید شیر سرانه هر راس گاو شیری اصیل در طول یک دوره شیرداری به مقدار هفت هزار کیلو در سال باید اقدام به واردات تعداد ۱۶۰ هزار راس گاو اصیل از نژادهای پرشیر کرد.

مدیرکل دامپزشکی آذربایجان غربی گفت: برای این تعداد گاو اصیل وارداتی جهت اسکان و پرورش در اماکن پرورشی در ظرفیت های ۵۰۰ تا سه هزار راس تسهیلات بانکی با سود کم و مدت بازپرداخت بلند مدت جهت احداث ۱۰۵ دامداری صنعتی در استان ضروری است.

داهیم احداث و راه اندازی واحدهای پرورش گاو شیری در ظرفیت های ۵۰۰ الی سه هزار راسی، واردات دامهای نژاد پرشیر با دوگانه مقاوم به بیماری از جمله هولشتاین، قهوه ای سوئیس، سمیتال و... افزایش تولید شیر خام از ۳۷۰ هزار تن در سال به یک میلیون و ۵۰۰ هزار تن در سال را از جمله راهکارهای حل مشکلات این بخش اعلام کرد.

● مصوبات دولت در خصوص تولید شیر خام اجرایی شود

مدیرعامل اتحادیه شرکت های تعاونی دامداران آذربایجان غربی نیز در خصوص مشکلات پیش روی فعالان این بخش گفت: گرانی و کمبود قسمتی از نهادهای علوفه ای و دامی، افزایش روز افزون سایر هزینه، مشکلات تحویل شیر به کارخانجات فرآوری و عدم پرداخت به موقع بهاری آن در کنار نبود سیستم بازاریابی و بازرگانی مناسب بخشی از مشکلات تولید کنندگان و فعالان بخش صنعت دام در استان به شمار می‌رود.

بخت بسته مرز خسروی/ابی تدبیری نشاط را از قصر شیرین گرفت

مسلم معین

انسداد مرز بین المللی «خسروی» علاوه بر اینکه تردد زوار از این مرز را ناممکن کرده، فعالیت هتلداران قصر شیرینی را نیز در وضعیت بسیار دشواری قرار داده است. نام مرز بین المللی «خسروی» در جمهوری اسلامی ایران یک برند شناخته شده در میان گلوگاه های مبادلاتی منطقه است؛ جایی که ظرفیت تردد روزانه ۱۰ هزار نفر زائر عتبات عالیات و تجار و بازرگانان کرد و عرب عراقی را داراست و البته عبور و مرور روزانه بیش از هزار وسیله نقلیه باری را می تواند پشتیبانی کند.

شرایط از جمله آب، برق، گاز را مهیا کنیم و از هر لحاظ به هتل رسیدگی کنیم اما به وضوح در حال ضرر دهی هستیم. وی پرداخت مالیات های سنگین سالیانه و ارزش افزوده، اقساط بانکی و نبود مسافر را از دیگر مشکلات هتل داران قصر شیرین نام برد و افزود: بیشتر هتلداران به بانک ها بدهکارند و از طرفی باید هزینه های جاری و حقوق کارکنان را نیز بپردازیم.

● استقبال نکردن از واحدهای اقامتی در قصر شیرین

آبی اظهار کرد: چندین سال است که مسئولان وعده بازگشایی مرز خسروی را می دهند اما تاکنون اقدامی صورت نگرفته و البته جای سؤال دارد که اگر آن سوی مرز مشکل امنیتی دارد پس چرا شاهد تردد عراقی ها در مرز خسروی هستیم.

وی بیان کرد: متأسفانه شهرستان قصر شیرین مظلوم واقع شده و هیچ گونه رسیدگی به این شهر مرزی نمی شود و در هتل هایی که از هر لحاظ برای اقامت مسافران آماده شده و کیفیت قابل توجهی دارد مجبوریم سقف کرایه ها را ۱۰ هزار و ۲۵ هزار و ۳۰ هزار تومان محاسبه کنیم تا شاید مسافری بیاید.

آبی افزود: تا پیش از بسته شدن مرز خسروی با انبوه درخواست های مردم و زوار عتبات برای رزرو اتاق های هتل مواجه

پرداخت مجدد به این مسئله برای گرگشایی از این مشکل ضروری به نظر می رسد.

● هتلداران قصر شیرین شرایط اسفباری دارند

به گزارش مهر هتل داران قصر شیرینی که در روزهای خوب مرز خسروی با تشویق و ترغیب دولتی ها به اخذ تسهیلات بانکی برای احداث هتل اقدام کرده اند این روزها در شرایط مناسبی نیستند.

«کیومرث آبی» مدیر یکی از هتل های شهرستان قصر شیرین، اظهار داشت: متأسفانه چندین سال است که رکود کامل بر هتل های این منطقه حاکم است و ۲ هتل این شهرستان نیز که در موقعیت مرزی قرار دارند در تعطیلی به سر می برند و سایر هتل ها نیز وضعیت اسفباری به لحاظ درآمد و بدهی دارند. وی در تشریح مشکلات هتلداران قصر شیرین گفت: در ایام محدودی از سال اندک مسافرانی به شهرستان مرزی قصر شیرین سفر می کنند که هتل ها از این تعداد مسافر بی نصیباند و با وجود در نظر گرفتن هزینه های بسیار ناچیز برای اقامت مسافران در هتل باز هم هتل ها در بیشتر ایام خالی هستند.

آبی بیان کرد: ما موظف هستیم به خاطر حتی ۵ مسافر هم شده تمام

به کربلای معلّا در مرز مهران استان ایلام مخصوصاً در ایام اربعین را ایجاد کرده، هتل داران قصر شیرینی که برای استقبال از زائران عتبات عالیات میلیاردها ریال تسهیلات بانکی دریافت کرده اند در شرایط دشواری قرار داده است و حتی امکان انتقال سند این هتل ها به نام بانک وجود دارد.

گرچه هیئت وزیران طی مصوبه ای در سال ۱۳۹۳ به بخشودگی دیر کرد یک ساله این تسهیلات رأی داد اما واقعیت این است که این اتفاق چندان دردی از هتل هایی که همچنان در رکود به سر می برند دوا نمی کند.

در حالی که یک منبع آگاه از تصمیم گیری برای بازگشایی مرز خسروی خبر می دهد اما همچنان خبری از عملیاتی شدن این مهم نیست و مسئولان مربوطه نیز تنها از احتمال بازگشایی مرز در ایام اربعین خبر می دهند تا شاید ۱۴ هتل ۳ و ۴ ستاره قصر شیرین با بیش از ۳۰۰ اتاق اقامتی بتواند میزبان زائران حسینی باشد.

گرچه پیش تر در گزارش هایی با عنوان «بی تقصیرترین بدهکاران پشت مرز بسته خسروی» و «هتل هایی که در خسروی خاک می خورند» به این موضوع پرداخته است اما به دلایلی همچون نزدیکی سفر هیئت دولت به کرمانشاه، تغییر احتمالی شرایط در آن سوی مرزها و همچنین تغییر اکثر مدیران اجرایی و نمایندگان مجلس

از طرف دیگر موقعیت جغرافیایی ویژه این مرز به عنوان نزدیک ترین نقطه به کربلای معلّا سبب شده است تا تقریباً همه مسافران اماکن مقدسه عراق در صورت امکان تردد، این مرز را برای مسافرت ترجیح دهند.

مجموعه امتیازاتی که سبب شد در سال های ابتدایی دولت نهم نگاه ویژه ای به مرز خسروی شده و زیرساخت های استاندارد برای تسهیل تردد زوار، تاجران و بازرگانان مهیا شود.

پایانه های مرزی مجهز به دستگاه های کنترل و بازرسی، پارکینگ و البته چندین هتل و مرکز اقامتی برای مسافران از جمله این زیرساخت ها است که البته به تخصیص تسهیلات به بخش خصوصی بنانهاده شده است. با وقوع حادثه تروریستی در بهار سال ۱۳۹۲ و شهادت ۱۴ زائر ایرانی مقامات امنیتی کشور برای تأمین سلامت هم وطنان تصمیم گرفتند تا مرز خسروی را مسدود اعلام کنند. این جنایت دردناک تکفیری ها در خاک عراق سبب شد تا تردد از خسروی که فاصله آن با پایتخت عراق تنها ۱۸۹ کیلومتر، با کربلای معلّا ۳۰۰ و با کاظمین ۲۰۲ کیلومتر است متوقف شود.

● همچنان خبری از بازگشایی مرز نیست

تبعات انسداد مرز خسروی علاوه بر اینکه یک ازدحام جمعیتی برای سفر

بودیم اما اکنون حتی کاروان‌های راهیان نور نیز از هتل‌ها استقبال نمی‌کنند و اقامتگاه‌های ادارات و مهمانسراهای دولتی را برای اسکان انتخاب می‌کنند.

آبی نبود مدیریت شهری را از معضلات شهرستان قصر شیرین دانست و بیان کرد: به دلیل شرایط موجود هیچ‌کس رغبتی برای سرمایه‌گذاری در قصر شیرین ندارد و شهر بی‌روح شده است.

وی افزود: برخی هتل‌های شهرستان قصر شیرین تعطیل شده‌اند و هتل‌های ۳ و ۴ ستاره در این شهرستان به دلیل نبود مسافر و بدهی و بی‌درآمدی وضعیت بسیار نابسامانی دارند.

● پیش‌بینی بازگشایی مرز خسروی در اربعین امسال برای تردد زوار

سرپرست فرمانداری قصر شیرین، اظهار داشت: با جدیت پیگیر بازگشایی مرز خسروی هستیم اما در این خصوص قصور از سوی جمهوری اسلامی ایران نیست بلکه طرف عراقی باید امنیت آن‌سوی مرز را تضمین کند.

«مرادعلی تاتار» با بیان اینکه بحث بازگشایی مرز خسروی در دستور کار قرار دارد، افزود: به‌طور مرتب جلسات متعددی برای بازگشایی مرز برگزار شده و استاندار نیز پیگیر هستند.

وی با ادامه توضیحات بیان کرد: امیدواریم مرز خسروی برای تردد زوار در اربعین امسال بازگشایی شود و برای این مهم اقداماتی همچون ایجاد پارکینگ، افزایش گیت‌های گزرنامه و ... نیاز هست که پیگیر این امور نیز هستیم.

اگر مشکل انسداد مرز خسروی برطرف شود مطمئناً بیشترین تعداد زوار از قصر شیرین عبور می‌کنند و لازم است که مقدمات تسهیل در تردد زوار فراهم شود تا شهر مرزی قصر شیرین را نزدیک‌ترین راه به کربلای معلا دانست و گفت: اگر مشکل انسداد مرز خسروی برطرف شود مطمئناً بیشترین تعداد زوار از قصر شیرین عبور می‌کنند و لازم است که مقدمات تسهیل در تردد زوار فراهم شود.

سرپرست فرمانداری قصر شیرین در خصوص وضعیت نا به سامان هتل داران قصر شیرین توضیح داد: سال‌های سال است که هتل‌های این شهرستان در تعطیلی به سر می‌برند و از طرفی مطالبات بانک‌ها نیز مزید بر دیگر مشکلات شده است.

تاتار تصریح کرد: وزیر محترم کشور نیز در سفری که به این شهرستان داشتند قول مساعد برای کمک به هتلداران قصر شیرین دادند تا با برخوردی بخشی از سود وام‌های دریافتی، کمکی به هتلداران صورت گیرد و بخشی از مشکلاتشان برطرف شود.

وی بیان کرد: یکی از هتل‌های قصر شیرین به دلیل بدهی فراوان در حال انتقال سند به بانک است و استاندار نیز در حال پیگیری برای رفع هرچه سریع‌تر این مشکل است.

● بازگشایی مرز خسروی مطالبه جدی مردم استان کرمانشاه است

نماینده مردم قصر شیرین، سرپل ذهاب و گیلان غرب، در خصوص مشکلات هتلداران قصر شیرین و مسئله مسدود بودن مرز خسروی اظهار داشت: با توجه به نزدیک بودن سفر هیئت دولت به استان، طی گفت‌وگو با مسئولان مربوطه به توافق رسیدیم تا مسئله مرز خسروی و هتلداران قصر شیرین به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اولویت‌ها در سفر هیئت دولت مطرح شود.

«فرهاد تجری» با اشاره به مشکلات فراوان هتلداران قصر شیرین بیان کرد: یقیناً مجموعه اجرایی خواهان بررسی اوضاع و بازگشایی مرز خسروی است و در سفر هیئت دولت نیز مشکل واحدهای اقامتی قصر و نیز بحث بازگشایی مرز خسروی به‌عنوان مطالبه‌ای جدی مطرح خواهد شد.

وی افزود: با توجه به بالا بودن نرخ سود تسهیلات بانکی، هتلداران قصر شیرین متحمل ضرر و زیان شدند و تلاش ما این است که در هر دو مقوله مشکل تعطیلی و رکود واحدهای اقامتی قصر و بدهی هتلداران و نیز بحث انسداد مرز، حمایت هیئت دولت را جلب کنیم.

تجری در ادامه پیگیری بحث منطقه آزاد قصر شیرین را یکی از اولویت‌های مهم در سفر هیئت دولت عنوان و تصریح کرد: امیدواریم با حمایت دولت برای ایجاد

منطقه آزاد در قصر شیرین گره‌گشایی برای مردم این منطقه حاصل شود. این نماینده مجلس استفاده از ظرفیت مرز سومار و تیله کوه را مطالبه مردم عنوان کرد و گفت: امیدواریم با استفاده از این بسترها و ظرفیت‌های عظیم به رفع بیکاری جوانان قصر شیرین، گیلان غرب و سرپل ذهاب کمک شود.

● لزوم توجه جدی دولت برای رفع مشکلات هتلداران قصر شیرین

مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان کرمانشاه اظهار داشت: یکی از اولویت‌های کاری ما در استان توجه به بحث گردشگری و به‌طور مشخص رسیدگی به مشکلات هتلداران قصر شیرین است به‌طوریکه علاوه بر رکود حاصل به دلیل انسداد مرز خسروی، بدهی‌های معوق هتلداران قصر شیرین به بانک نیز مشکلات مضاعفی برای این افراد ایجاد کرده است.

معرفی سومار به‌عنوان مرز رسمی می‌تواند در کاهش مشکلات هتلداران و رونق کاری آنان راهگشا باشد و این مهم نیز پیشنهاد شده است تا با لایحه جبران ضرر و زیان‌های ناشی از سود تسهیلات بانکی برای هتلداران قصر شیرین را از اولویت‌های این اداره کل عنوان کرد و افزود: این مشکل به دلیل تعطیلی واحدهای اقامتی در قصر شیرین به وجود آمده است.

بالایی همچنین رفع موانع بازگشایی مرز خسروی را دیگر اولویت مهم استان کرمانشاه برشمرد و بیان کرد: معرفی سومار به‌عنوان مرز رسمی می‌تواند در کاهش مشکلات هتلداران و رونق کاری آنان راهگشا باشد و این مهم نیز

پیشنهاد شده است. وی در ادامه اظهار کرد: مکاتبات لازم در خصوص موارد مذکور صورت گرفته و مشکلات هتلداران قصر شیرین و مرز خسروی نیز به‌عنوان یکی از اولویت‌های مهم استان به تیم اعزامی از سوی هیئت دولت که برای بررسی اوضاع به کرمانشاه آمده بودند، ارائه شد.

بالایی خواستار توجه جدی دولت برای رفع مشکلات هتلداران قصر شیرین و همچنین رفع موانع مرز خسروی به‌منظور رونق در این منطقه شد و گفت: یکی از درخواست‌های ما در حوزه گردشگری تعیین تکلیف هتلداران قصر شیرین است.

بدون شک ناتوانی دولت مرکزی عراق برای برقراری امنیت آن‌سوی مرز نباید بهانه‌ای برای دست روی دست گذاشتن شود کما اینکه بازگشایی مرز به‌ویژه باهدف تردد زوار عتبات عالیات تأکید خود دولت بوده اما چندین سال است که بازگشایی مرز خسروی تنها وعده مسئولان شده و در عمل اقدامی صورت نگرفته است.

زمره سفر آقای روحانی و هیئت همراه ایشان به استان کرمانشاه در اواخر عمر دولت تدبیر و امید جای تعجب دارد، تعجب از این حیث که یکی از محروم‌ترین استان‌های کشور در انتهای فهرست سفرهای دولت قرار گرفت استانی که به‌شدت از معضلات و ناهنجاری‌ها و بیکاری بیمار شده و نیازمند درمان فوری است اما اکنون که نبض کرمانشاه به شماره افتاده منتظر سفر ریاست‌جمهور است.

به گفته اسدالله رازانی استاندار کرمانشاه به زودی سفر رئیس‌جمهور و هیئت همراه به استان صورت می‌گیرد.

۱۰ سال تعطیلی کارخانه کرک بافت

تاروپود بزرگ‌ترین کارخانه کرک ایران در سایه واردات از هم گسست

در حالی با واردات کرک و پشم از آمریکای جنوبی طی ۱۰ سال گذشته نیاز بازار داخلی تأمین می‌شده که بزرگ‌ترین کارخانه کرک ایران در بافت در این مدت با درب‌ها بسته مواجه بوده است.

اسما محمودی

استان کرمان یکی از قطب‌های تولید فرش، شال، پارچه و گلیم و تولیدات بافتنی صنایع دستی است که یکی از دلایل آوازه جهانی این محصولات استفاده از مواد اولیه مرغوب و محلی از جمله رنگ‌های گیاهی و کرک محلی است. در این میان یکی از مهم‌ترین قطب‌های تولید کرک در ایران شهرستان های بافت و رابر است و به همین دلیل کارخانه کرک بافت که لقب بهترین تولیدکننده کرک جهان و نخستین مرکز تولید کرک ایران را دارد سال ۸۸ در این شهرستان افتتاح شد.

● تعطیلی کارخانه داخلی و واردات از آمریکای جنوبی

اما تعجب‌آور اینکه هم‌اکنون به‌صورت صنعتی هیچ کرکی در استان کرمان تولید نمی‌شود و اکثر کارگاه‌های تولید گلیم و قالی به‌صورت خوداتکا به تولید و فراوری کرک می‌پردازند و یا کرک موردنیاز را از کشورهای دیگر وارد می‌کنند.

همین چند ماه قبل بود که واردات کرک از آمریکای جنوبی برای تولید پته که مشهورترین هنر دستی سوزن بافی در کرمان است موجب تعجب شد که البته با سکوت مسئولان همراه بود.

همین چند ماه قبل بود که واردات کرک از آمریکای جنوبی برای تولید پته که مشهورترین هنر دستی سوزن بافی در کرمان است موجب تعجب شد که البته با سکوت مسئولان همراه بود اما نکته قابل توجه اینکه توقف کار کارخانه کرک سازی بافت از ۱۰ سال قبل روی داده است و علیرغم وعده‌های مکرری که در طول این سال‌ها از سوی مسئولان ارشد استان کرمان داده شده است درب‌های کارخانه باز نشده و تجهیزات این واحد صنعتی نیز در خطر استهلاک و تخریب قرار گرفته‌اند.

حالا به‌جای تولید کرک از پشم بزهای ریزنی در کرمان و فعال شدن صنعتی که پیش‌ازاین از پرطرفدارترین تولیدکنندگان کرک دنیا بود حالا داریم پشم و کرک موردنیاز را از کشورهای گمنام آمریکای جنوبی و باکیفیت بسیار پایین وارد می‌کنیم که به کیفیت صنایع دستی نیز ضربه قابل توجه می‌زند.

گفته می‌شود شهرستان بافت پس از چین و مغولستان بزرگ‌ترین تولیدکننده کرک مرغوب جهان است و بسیاری از کارخانه‌های تولیدی منسوجات از این محصول استقبال می‌کنند اما باوجود تمام ارجحیت‌های این کالا کارخانه در سال ۸۸ تعطیل و توسط یکی از بانک‌ها مصادره شد و در نهایت ۸۰ کارگر کارخانه نیز بیکار شدند.

● پای بخش خصوصی به میان آمد

نکته قابل توجه اینکه در شهرستان بافت این کارخانه جزو معدود صنایع اشتغال‌زا و تولیدی محسوب می‌شود و با تعطیلی آن سطح تولیدات غیر مرتبط با کشاورزی به کمترین میزان خود رسیده است.

اما این روزها خبرهایی در خصوص احیای مجدد این کارخانه به گوش می‌رسد و قرار است با ورود بخش

در نهایت کرک این دام‌ها توسط دلان باقیمت اندک خریداری و در بازارهای جهانی چندین برابر قیمت اولیه به فروش می‌رود.

وی افزود: ۳۰۰ هزار رأس دام مستعد برای تولید کرک در شهرستان وجود دارد که اغلب توسط عشایر نگهداری می‌شوند و در نهایت کرک این دام‌ها توسط دلان باقیمت اندک خریداری و در بازارهای جهانی چندین برابر قیمت اولیه به فروش می‌رود و عملاً زحمات عشایر به جیب دلان و واسطه‌ها می‌رود.

فرماندار بافت ادامه داد: مهم‌ترین عامل حمایت از عشایر منطقه در واقع فعال کردن همین کارخانه کرک بافت است که سال‌ها را کد ره‌اشده است.

وی یکی از مشکلات عشایر را فروش این کرک‌ها و عدم حمایت از این صنعت دانست و افزود: باید با برنامه‌ریزی و حضور بخش خصوصی از پتانسیل‌های استان ثروت بسازیم.

وی خواستار حمایت از بخش خصوصی و از میان برداشتن موانع در مسیر سرمایه‌گذاری شد و گفت: نباید بگذاریم به‌سادگی سرمایه‌های شهرستان از دسترس خارج شود و پتانسیل‌ها نادیده گرفته شود.

● سرانجام وعده‌ها چه می‌شود

وعده‌ها برای راه‌اندازی مجدد کارخانه کرک بافت در حالی ادامه دارد که باید دید عملاً در روزهای پیش رو چه اتفاقی برای به راه افتادن مجدد چرخ کارخانه کرک سازی در مرکز تولید باکیفیت‌ترین کرک ایران انجام می‌شود.

اینکه آیا همچنان کرک دام‌های عشایر بافت به‌وسیله دلان خریده می‌شود و عشایر بخش کوچکی از ثروت این صنعت را به خود اختصاص می‌دهند و پول اصلی به جیب دلان می‌رود یا اینکه سرانجام کارخانه کرک سازی بافت بعد از ۱۰ سال مجدداً راه‌اندازی می‌شود و با برند این شهرستان این محصول راهی بازارهای جهانی می‌شود و کارگران کارخانه سرکار خود بازمی‌گردند.

شعار اقتصاد مقاومتی در حالی امروز در همه جلسات توسط مسئولان داده می‌شود که عوامل اصلی و پتانسیل‌های بومی خلق ثروت در شهرستان‌های مختلف به حمایت مسئولان و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای رونق نیاز دارند.

خصوصی و حمایت بخش دولتی این کارخانه جانی دوباره بگیرد.

معاون عمرانی و برنامه‌ریزی فرماندار بافت گفت: یکی از سیاست‌های دولت استفاده از توان بخش بومی هر استان در راستای خلق ثروت و افزایش تولید است که این امر می‌تواند در تحقق اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد در همین راستا نیز احیای مجدد کارخانه کرک سازی بافت در دستور کار قرار گرفته است.

شهابی ادامه داد: هم‌اکنون بخش خصوصی آماده سرمایه‌گذاری ۱۰ میلیارد ریالی برای آغاز به کار مجدد این واحد تولیدی است.

وی به تولید سالانه ۱۶۰ تن کرک مرغوب از نژاد راینی در شهرستان خبر داد و افزود: باید از پتانسیل‌های موجود نهایت بهره را ببریم و از خارج شدن کرک‌های تولیدی به‌صورت خام توسط دلان و فروش آن‌ها در کشورهای اروپایی بدون ایجاد ارزش افزوده در شهرستان جلوگیری کنیم.

شهابی ادامه داد: این واحد تولیدی ۱۰ سال قبل تعطیل شده است و دلیل آن بدهی به بانک بوده است که صاحبان کارخانه توان پرداخت این بدهی را نداشته‌اند.

وی همچنین گفت: یکی از سرمایه‌های موجود در شهرستان وجود بز نژاد راینی است که کرک آن‌ها از نظر طول و استحکام از اهمیت بالایی برخوردار است.

وی گفت: در همین راستا مرکز پرورش بز راینی در چارچوب بانک ژن در مجاورت این کارخانه راه‌اندازی می‌شود.

● دلان زحمت عشایر را به جیبشان سرازیر می‌کنند

شهابی افزود: ۳۰۰ هزار رأس بز کرکی در شهرستان وجود دارد که می‌تواند در ارزآوری و اشتغال در استان تأثیرگذار باشد. فرماندار بافت نیز از این کارخانه به‌عنوان سرمایه‌ای برای مردم این شهرستان یاد می‌کند که سال‌ها ره‌اشده بود و حالا پس از ریزنی‌های انجام‌شده در دولت یازدهم قرار است بار دیگر راه‌اندازی شود.

حمزه جواران افزود: عشایر و دامداران شهرستان بافت یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های فعالیت کارخانه کرک سازی این شهرستان هستند که باید با جدیدیت موردحمایت قرار گیرند. ۳۰۰ هزار رأس دام مستعد برای تولید کرک در شهرستان وجود دارد که اغلب توسط عشایر نگهداری می‌شوند و

جزئیات آتش سوزی پتروشیمی از آغاز تا پایان / آتش ضعف هار نمایان کرد

آتش سوزی مجتمع پتروشیمی بوعلی سینا پس از چند روز شعله ور بودن، سرانجام بامداد شنبه خاموش و بسیاری از ضعف های امکاناتی و مسئولانه ای را نمایان کرد.

روز چهارشنبه ۱۶ تیرماه جاری شروع آتش سوزی در منطقه ویژه پتروشیمی از برج ۸۰۰۱ مجتمع بوعلی که با ۱۲۱ متر ارتفاع یکی از مرتفع ترین برج های پتروشیمی کشور است، کلید خورد. اقدامات پیشگیرانه برای نداشتن تلفات جانی موفقیت آمیز بود و بعد از آن نیز نیروهای امدادی و آتش نشانی استان خوزستان به سمت این مجتمع آمدند.

برای اولین آتش سوزی در برج ۸۰۰۱ یک فروند بالگرد آب پاش از استان بوشهر به خوزستان عزیمت کرد و این مسئله انتقاد نماینده مردم ماهشهر، امیدیه و هندیجان در مجلس شورای اسلامی را در پی داشت که تشکیلات گسترده منطقه ویژه پتروشیمی ماهشهر حتی یک فروند بالگرد امداد و نجات ندارد و این از بی تدبیری مسئولان است.

صبح روز پنجشنبه حریق خاموش شد ولی هنوز خستگی مهار آتش سوزی از تن مسئولان بیرون نرفته بود که آتش سوزی در مخزن ۲۰۰۱ که قبلا هم یک بار مهار شده بود، دوباره جان گرفت.

مسدود کردن جاده

با توجه به وقوع انفجار ورود کامیون و تریلرها به ماهشهر ممنوع اعلام شد و مسئولان استانی از جمله استاندار خوزستان به سمت منطقه ویژه پتروشیمی ماهشهر و محل حادثه رهسپار شدند.

برای این آتش سوزی نیز بالگرد از استان های فارس و تهران اعزام شد و پیش بینی ها حکایت از اتمام آتش سوزی در روز جمعه داشت.

شایعات همچون گذشته از قافله عقب نماند

در این میان اما شایعات همچون همیشه از قافله عقب نماند و انتشار آنها استرس و نگرانی برای مردم شهرهای ماهشهر و سرپندر را بیشتر کرد. شایعات حکایت از سمی بودن دود حاصل از آتش سوزی و ضرر به مردم، احتمال رسیدن انفجار و تصمیم گیری مسئولان برای تخلیه شهر داشت که همه این موارد از سوی مسئولان تکذیب شد. پنجشنبه تخلیه مواد از مخزن ۲۰۰۱ شروع

و تا روز جمعه نیز ادامه داشت. فرماندار ماهشهر بامداد جمعه برای بازگشت آرامش به مردم و اطمینان از اینکه خطری تهدیدشان نمی کند، تردد در محور اهواز - ماهشهر و بالعکس را برای تمامی وسایل نقلیه آزاد اعلام کرد.

بازدید شبانه وزیر نفت

وزیر نفت شبانه ساعت ۲۳ و ۴۵ دقیقه تهران را به مقصد خوزستان برای بازدید از منطقه ویژه پتروشیمی ماهشهر ترک و بامداد روز جمعه به ماهشهر رسید پس از تشکیل جلسه ستاد بحران در بامداد روز جمعه (البته چندین جلسه قبل از آن برگزار شده بود) با حضور وزیر تصمیمات جدید برای عملیات مهار آتش اتخاذ و فرمانده عملیات نیز انتخاب شد.

ساعت ۱۳ و ۴۵ دقیقه روز جمعه از تمامی امکانات مانند بالگردها و آتش نشانی برای حمله یکباره و همزمان به منظور مهار آتش استفاده شد ولی این حمله ناکام ماند.

بعد از این حمله کارشناسان به این نتیجه رسیدند که تخلیه مواد موجود در مخزن از نظر فنی توجیه ندارد و به صلاح نیست، بنابراین باید آتقدر منتظر ماند تا آتش خاموش شود.

در این بین باید عملیات خنک سازی مخازن همجوار که حاوی بنزن، ال. پی. جی و اتیلن است، انجام شود تا آتش سوزی گسترش پیدا نکرده و به مخازن دیگر سرایت نکند.

شکاف برداشتن مخزن ۲۰۰۱

حوالی ساعت ۱۸ روز جمعه مخزن ۲۰۰۱ شکاف برداشته و مقداری از گازهای موجود در آن به بیرون می ریزد و این مسئله باعث گسترش زبانه های آتش و حرارت بسیار شدید می شود. جمعه شب اما معاون وزیر نفت در امور پتروشیمی از تخلیه واحدهای تندگویان، بوعلی و امیرکبیر به منظور رعایت امنیت کامل خبر داد.

نهایتا حوالی ساعت دو بامداد روز شنبه در حالی که آتش سوزی وارد چهارمین روز می شد، بحران به اتمام رسید و آتش مخزن ۲۰۰۱ خاموش شد.

آتش مهار نشد بلکه خاموش شد

با وجود اینکه قسمت اعظمی از گازهای موجود در مخزن ۲۰۰۱ مجتمع بوعلی پتروشیمی ماهشهر تخلیه شده بود ولی با این حال کارشناسان روز سوم اعلام کردند که دیگر تخلیه مواد موجود در مخزن به صلاح نیست و باید منتظر خاموش شدن آتش بمانیم.

این اعلام نظر کارشناسان حکایت از آن دارد که آتش مهار نه، بلکه خودش خاموش شد. در این میان اما تلاش آتش نشانان استان خوزستان در راستای عدم سرایت حریق به سایر مخازن و مجتمع های پتروشیمی وصف ناپذیر بود و آنها در این زمینه پیروز میدان بودند.

حرکت کرد و اعلام عقب نشینی به تمامی خودروها و نیروها شد، ورودی منطقه پر بود از خودروهای آتش نشانی و دیگر خودروها نیز به سرعت به سمت سربندر در حرکت بودند. هنگام حرکت به سمت خروجی منطقه هم تا چند ۱۰۰ متری حرارت شعله ها را حس می کردم و قلبم خیلی تند می زد.

همه داد می زدند که منجر شد، منفجر شد فرار کنید ولی بعدا مشخص شد که مخزن فقط شکاف برداشته است.

خودرو کنار سایر ماشین های آتش نشانی متوقف شد و وقتی از ماشین پیاده شدم صدای پیچ پیچ ها و ناراحتی آتش نشانان از آسیب به همکاریشان را شنیدم. از این وضعیت خیلی نگران شدم و دایم این بود که آسیب جانی به هیچ کسی وارد نشود اما وقتی شعله های آتش آنطور حتی تا بیرون هم ما را تکان داده پس آتش نشانانی که نزدیک مخزن مشغول خنک سازی بودند چه بلایی بر سرشان آمده است.

هر چند حوضچه های آب بسیاری در کنار مخزن برای خنک سازی پای آتش نشانان ایجاد شد ولی باز هم پای آنها تاول زده بود.

● سرانجام آتش مهار شد

عملیات فوم پاشی که از سوی نیروهای عملیاتی آغاز شده بود سرانجام ساعت ۲ بامداد امروز شنبه به ثمر رسید و آتشی که از روز چهارشنبه این پتروشیمی را تحت سیطره خود قرار داده بود مهار شد. بعد از صفر شدن آتش مخزن ۲۰۰۱ پتروشیمی بوعلی، بلافاصله مراحل خنک کاری مخزن آغاز شد.

فومهای مورد نیاز برای این عملیات گسترده از پتروشیمی های منطقه اصفهان، شهرداری اهواز، بخش فراورده های نفتی و سایر بخشها تامین شد. ضلع شمالی مخزن از بخشهای دیگر مشتعل تر بود که در این بخش فوم ریزی به صورت گسترده تری انجام شد.

درب ورودی سایت پیاده خواهیم شد. هنوز به سایت نرسیده بودیم که راننده لحظاتی را برای رسیدن تانکر آب آتش نشانی که کمی از ما عقب تر بود توقف کرد.

نگاهمان به سمت آتش سوزی مخزن ۲۰۰۱ بود که یکباره آتش در حال گسترش بود هیچ کدامان باور نمی کردیم که حرارت شعله های آتش به ما برسد اما در لحظات خیلی کوتاهی شاید کمتر از یک دقیقه حرارت های ناشی از آتش تا ماشین هم رسید و صورت هایمان از حرارت بالا داغ شده بود، هنوز ماشین ایستاده بود و شعله ها در حال گسترش بودند.

تمامی این حادثه در کمتر از یک دقیقه رخ داد و همه افراد پیاده هم به یکباره در حال دویدن به سمت خروجی پتروشیمی بودند و حتی برخی ها در این میان زمین خوردند ولی دوباره با سرعت بلند شده و به سمت خروجی حرکت کردند. ماشین آتش نشانی نیز

ورود به منطقه ویژه پتروشیمی ماهشهر از سمت شهر سربندر خیلی نزدیک تر بود بنابراین در شهر سربندر پیاده شده و از آنجا نیز به سمت محل حادثه حرکت کردم. ابتدای ورودی حراست اجازه ورود هیچ خودروی شخصی را به منطقه نمی داد و با انجام هماهنگی و تماس مدیرکل بحران موفق به ورود شدم.

دومین ایست بازرسی اما این اعتقاد را داشت که باید ادامه مسیر سه کیلومتری را پیاده طی کنم و ماشین شخصی اجازه عبور را ندارد که نهایتا دوباره با تماس مدیرکل بحران و با هدایت گشت ویژه به سمت ستاد مدیریت بحران منطقه حرکت کردم. در این بین ایست های بازرسی دیگری هم در مسیر وجود داشت که آنها را نیز با موفقیت رد و نهایتا به محل ستاد رسیدم.

نیروهای امنیتی تمام تلاش خود را به کار گرفتند تا هیچ خودرویی به غیر از آتش نشانی و افراد حاضر در تیم عملیاتی اطفای حریق از مقابل سایت بوعلی عبور نکنند.

آتش نشانان نیز گروه به گروه برای اطفای حریق رفته و بعد از گذشت مدتی جای خود را با دیگران عوض می کردند و بعد هم در محل استراحت گاه به تعویض لباس های حرارت دیده، خیس و کفش های داغ خود می پرداختند. در نهایت نیز دوباره در شیفت های تعییری به محل حادثه برمی گشتند.

حوالی ساعت ۱۸ بود که برای عکاسی قصد رفتن به سایت را داشتم و با یکی از ماشین های آتش نشانی به سمت سایت حرکت کردم. به راننده خودرو عکاسی کردم تا محدوده اعلام شده برای عکاسی همراه آنها خواهیم بود و در مقابل

● آتش ضعیف ها را نمایان کرد

خوزستان دارای چاه های نفتی، تأسیسات نفتی، پالایشگاهی، پتروشیمی و صنایع مادر بسیاری است اما وقتی حادثه آتش سوزی نظیر مجتمع بوعلی برای این استان پیش می آید، مسئولان باید درخواست های خود را به تهران اعلام کنند تا از سایر استان هایی مثل تهران، بوشهر و فارس بالگرد یا مثلا بار فوم از اصفهان به خوزستان ارسال کنند.

چرا استان خوزستان با وجود این گستردگی و فعالیت صنایع بسیار این چنین باید چشم امید به دست یاری سایر استان ها داشته باشد و شاید حتی این نبود امکانات کافی برای چنین حریق هایی باعث گسترده تر شدن آن هم می شود.

ضعف ها کاملاً نمایان است آن چنان که برای مهار آتش سوزی مناطق نفتخیز جنوب، شرکت ملی حفاری ایران، شهرداری ها، صنعت، معدن و تجارت، شرکت شهرک های صنعتی، استانداری و بسیاری از مجموعه های نفتی همه در کنار پتروشیمی قرار گرفتند ولی با این وجود باز هم بالگرد از تهران و استان های دیگر راهی خوزستان شد و یا بار فوم از اصفهان برای این استان ارسال شد.

مشاهده حادثه از نزدیک برای خبرنگاران خیلی باارزش تر از مخابره اخبار آن هم از راه دور و به قولی خارج از گود است، بنابراین ظهر روز جمعه خانه را برای عزیمت به پتروشیمی ماهشهر ترک کردم، رانزنی ها برای استفاده از خودروهای نقلیه اداراتی که برای حضور در محل حادثه در تردد بودند بی نتیجه ماند و نهایتا با استفاده از ماشین های ترمینال راهی پتروشیمی شدم.

حکایت ۱۰ ساله مصوبه‌ای که عملی نشد

چتر بی عدالتی بر سر سهام عدالت / از تعویق ۶ ماهه حقوق تا حکم توقیف اموال

در حالی که ۸۴ میلیون سهام عدالت با هدف برقراری عدالت اقتصادی در کشور توزیع شده، کارکنان شرکت های تعاونی سهام عدالت در استان مرکزی شش ماه است که حقوق دریافت نکرده اند.

محمّد یاقر
شهپازی

توزیع سهام عدالت با هدف کاهش شکاف طبقاتی و حمایت از قشر مستضعف جامعه و به منظور افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش تعاون، پیش از آغاز سال ۸۵ در چهار استان کشور بین تعدادی از مشمولان طرح آغاز شد و در سال ۸۵ واگذاری سهام عدالت به چند دهک از اقشار جامعه مورد تصویب قرار گرفت.

هم اکنون ۴۸ میلیون نفر سهامدار سهام عدالت در کشور وجود دارد که کارهای ثبت نام و امور اجرایی آن‌ها توسط دفاتر شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در استان‌ها صورت گرفته است.

در زمانی که موضوع فیش‌های حقوقی نجومی برخی از مدیران ارشد کشور به سوژه جذاب رسانه‌ها مبدل شده و در فضای مجازی دست به دست می‌چرخد، کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در یک بی عدالتی آشکار با تعویق دو ساله پرداخت حقوق اندک خود مواجه‌اند. در این بین، کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت استان مرکزی نیز شش ماه است که از دریافت حقوق خود محروم مانده و با مشکلات بسیاری از قبیل تمدید نشدن خدمات بیمه‌ای و مشکلات اجاره مکان شرکت تعاونی خود روبرو هستند.

● وزیر اقتصاد در مورد وضعیت تعاونی‌های سهام عدالت پاسخ شفاف بدهد

نماینده مردم محلات و دلجان در مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: فعالیت شرکت‌های تعاونی سهام عدالت دارای مصوبه قانونی است و در انتخابات گذشته ریاست جمهوری شاهد بودیم که تمام کاندیداهای ریاست جمهوری بر روی مساله پیگیری سهام عدالت تاکید کرده‌اند.

حجت الاسلام علیرضا سلیمی افزود: متأسفانه امروز با وجود وعده‌های داده شده، سهام عدالت با ابهامات بسیاری مواجه است و حتی کارمندان این شرکت‌ها در دریافت حقوق خود با مشکلات جدی مواجه شده و با توجه به چندین ماه دریافت نکردن حقوق، زندگی آن‌ها دچار آشفتگی شده است.

در شرایطی که عده‌ای حقوق‌های نجومی دریافت می‌کنند، پرداخت نشدن طولانی مدت حقوق‌های اندک کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت پذیرفتنی نیست و انتظار می‌رود به وعده‌های داده شده هر چه سریع‌تر عمل شود. دبیر کمیسیون آموزش مجلس شورای اسلامی خاطرنشان کرد: با وجود گفت و گوهایی که با وزیر امور اقتصاد و دارایی کشور در این زمینه صورت گرفته، تاکنون پاسخ روشن و شفافی دریافت نشده است.

سلیمی افزود: در شرایطی که عده‌ای حقوق‌های نجومی دریافت می‌کنند، پرداخت نشدن طولانی مدت حقوق‌های اندک کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام

سود سهام عدالت، بودجه‌ای به منظور تأمین هزینه‌های شرکت‌های تعاونی اختصاص داد.

وی افزود: از سال ۹۲ تاکنون شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در سطح کشور بودجه‌ای دریافت نکرده‌اند و تنها در استان مرکزی شرکت سرمایه‌گذاری سهام عدالت به دلیل عملکرد خوب خود، تا سال ۱۳۹۴ بابت هزینه‌های شرکت‌های تعاونی پرداخت‌هایی انجام داد ولی از سال ۱۳۹۴ تا کنون مجدداً این مساله با مشکل مواجه شده است.

این مدیر شهرستانی شرکت تعاونی سهام عدالت ادامه داد: کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در سطح استان مرکزی شش ماه است که حقوق دریافت نکرده‌اند و مدیران تعاونی‌ها در زمینه پرداخت اجاره بهای ساختمان شرکت‌ها، پرداخت مالیات و بیمه کارکنان با مشکل جدی مواجه شده‌اند.

وی بیان داشت: این شرکت‌ها در سال‌های ۹۲ و ۹۳، کار ثبت نام سهام عدالت کارگران فصلی و ساختمانی را انجام داده‌اند که هیچ هزینه‌ای توسط دولت برای این منظور به آن‌ها پرداخت نشده است.

● سازمان خصوصی سازی زیر بار پرداخت هزینه‌ها نرفت

وی افزود: در سال ۹۳ با پیگیری کارکنان شرکت‌های سهام عدالت سطح کشور، بودجه‌ای توسط دولت از محل سود سهام کارگزاری سهام عدالت که قبلاً منحل شده بود، بابت هزینه‌های شرکت‌های تعاونی اختصاص یافت ولی سازمان خصوصی سازی کشور از پرداخت آن امتناع کرد و پس از گذشت یک سال این مصوبه هیئت وزیران باطل شد.

وی اضافه کرد: در سال ۱۳۹۴ تعدادی از مدیران استانی تعاونی‌های سهام عدالت کشور، در این رابطه به سازمان خصوصی سازی اعتراض کردند و با پیگیری‌های صورت گرفته، مصوبه جدید هیئت وزیران در این خصوص صادر شد که سازمان خصوصی سازی را مکلف به پرداخت هزینه‌ها می‌کرد که سازمان خصوصی سازی نیز

عدالت، به هیچ عنوان پذیرفتنی نیست و انتظار می‌رود در حوزه سهام عدالت به وعده‌های داده شده هر چه سریع‌تر عمل شود.

نماینده مردم محلات و دلجان در مجلس شورای اسلامی تصریح کرد: کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت سال‌ها عمر خود را در این شرکت‌ها سپری کرده‌اند و باید مسئولین دولتی از جمله ریاست سازمان مدیریت و برنامه ریزی و وزیر امور اقتصاد و دارایی با رفع اختلاف نظرات موجود به جمع بندی نهایی برسند و سهامداران و کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت را از بلاتکلیفی نجات دهند.

● تعاونی‌های سهام عدالت ۳ سال است بودجه دریافت نکرده‌اند

یکی از مدیران شهرستانی شرکت تعاونی سهام عدالت استان مرکزی گفت: شرکت‌های تعاونی سهام عدالت از سال ۸۵ با دستور رهبر معظم انقلاب و درخواست رئیس جمهور تأسیس شد و کار این شرکت‌ها، ثبت نام مشمولین سهام عدالت شهرستان‌ها در تعاونی‌ها بود. وی که درخواست کرد نامش فاش نشود، افزود: در ابتدای امر از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۷ کارکنان این شرکت‌ها هیچ حقوق و مزایایی دریافت نکردند و از نظر مکان شرکت نیز دچار مشکل بودند تا اینکه از ابتدای سال ۸۷ دولت از طریق کارگزاری سهام عدالت بودجه‌ای را به شرکت‌های تعاونی سهام عدالت اختصاص داد و این روند تا سال ۹۰ ادامه یافت.

کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در استان مرکزی شش ماه است که حقوق دریافت نکرده و مدیران تعاونی‌ها در زمینه پرداخت اجاره بهای ساختمان شرکت‌ها، پرداخت مالیات و بیمه کارکنان با مشکل جدی مواجه شده‌اند. این مدیر شهرستانی شرکت تعاونی سهام عدالت در استان مرکزی خاطر نشان کرد: در سال ۹۰ کارگزاری سهام عدالت منحل شد و هیچ پولی از جانب دولت بابت ثبت نام مشمولین به شرکت‌ها پرداخت نشد و تا سال ۱۳۹۲، یکی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی از محل

اسناد هزینه‌های شرکت‌های تعاونی را جمع‌آوری کرد ولی مجدداً پس از گذشت شش ماه و امتناع از پرداخت هزینه‌ها، این بار نیز مصوبه هیأت وزیران باطل شد.

● سه مصوبه بی‌حاصل و تصمیماتی که محقق نشد

این مدیر شرکت تعاونی سهام عدالت خاطرنشان کرد: پس از اجرا نشدن دو مصوبه قبلی، با پیگیری‌هایی که پس از آن و تا سال ۹۵ ادامه یافت، پرداخت هزینه‌ها از سازمان خصوصی سازی به ادارات کل اقتصاد و دارایی واگذار شد ولی چون مصوبه هیئت دولت به نام سازمان خصوصی سازی صادر شده بود، ذی‌حسابی‌های ادارات کل اقتصاد و دارایی نیز توانستند هزینه‌ها را پرداخت کنند و این مشکل همچنان لاینحل باقی مانده است.

مقرر شد در سال ۹۵، پرداخت هزینه‌ها از سازمان خصوصی سازی به ادارات کل اقتصاد و دارایی واگذار شود

شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در این صندوق‌ها به کارگیری شوند و از نظر شغلی دچار مشکل نشوند.

● بی‌مهری دولت یازدهم به تشکیلات سهام عدالت

مدیرعامل اتحادیه سهام عدالت استان مرکزی اظهار داشت: توزیع سهام عدالت در سال ۸۵ با هدف اختصاص بخشی از سهام شرکت‌های بزرگ، به اقشار کم‌درآمد جامعه آغاز شد که بدین منظور بخشی از سهام ۶۳ شرکت بزرگ به ۴۸ میلیون نفر در کشور واگذار شد. شمس‌الدین بیگی افزود: طبق برنامه ریزی صورت گرفته، اقساط این سهام از محل سود دریافتی از شرکت‌های سرمایه‌پذیر سهام عدالت پرداخت می‌شود و به منظور توزیع سهام و ثبت نام از مشمولین در شهرستان‌ها زیرساخت‌هایی فراهم و شرکت‌های تعاونی و اتحادیه و شرکت سرمایه‌گذاری سهام عدالت تأسیس شد.

ولی چون مصوبه هیئت دولت به نام سازمان خصوصی سازی صادر شده بود، ذی‌حسابی‌های ادارات کل اقتصاد و دارایی نیز توانستند هزینه‌ها را پرداخت کنند و این مشکل همچنان لاینحل باقی مانده است. وی افزود: کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت ۱۰ سال از عمر خود را در این شرکت‌ها سپری کرده‌اند و آینده شغلی این افراد نامشخص است و با توجه به مدت زمان سپری شده امکان اشتغال در سایر سازمان‌ها برایشان مقدور نیست و اکنون با مشکلات بسیاری روبرو هستند.

این مدیر شهرستانی شرکت تعاونی سهام عدالت با بیان اینکه در استان مرکزی یک میلیون نفر دارای سهام عدالت هستند، افزود: در سراسر کشور سه هزار نفر در شرکت‌های تعاونی سهام عدالت مشغول به کار هستند و ۴۸ میلیون سهامدار سهام عدالت در سراسر کشور وجود دارد که قرار بود دولت از محل سود این سهام‌ها، اصل مبلغ سهام را برداشت کند و از سال ۱۳۸۹ به میزان اقساطی که دولت برداشت می‌کند، اصل سهام آزاد شود که این کار انجام نشد.

وی تصریح کرد: در سال ۱۳۹۵ اعلام شده که تا پایان سال جاری سهام عدالت آزاد خواهد شد و شرکت‌های تعاونی به صندوق سهام عدالت تبدیل شود؛ طرح تغییر ماهیت شرکت تعاونی به صندوق سهام عدالت طرح بسیار خوبی است و کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت از آن استقبال می‌کنند به شرطی که کارکنان

مشکل تأمین حقوق کارکنان، با معضلات جدی دیگری نیز مواجه شده‌اند. بیگی تأکید کرد: در استان مرکزی مدت دو سال است که هیچ پرداختی به شرکت‌های تعاونی سهام عدالت از طرف دولت انجام نشده و تنها مبالغی را از شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت قرض کرده‌ایم تا چراغ تعاونی‌ها روشن بماند.

مدیرعامل اتحادیه سهام عدالت استان مرکزی تصریح کرد: اکنون برای مدت شش ماه است که کارکنان استان مرکزی هیچ دریافتی‌ای نداشته‌اند و امکان استقرار از شرکت سرمایه‌گذاری نیز محقق نشده و در این مدت اجاره ساختمان‌ها، هزینه‌های پرسنل و بیمه‌های کارکنان عقب افتاده است.

بیگی ادامه داد: عمده کارکنان شرکت‌های تعاونی سهام عدالت در استان مرکزی جزو مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) و اداره بهزیستی و دارای تحصیلات دانشگاهی بوده و افرادی کاردان و باسواد هستند.

وی افزود: این افراد امروز بر مبنای حضور در این شرکت‌ها، اقدام به تشکیل خانواده کرده و دارای همسر و فرزند هستند و عمر مفید خود را در این شرکت‌ها سپری کرده‌اند و با توجه به مشکل پرداخت‌ها، با مشکلات مالی و بعضاً خانوادگی مواجه شده‌اند.

بیگی تصریح کرد: در حالی که حقوق این افراد ماهیانه هشت میلیون ریال است، امروز شاهد هستیم که برخی افراد حقوق‌های نجومی دریافت می‌کنند و این بی‌عدالتی، اجحاف بزرگی در حق این قشر مستضعف است.

● طرح تبدیل تعاونی‌های سهام عدالت به صندوق بنا بود ۲ سال قبل به مجلس ارائه شود

مدیرعامل اتحادیه سهام عدالت استان مرکزی گفت: طرح تبدیل شرکت‌های تعاونی سهام عدالت به صندوق، بنا بود دو سال قبل به مجلس ارائه شود ولی هنوز این اقدام انجام نشده و تا زمانی که در مجلس مصوب نشود قابلیت اجرایی پیدا نمی‌کند.

دولت مصوب کرد بخشی از اعتبار اتحادیه سهام عدالت به منظور پرداخت هزینه‌های شرکت‌های تعاونی واگذار شود و در سال جاری این اعتبار در اختیار اقتصاد و دارایی استان مرکزی قرار گرفت ولی هنوز امکان پرداخت آن حاصل نشده و عنوان شده که به دلیل عدم اعتبار به خزانه بازمی‌گردیدگی خاطرنشان کرد: سود سالیانه سهام عدالت، توسط سازمان بابت اصل سهام به حساب خزانه واریز می‌شود و در سال ۱۳۹۴ دولت مصوب کرده تا ۳۷۰ میلیارد ریال از اعتبار این سازمان به منظور پرداخت هزینه‌های شرکت‌های تعاونی سهام عدالت واگذار شود که سهم استان مرکزی بیش از ۱۰ میلیارد ریال است.

وی افزود: در ابتدای سال جاری این اعتبار در اختیار اداره کل اقتصاد و دارایی استان مرکزی قرار گرفته ولی هنوز امکان پرداخت آن حاصل نشده و عنوان شده که به دلیل عدم امکان پرداخت این اعتبار به خزانه بازمی‌گردد.

بیگی تأکید کرد: بهترین راهکار این است که مشکل پرداخت این اعتبار حل شود و در اختیار شرکت‌های تعاونی استان قرار گیرد تا مشکلات این شرکت‌ها تا پایان سال جاری رفع شده و آزادسازی سهام عدالت اجرایی شود.

به نظر می‌رسد مشکل شرکت‌های تعاونی سهام عدالت و کارکنان این مجموعه در میان آشفتگی برخی از مصوبات و تصمیمات غیرعملی باقی مانده که باید هر چه زودتر با تمهیدات دولت رفع شده و با آزادسازی سهام عدالت این طرح به اهداف خود نزدیک‌تر شود.

وی خاطرنشان کرد: در دولت فعلی به این تشکیلات بی‌مهری شد و از سال ۹۲ تاکنون بابت هزینه‌های پرسنلی و اداری این تعاونی‌ها هیچ مبلغی پرداخت نشده است.

مدیرعامل اتحادیه سهام عدالت استان مرکزی افزود: در سطح استان مرکزی ۱۰ تعاونی سهام عدالت وجود دارد که هم اکنون وضعیت آن‌ها در بالاترین حد باقی مانده است.

بیگی با بیان این که شرکت‌های تعاونی سهام عدالت به حال خود رها شده‌اند تصریح کرد: از ابتدای سال جاری اعلام شد که به منظور تأمین هزینه‌های شرکت‌های تعاونی سهام عدالت مبالغی پرداخت می‌شود ولی تاکنون اقدامی صورت نگرفته است.

● گرفتن حکم تخلیه و توقیف اموال شرکت‌های تعاونی سهام عدالت توسط مالکین املاک

مدیرعامل اتحادیه سهام عدالت استان مرکزی گفت: بر اساس قانون مصوب مجلس شورای اسلامی، تا پایان سال ۱۳۹۵ سهام عدالت باید آزادسازی شود و در اختیار سهامداران قرار گیرد و در صورتی که دولت بخواهد این قانون را اجرایی کند باید زیرساخت‌های آن فراهم شود ولی هنوز هیچ تصمیمی برای اصلاح زیرساخت‌ها و امور آزادسازی سهام عدالت اتخاذ نشده است.

در برخی شهرستان‌های استان مرکزی توسط مالکین املاک، حکم تخلیه و توقیف اموال شرکت‌های تعاونی سهام عدالت گرفته شده و این شرکت‌ها علاوه بر

سر نوشت مبهم «بانکرینگ» در پسابر جام / یکه تازی «فجیره» با سوخت ایران

«خلیج فارس، تنگه هرمز و بانکرینگ» حکایت بازار میلیاردی است که به راحتی در رقابت با فجیره امارات از دست می رود تا سر نوشت خدمات بندری به ویژه فروش سوخت در پسابر جام همچنان مبهم باشد.

رضا زرگر

کشور ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی در مجاورت خلیج فارس و دریای عمان قرار دارد. سهولت دسترسی به آب های آزاد و عبور تعداد بسیار زیادی از کشتی های نفت کش و تجاری از تنگه هرمز موقعیتی بسیار استثنایی برای ایران رقم زده است.

بندر فجیره، خرفکان، شارجه، دبی و بندر نفتی خلیج فارس در ایران به عنوان مراکز عمده سوخت رسانی به کشتی ها شناخته می شوند که بندر فجیره از ۲۰ سال گذشته با ورود به عرصه بانکرینگ و توسعه این صنعت توانسته یکی از بزرگ ترین مراکز عرضه خدماتی در سوخت رسانی به کشتی های عبوری شناخته شود.

بندر فجیره امارات با تأمین سالانه ۱۲ میلیون تن سوخت مورد نیاز کشتی ها سومین بندر بزرگ جهان است در حالیکه حدود ۸۰ درصد سوخت مورد معامله در بندر فجیره به طور مستقیم از طریق ایران (شرکت ملی نفت) تأمین می شود.

توسعه صنعت بانکرینگ نیازمند ایجاد زیرساخت ها این در حالیست که ایران از سال ۱۳۸۴ در عرصه سوخت رسانی به کشتی ها فعال شد و علیرغم برنامه ریزی ها برای کسب سهم ۲۵ درصدی بازار منطقه در سال ۱۳۹۱ سهم فروش سوخت به کشتی های عبوری به زیر ۱۰ درصد رسید.

قوانین دست و پاگیر در ایران و تأمین سوخت با قیمت های غیر رقابتی رغبت سرمایه گذاران برای ورود به این عرصه را کاهش داده است. به طور نمونه شرکت های سوخت رسانی در فجیره از پرداخت مالیات و عوارض گمرکی معاف هستند، اما در ایران طبق قانون تمام شرکت ها باید مالیات و عوارض گمرکی را پرداخت کنند که مواردی از این دست باعث کاهش قدرت رقابت شرکت های ایرانی نسبت به شرکت های فعال در منطقه می شود.

توسعه صنعت بانکرینگ نیازمند ایجاد بستر و زیرساخت های مناسب و تغییر قوانین، پرهیز از بخشی نگری، تقویت نگاه ملی، حمایت از بخش خصوصی در چارچوب قوانین و آزادسازی نرخ فروش سوخت است، تا با تغییرات ایجاد شده انگیزه های در بین فعالان اقتصادی برای ورود به این صنعت نوپا ایجاد شود.

روزانه حدود ۱۷ میلیون بشکه نفت خام مبادله و ۱۸ هزار فروند کشتی در خلیج فارس تردد می کنند و در حال حاضر طرح سوخت رسانی دریایی به کشتی ها در بندرعباس (۲ نقطه)، جزیره خارگ، بندر ماهشهر و عسلویه راه اندازی شده است.

طبق آمارهای ارائه شده تا پایان سال ۱۳۹۴ حدود سه میلیون و ۳۰۰ هزار تن سوخت مایع از طریق مراکز بانکرینگ به کشتی های عبوری خلیج فارس تحویل داده شد.

از سوی دیگر تردد سالانه بیش از ۴۰ هزار کشتی کوچک و بزرگ از تنگه هرمز ظرفیت مناسبی برای درآمدزایی به وجود آورده است. موقعیت استان هرمزگان و جزایر ۱۴ گانه در این آبراهه بین المللی ایران را به مکانی مناسب برای عرضه خدمات بندری و سوختی به کشتی ها تبدیل کرده است.

● ظرفیت ها و توانمندی های بالقوه ایران در صنعت بانکرینگ

برخوردار از حجم قابل توجه نفت کوره تولیدی توسط پالایشگاه ها، مالکیت تمامی بندرهای ساحلی شمال خلیج فارس شامل آبادان، خرمشهر، ماهشهر، عسلویه، بوشهر، بندرعباس و دریای عمان، چابهار و جزایر خارک، قشم، لاوان، کیش که در مسیر تردد کشتی ها هستند از ظرفیت های ایران در حوزه بانکرینگ است.

همه کشتی های عبوری و نفت کش ها به مقصد کشورهای عراق، کویت، عربستان، امارات، قطر، بحرین و عمان که وارد خلیج فارس می شوند به اجبار باید از سواحل جنوبی قشم عبور کنند.

سالانه هزاران کشتی اقیانوس پیمای وارد خلیج فارس می شوند و این مسئله منطقه خلیج فارس را به یکی از پرتردد

رتبه	نام بندر	ظرفیت سالیانه بانکرینگ / میلیون تن متریک
۱	سنگاپور	۳۵
۲	فجیره	۱۶
۳	تردام	۱۳.۴
۴	انتورپ	۶
۵	هوستون	۵.۴
۶	هنگ کنگ	۵
۷	جبل الطارق	۵
۸	لس آنجلس	۳.۶
۹	نیویورک	۳.۵
۱۰	پیرائوس	۳.۴
۱۱	ایران	۳.۲

ترین مناطق دریایی جهان تبدیل کرده است. همچنین جزایر ایرانی عمدتاً در مقایسه با سایر کشورهای خلیج فارس از مزایای متعددی نظیر آب خور بالا برخوردار بوده و مناطق آزاد قشم و کیش به دلیل موقعیت جغرافیایی و ظرفیت قابل توجه در این زمینه، بسیار حائز اهمیت هستند.

از طرف دیگر با افزایش مصرف سوخت های فسیلی در جهان، منطقه خاورمیانه به یکی از مناطق مهم و کلیدی برای تأمین انرژی در جهان تبدیل شده است و سالانه هزاران کشتی اقیانوس پیمای وارد خلیج فارس می شوند و این مسئله منطقه خلیج فارس را به یکی از پرترددترین مناطق دریایی جهان تبدیل کرده است.

این حجم بالای تردد، ارائه خدمات به کشتی های عبوری را به یکی از مهم ترین زمینه های ارزآوری و اشتغال زایی صنایع دریایی تبدیل کرده که ایران با توجه به موقعیت جغرافیایی ویژه در منطقه استراتژیک خلیج فارس می تواند سهم زیادی از این منافع را نصیب خود کند.

● ۵۰ درصد کل بانکرینگ جهان در منطقه خلیج فارس انجام می شود

در این میان انتخاب جزیره قشم به عنوان قطب بانکرینگ کشور و فاصله کوتاه آن تا آبراه های بین المللی منطقه، اهمیت ایجاد زیرساخت های لازم برای سوخت رسانی به کشتی ها را بیش از پیش مشخص می کند و این در حالی است که بندر خلیج فارس واقع در بندر شهید رجایی به عنوان بندر نفتی و قطب بانکرینگ فعلی کشور معرفی شده است.

در حال حاضر ۵۰ درصد کل بانکرینگ جهان در منطقه خلیج فارس انجام می شود که از این میزان حدود ۹۰ درصد آن توسط بندر فجیره امارات صورت می پذیرد و تنها با در نظر گرفتن ملاحظات فوق می توان بیش از نیمی از سهم بانکرینگ بازار خلیج فارس را نصیب کشورمان کنیم.

مدیرعامل منطقه آزاد قشم با بیان این مطلب که صنعت بانکرینگ در کنار اینکه صنعتی درآمدزا بوده، حوزه ای بسیار حساس است، گفت: این صنعت صرفاً به معنای سوخت رسانی و پمپ سوخت نیست بلکه مجموعه ای از خدمات از جمله سوخت رسانی، تغذیه، تبادل نیروهای خدماتی، آب، تعمیرات کشتی، لوازم یدکی و ... را شامل

می شود. بنابراین کشورهای در این زمینه موفق هستند که بتوانند این خدمات را به صورت مجموعه خدمات ارائه دهند. حمیدرضا مؤمنی با اشاره به اینکه مهم ترین مناطقی که در این حوزه در دنیا فعال هستند عبارتند از «تردام» با ۱۸۶ میلیون بشکه نفت ذخیره، «سنگاپور» با حدود ۹۰ میلیون بشکه و «فجیره» با ۴۸ میلیون بشکه افزود: بنابراین رقیب جدی ما در این صنعت، کشور امارات با بندر فجیره است. نکته جالب این است که فجیره حدود ۸۰ درصد سوختش را از کشور ما چه از مبادی رسمی و چه غیررسمی تأمین می کند.

● بازار ۳۵ میلیاردی

وی اظهار داشت: با توجه به اینکه یک بازار حدوداً ۳۵-۳۴ میلیاردی در اطراف خودمان می بینیم بنابراین باید برای این بازار تلاش دوچندانی انجام دهیم. ما در این حوزه مزیت های ویژه ای داریم مثلاً مزیت جغرافیایی و آبخور دریای ما که باعث می شود کشتی ها به راحتی پهلو بگیرند، دوم بعد مسافت است که این ها باید ببینند از کنار ما رد شوند که نزدیک ۲۰۰ مایل را طی می کنند که اگر بتوانیم در این حوزه فعال شویم این مسافت را می توانست صرفه جویی کنند.

وی عنوان کرد: با راه اندازی این بخش می توانیم در کنار اشتغال خوبی که ایجاد می کنیم، از سهم و درآمد قابل توجهی که آن ها در این بخش دارند برخوردار شویم. از طرفی در کنار آن صنایع دیگر مثل تعمیرات کشتی و ... هم فعال می شوند. به هر ترتیب ما رقبای قابل توجهی در اطراف خودمان داریم ولی به این معنا نیست که نتوانیم به این عرصه وارد شویم.

وی مطرح کرد: در منطقه آزاد قشم چند متقاضی در این حوزه وجود دارد و اخیراً در بازدید یکی از این شرکت ها ۵۰ هزار تن ظرفیت ذخیره سازی داشت و سوخت گیری های اولیه در حال انجام است که فعلاً به دلیل اسکله هایی که در حال ساخت بوده به بهره برداری نرسیده است. کار در این زمینه پیچیده است ولی به این معنا نیست که نشود از بازار سهم گرفت.

ظرفیت مخازن برای بانکرینگ (مترمکعب)

مجموع	ظرفیت
۱۳۲۴۸۰	ظرفیت فعلی
۴۲۲۴۸۰	ظرفیت آتی

محمدعلی اصل سعیدی پور معاون بندری اداره کل بندرها و دریانوردی هرمزگان بیان داشت: سازمان بندرها و دریانوردی طی سال های گذشته در بندرهای مختلف کشور به ویژه بندر شهیدرجایی برای فراهم سازی زیرساخت های سوخت رسانی کشتی ها سرمایه گذاری کرده و در سال گذشته یکی از بزرگ ترین قراردادهای سرمایه گذاری در بندرهای کشور به ارزش ۵۰۰ میلیارد تومان برای بانکرینگ در خلیج فارس منعقد شد که تاکنون پیشرفت قابل توجهی نیز داشته است.

سعیدی پور خاطرنشان کرد: امروزه صنعت سوخت رسانی به کشتی ها در بسیاری از کشورها به عنوان یک منبع درآمد تلقی می شود و این در حالی است که برخی از آن ها حتی منابع نفتی نیز ندارند و سوخت را از کشورهای دیگر تأمین می کنند. با نگاهی به کشورهای حوزه خلیج فارس می توان دید خدمات سوخت رسانی و توجه به توسعه آن می تواند میلیاردها دلار به درآمدهای ارزی ایران اضافه کند. اما صنعت سوخت رسانی به کشتی ها آن گونه که باید در کشور مورد توجه قرار نگرفته است.

● مشکلات ایران برای رقابت در صنعت بانکرینگ

به گفته وی، قیمت سوخت، مشکلات بانکی، مشوق های انگیزشی برای جذب سرمایه گذار، آماده نبودن زیرساخت های سرمایه گذاری از جمله دلایلی است که ایران را در رقابت با سایر کشورها به خصوص بندر فجیره ناکام گذاشته است.

وی عنوان کرد: سوخت رسانی به کشتی ها (بانکرینگ) یکی از زنجیره های اقتصادی در خدمات بندری است و بندرهای بزرگ دنیا همچون سنگاپور، فجیره و تردام از سوخت رسانی به عنوان یک منبع درآمدی مناسب بهره گرفته اند. تکمیل زنجیره خدمات در بندرها می تواند یک امتیاز بزرگ برای جلب بیشتر لاینرهای خارجی برای پهلوگیری در بندرها ایرانی باشد.

مدیر منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی افزود: بانکرینگ عبارت است از عملیات انتقال سوخت مورد نیاز به کشتی ها و سایر شناورها که می تواند به دو صورت سوخت رسانی بر روی دریا با استفاده از شناورهای خاص و یا پهلوگیری کشتی در اسکله های سوخت رسانی انجام پذیرد. هرچند که هر دو روش مذکور برای سوخت رسانی کشتی ها مورد استفاده قرار می گیرند، اما روش دوم یعنی مراجعه کشتی به اسکله ها و بندرها سوخت رسانی روش متداول بانکرینگ به حساب می آید و در کنار آن

وی با اشاره به اینکه توجه سازمان بندرها و دریانوردی از ابتدای فعالیت سوخت رسانی در خلیج فارس و دریای عمان تشکیل زون نفتی منطقه بود، خاطرنشان کرد: بندر خلیج فارس باهدف فعالیت های نفتی در جوار بندر شهید رجایی شکل گرفت و بسیاری از شرکت های نفتی در این بندر فعالیت می کنند.

به گفته سعیدی پور، سازمان بندرها و دریانوردی بهره گیری از ظرفیت بخش خصوصی و سرمایه گذاران داخلی و خارجی توسعه مخازن نفتی و خدمات سیار و ثابت نفتی در خلیج فارس را در دستور کار قرار دارد و طی چند سال اخیر توسعه زیرساخت های بندر خلیج فارس یکی از اولویت های مهم سازمان بندرها و دریانوردی بوده است.

مدیر منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی عنوان کرد: ۲۶ شرکت در حوزه صادرات، ترانزیت و بانکرینگ فعالیت می کنند و ۱۳۶ هزار مترمکعب ظرفیت مخازن موجود در بندر خلیج فارس است.

این مقام مسئول گفت: ظرفیت کنونی فعالیت های نفتی ۲ میلیون تن در سال است که طبق برنامه این ظرفیت باید به ۳ میلیون تن در سال افزایش یابد. در حال حاضر دو شرکت بنا گستر کرانه و شرکت خدمات کشتیرانی قشم در حوزه بانکرینگ فعالیت می کنند.

وی با اشاره به اینکه نوسانات بازار تأثیر منفی در جذب

سرمایه گذاران حوزه های نفتی می گذارد، بیان داشت: یکی از مشکلات سرمایه گذاری در کشور تضمین سرمایه گذاری است؛ برای آنکه سرمایه گذاران در فعالیت های بندری و نفتی تضمین لازم را داشته باشند سازمان بندرها و دریانوردی طی تفاهم نامه ای با بانک توسعه صادرات به عنوان ضامن معرفی خواهد شد. حتی سازمان بندرها برای تضمین سرمایه و آسودگی خیال سرمایه گذاران، تسهیلاتی را از محل وجوه اداره شده پرداخت کرده و در آینده هم با توجه به شرایط سرمایه گذاری پرداخت خواهد کرد.

آمار بانکرینگ از سال ۱۳۹۰ تاکنون (متریک تن)

سال	مجموع
۱۳۹۰	۱.۳۱۳.۹۹۷
۱۳۹۱	۱.۷۱۵.۷۲۰
۱۳۹۲	۱.۹۱۱.۲۶۱
۱۳۹۳	۲.۳۳۸.۵۸۴
۱۳۹۴	۲.۹۹۵.۷۰۹

شرکت های بانکرینگ از روش اول هم استفاده می کنند. وی تأکید کرد: آنچه برای یک کشتی یا شناور مهم است، این است که فرایند سوخت رسانی با کمترین هزینه ممکن و بهترین کیفیت انجام شود. بنابراین قیمت سوخت، میزان انحراف از مسیر اصلی برای رسیدن به اسکله سوخت رسانی، سرعت عمل و ... از مؤلفه های مهم و تعیین کننده در انتخاب مبادی سوخت رسانی به شمار می آیند.

سعیدی پور ادامه داد: عملیات بانکرینگ علاوه بر ایجاد ارزش افزوده اقتصادی برای کشور عامل، دربردارنده برخی مزایای دیگر از جمله ارتقای سطح اعتبار اقتصادی و سیاسی کشور بانکرینگ کننده در منطقه است و اشتغال زایی به صورت مستقیم در صنعت بانکرینگ و یا به صورت غیرمستقیم در صنایع مرتبط را می توان از مزایای آن برشمرد. ۲۶ شرکت در حوزه صادرات، ترانزیت و بانکرینگ فعالیت می کنند

وی افزود: توجه به این صنعت زیرساخت های مورد نیاز برای عملیات بانکرینگ مانند بندرها و اسکله ها، خطوط لوله سوخت رسانی، مخازن ذخیره و نگهداری سوخت و ... را که در سایر صنایع نیز مورد استفاده قرار می گیرند، توسعه می بخشد.

کشتی‌های عبوری در خلیج فارس و دریای عمان کشورهای هم‌جوار را مقصد دریافت خدمات قرار دهند.

● دولت زیرساخت‌های اولیه را در بندرها کشور ایجاد کند

وی در مورد شرایط فروش و سوخت‌رسانی در زمان تحریم‌ها به کشتی‌های عبوری بیان داشت: در بخش نفتی باید از طریق عراق انجام می‌شد و سوخت‌رسانی به‌طور مستقیم امکان‌پذیر نبود، همچنین در امور بانکی هم شرکت‌های کشتیرانی خارجی هم برای واریز پول مشکلاتی داشتند. از این‌رو رغبتی برای دریافت خدمات از ایران نداشتند. ما هم برای کار کردن با این شرکت‌ها باید با چند حساب کار می‌کردیم و به دلیل پرداخت کارمزد آن چنان برای شرکت‌های سوخت‌رسان ایرانی سود ده نبود.

مدیرعامل شرکت بنا گستر کرانه هرمز در بندرعباس با اشاره به اتفاقات خوب دیپلماسی خارجی ایران و توافقات هسته‌ای خاطرنشان کرد: با توجه به شرایط جدید و برداشته شدن تحریم‌ها ایران در سال ۱۳۹۵ می‌تواند مجدداً به سهم فروش سوخت و سوخت‌رسانی در منطقه خلیج فارس همانند سال ۱۳۸۵ برگردد و با یک برنامه‌ریزی صحیح و مدون شاهد رشد فروش باشیم.

وی ادامه داد: امکاناتی که در بندر فجیره وجود دارد در زمان جنگ هشت‌ساله ایران و عراق وجود داشت و این امکانات روزبه‌روز گسترش یافته است. خدمات جانبی همچون فرودگاه، هتلینگ و سایر خدمات رغبت کشتی‌های عبوری برای دریافت خدمات از این بندر را افزایش داده است.

وی عنوان کرد: وظیفه دولت ایجاد زیرساخت‌های اولیه در بندرها کشور است. پس از آن باید سرمایه‌گذاران و شرکت‌های فعال وارد گود شوند و با بهره‌گیری از این فرصت اقدام به ایجاد امکانات سوخت‌رسان در خلیج فارس کنند. متأسفانه دولت در این زمینه موفق عمل نکرده و انگیزه را برای ورود سرمایه‌گذاران ایجاد نکرده است. حکیمی مطرح کرد: به‌طور متوسط ۲۰ هزار قطعه در یک شناور وجود دارد و تمامی قطعات موردنیاز در یک کشور تولید نمی‌شود و ارائه چنین خدماتی نیاز به نیروهای متخصص فراوان دارد که جذب آن برای شرکت بانکرینگ میسر نیست، همچنین بروکراسی‌های اداری همچون مشکلات گذرنامه‌ای و ورود و خروج ملوانان کشتی‌ها از جمله موانع پیش روی کشتی‌های عبوری است.

● فروش ۱.۸ میلیون تن سوخت

مجموع موارد مطرح شده در حالی است که به گفته مدیرکل بندرها و دریانوردی استان هرمزگان از ابتدای سال جاری تاکنون، یک میلیون و ۸۰۰ هزار تن سوخت به کشتی‌های عبوری از تنگه هرمز از طریق بندر نفتی خلیج فارس فروخته شده است.

بنابراین گزارش بیش از ۱۷۰ فروند کشتی تجاری اقیانوس‌پیما طی نیمه نخست سال ۱۳۹۴، از طریق بندر نفتی خلیج فارس سوخت‌گیری کرده‌اند. نفت کوره و نفت دیزل مهم‌ترین کالاهای سوختی برای عرضه به کشتی‌های عبوری در تنگه هرمز و خلیج فارس است. در پس کرانه این بندر، زمین‌هایی به وسعت بیش از ۴۰ هکتار به‌منظور ایجاد مخازنی با حجم افزون بر یک میلیون و ۵۰۰ هزار مترمکعب و احداث یک پالایشگاه کوچک در آینده، در حال آماده‌سازی و بهره‌برداری است. درآمدزایی و اشتغال برای یک هزار فعال دریایی و بندری از مزایای توسعه صنعت بانکرینگ در بندرها هرمزگان است. لنگرگاه بندر نفتی خلیج فارس، آب‌های بین‌المللی مجاور تنگه هرمز و جنوب جزیره لاک از جمله مکان‌هایی است که بدون معطلی و در کمترین زمان خدمات بانکرینگ یا سوخت‌رسانی به کشتی‌ها انجام می‌شود.

به این کشور تأثیرگذار است.

شرایط و موقعیت جغرافیایی بندرها جنوبی کشور به‌گونه‌ای است که در معرض بازار بانکرینگ منطقه قرار گرفته‌اند. فاصله کوتاه این بندرها تا آبراهه‌های بین‌المللی منطقه و بالخصوص تنگه هرمز و توجه به این نکته که هزینه سوخت کشتی حدود ۴۰ درصد از کل هزینه‌های یک کشتی را تشکیل می‌دهد، این جذابیت را برای کشتی‌های عبوری فراهم می‌کند که بدون تغییر مسیر و با قدرت مانور مناسب سوخت خود را از بندرها ایران دریافت و به سفر دریایی خود ادامه دهند.

بندر شهید رجایی در ۴۰ مایلی آبراهه بین‌المللی کشتیرانی، موقعیت برتری برای ارائه این خدمات دارا هستند. از طرف دیگر باید گفت که فاصله پایانه فجیره (اصلی‌ترین رقیب کشورمان) تا مسیر خط دریایی عبور این کشتی‌ها حدود ۵۵ مایل دریایی است.

درواقع مهم‌ترین کشور رقیب برای ایران در عملیات بانکرینگ، امارات متحده عربی است که بندر فجیره بعد از سنگاپور بزرگ‌ترین و مهم‌ترین بندر بانکرینگ دنیا به شمار می‌رود. این بندر سالانه حدود ۱۴ تا ۱۸ میلیون تن کار سوخت‌رسانی در خلیج فارس و گاهی حتی خارج از خلیج فارس همچون آفریقا نیز این کار را انجام می‌دهد.

ایران ۱۵ درصد؛ امارات ۸۵ درصد

باوجود مزایای ایران نسبت به امارات در موضوع بانکرینگ، از آنجایی که بندر فجیره سابقه و تجربه طولانی‌تری نسبت به ایران دارد و همچنین به دلیل تبلیغات منفی بسیاری که علیه ایران انجام می‌شود، سهم امارات از بازار بانکرینگ منطقه بسیار بیشتر از ایران است. هم‌اکنون حدود ۱۵ درصد از بازار بانکرینگ حوزه خلیج فارس و دریای عمان در اختیار ایران و ۸۵ درصد آن در اختیار امارات متحده عربی قرار دارد. مدیرعامل شرکت بنا گستر کرانه هرمز در بندرعباس نیز در این رابطه بر لزوم توجه جدی به امر زیرساخت‌های صنعت بانکرینگ و افزایش سهم فروش سوخت به کشتی‌های عبوری در منطقه خلیج فارس و دریایی عمان تأکید کرد.

سید محمد حکیمی در خصوص مشکلات پیش روی فعالان حوزه بانکرینگ در کشور بایان اینکه با شدت گرفتن تحریم‌ها در سال ۱۳۸۸، سهم ۲۵ درصدی با کاهش روبرو و شرایط فروش و ارائه خدمات سخت و دشوار شد، بیان کرد: سه عامل تحریم خطوط کشتیرانی داخلی و خارجی در تردد به ایران و خروج کشتی‌های ایرانی، بانکرینگ و بانک‌ها بسیاری از شرکت‌های سوخت‌رسان را در خدمات‌دهی با مشکلات متعددی روبرو کرد.

حکیمی اظهار داشت: رقابت با شرکت‌های سوخت‌رسان منطقه به‌خصوص بندر فجیره آسان نیست. اما متأسفانه نبود تمامی خدمات سوخت‌رسانی اعم از آب، خدمات تعمیراتی شناورها، هتل اقامت، مشکلات روادید برای ملوانان و خدمه کشتی‌های عبوری و خدمات فرودگاهی در کنار فروش سوخت موردنیاز شناورها موجب شده تا بسیاری از

به گفته معاون خدمات بندری بندرها و دریانوردی هرمزگان، سازمان بندرها به‌عنوان حاکمیت دریایی و مدیریت بندری طبق قانون مکلف است ایمنی پهلوگیری شناورها، لایروبی و بسترسازی مناسب در حوضچه‌ها را فراهم کند.

وی در مورد اینکه چرا بندر فجیره پیش‌تاز فروش سوخت به کشتی‌های عبوری در خلیج فارس است، عنوان کرد: موقعیت جغرافیایی، فعالیت ۲۰ ساله در حوزه بانکرینگ، تأمین سوخت راحت از کشورهای همسایه همچون ایران و گذر بیش از ۵۰ هزار شناور در سال یک بازار بسیار بکر را برای بندر فجیره ایجاد کرد. ایران ۱۰ سال است که وارد این بازار بکر شده است ولی هنوز به لحاظ زیرساخت‌ها و ارائه خدمات سوخت‌رسانی فاصله بسیار زیادی با رقیب خود دارد.

وی افزود: در بندر فجیره آذوقه کشتی‌ها هم تأمین می‌شود ولی هنوز این خدمت در ایران ارائه نمی‌شود. در حال حاضر بندر فجیره با ارائه خدمات جانبی در کنار تأمین سوخت کشتی‌های عبوری سالانه ۸ میلیارد دلار درآمد کسب می‌کند.

به گفته معاون خدمات بندری بندرها و دریانوردی هرمزگان عملیات بانکرینگ برای کشور عامل مزایای متعددی به همراه داشته و به‌صورت متقابل منافع متقابل برای کشتی‌ها و شناورهای سوخت‌گیری کننده نیز به همراه دارد، چراکه ادامه فعالیت صنعت دریانوردی بدون توجه به بانکرینگ بی‌معنا خواهد بود.

سعیدی پور ادامه داد: قراردادی با شرکت توسعه انرژی کرانه برای ایجاد ظرفیت ۵۰۰ هزار مترمکعب فرآورده‌های بانکرینگ امضا شده است؛ این قرارداد در راستای افزایش ظرفیت سوخت‌رسانی تا ۶ میلیون تن در سال است. برنامه ۵ ساله سازمان بندرها و دریانوردی افزایش ظرفیت نفتی تا ۶ میلیون تن در سال است و تاکنون ۷۷ میلیارد تومان در حوزه بانکرینگ در بندرها استان سرمایه‌گذاری شده است.

● چالش‌های حوزه بانکرینگ در ایران

وی بایان اینکه هدف ما کسب سهمیه ۵۰ درصدی فروش سوخت به کشتی‌های عبوری در حوزه خلیج فارس است، خاطرنشان کرد: قوانین و مقررات، نرخ جهانی و تأثیر آن در قیمت تمام‌شده رقابتی سوخت، نگرانی از تأثیرات ارتباط سیاسی، امورات گمرکی، طولانی بودن فرآیند توسعه زیرساخت‌ها و عدم اعتماد بانک‌ها به فضای اقتصادی کشور از جمله چالش‌های اصلی حوزه سرمایه‌گذاری در امور بانکرینگ و نفتی است.

سعیدی پور ادامه داد: فرآیند توسعه زیرساخت‌ها در کشور امارات به دلیل وجود سرمایه و اعتبارات یک سال طول می‌کشد ولی همین فرآیند ایجاد زیرساخت‌ها در ایران سه سال به طول می‌انجامد. همچنین روابط امارات با کشورهای مختلف در حوزه سیاسی در امور مراجعه کشتی‌ها

طرحی که در ایستگاه اعتبار گیر کرد / چشم امید کشاورزان به توجه مدیران

محمد رضا
حیدری

به گفته مسئولان، اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آن و استفاده از آب تصفیه شده در حوزه کشاورزی ضروری است، اما اجرای طرح فاضلاب در جنوب شرق استان تهران با کندی پیش می‌رود.

مشکل کمبود منابع آبی در عرصه کشاورزی جنوب شرق استان تهران، موضوع تازه‌ای نیست و با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های این منطقه در حوزه کشاورزی، به دغدغه و نگرانی جدی برای فعالان این عرصه تبدیل شده است.

برنامه ریزان و مسئولان حوزه کشاورزی و نیرو نیز می‌کوشند تا با ارائه طرح‌ها و راهکارهای عملیاتی، بخشی از کمبود منابع آبی را جبران کرده و از ظرفیت‌های بیشتری در حوزه کشاورزی جنوب شرق استان تهران استفاده کنند.

● پروژه‌ای که برای جنوب شرق استان تهران ضروری است

در کنار فرهنگ‌سازی استفاده بهینه از منابع آبی و بهره‌گیری از شیوه‌های مدرن آبیاری، اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آن و استفاده از آب تصفیه شده در عرصه کشاورزی نیز یکی از موضوعاتی است که طی سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است.

اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آن اگر چه یک پروژه مهم و ضروری برای جنوب شرق استان تهران محسوب می‌شود اما این پروژه طی سال‌های گذشته با کمبود منابع مالی مواجه شده و سبب گردیده تا این طرح در ایستگاه اعتبارات گیر کند.

● چشم امید کشاورزان به تصمیم مسئولان

با روند کند اجرای طرح فاضلاب در جنوب شرق استان تهران شامل شهرستان ورامین، پیشوا و قرچک، مشخص نیست که چه زمانی باید کشاورزان و مردم این منطقه، شاهد افتتاح این پروژه باشند.

کشاورزان و فعالان حوزه کشاورزی جنوب شرق استان تهران هم اکنون چشم امید خود را به مسئولان دولت دوخته اند تا راهکاری برای تسریع در اجرای این پروژه بیندیشند. عباس میرزایی، فعال حوزه کشاورزی اظهار داشت: تنها راه توسعه کشاورزی در جنوب شرق استان تهران به‌عنوان قلب تپنده این حوزه، ایجاد بسترهای جدید برای هدایت آب به بخش کشاورزی است.

وی افزود: کشاورزان منطقه از انگیزه و توانمندی بالایی برای موفقیت در حوزه کشاورزی برخوردار هستند و در صورت فراهم

شدن امکانات و زیرساخت‌های لازم به‌ویژه تأمین منابع آبی کافی، آماده هستند تا تولید محصولات خود را گسترش دهند. میرزایی ادامه داد: باید این واقعیت را پذیرفت که کمبود منابع آبی یک ضربه بزرگ به کشاورزی منطقه زده و باید مسئولان با اجرای طرح‌های مؤثر، بستر حل مشکل موجود را فراهم آورند.

وی اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آب آن برای استفاده در کشاورزی را ضروری دانست و بیان داشت: بدون تردید راه‌اندازی و به نتیجه رسیدن این طرح، می‌تواند به حل مشکل کمبود منابع آبی در جنوب شرق استان تهران کمک شایانی کند.

وی اضافه کرد: کشاورزان از هر طرح و ایده‌ای که بتواند در مقابل کمبود منابع آبی به کمک آنان بیاید استقبال خواهند کرد. میرزایی تأکید کرد: امیدواریم مسئولان هر چه زودتر زمینه اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آب آن برای استفاده در حوزه کشاورزی را فراهم آورند.

● محدودیت تأمین منابع مالی برای اجرای پروژه مهم جنوب شرق استان تهران

کمبود منابع مالی و اعتباری تا بدان جا پیش رفت که خردادماه سال جاری، علیرضا کارگری مدیرعامل شرکت آبفای جنوب شرق استان تهران در جریان بازدید از پروژه‌های اجرایی آب‌رسانی و فاضلاب شهرستان قرچک اظهار داشت: طرح فاضلاب قرچک مطابق طرح مصوب علاوه بر حوزه شهری، تمامی روستاهای مجاور را نیز تحت پوشش قرار خواهد داد و این طرح از سال ۸۷ با مبادله موافقت‌نامه از محل اعتبار ملی آغاز شد که متأسفانه به لحاظ محدودیت‌های تأمین منابع مالی از محل درآمدهای عمومی دولت، این پروژه طی هشت سال تنها ۱۳۰ میلیارد ریال تخصیص اعتبار داشت.

مدیرعامل شرکت آبفای جنوب شرق استان تهران افزود: برای تکمیل مدول اول طرح فاضلاب قرچک با اجماع ۱۹۸ کیلومتر خطوط جمع‌آوری و احداث تصفیه‌خانه با ظرفیت ۳۶ هزار مترمکعب در روز، ۲۴۸ میلیارد ریال اعتبار مورد نیاز بوده و لذا با روند تأمین منابع مالی مذکور، بیش از ۱۴۵ سال زمان لازم است تا طرح تکمیل شود.

● نامه نماینده ورامین به وزیر نیرو

طی روزهای اخیر سید حسین نقوی حسینی نماینده مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی در نامه‌ای خطاب به وزیر نیرو نوشت که دشت ورامین قطب کشاورزی استان تهران محسوب می‌شود و به‌شدت نیازمند آب و هدایت آن به‌سوی کشاورزی است.

وی در این نامه تأکید کرده است که اجرای طرح فاضلاب و تصفیه آن و استفاده

از آب تصفیه شده در حوزه کشاورزی ضروری است، اما متأسفانه در حال حاضر اجرای طرح فاضلاب در چهار شهر ورامین، قرچک، پیشوا و جوادآباد به کندی پیش می‌رود، لذا دستور فرمائید در تأمین و تخصیص اعتبار مورد نیاز برای تکمیل پروژه‌های مذکور اقدام لازم صورت پذیرد.

● دستور وزیر نیرو برای تسریع در اجرای طرح فاضلاب و تصفیه خانه جنوب شرق استان تهران

پس از نامه نماینده مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی، چیت چپان وزیر نیرو نیز دستور تسریع در اجرای طرح فاضلاب در مناطق جنوب شرق استان تهران و استفاده از روش بیع را صادر کرد.

● نامه نماینده ورامین به وزیر نیرو

سید حسین نقوی حسینی با اشاره به آخرین وضعیت طرح فاضلاب و تصفیه خانه آن در جنوب شرق استان تهران اظهار داشت: اجرای طرح فاضلاب و تصفیه خانه در شهرستان‌های ورامین، پیشوا، قرچک ضروری و لازم است.

● هدایت آب به سمت کشاورزی جنوب شرق استان تهران فراهم شود

نماینده مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی افزود: شهرستان‌های ورامین، پیشوا، قرچک و بخش جوادآباد از مراکز مهم تولید محصولات مختلف کشاورزی هستند که در تأمین نیازهای مردم پایتخت و بسیاری از مناطق نقش آفرینی می‌کنند.

نقوی حسینی ادامه داد: امروز کمبود منابع آبی مشکلات متعددی را برای کشاورزان و حوزه کشاورزی ورامین، پیشوا و قرچک به وجود آورده است و باید برای آن چاره‌ای اندیشید.

وی با اشاره به این نکته که باید زمینه و بستر لازم برای هدایت آب به سمت کشاورزی فراهم شود، اضافه کرد: در صورت

اختصاص منابع آبی لازم و هدایت آب به سمت حوزه کشاورزی، منطقه ورامین، پیشوا، قرچک و جوادآباد می‌تواند در این عرصه موفق‌تر عمل کند.

● مکاتبات با مسئولان ادامه پیدا می‌کند

نماینده مردم ورامین، پیشوا و قرچک در مجلس شورای اسلامی یادآور شد: در این میان یکی از طرح‌هایی که می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد، طرح فاضلاب و تصفیه آن و استفاده از آب تصفیه شده در عرصه کشاورزی است.

وی با اشاره به کندی اجرای این طرح گفت: این طرح هم‌اکنون با کندی مواجه است که امیدواریم دولت یازدهم و مسئولان به این طرح نگاه ویژه کرده و زمینه تسریع در اجرای آن را فراهم آورند.

نقوی حسینی با تأکید بر این نکته که پیگیری برای به نتیجه رسیدن این طرح ادامه پیدا می‌کند، ادامه داد: مکاتبات و رایزنی‌های مختلفی برای انجام این طرح انجام شده و این مهم ادامه پیدا می‌کند و امیدواریم هر چه زودتر شاهد تکمیل و به نتیجه رسیدن آن باشیم.

به هر ترتیب در سالی که از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی به نام سال اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل نام‌گذاری شده و بخش کشاورزی می‌تواند در این عرصه نقش آفرین باشد، اجرای طرح‌ها و پروژه‌هایی نظیر فاضلاب جنوب شرق استان تهران و تصفیه آن و استفاده از آب تصفیه شده در عرصه کشاورزی می‌تواند بسیاری از مشکلات حاصل از کمبود منابع آبی در منطقه را مرتفع سازد.

بدون تردید در صورت اجرایی شدن طرح فاضلاب و تصفیه آب آن، می‌توان موفقیت‌های بیشتری را برای کشاورزی دشت ورامین به‌عنوان قطب کشاورزی استان تهران متصور شد، موفقیتی که علاوه بر رشد و توسعه منطقه و استان تهران، اشتغال‌زایی خوبی را هم برای جوانان ایجاد خواهد کرد.

گرد فراموشی بر گل های قالی؛

فرش همدان هنری که به دار است نه به بار / طرح های جهانی مشتری ندارد

روزگاری نه چندان دور بازار فرش همدان یکی از پررونق ترین بازارهای فرش دستباف غرب ایران محسوب می شد اما متأسفانه این روزها حال و روز خوشی ندارد و رکود بی سابقه ای را تجربه می کند.

پروین قادری

میدان مرکزی همدان با وجود قدمتی تقریباً یک قرن، هنوز موقعیت ارتباطی خود را با خیابان ها و بازار همدان حفظ کرده است به طوری که برای ورود به بازار اصلی شهر باید از میدان امام آغاز کرد.

در این میدان ۶ خیابان اصلی به طور موازی به میدان اصلی شهر وصل شده اند و میدان مرکزی فعلی، شش خیابان منشعب از خود شامل خیابان باباطاهر، اکباتان، شهدا، تختی، بوعلی و شریعتی را به تمام نقاط شهر متصل کرده است.

● راسته فرش فروشان در خیابان اکباتان

اما خیابان اکباتان شهر همدان همان خیابانی است که در سال های نه چندان دور محل دادوستد و تجارت مردم بوده اما اکنون کمتر اثری از آن دوران را به همراه دارد. وارد خیابان اکباتان همدان که می شوی در هر دو طرف خیابان مغازه های کوچک و بزرگی در کنار هم قرار گرفته اند اما آنچه نظر هر رهگذری را به خود جلب می کند، کاروانسراهای به یادگار مانده از دوران گذشته است.

خیابان اکباتان همدان را قدم زنان طی می کنیم و در میانه مسیر به سرائی می رسیم که تا چشم کار می کند، فرش است و قالی و قالیچه...

وارد سرا می شویم اما خبری از کسب و کار نیست و هر تاجری در گوشه ای از حجره اش نشسته و خود را به کاری سرگرم کرده است.

در راسته بازار قدم می زنم و به یاد می آورم روزهایی را که مردم با هیجان و شوق نقش های قالی ها را می نگریستند و سعی داشتند از میان آن ها زیباترین را برگزیده و به منازلشان ببرند.

اما اکنون فرش های دستباف نفیسی که هر کدام

شد و بر اساس اعلام مرکز ملی فرش ایران پیگیری لازم برای ثبت فرش بقیه مناطق نیز ادامه دارد. راه را پیش گرفتیم و به سراغ حجره دارانی که در انتظار مشتری چشم به ورودی حجره دوخته بودند رفتیم و با آن ها به گفتگو نشستیم.

احمد امیری پیرمرد خوش برخوردی که در حال خواندن روزنامه بود در جواب سلام و احوالپرسی ام به قسمتی از حجره که قالی ها به طور مرتب و منظم روی هم چیده شده بود اشاره کرد و با تأکید بر اینکه بفرمایید چایی در خدمت باشیم، گفت: دخترم برای خرید قالی جهیزیه آمده ای؟

خنده ای بر لبم نشست و بایان اینکه ان شاء الله برای خرید قالی جهیزیه دوستانم حتماً به شما هم سری خواهیم زد، خودم را معرفی کردم و با وی به گفتگو نشستیم.

● فرش ماشینی بازار فرش دستباف همدان را کساد کرده است

امیری که دل خوشی از این روزهای بازار فرش همدان نداشت بایان اینکه فرش ماشینی بازار فرش دستباف همدان را کساد کرده است و کمتر کسی به خرید قالی دستباف علاقه نشان می دهد، گفت: فرش دستباف به نسبت از فرش ماشینی گران تر است اما به طور حتم کیفیت بهتری دارد.

وی بایان اینکه گاهی پیش می آید در طول یک هفته حتی یک تخته فرش هم نمی فروشیم، عنوان کرد: راسته بازار فرش همدان این روزها سوت و کور است و همچنان سایه رکود بر سر این بازار حکم فرماست. مشغول گفتگو بودیم که یکی دیگر از حجره داران بازار فرش همدان به جمع ما اضافه شد.

اصغر روحی بایان اینکه فرش همدان از مواد اولیه طبیعی ساخته می شود و پشم و کرک قالی ها در استان تهیه می شود، ادامه داد: فرش همدان زیبایی خاص خود را دارد اما روز به روز از مشتری های آن کم می شود.

● در برخی موارد قالی های بازار با سلیقه مشتری ها هم خوانی ندارد

وی بایان اینکه در برخی موارد قالی های بازار با سلیقه مشتری ها هم خوانی ندارد، گفت: به عنوان نمونه دیروز

گنجینه ای از هنر نهفته در سرانگشتان هنرمندان این خطه را در دل خود گنجانده است در پشت درهای قفل شده مغازه ها خودنمایی می کند؛ اندک مغازه دارانی هم که چشم به راه افراد هنرشناس برای خرید هستند گویی دیگر ناامید شده و در گوشه ای به حل جدول نامشخص معمای این هنر جهانی نشسته اند.

● جدال نابرابر فرش دستباف و ماشینی

شاید جدال نابرابر فرش دستباف و فرش ماشینی بر این بحران دامن زده و باعث شده مردمی که روزگاری وجود فرش دستباف در جهیزیه دخترانشان یک سنت و اصل محسوب می شده به دلیل قیمت بالا به فرش ماشینی که در قیاس با فرش دستباف دارای ارزش هنری و کیفیت پایین تری است روی بیاورند.

آری این وضعیت کاروانسرای فرش فروشی های همدان است؛ همان فرش های که در سال گذشته با پیگیری های چندین ساله مدیران و فعالان حوزه هنر صنعت فرش همدان، در سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) ثبت

بابایی بایبان اینکه فرش فروش دستباف یکی از حوزه‌های مستعد برای فعالیت اقتصادی است که می‌تواند کشور را از بحران‌های پیش رو رها کند، گفت: حوزه فرش باید حق خود را از اقتصاد کشور مطالبه کند.

رئیس اداره فرش سازمان صنعت، معدن و تجارت استان همدان با تأکید بر شناسایی بازارهای جهانی و تلاش برای صادرات فرش استان همدان عنوان کرد: متأسفانه در داخل کشور قدر ظرفیت صنعت فرش را نمی‌دانند.

بابایی بایبان اینکه تزریق مالی به این بخش و توجه بنگاه‌های اقتصادی، بانک‌ها و بخش خصوصی به این هنر گرگ‌گشای مشکلات خواهد بود، ادامه داد: همدان توانایی تبدیل شدن به قطب فرش کشور را دارد.

رئیس اداره فرش سازمان صنعت، معدن و تجارت استان همدان به فعالیت ۸ تعاونی فرش در استان همدان اشاره کرد و افزود: از ۳ هزار تا ۱۵ هزار بافنده در این تعاونی‌ها عضو هستند.

● وجود ۵۰ هزار بافنده فرش در استان همدان

علی بابایی به وجود ۵۰ هزار بافنده فرش در استان همدان اشاره کرد و بایبان اینکه در سال‌های گذشته بیش از ۱۰۰ هزار بافنده در این حوزه در استان همدان فعال بودند، گفت: در استان همدان ۱۸ هزار بیمه‌شده صنعت فرش وجود دارد.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان همدان نیز بایبان اینکه متأسفانه کم‌لطفی به فرش دستبافت در سال‌های گذشته سبب شده بود تا فرش دستبافت همدان با کمترین تنشی دچار مشکلات جدی شود، گفت: سالانه ۷۵ هزار مترمربع فرش دستبافت در همدان بافته می‌شود.

محمدرضا متین با تأکید بر برنامه‌ریزی برای افزایش صادرات فرش همدان، عنوان کرد: باید بازارهای جهانی برای صادرات فرش همدان شناسایی شود.

● بافندگان استان همدان توانمندی بالایی برای پاسخ به نیاز بازارهای جهانی دارند

محمدرضا متین بایبان اینکه بافندگان استان همدان توانمندی بالایی برای پاسخ به نیاز بازارهای جهانی دارند، گفت: اواخر سال گذشته خریدارانی از کشورهای اروپایی در بازار فرش همدان حاضر شدند و یک میلیون و ۵۰۰ هزار دلار فرش از سوی این افراد سفارش داده شد که تا پایان شهریورماه امسال باید تحویل شود.

بانوان روستایی دستی بر تولید و صادرات فرش همدان دارد، ادامه داد: فرش همدان ویژگی‌هایی دارد که در هیچ کجای جهان و حتی ایران نمی‌توان آن را پیدا کرد اما به دلایل متعدد فرش همدان حال‌وروز خوبی ندارد.

وی برخی مشکلات مانند بالا بودن هزینه تولید، تورم داخلی، گران بودن مواد اولیه تولید و قیمت‌های تعیین‌شده نامناسب در بازار برای این صنعت را باعث کاهش تولید عنوان کرد و گفت: با توجه به درآمد پایین، تولید فرش برای تولیدکنندگان و بافندگان توجیه اقتصادی ندارد.

رئیس اداره فرش سازمان صنعت، معدن و تجارت استان همدان نیز بایبان اینکه فرش استان همدان در سازمان تخصصی مالکیت فکری ثبت جهانی شده است، گفت: فرش‌های ثبت‌شده استان همدان شامل فرش «کسب و ننج» و «ازندریان» متعلق به منطقه جوزان ملایر، فرش «شاخ گاوی» متعلق به مهربان کبودرآهنگ و فرش «کله گلی» و «سالاری» مربوط به منطقه نهاوند است.

احمدعلی بابایی بایبان اینکه با ثبت جهانی فرش همدان امکان کپی‌برداری از نقشه‌ها وجود ندارد، گفت: ثبت جهانی صنعت فرش گرگ‌گشای تحرکات تولیدی است. فرش دستباف یکی از حوزه‌های مستعد برای فعالیت اقتصادی است

یکی از مشتریان من فرش با گل‌های آبی‌رنگ و ترکیب رنگی خاص مدنظر داشت که متأسفانه در حجره من چنین فرشی وجود نداشت.

وی بایبان اینکه گاهی نیز باید حق را به مشتری داد، گفت: سلیقه مردم تغییر کرده است و دیگر کمتر به فرش‌هایی با زمینه لاک‌ی رنگ ابراز علاقه می‌کنند. وی بایبان اینکه باید به سمت بازارهای جدید و تغییر نوع بافت قالی حرکت کرد، گفت: البته تابلو فرش‌ها هنوز هم مشتری خود را دارند و هر هفته تعدادی تابلو فرش در این حجره‌ها به فروش می‌رسد.

عقربه‌های ساعت گذر زمان را نشان می‌دهد که پس از گفتگو با این دو کاسب همدانی از آن‌ها خداحافظی کرده و با عبور از سرای فرش‌فروش‌های همدان به سراغ مسئولان امر در این زمینه رفتیم.

یکی از تولیدکنندگان فرش دستباف در همدان بایبان اینکه قالی همدان در گذشته دارای مشتری‌های بسیار پر و پا قرصی بوده است، گفت: این روزها خواسته بازارهای جهانی نسبت به گذشته تغییر کرده و باید نقشه‌های جدیدی به بازار ارائه شود.

● فرش همدان حال‌وروز خوبی ندارد

رضا افشین پور که خود با برپا کردن چند دار قالی در یکی از روستاهای همدان علاوه بر ایجاد اشتغال برای

مبارزه از پیش مغلوب باشیوه‌های سنتی / جنس «ترک» صاحب خانه است

قاچاق البسه با رکود واحدهای نساجی تولیدی در داخل، طی سال‌های اخیر با رواج گسترده همراه شده تا جایی که در اغلب فروشگاه‌ها نمونه اجناس قاچاق، بویژه «ترک» مشاهده می‌شود.

ونوس بهنود

زمانی در فروشگاه‌های لباس فروشی اردبیل اجناس ترک و اجناس چینی به ندرت به چشم می‌خورد، نه تنها تعداد فروشگاه‌ها کمتر از امروز بود، بلکه اغلب مغازه‌داران به شهرهای دیگر به ویژه تهران سفر کرده و اجناس خود را تأمین می‌کردند.

پدیده‌ای به نام مد لباس ترک وجود نداشت و هیچ شهروند اردبیلی لباس فله‌ای که با قیمت نازل به فروش می‌رسد را تجربه نکرده بود.

می‌توان گفت تعداد فروشگاه‌ها به حدی اندک بود که در برخی مواقع شهروندان برای مراسم خاص و تهیه پوشاک به شهرهای دیگر نیز سفر می‌کردند.

زمزمه ایجاد واحد نساجی آرتا تجارت زرین یا همان سبلان پارچه در کنار چند واحد نساجی دیگر این نوید را در دل‌ها زنده کرد که اردبیل خود وارد چرخه تولید پوشاک می‌شود و به طریقی می‌تواند در بازار بزرگ پوشاک حرف برای گفتن داشته باشد.

با این وجود ورق برگشت و نه تنها چرخ‌های سبلان پارچه گاهی با سو مدیریت گاهی گرایش‌های سیاسی و گاهی مشکلات و تحریم‌ها نچرخید بلکه سایر واحدهای تولیدی که در مقایسه کیفیت اجناس خود با اجناس چینی غصه‌دار بودند نتوانستند حتی گوشه‌ای از بازار را از آن خود سازند.

درعین حال رشد قارچ گونه فروشگاه‌های لباس که بسیاری از جوانان جویای کار شهر را به سمت خود کشاند به یک علامت سؤال تبدیل شد.

اینکه اجناس این مغازه‌ها به چه طریقی تأمین می‌شود و در وضعیتی که روی مارک لباس‌ها برندهای ترکی و یا تولید چین درج شده است، سهم تولید داخلی به چه میزان تعریف می‌شود.

● قاچاق البسه بیشترین قاچاق کالای همراه مسافر در اردبیل

در وضعیتی که پشت تریبون‌ها تولید داخلی مورد حمایت بود و حتی به ظاهر تسهیلات دریافت می‌کرد اما در عمل سرمایه در گردش خود را نمی‌توانست تأمین کند، قاچاق البسه در اردبیل شکل کاملاً متعارف و قانونی به خود گرفت.

بین مغازه‌داران رقابت نیز پیش آمده است. اما در وضعیتی که خیابان‌های اردبیل به محل تبلیغ برندهای ترکی تبدیل شده است، طی ماه‌های اخیر فروشگاه‌هایی در سطح شهر فعال شده‌اند که اجناس کیفی را با قیمت بسیار نازل از ۲۰ هزار تومان تا ۵۰ هزار تومان به فروش می‌رسانند.

این مغازه‌ها که تعداد آن‌ها رو به افزایش است، توانسته رضایت بسیاری از شهروندان را در تأمین پوشاک به دلیل قیمت پایین و درعین حال کیفیت اجناس جلب کند.

اجناسی که به صورت فله‌ای و در گونی‌های بزرگ وارد استان می‌شود و به جای مارک مشخص روی لباس تنها یک کارت کوچک با عنوان «made in china» بر روی آن سنجاق شده است.

فروشنده یکی از این مغازه‌ها در خصوص محل تولید این اجناس گفت: این لباس‌ها تولید چین است و به دلیل اینکه در حجم قابل توجه وارد می‌کنیم به قیمت‌های اندک نیز به فروش می‌رسد.

در واقع قیمت برخی اجناس در این مغازه‌ها یک دهم قیمت اجناس مشابه ترک و ایرانی است و همین موضوع امروز به یکی از معضلات قاچاق تبدیل شده است.

بطوریکه مدیرکل امنیتی و انتظامی استاندار اردبیل با ابراز گله‌مندی از ورود البسه به صورت فله‌ای در این خصوص گفت: مشاهده می‌شود که البسه به صورت فله‌ای و در گونی‌های بزرگ وارد استان می‌شود و حتی بخشی از آن را البسه دست‌دوم اتباع خارجی تشکیل می‌دهد.

احمد عظیمی تصریح کرد: متأسفانه برخورد با این فروشگاه‌ها با اعتراض همراه می‌شود؛ در حالی که این اجناس عملاً قاچاق محسوب شده و در فروشگاه‌ها به فروش می‌رسد.

وی افزود: البسه تجمیع شده در گمرک دیو شده و به همراه مسافر وارد مرزهای استان می‌شود تا جایی که امروز روزانه پنج تن لباس از گمرک بیله سوار وارد استان می‌شود در حالی که هیچ توجیهی به عنوان کالای همراه مسافر ندارد.

به گفته عظیمی امروز قاچاقچیان از شیوه‌ها و شگردهای مختلف استفاده می‌کنند تا جایی که در خود اردبیل

دغدغه‌ای که امروز مدیرکل تعزیرات حکومتی استان اردبیل به آن تأکید کرده و معتقد است نه تنها قاچاق البسه با رشد قابل توجه همراه است، بلکه اغلب مغازه‌ها با اجناس قاچاق پر شده است.

نکته جالب توجه آنکه قاچاق از مبادی رسمی به وفور صورت می‌گیرد. با این تفاوت که وجه قانونی کالای همراه مسافر به خود گرفته است.

مدیرکل تعزیرات حکومتی استان اردبیل گفت: یکی از دغدغه‌های جدی در امر مبارزه با قاچاق شیوه‌های متداول قاچاق کالا است که در اردبیل یا از طریق خودروهای باربری و مسافربری انجام می‌شود و یا در مرز به عنوان کالای همراه مسافر وارد استان می‌شود؛ درعین حال وارد کردن کالا توسط مرز نشینان نیز شکل قاچاق به خود گرفته است.

حسین نجف زاده با تأکید به اینکه کالای همراه مسافر توجیه قانونی جنس قاچاق است و این حجم از البسه نمی‌تواند به عنوان کالای همراه تلقی شود، اضافه کرد: متأسفانه بسیاری از مغازه‌داران به این شکل البسه خود را وارد استان می‌کنند.

وی تأکید کرد: هم اینک متداول‌ترین کالای قاچاق در ابتدا البسه و سپس لوازم آرایشی و بهداشتی، احشام، چوب و زغال و سیگار است.

● ورود حجم قابل توجه لباس چینی طی ماه‌های اخیر

بیشترین اجناس البسه قاچاق به تعبیر یکی از مغازه‌داران اجناس ترک است. وی تصریح کرد: شما حتی بر روی شیشه مغازه‌ها نیز می‌توانید جنس ترک، لباس ترک یا نام برندهای ترکی را مشاهده کنید. این مغازه‌دار افزود: حتی نام‌گذاری بسیاری از مغازه‌ها بر اساس برند ترکیه انجام شده و به وفور طی سال‌های گذشته

چاپخانه‌های شناسایی شده که مارک ایرانی را روی کالای قاچاق نصب می‌کند.

● تزریق سلیقه‌های غیر خودی به بازار داخل

طبق اذعان تعزیرات حکومتی استان در سه ماهه نخست سال جاری ۲۴۲ پرونده قاچاق مورد بررسی قرار گرفته است که از این تعداد ۱۰۶ مورد متعلق به مرکز استان است.

به گفته مدیرکل تعزیرات حکومتی استان قاچاق کالا در اغلب شهرهای استان وجود دارد و بعد از اردبیل بیشترین میزان در پارس آباد و مشگین شهر و کمترین در سرعین و بعد خلخال است.

در واقع ترکیبی که نجف زاده به آن اشاره دارد کاملاً متناسب با جمعیت شهرستان‌ها است. واقع شدن اردبیل در مرزهای شمال غربی کشور موجب شده است تمامی شهرهای این استان از پدیده قاچاق متأثر شوند.

اما سؤال این است که چرا فروشنده و خریدار علاقه‌مند به اجناس قاچاق هستند و تمامی ددرسرها، استرس و جرمه‌های آن را با دل و جان می‌پذیرند؟

یکی از فروشندگان تأکید دارد که اگر جنس وارد نکنیم چه چیزی هست که بفروشیم؟

وی به کیفیت نامطلوب کالاهای تولید داخل اشاره کرد و متذکر شد: در خود اردبیل مگر چقدر تولیدی لباس است و آیا اگر هم اکنون جنس ترک کالا از بازار جمع شود، این تولیدی‌ها می‌توانند نیاز بازار را تأمین کنند؟

این فروشنده معتقد است البسه قاچاق نه تنها نیاز خریدار بلکه سود فروشنده را تأمین می‌کند و موجب شده بسیاری از جوانان در شغل لباس فروشی فعالیت داشته باشند.

این اظهارات زمانی قابل توجه است که دیده می‌شود تعداد قابل توجهی از بانوان اردبیلی نیز به امر فروش البسه ترک روی آورده‌اند و یا در مغازه‌ها یا در منزل خود شو‌های لباس دایر می‌کنند.

از سویی یکی از شهروندان اردبیلی دلیل گرایش به اجناس ترک یا چینی را کیفیت آن عنوان کرد.

نسیم علیزاده با تأکید به اینکه اجناس داخلی نه تنوع و نه کیفیت اجناس خارجی را ندارد، به نکته قابل توجهی اشاره کرد.

وی افزود: برای بسیاری از خریداران واقعاً مهم نیست که مارک لباس چه چیزی است و اگر قیمت و کیفیت خوبی داشته باشد می‌خرند.

دستآورد این رضایت دو جانبه در مصرف کالای خارجی موجب شده است مد لباس و پوشاک کشورهای هدف

تعرفه بالای واردات پوشاک است.

با این وجود در عمل سیاست تعرفه بالا نتوانسته موفق عمل کند و بازدارنده باشد. امروز به حدی اجناس ترک در فروشگاه‌های البسه اردبیل افزایش پیدا کرده که در برخی مواقع جهت رقابت و فروش حتی با تخفیفات ویژه به فروش می‌رسد.

به اذعان برخی فروشندگان اجناس ترک در اردبیل ارزان‌تر از خود ترکیه فروخته می‌شود و همین موضوع موجب شده است در برخی مواقع شاهد حراجی‌های فصلی و غیر فصلی این گروه از اجناس نیز باشیم که خود تأثیر حجم قابل توجهی از اجناس در بازار است.

در حال حاضر نه تنها البسه بلکه مواد غذایی و حتی کالاهای ممنوعه از جمله مشروبات الکلی نیز به لیست کالاهای قاچاق اردبیل اضافه شده است.

در هر فروشگاه مواد غذایی قفسه‌هایی برای شکلات، ویفر، بیسکویت و آدامس ترک یا تولید سایر کشورها اختصاص یافته است.

مدیرکل تعزیرات حکومتی استان با تأکید به اینکه ۹۰ درصد پرونده‌های قاچاق به این مجموعه وارد می‌شود، اضافه کرد: به دلیل اینکه قاچاق چندلایه است، مبارزه با آن نیز باید چندلایه باشد.

امروز نصف زاده از جمله دغدغه‌های خود را آموزش مفاهیم قاچاق کالا به ادارات می‌داند تا جایی که معتقد است برخی اظهارنظرهای غیر کارشناسی ادارات خود به مشکلات دامن زده است.

از سویی تأکید این مدیرکل به هم‌افزایی دستگاه‌های مرتبط مبارزه با قاچاق است.

وی تأکید کرد: به دلیل اینکه قاچاق توسط بزه‌کاران یقه‌سفید و افراد هوشمند انجام می‌شود باید به شیوه‌های ارتقا یافته‌ای با امر قاچاق مقابله کرد. ضرورتی که به نظر می‌رسد فعلاً برنامه مشخص تدوین شده‌ای نداشته و امر مبارزه همچنان تابع شیوه‌های سنتی گذشته است.

آنچه که در اغلب مواقع مورد غفلت واقع می‌شود، نیاز شهروند به کالای خاص است. بطوریکه در برخی مواقع حتی واردات کالایی که مشابه ایرانی ندارد نیز با تعصبات همراه شده و خریدار و فروشنده نیاز خود را به شیوه غیرمتعارف تأمین می‌کند.

قاچاق کم کم در زندگی شهروندان سایه انداخته و به بدنه زندگی آن‌ها تزریق شود.

تا جایی که شکل لباس‌های مهمانی، لباس بیرون، لباس راحتی، لباس کار و لباس مدرسه و دانشگاه را تولیدکنندگان خارجی تعیین می‌کنند.

بارها مشاهده شده البسه با شکل‌های نامتعارف وارد بازار اردبیل شده است که تنها در کشورهای اروپایی قابلیت مصرف دارد و با این وجود به مرور در خود اردبیل توسط شهروندان خریداری شده است.

● تعرفه بالا حلال مشکلات با تشدید کننده آن

طی سال‌های اخیر سیاست‌های مختلفی اجرا شد که بتواند قاچاق البسه را مهار کند. اعمال تعرفه بالا برای وارد کردن پوشاک یکی از این سیاست‌ها بود که با قاچاق کالا در واقع قدرت اجرایی خود را از دست داده است.

مدیرکل تعزیرات حکومتی استان معتقد است به دلیل اینکه در خود استان نیروی کار ارزان و فناوری ارزان نداریم، قیمت تمام شده محصولات بالا است.

نجف زاده تصریح کرد: برای اینکه متکی به خود باشیم باید تولید داخل حمایت شود و یکی از شیوه‌های آن

نرخ بیکاری ۱۴.۵ درصدی، خوب یا بد نمودار سینوسی بیکاری لرستان در سربالایی؛ حباب اشتغال ناپایداری تر کد

روند کاهشی نرخ بیکاری لرستان که از نیمه‌های سال ۹۳ شروع شده بود و تا بهار ۹۴ هم ادامه داشت حالا شکل سینوسی به خود گرفته و آمار زمستان ۹۴ حکایت رشد نسبی بیکاری در این استان است.

زهره احسینی

جدول ۳ برخی از شاخص‌های عمده نیروی کار را در تابستان ۱۳۹۳ در مقایسه با بهار ۱۳۹۳ و تابستان ۱۳۹۲ به تفکیک استان نشان می‌دهد

جدول ۳- شاخص های عمده نیروی کار در تابستان ۱۳۹۳ در مقایسه با بهار ۱۳۹۳ و تابستان ۱۳۹۲ به تفکیک استان						
استان	تابستان ۱۳۹۳		بهار ۱۳۹۳		تابستان ۱۳۹۲	
	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری
کل کشور	۳۷.۲	۹.۵	۳۷.۱	۱۰.۷	۳۹.۱	۱۰.۴
آذربایجان شرقی	۴۲.۳	۶.۵	۴۲.۵	۱۰.۰	۴۲.۵	۹.۸
آذربایجان غربی	۴۰.۴	۷.۷	۴۰.۱	۸.۵	۴۳.۴	۶.۰
اردبیل	۴۳.۵	۱۱.۶	۴۴.۴	۹.۱	۴۳.۶	۱۱.۳
اصفهان	۴۰.۸	۱۳.۶	۴۰.۰	۱۲.۸	۳۹.۱	۹.۸
البرز	۳۶.۴	۱۲.۷	۳۶.۷	۱۲.۲	۳۸.۵	۱۱.۰
ایلام	۳۴.۹	۱۴.۰	۳۵.۶	۱۱.۰	۳۵.۴	۱۳.۴
بوشهر	۳۶.۴	۸.۹	۳۶.۶	۱۰.۱	۳۷.۵	۸.۸
تهران	۳۴.۶	۵.۱	۳۳.۹	۷.۲	۳۹.۱	۱۱.۱
چهارمحال و بختیاری	۳۷.۵	۱۴.۰	۳۷.۳	۱۶.۹	۳۷.۰	۹.۸
خراسان جنوبی	۳۵.۸	۷.۵	۳۶.۴	۸.۴	۴۰.۸	۶.۸
خراسان رضوی	۳۹.۲	۹.۲	۳۹.۷	۱۰.۰	۴۱.۹	۶.۶
خراسان شمالی	۳۹.۳	۱۶.۲	۳۸.۳	۱۳.۰	۴۲.۰	۱۱.۸
خوزستان	۳۳.۹	۸.۰	۳۴.۲	۹.۰	۳۸.۲	۱۴.۵
گلستان	۴۱.۵	۷.۸	۳۷.۸	۱۲.۱	۴۱.۸	۸.۱
سمنان	۴۰.۳	۹.۶	۴۱.۵	۱۷.۴	۳۸.۷	۷.۶
سیستان و بلوچستان	۲۸.۶	۱۰.۸	۲۹.۳	۱۲.۲	۲۸.۹	۱۴.۲
فارس	۳۶.۳	۱۱.۵	۳۶.۹	۱۴.۱	۳۸.۹	۱۴.۰
قزوین	۴۰.۳	۹.۷	۴۰.۱	۱۰.۱	۴۲.۰	۹.۸
قم	۳۳.۸	۱۰.۵	۳۳.۷	۱۰.۷	۳۵.۴	۷.۶
کردستان	۳۸.۶	۸.۷	۴۰.۰	۱۰.۴	۴۰.۲	۱۳.۴
کرمان	۳۲.۰	۶.۳	۳۴.۵	۷.۴	۳۴.۶	۷.۲
کرمانشاه	۳۹.۰	۱۳.۴	۳۷.۹	۱۴.۷	۳۷.۵	۱۰.۵
کهگیلویه و بویراحمد	۲۹.۷	۱۶.۰	۳۰.۵	۱۴.۷	۳۱.۰	۱۵.۶
گلستان	۳۶.۱	۱۰.۷	۳۶.۱	۱۳.۷	۴۰.۳	۶.۰
گیلان	۴۱.۶	۱۳.۴	۴۰.۹	۱۳.۶	۴۳.۰	۱۱.۸
لرستان	۳۶.۹	۱۳.۳	۳۲.۱	۲۰.۳	۳۴.۳	۱۴.۷
مازندران	۳۸.۴	۱۲.۴	۴۰.۲	۱۰.۴	۴۰.۵	۱۲.۷
مرکزی	۳۵.۹	۶.۲	۳۵.۲	۷.۲	۳۸.۳	۱۱.۴
هرمزگان	۳۴.۶	۱۰.۸	۳۴.۷	۱۳.۸	۳۴.۱	۷.۶
همدان	۳۹.۰	۶.۷	۳۸.۱	۸.۷	۳۹.۲	۶.۵
یزد	۳۷.۳	۹.۶	۳۶.۴	۷.۳	۳۷.۷	۶.۷

بازخوانی آخرین نتایج آمارگیری از نیروی کار که اواخر خردادماه امسال توسط مرکز آمار ایران منتشر شد نکات قابل تأملی را در خود دارد، از نرخ بیکاری ۱۴.۵ درصدی برای لرستان گرفته تا رتبه نخست اشتغال ناقص برای این استان که حکایت از ریسک بالای بازار کار این استان دارد.

● نرخ بیکاری ۱۴.۵ درصدی، خوب یا بد

در آخرین گزارش مرکز آمار ایران خوشبختانه برخلاف سال‌های گذشته لرستان در رتبه نخست بیکاری قرار ندارد، اما نرخ بیکاری ۱۴.۵ درصدی باوجود خبر خوشحال‌کننده جدا شدن لرستان از صدر جدول بیکاران پیام‌های دیگری نیز با خود دارد.

بگذارید کمی عقب‌تر برویم، به تابستان سال ۹۳ و زمانی که در ارتقای شگفتانگیز نرخ بیکاری در لرستان با هفت درصد کاهش به ۱۳.۳ درصد رسید، موضوعی که خیلی زود مسئولان لرستان را مشغول کرد تا این شادمانی تا بهار سال بعد ادامه داشته باشد.

بهار سال ۹۴ مرکز آمار ایران بازمی‌حاصل خبر خوشی برای لرستانی‌ها بود، خبری که حکایت از کاهش نرخ بیکاری در این استان به ۱۰.۷ درصد داشت تا استانی که سال‌ها عنوان قهرمانی بیکاری را یدک می‌کشید حالا به میانه‌های جدول بیکاری بیايد.

ورود لرستان به جرگه استان‌های وسط جدولی در زمینه نرخ بیکاری به‌رغم اینکه از سوی مسئولان به‌عنوان دستاوردی ویژه اعلام می‌شد اما همچنان نگرانی‌های مردم این استان را رفع نکرد تا بیکاری همچنان دغدغه نخست لرستانی‌ها باشد.

تا اینجا ماجرا روند کاهشی نرخ بیکاری در لرستان در نوع خود قابل توجه بود، اما گزارش اخیر مرکز آمار ایران

جدول ۳- برخی از شاخص‌های عمده نیروی کار را در بهار ۱۳۹۴ در مقایسه با بهار و زمستان ۱۳۹۳ به تفکیک استان نشان می‌دهد

جدول ۳- شاخص‌های عمده‌ی نیروی کار در بهار ۱۳۹۴ در مقایسه با بهار و زمستان ۱۳۹۳ به تفکیک استان						
بهار ۱۳۹۳		زمستان ۱۳۹۳		بهار ۱۳۹۴		استان
نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	
۳۷.۱	۱۰.۷	۳۷.۳	۱۱.۵	۳۸	۱۰.۸	کل کشور
۴۲.۵	۱۰.۰	۳۹.۶	۶.۳	۴۰.۲	۷.۷	آذربایجان شرقی
۴۰.۱	۸.۵	۳۶.۹	۱۳.۹	۴۰.۷	۱۰.۷	آذربایجان غربی
۴۴.۴	۹.۱	۴۲.۸	۱۲.۷	۴۳.۶	۱۰.۵	اردبیل
۴۰.۰	۱۲.۸	۳۹.۷	۱۱.۳	۴۱.۱	۱۳.۶	اسفهان
۳۶.۷	۱۲.۲	۳۶.۵	۱۲.۴	۳۷.۵	۱۵.۸	البرز
۳۵.۶	۱۱.۰	۳۶.۰	۱۰.۶	۳۷.۳	۱۲.۲	ایلام
۳۶.۶	۱۰.۱	۳۷.۸	۸.۹	۳۷.۳	۹.۶	بوشهر
۳۳.۹	۷.۲	۳۷.۶	۹.۰	۳۶.۲	۷.۴	تهران
۳۷.۳	۱۶.۹	۳۵.۹	۱۴.۸	۳۶.۰	۱۳.۸	چهارمحال و بختیاری
۳۶.۴	۸.۴	۳۳.۳	۷.۰	۳۵.۸	۹.۱	خراسان جنوبی
۳۹.۷	۱۰.۰	۳۷.۷	۱۵.۲	۴۰.۱	۱۴.۶	خراسان رضوی
۳۸.۳	۱۳.۰	۳۸.۲	۱۴.۲	۴۱.۹	۹.۵	خراسان شمالی
۳۴.۲	۹.۰	۳۸.۵	۱۲.۴	۳۷.۷	۱۲.۰	خوزستان
۳۷.۸	۱۲.۱	۳۵.۴	۱۱.۰	۳۸.۵	۸.۵	زنجان
۴۱.۵	۱۷.۴	۴۰.۲	۱۰.۲	۳۹.۷	۱۰.۷	سمنان
۲۹.۳	۱۲.۲	۲۹.۲	۹.۳	۲۹.۷	۱۲.۵	سیستان و بلوچستان
۳۶.۹	۱۴.۱	۳۷.۴	۱۳.۷	۳۷.۷	۱۲.۶	فارس
۴۰.۱	۱۰.۱	۴۱.۱	۱۳.۵	۴۰.۳	۱۱.۹	قزوین
۳۳.۷	۱۰.۷	۳۴.۱	۷.۸	۳۲.۶	۹.۹	قم
۴۰.۰	۱۰.۴	۴۰.۸	۱۶.۰	۴۰.۷	۹.۸	کردستان
۳۴.۵	۷.۴	۳۳.۹	۵.۶	۳۲.۱	۵.۹	کرمان
۳۷.۹	۱۴.۷	۳۸.۳	۱۹.۳	۳۹.۶	۱۳.۷	کرمانشاه
۳۰.۵	۱۴.۷	۳۱.۴	۱۴.۷	۳۳.۲	۱۶.۰	کهگیلویه و بویراحمد
۳۶.۱	۱۳.۷	۳۴.۰	۱۳.۰	۳۸.۸	۱۲.۷	گلستان
۴۰.۹	۱۳.۶	۳۷.۱	۱۳.۶	۴۲.۰	۱۰.۰	گیلان
۳۲.۱	۲۰.۳	۳۲.۰	۱۱.۵	۳۵.۶	۱۰.۷	لرستان
۴۰.۲	۱۰.۴	۳۹.۸	۱۴.۲	۴۲.۱	۱۰.۰	مازندران
۳۵.۲	۷.۲	۳۵.۰	۹.۱	۳۶.۶	۱۰.۳	مرکزی
۳۴.۷	۱۳.۸	۳۸.۰	۹.۲	۳۶.۱	۱۵.۶	هرمزگان
۳۸.۱	۸.۷	۳۶.۴	۹.۲	۳۷.۷	۶.۷	همدان
۳۶.۴	۷.۳	۳۵.۴	۷.۶	۳۸.۲	۷.۹	یزد

در زمستان ۹۴ حکایت از نرخ بیکاری ۱۴.۵ درصدی برای لرستان دارد؛ شاید لرستان با این نرخ بیکاری همچنان تا صدر جدول بیکاران فاصله داشته باشد ولی مقایسه این رقم با نرخ بیکاری ۱۱.۵ درصدی زمستان ۹۳ و ۱۰.۷ درصدی بهار ۹۴ به‌نوعی رشد بیکاری در این استان را نشان می‌دهد.

رتبه نخست اشتغال ناقص؛ حباب کاهش بیکاری می‌ترکد؟

ماجرای آنجا عمیق‌تر می‌شود که نام لرستان در صدر لیست استان‌های با نرخ اشتغال ناقص قرار دارد، اما اشتغال ناقص یعنی چه؟

افراد دارای اشتغال ناقص شامل تمام شاغلانی است که در هفته مرجع، حاضر در سرکار یا غیب موقت از محل کار بوده و به دلایل اقتصادی نظیر رکود کاری، پیدا نکردن کار با ساعت کار بیش‌تر، قرار داشتن در فصل غیر کاری و کمتر از ۲۴ ساعت کار کرده، خواهان و آماده برای انجام کار اضافی در هفته مرجع بوده‌اند.

اشتغال ناقص چگونه محاسبه می‌شود؟ سهم اشتغال ناقص عبارت است از نسبت جمعیت دارای اشتغال ناقص به جمعیت شاغل، ضربدر ۱۰۰.

به زبان ساده اشتغال ناقص نشان‌دهنده ریسک بالای بازار کار و احتمال افزایش نرخ بیکاری ناگهانی به دنبال از دست رفتن اشتغال است، موضوعی که در لرستان وضعیت آن نسبت به دیگر استان‌ها بحرانی‌تر گزارش شده است.

مطابق گزارش مرکز آمار ایران هم‌اکنون شرایط به‌گونه‌ای است که احتمال ریزش ناگهانی اشتغال در ۸ استان کشور به‌مراتب نسبت به سایر مناطق محتمل‌تر است به‌طوری‌که در استان لرستان که در

مضاعف کرده که آیا روند کاهشی نرخ بیکاری در لرستان طی دو سال اخیر به‌مانند حباب بوده که امکان ترکیدن آن وجود دارد؟

این وضعیت نشان می‌دهد که تلاش برای تثبیت اشتغال ایجادشده در لرستان ضروری بوده و گزینه نگرانی در زمینه از دست رفتن بازار کار ایجاد شده و افزایش نرخ بیکاری وجود دارد، موضوعی که وزارت کار نیز به آن واکنش نشان داده تا دولت مهم‌ترین برنامه امسال خود در بخش اشتغال را تثبیت و حفظ موقعیت‌های شغلی فعلی قرار دهد.

صدر این استان‌ها قرار گرفته یک‌پنجم کل بازار کار (۲۱.۷ درصد) در خطر ریزش و نابودی قرار دارد.

کارشناسان طبق تعریف اشتغال ناقص که می‌گوید نوعی از اشتغال است که فرد امکان فعالیت به میزان ۴۴ ساعت در هفته (میزان استاندارد) را ندارد و به دلیل شرایط بنگاه و بازار و ... این نوع اشتغال با درآمد کامل همراه نیست و شاغلان امکان تأمین مخارج خود را در اشتغال ناقص نخواهند داشت.

قرارگیری لرستان در صدر استان‌های با اشتغال ناقص نگرانی‌ها را در این زمینه

۱-۱۰- شاخص‌های عمده‌ی نیروی کار در جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر به تفکیک استان

استان	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نسبت اشتغال	سهم اشتغال در بخش			سهم اشتغال ناقص زمانی
				کشاورزی	صنعت	خدمات	
کل کشور	۴۱/۲	۱۱/۸	۳۶/۴	۱۶/۱	۳۲/۴	۵۱/۵	۱۱/۱
آذربایجان شرقی	۴۰/۷	۸/۱	۳۷/۴	۱۷/۲	۳۹/۶	۴۳/۲	۸/۱
آذربایجان غربی	۴۰/۲	۱۲/۵	۳۵/۲	۳۰/۸	۲۱/۹	۴۷/۴	۷/۶
اردبیل	۴۸/۴	۱۶/۷	۴۰/۳	۳۴/۰	۲۶/۲	۳۹/۷	۱۳/۰
اصفهان	۴۲/۶	۱۵/۰	۳۶/۲	۱۰/۸	۴۳/۲	۴۶/۰	۱۶/۵
البرز	۴۰/۲	۹/۹	۳۶/۲	۲/۹	۴۳/۵	۵۳/۶	۴/۷
ایلام	۴۰/۴	۱۰/۱	۳۶/۴	۲۴/۱	۲۷/۱	۴۸/۸	۱۵/۴
بوشهر	۴۱/۶	۹/۰	۳۷/۸	۱۵/۵	۲۳/۳	۶۱/۲	۳/۴
تهران	۴۰/۶	۸/۳	۳۷/۳	۰/۸	۳۴/۰	۶۵/۲	۴/۸
چهارمحال و بختیاری	۳۷/۹	۱۹/۱	۳۰/۷	۱۳/۰	۳۹/۱	۴۷/۹	۱۲/۹
خراسان جنوبی	۳۹/۵	۹/۸	۳۵/۷	۳۱/۷	۲۸/۸	۳۹/۵	۱۲/۸
خراسان رضوی	۴۱/۹	۱۴/۰	۳۶/۰	۲۰/۲	۳۱/۲	۴۸/۶	۱۹/۱
خراسان شمالی	۴۴/۸	۱۲/۶	۳۹/۲	۳۹/۲	۲۴/۴	۳۶/۳	۲۰/۶
خوزستان	۴۱/۹	۱۰/۵	۳۷/۵	۱۸/۶	۳۰/۱	۵۱/۳	۷/۳
زنجان	۴۱/۰	۹/۲	۳۷/۲	۳۰/۳	۲۳/۲	۳۶/۶	۹/۰
سمنان	۳۹/۳	۷/۴	۳۶/۴	۱۳/۴	۳۵/۰	۵۱/۶	۶/۵
سیستان و بلوچستان	۳۵/۲	۱۰/۸	۳۱/۴	۱۸/۶	۲۹/۲	۵۲/۲	۹/۶
قزوین	۴۱/۴	۱۲/۹	۳۶/۰	۲۰/۰	۲۸/۵	۵۱/۵	۱۵/۸
قزوین	۴۳/۰	۱۱/۹	۳۷/۹	۱۷/۳	۳۵/۱	۴۷/۶	۱۳/۳
قم	۳۹/۲	۱۱/۱	۳۴/۹	۳/۱	۴۱/۶	۵۵/۱	۱۲/۰
کردستان	۴۵/۴	۲۱/۲	۳۵/۸	۲۳/۴	۲۱/۷	۵۴/۹	۱۰/۰
کرمان	۳۹/۰	۹/۴	۳۵/۴	۳۴/۵	۲۷/۰	۳۸/۵	۱۳/۵
کرمانشاه	۴۲/۳	۲۳/۱	۳۳/۶	۲۳/۶	۱۹/۷	۵۶/۷	۱۵/۲
کهگیلویه و بویراحمد	۴۱/۹	۲۲/۹	۳۲/۳	۱۸/۰	۲۷/۲	۵۴/۷	۱۴/۷
گلستان	۴۱/۷	۱۴/۹	۳۵/۵	۲۳/۷	۲۷/۶	۴۸/۷	۲۰/۷
گیلان	۴۱/۶	۹/۶	۳۷/۶	۱۹/۶	۲۸/۹	۵۱/۳	۱۳/۲
لرستان	۳۸/۳	۱۴/۵	۳۲/۷	۲۱/۸	۳۴/۴	۴۳/۸	۲۱/۷
مازندران	۴۳/۹	۱۱/۰	۳۹/۰	۱۷/۴	۲۹/۳	۵۳/۳	۱۲/۰
مرکزی	۳۸/۰	۹/۰	۳۴/۵	۱۷/۷	۴۲/۸	۳۹/۶	۹/۵
هرمزگان	۴۵/۰	۱۱/۱	۴۰/۰	۲۰/۲	۳۳/۰	۴۶/۸	۵/۵
همدان	۳۸/۲	۱۰/۷	۳۴/۲	۲۰/۰	۲۹/۶	۵۰/۵	۱۲/۵
یزد	۴۵/۷	۱۲/۳	۴۰/۱	۸/۱	۴۸/۵	۴۳/۴	۷/۷

● کاهش بیکاری اقدام ویژه

می طلبد

نوسان نرخ بیکاری و اشتغال در لرستان در حالی است که محمد بیرانوندی نماینده مردم خرم‌آباد و دوره چگنی در آخرین اظهارنظر خود رونق اقتصادی و تلاش برای رفع معضل بیکاری را مهم‌ترین موضوع نشست‌های مشترک دولت و مجلس اعلام کرد.

وی در این رابطه گفته است: با توجه به نرخ بالای بیکاری در لرستان باید اقدامات ویژه‌ای برای رفع این معضل انجام شود.

بیرانوندی بایان اینکه درد بیکاری جوانان لرستانی درواقع یک نوع بحران است، افزود: بیکاری در استان از حد معمول گذشته لذا باید از آن به‌عنوان بحران یادکرد و نسخه‌ای ویژه برای آن پیچید. نماینده مردم خرم‌آباد و دوره چگنی در مجلس شورای اسلامی بیان داشت: مشکلاتی که بیکاری برای استان ایجاد کرده از بحران‌هایی همچون جنگ، سیل و زلزله کمتر نیست لذا برای برون‌رفت از این بحران باید توسط مدیران استان به‌عنوان فرماندهان بحران برنامه ویژه‌ای اتخاذ کرد.

نماینده مردم کوهدشت و رومشکان در مجلس شورای اسلامی نیز به معضل بیکاری در دو شهرستان کوهدشت و رومشکان اشاره کرده و گفته است: نرخ بیکاری در استان لرستان بالا است و این در حالی است که این معضل در شهرستان‌های کوهدشت و رومشکان مضاعف‌تر است.

الهی‌ار ملکشاهی یادآور شد: نرخ بیکاری در این دو شهرستان ۴۲ درصد است.

شاخص‌های عمده‌ی نیروی کار به تفکیک استان
در صورتی که نرخ مشارکت اقتصادی بین استان‌های کشور
درصد در حوزه‌های مختلف، جدول ۱۰-۱۰ را ببینید.

بلوچستان را ۳۰/۴ درصد پایین‌ترین نرخ مشارکت اقتصادی را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که نرخ مشارکت اقتصادی در کل کشور ۴۱/۲ درصد و در استان کوهدشت ۴۵/۴ درصد است.

نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر در کل کشور ۱۱/۸ درصد و در استان کوهدشت ۲۱/۲ درصد است. این در حالی است که نرخ بیکاری در استان کوهدشت ۲۱/۲ درصد است. این در حالی است که نرخ بیکاری در استان کوهدشت ۲۱/۲ درصد است.

مقایسه سهم اشتغال ناقص در بین استان‌ها نشان می‌دهد، استان لرستان با ۲۱/۷ درصد بالاترین سهم اشتغال ناقص جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر را به خود اختصاص داده است. این رقم در استان بوشهر با ۳/۴ درصد، کمتر از استان‌های دیگر است. این شاخص برای کل کشور ۱۱/۱ درصد بوده است (جدول ۱۰-۹).

مقایسه سهم اشتغال ناقص در بین استان‌ها نشان می‌دهد، استان لرستان با ۲۱/۷ درصد بالاترین سهم اشتغال ناقص جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر را به خود اختصاص داده است. این رقم در استان بوشهر با ۳/۴ درصد، کمتر از استان‌های دیگر است. این شاخص برای کل کشور ۱۱/۱ درصد بوده است (جدول ۱۰-۹).

● وعده یک سال استثنایی

اما اظهارات نمایندگان لرستان در مجلس شورای اسلامی در حالی است که مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی لرستان وعده کرده است که امسال، سالی استثنایی برای اشتغال لرستان باشد.

علی آشتاب گفته است: مطابق سند اشتغال استان قرار است در سال ۹۵ حدود ۲۵ هزار شغل در استان ایجاد شود.

به‌هرروی باید منتظر ماند و دید که آیا ۲۵ هزار شغل وعده داده‌شده توسط مسئولان لرستان محقق می‌شود یا تلاش متولیان برای تثبیت شغل‌های ایجادشده نیز بی‌نتیجه خواهد بود.

هزار «سنگ» پیش پای یک صنعت لنگ؛ مصوبه‌ای که ۳ دولت دید و اجرانشد

فاطمه حسینی

قطب صنعت سنگ ایران حال و روز چندان خوشی ندارد؛ سنگ‌های بی‌شماری که پیش پای لنگ این صنعت، هر روز سبز می‌شود موجب فرصت سوزی میلیاردری شده است تا ماجرای «سنگ مفت، صادرات مفت» رقم بخورد.

نام صنعت سنگ ایران و بازار برخی سنگ‌های ساختمانی در جهان بانام استان لرستان پیوند خورده است به‌طوری‌که این استان با معادن غنی خود ۲۷ درصد تولیدات این صنعت را در ایران و سه درصد تولیدات صنعت سنگ دنیا را در اختیار دارد.

● پای لنگ صنعت سنگ

وقتی حرف از صنعت سنگ به میان می‌آید به‌طور قطع هر کار بلد در این حوزه لرستان را به‌عنوان دارنده یکی از عظیم‌ترین ذخایر سنگ دنیا معرفی خواهد کرد، استانی که سه درصد سنگ جهان را در خود جای داده ولی همچنان این نام پرآوازه برای سفره لرستان نان و آب نشده است.

لرستان با گنجینه‌ای که از سنگ‌های ساختمانی و به‌خصوص سنگ‌های تزئینی و نما در اختیار دارد، در زمینه سرمایه‌گذاری به منظور فرآوری انواع سنگ‌های تزئینی، ساختمانی و مواد کانی غیرفلزی استانی مستعد است.

بیشتر معادن استان لرستان به سنگ‌های نما و تزئینی اختصاص دارد به‌طوری‌که با داشتن حدود یک‌چهارم ذخایر سنگ‌های تزئینی کشور حائز رتبه اول در این زمینه است و از انواع معادن این استان می‌توان به سنگ گچ، سنگ‌آهک، سنگ چینی، فرو سیلیس، فلدسپات، تالک، نمک و سنگ لاشه پالون اشاره کرد.

این صنعت اشتغال‌زا از مصائب زیادی رنج می‌برد به‌طوری‌که بی‌توجهی به ارتقای این صنعت، به‌روزرسانی تجهیزات و امکانات مورد استفاده در این بخش، استفاده از حداکثر توان واحدهای سنگبری فعال، آلودگی زیست‌محیطی و ضایعات بالای صنعت سنگ، غفلت از فرآوری سنگ لرستان و خام‌فروشی و ده‌ها مشکل دیگر موجب شده که صنعت سنگ این استان همچنان روی پاشنه بی‌تدبیری بچرخد.

● ماجرای خام‌فروشی در قطب سنگ ایران

معضل خام‌فروشی درجایی که سه درصد سنگ دنیا را در اختیار دارد موجب شده تا نزدیک به ۶۰ درصد سنگ لرستان باقیمت پایین و به‌صورت خام صادر و ارزش‌افزوده این صنعت نصیب غیربومی‌ها و خارجی‌ها شود.

صادرات خام سنگ استان که مطابق برخی آمارها ۶۰ درصد استخراج سنگ استان را شامل می‌شود موجب شده که بارها مسئولان از این وضعیت انتقاد کرده و بگویند که عواید حاصل از فرآوری و عرضه سنگ لرستان به جیب دیگر استان‌ها می‌رود.

ضرر و زیان‌های ناشی از این معضل را می‌توان آنجا به‌صورت محسوس مشاهده کرد که نایب‌رئیس و دبیر کانون سنگ ایران می‌گویند: در صورت عدم خام‌فروشی سنگ، این صنعت می‌تواند بیش از ۵ برابر سنگ کوپ برای لرستان ارزش‌افزوده داشته باشد.

● باتکلیفی مصوبه‌ای در ۳ دولت

و اما اجرا نشدن مصوبه پایانه‌های صادراتی سنگ در قطب سنگ ایران و جهان حکایت صنعتی است که گویا

دار و واحدهای سنگبری ایجاد مشکل کرده است. وی تصریح می‌کند: برای اینکه بتوانیم هزینه‌های ناشی از فعالیت معادن را کاهش دهیم و ضایعات را به کالا و ارزش‌افزوده تبدیل کنیم باید به‌طور حتم صنایع مرتبط با فرآوری و بازیافت ضایعات سنگ را در استان‌های مستعد مستقر کنیم.

● سنگ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده پیش پای صنعت سنگ

رئیس هیئت‌مدیره کانون سنگ ایران و عضو کمیسیون صنایع و معادن اتاق بازرگانی ایران ادامه می‌دهد: ایجاد این صنایع موجب می‌شود که بتوانیم هم از معادن و هم واحدهای فرآوری ضایعات سنگ را به کالایی که قابلیت فروش و تولید نقدینگی داشته باشد تبدیل کنیم.

و اما مشکلات مالیاتی را باید به سرجمع مشکلات صنعت سنگ لرستان اضافه کرد تا در آخرین اظهارنظر علی‌آشتاب مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی لرستان در سخنانی با اشاره به اینکه قانون ارزش‌افزوده به صنعت سنگ استان آسیب وارد کرده است بگوید: حتی می‌توان گفت این قانون در برخی موارد باعث تعطیلی ۱۰۰ درصدی صنعت سنگ شده است.

وی گفته بود: لازم است در خصوص قوانین مالیات بر ارزش‌افزوده در حوزه سنگ آسیب‌شناسی صورت گیرد. نان ۲۵ هزار نفر آجر شد!

از سوی دیگر متأسفانه از آنجایی که پروژه‌های عمرانی کشور با کمبود منابع جدی طی چند سال گذشته مواجه بوده و درواقع بخش ساختمان و عمرانی دچار رکود شده است شاهد از رونق افتادن صنایع مرتبط با ساختمان ازجمله صنعت سنگ هستیم.

رکود شدید حاکم بر این صنعت طی دو سال گذشته موجب شده ۲۵ هزار نفر تعدیل نیرو داشته باشیم و در حال حاضر میزان تولیدات صنعت سنگ زیر ۳۰ درصد ظرفیت اسمی واحدهای فعال در این بخش برسد. همچنین رفع مشکلات بازار سازی، بازاریابی و فروش از اختیار واحدهای سنگبری خارج بوده و نبود منابع مالی

کسی سنگ آن را به سینه نمی‌زند تا به‌رغم اشتغال‌زایی و پول‌ساز بودن، این صنعت همچنان اندر خم وعده‌ها بماند.

ایجاد پایانه‌های صادراتی سنگ در لرستان از مصوبات سفرهای هیئت دولت به استان است، مصوبه‌ای که قرار بود با اجرایی شدن پای سنگ لرستان را بیش از گذشته به بازارهای جهانی باز کند.

از زمان تصویب این مصوبه بیش از ۹ سال می‌گذرد ولی همچنان توپ اجرایی کردن آن میان دو بخش دولتی و خصوصی پاس‌کاری می‌شود تا نتیجه این پاس‌کاری «گل‌زدن» به دروازه خودی و حاصل آن فرصت‌سوزی دیگری باشد و این وضعیت باتکلیفی مصوبات دولت‌های نهم و دهم تا دولت یازدهم نیز ادامه پیدا کرده است.

● ماجرای اشتغال سنگ‌های میلیاردری

همچنین در حالی صنعت سنگ با چالش‌های زیادی دست در گریبان است که به گفته رئیس هیئت‌مدیره کانون سنگ ایران ۴۰ درصد تولیدات این صنعت در قالب ضایعات دور انداخته می‌شود تا به معضلی زیست‌محیطی تبدیل شود.

قیاثوند ادامه می‌دهد: بازیافت ضایعات معدنی موضوعی است که شش سال پیش موردبررسی قرار گرفته و در این زمینه تدابیری نیز اندیشیده شده است.

وی با یادآوری اینکه در معادن سنگ ما بیش از ۴۰ درصد سنگ استخراج‌شده دور ریخته می‌شود ادامه داد: متأسفانه این ۴۰ درصد رقم بالایی است که تبدیل به مزیت و کالا نمی‌شود.

رئیس هیئت‌مدیره کانون سنگ ایران و عضو کمیسیون صنایع و معادن اتاق بازرگانی ایران یادآور شد: از سوی دیگر دور ریخته شدن این میزان سنگ برای محیط‌زیست نیز تبدیل به یک بحران جدی شده است. قیاثوند با اشاره به شکایات و گلایه‌های متعدد محیط‌زیست از آلودگی ناشی از دورریز لجن سنگبری‌ها بیان می‌کند: نبود جای مناسب برای دورریز این ضایعات از یک‌سو برای محیط‌زیست و از سوی دیگر برای معدن

سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان را در حوزه صنعت سنگ استان تکمیل زنجیره ارزش در این حوزه عنوان کرد و گفت: این اقدام موجب افزایش ارزش افزوده می شود.

وی همچنین به بررسی مشکلات واحدهای تولید سنگ استان در قالب برنامه های اقتصاد مقاومتی اشاره کرد و گفت: در این راستا مدیریت ارشد لرستان نیز پیگیری های مطلوبی در ستاد اقتصاد مقاومتی کشور در دستور کار خود قرار داده است.

سرپرست امور معدنی و اکتشافات سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان از تهیه برنامه منسجم در حوزه سنگ استان خبر داد و گفت: با توجه به ظرفیت های موجود در استان به طور حتم مشکلات حوزه سنگ استان در کوتاه ترین مدت رفع خواهند شد.

● پیگیری برای راه اندازی پایانه صادراتی سنگ

حیدری در ادامه سخنان خود به موضوع ایجاد پایانه صادراتی سنگ لرستان اشاره کرد و گفت: ایجاد این پایانه یکی از ضرورت ها برای استان است.

وی بایان اینکه برای ایجاد این پایانه اقداماتی از سوی معاونت بازرگانی و همچنین معاونت صنایع معدنی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در دستور کار قرار گرفته است تصریح کرد: فضای اولیه برای ایجاد این پایانه سنگ در استان پیش بینی شده است.

سرپرست امور معدنی و اکتشافات سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان بایان اینکه محصولات و همچنین بازارهای هدف برای صادرات سنگ لرستان در قالب فعالیت پایانه صادراتی سنگ لرستان شناسایی کرده ایم گفت: همچنین بانک اطلاعاتی شرکت های داخلی و خارجی در این حوزه را احصا و تهیه کرده ایم.

حیدری بایان اینکه هم اکنون پایانه صادراتی سنگ لرستان به شکل غیررسمی فعالیت خود را در محل شهرک صنعتی شماره یک خرم آباد آغاز کرده است گفت: به زودی این پایانه در یک مناسبه خاص در استان به شکل رسمی آغاز به کار خواهد کرد.

● یک صنعت و هزار سنگ

به هر روی به نظر می رسد اگر برنامه های متولیان در حوزه سنگ هرچه سریع تر عملیاتی نشود باید شاهد شرایط نگران کننده در این صنعت باشیم، موضوعی که رئیس هیئت مدیره کانون سنگ و عضو کمیسیون صنایع و معادن اتاق بازرگانی ایران از آن این گونه یاد می کند: ادامه این روند، فعالیت صنعت سنگ را تا پایان سال جاری متوقف خواهد کرد.

بنابراین گزارش میزان تولید ایران در حوزه سنگ به کمتر از نصف رسیده و متأسفانه این روند همچنان ادامه دارد. مشکلات مالیاتی، زیرساختی، تأمین نیرو، تکنولوژی، نبود سرمایه در گردش، کارگری، قانون کار، فرهنگی و سوء مدیریت ها در جهت دهی های صنعت سنگ، بی توجهی به صادرات، نبود پایانه های صادراتی برای انجام کار تخصصی در بازارهای جهانی و ... از جمله مشکلات صنعت سنگ کشور است.

علیرغم اینکه ایران دومین تولید کننده سنگ دنیا است ولی در آمار جهانی جایگاه قابل قبولی در صادرات سنگ ندارد و تنها با تکنولوژی و سرمایه در گردش مشکلات واحدهای سنگبری حل نخواهد شد و تا زمانی که مانتوانیم بازارهای جدید داخل و خارج را پای کار بیاوریم به طور حتم نخواهیم توانست شرایط خوبی را در صنعت سنگ کشور ایجاد و اعمال کنیم.

استان در دستور کار خود قرار داده است.

وی به بحث خام فروشی در حوزه صنعت سنگ لرستان اشاره کرد و گفت: متأسفانه هم اکنون سنگ لرستان به صورت خام از استان خارج می شود و در این راستا سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان اقداماتی را برای جلوگیری از این امر در دستور کار خود قرار داده است. وی بایان اینکه ما در این راستا ساماندهی معادن سطح استان را در دستور کار خود قرار داده ایم گفت: همچنین موضوع برخورد با برداشت های غیرمجاز در استان را با ایجاد ایستگاه های بازرسی در استان آغاز کرده ایم.

سرپرست امور معدنی و اکتشافات سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان در ادامه سخنان خود بایان اینکه ما برای جلوگیری از خام فروشی سنگ استان از شورای توسعه و برنامه ریزی لرستان مصوبه ای را گرفته ایم گفت: در قالب این مصوبه مقرر شده که پیمانکاران پروژه های عمرانی استان برای اجرای پروژه های خود از سنگ تولیدی استان استفاده کنند.

● رایزنی با کشورهای همسایه برای صادرات سنگ لرستان

حیدری با تأکید بر اینکه همچنین شهرداری های استان در قالب همین مصوبه موظف شده اند که برای اجرای پروژه های شهری استان از صنایع سنگی استان استفاده کنند گفت: همچنین یکی دیگر از اقدامات صورت گرفته از سوی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان ایجاد «کنسرسیوم» برای صادرات سنگ به کشورهای هم جوار است.

وی با اشاره به رایزنی های صورت گرفته از طریق سفارت ایران در کشورهای هم جوار مانند عراق، سوریه و افغانستان برای صادرات سنگ لرستان بیان داشت: به طور مثال آخرین محموله سنگی که از لرستان صادر شد حدود ۲۰ هزار مترمربع برای ساخت و بازسازی حرمین شریفین در کشور عراق بود.

سرپرست امور معدنی و اکتشافات سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان یکی دیگر از اقدامات در دستور کار این سازمان را سرمایه گذاری برای تولید سنگ مصنوعی از ضایعات سنگ استان عنوان کرد و گفت: در این راستا به یک سرمایه گذار در استان مجوزهای لازم را برای فعالیت در این حوزه داده ایم.

● برنامه منسجمی برای صنعت سنگ لرستان تهیه کرده ایم

حیدری علاوه بر ایجاد صنایع تبدیلی اقدام دیگر

و علوم کافی در حوزه بازرگانی، ضعف در زمینه بازاریابی واحدها و بازاریابی در خارج کشور از دیگر مشکلات در این بخش محسوب می شود.

ایران دومین کشور مصرف کننده سنگ بوده و این در حالی است که با توجه به این ظرفیت داخلی نگاه واحدهای تولید سنگ به بازارهای خارجی ضعیف است و باید موضوع رونق ساخت و ساز برای بهبود فعالیت صنعت سنگ در کشور در دستور کار قرار گیرد و از سوی دیگر ایجاد واحدهای آموزشی و تحقیق و توسعه برای ارتقای تولیدات در این بخش ضروری است.

● وعده هایی برای صنعت سنگ

و اما با توجه به مشکلات یاد شده این روزها وعده های امیدوار کننده ای از ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی برای صنعت سنگ لرستان و ایران به گوش می رسد، وعده هایی که اگر عملیاتی شود می توان شاهد رونق این بخش در کشور باشیم.

محسن قیائوند از این وعده های امیدوار کننده به صنعت سنگ لرستان می گوید و با اشاره به پیگیری های صورت گرفته برای رفع مشکلات صنعت سنگ ادامه می دهد: در این راستا جلسه ای با مدیریت ارشد لرستان برگزار و مقرر شد که مشکلات صنعت سنگ کشور و همچنین استان لرستان در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در سطح ملی مورد رسیدگی قرار گیرند.

وی بایان اینکه مشکلات مالیاتی، تأمین سرمایه در گردش و از همه مهم تر عدم ایجاد پایانه صادراتی سنگ از جمله موانع و مشکلات این حوزه محسوب می شوند عنوان می کند: در این راستا مقرر شده که جلسه توجیهی در این زمینه در دفتر معاون اول رئیس جمهور برگزار شود.

رئیس هیئت مدیره کانون سنگ ایران و عضو کمیسیون صنایع و معادن اتاق بازرگانی ایران تصریح می کند: مدیریت ارشد لرستان قول مساعد داده که برای رفع مشکلات صنعت سنگ لرستان و همچنین کشور نهایت تلاش خود را کرده و اقدامات و پیگیری های لازم را در این زمینه داشته باشد.

● سنگ لرستان به صورت خام از استان خارج می شود

ظهر حیدری سرپرست امور معدنی و اکتشافات سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان می گوید: این سازمان اقدامات اساسی در راستای رفع مشکلات حوزه سنگ

وعده‌هایی که جای قطار «سوت» می‌کشند / مسیر آهنی حل مشکلات

راه آهن غرب یکی از پروژه‌های مهم و تاثیر گذار در توسعه اقتصادی منطقه است که با گذشت سال‌ها از آغاز انجام مطالعات و عملیات اجرایی به دلیل تخصیص نیاقتن اعتبار به سرانجام نرسیده است.

مسلم معین

پروژه راه‌آهن غرب کشور یکی از پروژه‌هایی است که با گذشت سال‌ها از آغاز به کار همچنان به‌آرامی در حال پیشروی است.

مطالعات این پروژه در سال ۶۹ آغاز شد و پس از ۱۱ سال مطالعه، عملیات اجرایی آن در سال ۸۰ کلید خورد و اینک با گذشت ۱۵ سال از آغاز عملیات اجرایی و ۲۶ سال از آغاز مطالعات در انتظار دریافت اعتبار روزگار می‌گذراند.

این پروژه در مسیر ملایر به کرمانشاه هم‌اکنون از پیشرفت خوبی برخوردار است، اما در مسیر کرمانشاه به خسروی با مشکلاتی در قرارداد روبه‌رو بود و همین موضوع باعث توقف پروژه در این مسیر شد.

راه‌آهن غرب که قرار است یک کریدور و نقطه اتصال شرق کشور به غرب و پس از آن مرز خسروی و مسیر زائران عتبات عالیات باشد در سال گذشته هیچ اعتباری دریافت نکرد تا وعده‌و وعیدها برای بهره‌برداری از آن همچنان ادامه داشته باشد.

به گزارش مهر، راه‌آهن به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های مهم در توسعه اقتصادی نقش مهمی در توسعه استانی مانند کرمانشاه که با معضل بیکاری دست‌به‌گریبان است خواهد داشت و شایسته است که دولتمردان توجه ویژه‌ای برای تکمیل این پروژه داشته باشند تا شنیدن صدای سوت قطار در این استان محروم بیش از این به تأخیر نیفتد.

ظرفیت بالای حمل‌ونقل مسافر و بار، حمل‌ونقل ارزان، ایجاد امکان ارتباط سهل‌الوصول تر با مرکز کشور و ایجاد مسیر ارتباطی ارزان با کشور عراق از مزایایی است که در نتیجه ایجاد خطوط ریلی و راه‌آهن غرب نصیب شبکه حمل‌ونقلی و استفاده‌کنندگان از آن می‌شود که

که برخی از آن‌ها سه سال رویش کار شده، برخی از آن‌ها مصوبه است و برخی نیز طی دو سه سال است که همه مقدمات آن فراهم شده که البته آن‌ها نیز اعتباری نبوده و تسهیلات است که از منابع صندوق توسعه ملی و بانک‌ها تأمین اعتبار خواهد شد، بنابراین قرار نیست اصلاً پروژه جدیدی که در سفر هیئت دولت به آن اعتبارات تعلق گیرد تعریف شود.

وی گفت: آن‌گونه که به ما گفته شده و در جریان قرار گرفتیم، در سفر دولت قرار نیست مصوبه پروژه‌های جدیدی داشته باشیم و قرار است تخصیص‌ها به‌صورت ۱۰۰ درصدی باشد و آنچه در همه جلسات وعده شده این است که راه‌آهن تهران - کرمانشاه امسال به بهره‌برداری برسد و طی نقل‌قول‌ها یا در هفته دولت یا ۲۲ بهمن افتتاح می‌شود.

نماینده مردم کرمانشاه افزود: قول نهایی‌ای که به ما داده شده این است که راه‌آهن تهران - کرمانشاه در سال ۹۵ به بهره‌برداری برسد و بودجه مناسبی هم برای ادامه آن از کرمانشاه به قصر شیرین بدهند تا پس از یکی دو سال خوابیدن پروژه، عملیات آن نیز آغاز شود.

وی ادامه داد: در خصوص سایر موارد نیز قرار است برخی سرمایه‌گذاری‌ها توسط نهادهای انقلابی، نهادهای عمومی و ... صورت گیرد و برای استان کرمانشاه قرار است بیشتر روی تخصیص‌ها اقدام شود و تخصیص‌ها به‌صورت ۱۰۰ درصدی صورت گیرد.

مصری تصریح کرد: البته تاکنون جمع‌بندی نهایی در خصوص اینکه اعتبارات سفر به چه بخش‌های تخصیص داده می‌شود و چه چیزی برای دولت به تصمیم می‌رسد اما امیدواریم سفر دولت، سفر بابرکتی برای استان کرمانشاه باشد.

● راه‌آهن غرب جزو ۵ خواسته اصلی کرمانشاهیان در سفر رئیس‌جمهور است
استاندار کرمانشاه نیز در سخنانی راه‌آهن غرب را به‌عنوان یکی از ۵ خواسته اصلی مردم کرمانشاه در سفر هیئت دولت عنوان کرد.

اسدالله رازانی افزود: رفع معضل بیکاری، ارتقای منطقه ویژه قصر شیرین به منطقه آزاد تجاری، راه‌آهن غرب و راه‌ها، سامانه سردسیری و طرح کریدور گردشگری طاق‌بستان - بیستون ۵ مطالبه و پروژه‌های هستند که برای این سفر احصا شده‌اند.

وی تأکید کرد: از آنجایی که سفرهای این دولت با دولت‌های گذشته تفاوت‌هایی دارد و رئیس‌جمهور نمی‌خواهند لیستی به لیست‌های طولانی پروژه‌های نیمه‌تمام استان و کشور بیفزایند، لذا در بحث موافقت با پروژه‌های جدید به دنبال آن هستند که تنها با چند پروژه تأثیرگذار موافقت کنند.

رازانی بایان اینکه راه‌آهن غرب تا کرمانشاه مشکلی ندارد، افزود: این پروژه از کرمانشاه تا خسروی همچنان نیاز به پیگیری و تأکید دولت دارد.

استاندار کرمانشاه پروژه راه‌آهن را برای کل کشور و مقوله ترانزیت و توسعه اقتصادی امری بسیار مهم و استراتژیک عنوان کرد و گفت: با توجه به این موضوع این پروژه نیز جزو اولویت‌های اصلی ما است.

رازانی تکمیل بزرگراه کربلا و ایجاد بزرگراه کرمانشاه به خرم‌آباد را به‌عنوان بخش دیگری از مطالبات در حوزه راه‌ها عنوان کرد.

به گزارش مهر، با توجه به وعده‌های داده‌شده قطار تا پایان امسال یا اوایل سال ۹۶ به کرمانشاه خواهد رسید و حال باید دید با توجه به در پیش بودن سفر رئیس‌جمهور این وعده‌ها تحقق خواهد یافت؟

به تبع آن رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را نیز شاهد خواهیم بود.

● بودجه راه‌آهن غرب را به نقاط دیگر کشور دادند

نماینده مردم پاوه و اورامانات در این رابطه گفت: متأسفانه علی‌رغم گذشت بیش از دو دهه از آغاز پروژه راه‌آهن غرب، اما همچنان شاهد هستیم که قطار به کرمانشاه نرسیده است.

شهاب نادری به حرکت کند پروژه طی این سال‌ها اشاره کرد و گفت: در این مدت بودجه راه‌آهن غرب با لایه عده‌ای به مناطق دیگر اختصاص یافته و سهم کرمانشاه از این بودجه‌ها بسیار اندک بوده است.

وی با اشاره به در پیش بودن سفر رئیس‌جمهور و خواسته مردم کرمانشاه برای تکمیل پروژه مذکور، افزود: تکمیل و دریافت اعتبار برای پروژه راه‌آهن غرب را در این سفر با جدیت پیگیری و دنبال خواهیم کرد.

نادری تصریح کرد: راه‌آهن غرب یک پروژه ملی است که بهره‌برداری از آن در توسعه منطقه نقش مهم و مؤثری خواهد داشت.

این نماینده مجلس خاطرنشان کرد: راه‌آهن غرب با عبور از کرمانشاه و متصل شدن به کشور عراق در زمینه توسعه صادرات و واردات کالا و همچنین ارتباطات می‌تواند تأثیرگذاری فراوانی داشته باشد.

نادری تأکید کرد: تلاش ما این است که بتوانیم با مطالبه تکمیل این پروژه و پیگیری‌های لازم امسال قطار به کرمانشاه برسد تا گامی در راستای توسعه و پیشرفت منطقه باشد.

● قول بهره‌برداری از پروژه راه‌آهن طی امسال داده شده است

دیگر نماینده مردم کرمانشاه در مجلس اظهار داشت: قرار نیست در سفر هیئت دولت به استان کرمانشاه، جز در موارد فوری، پروژه جدیدی تعریف شود و بودجه‌ای نیز برای پروژه‌های جدید داده شود.

عبدالرضا مصری تصریح کرد: یکی دو پروژه فوری داریم

گزارش های متنوع تصویری که در طول یک ماه از اقصی نقاط کشور توسط عکاسان و خبرنگاران خبرگزاری منتشر می شود آنقدر گسترده هست که دست به انتخاب زدن از میانشان کاری دشوار باشد اما نگاه مادر این آلبوم تصویری بیش از نگاهی خبری به رویدادهای یک ماه گذشته، قائل به نگاهی هنرمندانه بوده و اینکه در همین فرصت کوتاه چند صفحه نگاه شما به اقلیم ایران بچرخد.

آتش سوزی در برج سلمان مشهد

آتش سوزی واحد بوعلی پتروشیمی ماهشهر

برج میلاد

اجتماع مردمی مدافعان حریم خانواده در زابل

پرورش ماهی قزل آلا در
استان آذربایجان شرقی

تشییع پیکر مطهر ۲۳ شهید در مریوان

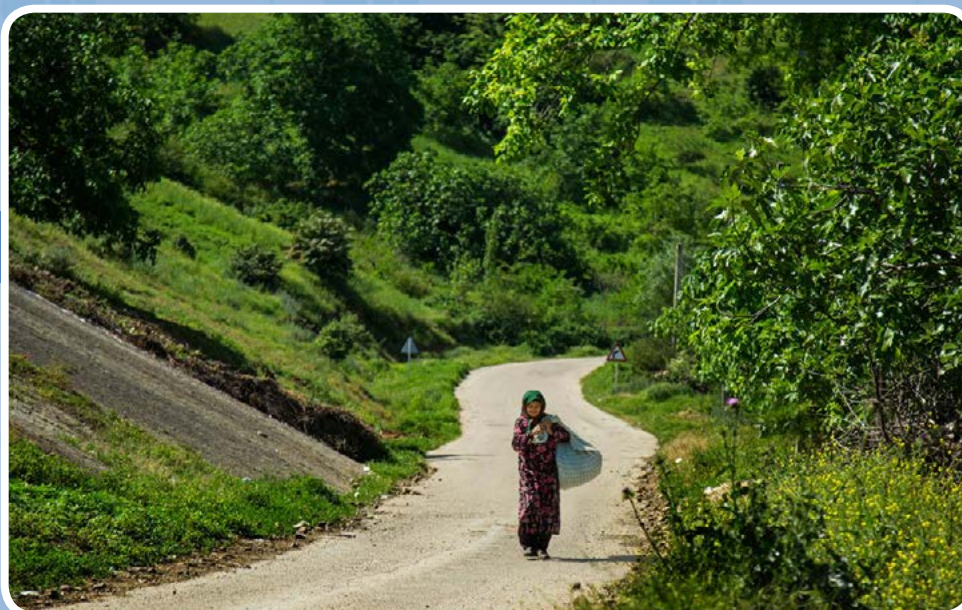
راهپیمایی روز قدس

راهپیمایی روز قدس

راهپیمایی عفاف و حجاب در شاهرود

زنان گلستانی در دامان طبیعت

زنانی که به جای ابریشم
خیال می بافند

ساخت و ساز بی رویه در روستای
زیارت استان گلستان

سفر رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع
دستی و گردشگری به تبریز

سفر رئیس مجمع تشخیص
مصلحت نظام به استان کرمان

سفره های افطار ساده

طوفان شن در زابل

